

CODUL CIVIL din 26 noiembrie 1864

EMITENT

• PARLAMENTUL

Publicat în MONITORUL OFICIAL nr. 271 din 4 decembrie 1864*)

Data intrării în vigoare 01-12-1865

Abrogat de Articolul 230, Capitolul X din LEGE nr. 71 din 3 iunie 2011 la data 13-06-2011

Notă *) În Monitorul Oficial nr. 271 au fost publicate a rt. 1-347, iar art. 348-1914 au fost publicate în Monitorul Oficial nr. 7, 8, 9, 11 și 13 din 1865.

ALECSANDRU JOAN I.

Cu mila lui Dumnezeu și vointia națiunale.

Domnulu Pricipatelor'Unite'Române.

LA TOȚI DE FATIA ȘI VIITORI SANETATE.

Vedend raportul Ministrului Nostru Secretaru de Statu la Departamentului Justiției, Cultelor și Instrucțiunii publice cu No. 56,394, prin cari Ne supune la confirmare proiectul de lege civile;

Vedendu incheierea Consiliului Ministrilor;

Ascultandu opiniunea Consiliului Nostru de Statu;

În puterea Statutului de la 2/14 Iuliu;

Am sancționat și sanctionamu, promulgatu și promulgamu:

CODICE CIVILE

Titlul PRELIMINARIU

Despre efectele și aplicarea legiloru în genere

Articolul 1

Legea dispune numai pentru viitoru; ea n'ar putere retroactivă.

Articolul 2

Numai imobilele aflate în cuprinsulu teritoriului României sînt supuse legiloru române, chiaru candu ele se posedu de străini.

Legile relative la starea civile și la capacitatea personelor, urmarescu pe Români chiaru candu ei 'și au residenta în strainetate.

Forma esteriore a actelor e supusă legiloru terei unde se face actulu.

Articolul 3

Judecătorulu cari va refusa de a judeca, sub cuvent ca legea nu prevede sau ca este întunecată, sau ne indetulatore, va pute fi urmaritu ca culpabile de denegare de dreptate.

Articolul 4

Este opritu judecătorulu de a se pronuntia, în otaririle ce da, prin cale de dispositiuni generali și reglementare, asupra causeru ce îi sînt supuse.

Articolul 5

Nu se poate deroga, prin convențiuni sau disposit legile cari intereseza ordinea publică și bunele moravuri.

Cartea I

DESPRE PERSOANE

Titlul U I

Despre drepturile civili și despre naturalisatiune

Capitolul 1

Despre bucurarea de drepturile civili și despre naturalisatiune

Articolul 6

Esercitarea drepturilor civili nu depinde de calitatea de cetatenu, cari nu se poate dobândi și păstra de catu conformu art. 16 din acestu codice.

Articolul 7

Totu Romanulu se va bucura de drepturile civili.

Articolul 8

Veri'ce individ u nascutu și crescutu în România pînă la majoritate, și cari nu se va fi bucurat nici odată de vr'o protecțiune streina, va putea reclama calitatea de Romanu în cursulu unui anu după majoritate.

Acel ce, aflându'se în condițiunile de mai susu, voru fi devenit majori înainte de promulgarea acestui codice, voru ave terminul de unu anu de la promulgare pentru a reclama calitatea ce cetatenu romanu.

Copiii gasiti pe teritoriulu romanu fără tata și mama conosciuti sînt Români.

Articolul 9

Cei cari nu sînt de ritulu crestinescu nu potu dobândi calitatea și drepturile de cetatenu romanu, de catu cu condițiunile prescrise la art. 16 din acestu codice.

Articolul 10

Totu copilulu nascutu din Romanu în tera streina este Romanu.

Totu copilulu nascutu în tera străină din unul Romanu, cari aru fi perdutu calitatea de Romanu, va redobândi totu d'auna calitate indeplinindu formalitățile prescrise de art. 18.

Articolul 11

Străinii se voru bucura în de obște în România de aceleași drepturi civili de cari se bucura și Românii, afară de casurile unde lege aru ar fi otarit altfelu.

Articolul 12

Străină ce se va căsători cu unul Romanu se va considera Romanca.

Articolul 13

Strainulu chiaru candu n'ar ave reședința sa în România, va pute fi trasu înaintea tribunaliloru române pentru îndeplinirea obligatiuniloru contractate de dinsulu în România, sau în tera străină cu unu Romanu.

Articolul 14

Romanulu va pute fi trasu înaintea unui tribunal romanu pentru obiligatiuni contractate de elu în tera străină, chiar cu unu strainu.

Articolul 15

În ori ce materia, afară de cel comercial, strainulu reclamante, cari nu va ave immobili în România de o valorue suficiente pentru a asicura plata cheltueleuru de judecată și de a daunelor interese ce aru pute resulta din procesul, va fi tinutu de a da cauțiune pentru plata acestora.

Articolul 16

Strainulu cari va voi a se naturalisa în România va fi datoru a cere naturalisatiunea prin suplica către Domnu, arătându capitalurile, starea, profesiunea, sau meseria ce esercita, și voința de a'și statornici domiciliul pe teritoriul României. Dacă strainulu, după o asemenea cerere, va locui de ce ani în tera, și dacă prin purtarea și faptele sale va dovedi ca este folositoru terei, adunarea legiuitore, după inițiativa Domnului, ascultandu și opiniunea consiliului de Statu, îi va putea acorda decretul de naturalisatiune, cari va fi sanctionatu și promulgatu de Domnu.

Cu tote aceste va pute fi dispensatu de stagiulu de de ce ani strainulu cari aru fi facutu terei servitie importanti, sau cari aru fi adusu în tera o industria, inventiuni utili sau talente distinse, sau cari aru fi formatu în tera stabilimente mari de comerciu sau de industria.

Capitolul 2

Despre perderea drepturilor civili prin perderea calității de român

Articolul 17

Calitatea de Romanu se perde:

- a) Prin naturalisatiune dobandita în tera străină.
- b) Prin priimirea, fără autorisatiunea guvernului romanu, a vre unii funcțiuni publice de la unu gubernu strainu.
- c) Prin supunerea ori catu de putinu timpul la vre'o protecțiune străină.

Articolul 18

Romanululu, cari va fi perdutu calitatea sa de Romanu, o va pute redobândi intorcendu'se în România cu autorisatiunea guvernului Romanu și delarand ca voesce a se aseda în tera, și ca renunța la tote distincțiunile contrarie legiloru române.

Articolul 19

Romanca cari se va căsători cu unu strainu va urma condițiunii soțului seu.

Devenindu veduva ea va redobândi calitatea sa de Romanca.

Articolul 20

Romanulu cari, fără autorisatiunea guvernului, va intra în serviciu militar la străini sau se va alătură pe lângă vreo corporatiune militară străină, va perde calitatea de Romanu.

Elu nu va pute intra în România de catu cu permisiunea guvernului. Elu nu va pute redobândi calitatea de Romanu de catu conformu art. 18; tote aceste fără a fi scutitu de osindele pronunțate de legea criminale contra Romaniloru, cari au purtat sau voru purta arme contra patriei lor.

Titlul U II

Despre actele stării civili

Capitolul 1

Dispositiuni generali

Articolul 21

Actele stării civili voru cuprinde anul , luna, ziua și ora când ele s'au facutu, prenumele (numele de botezu), familia, vârsta, profesiunea sau meseria și domiciliulu toturor persoanelor înscrise în ele.

Articolul 22

Oficiarii stării civile nu voru pute trece în aceste acte, nici prin adnotatiuni, nici prin alte adause ore'cari, de catu numai ceea ce trebuie a fi declarat de persoanele ce se infatiseza înaintea lor.

Articolul 23

În casurile candu partilinteresate nu voru fi obligate a se infatisin persona, ele vor pute fi reprezentate de unu procuratore, cu procurațiune speciale și autentică.

Articolul 24

Mărturii produși la actele stării civili nu voru pute fi de catu în vârsta de doue'deci și unu de ani celu putinu rude sau străini și, voru fi aleși de persoanele interesate.

Articolul 25

Oficiarulu stării civile va ceti partiloru înfățișate sau procuratorilor lor actele, și se va face mențiune despre îndeplinirea acestei formalități.

Articolul 26

Aceste acte se voru sub'scrie de oficiarulu stării civile, de persoanele înfățișate înaintea lui și de marturi, sau se va menționa cauza ce a propriu pe aceștia de a sub'scrie.

Articolul 27

Actele stării civile se voru fi înscrise în fie'cari comuna într'unulu sau mai multe registre, ținute în câte dou eemplare.

Articolul 28

Registrele voru fi numerotate, șnuruite și parafate, pe fie'cari pagina, de președintele tribunalului de anteia instanța, sau de judecătorulu ce'lu va înlocui.

Articolul 29

Actele se voru înscrie pe registre în siru, fără locu golu; rasaturele și indicatiunile, notitele, voru fi aprobate și sub'scrise în acelașu modu ca și testulu actului.

Nu se va pute scrie nimicu în prescurtare și data nu se va scrie în cifre, ci în litere.

Articolul 30

Registrele se voru încheia de oficiarulu stării civile la finitulu fie'cărui și pînă într'o luna; unulu din cele dou eemplare se va depune la arhivele comunei; iar celu altu se va tramite la grefa tribunalului de anteia instanța, spre păstrare.

Articolul 31

Proceurele și cele alte înscrisuri, cari trebuie să remana anecsate la actele stării civile, se voru depune, după ce se voru parafa de persoanele cari le'au depus și de oficiarulu stării civile la grefa tribunalului d'împreună cu registrele cari trebuie să rămînă în disa grefa.

Articolul 32

Ori'cine are dreptu de a cere de la pastratorii registrelor stării civili extracte din acele registre. Extracte date conformu registrelor și legalisate de președintele tribunalului de anteia instanța, sau de judecătorulu ce 'lu va înlocui, voru fi credute, pe catu timpul ele nu voru fi atacate prin inscripțiune de falsu.

Articolul 33

Candu nu vor fi esistutu registre, sau se voru fi perdutu, lipsa sau perderea loru se va pute dovedi atatu prin dovedi inscristu catu și prin marturi, și în asemeni casuri, căsătoriele și incetările din vieta se vor pute dovedi atatu prin registre și înscrisuri de ale tatălui și ale mamei incetati din vieta, catu și prin marturi.

Articolul 34

Ori ce actu alu stării civili, privitoru la Români sau la străini, facutu fiindu ellu în tera străină, va fi vrednicu de credința, dacă ellu se va fi facutu după formele padite în acea tera.

Articolul 35

În tote casurile, candu urmeza a se face mențiune despre unu actu privitoru la starea civile pe marginea unui altul actu deja inscristu în registre, acea mențiune se va face, după cererea părții interesate de către oficiarulu stării civili pe registrele dilnice, sau pe celea cari vor fi fostu depuse la arhivele comunei, și de către grefiarulu tribunalului de anteia instanța pe registrele depuse la grefa. Spre acestu sfârșitul oficiarulu stării civili va vesti, în terminul de trei dile, despre mențiunea de elu facuta, pe procurorulu tribunalului respectiv, carele va privileghia ca mențiunea să se facă într'unu modu uniformu la ambe registrele.

Articolul 36

Ori'cari abatere din articulele precedenti din partea functionariloru în elle aretate, va fi urmărită înaintea tribunalului de anteia instanța și pedepsita cu o amemnda, cari nu va pute trece peste una suta lei.

Articolul 37

Veri'cari depositariu alu registreloru menționate va fi supusu acțiunii civili a părții vetemate pentru altercatiunile ce s'aru seversi în ele, remanend însă acestuia de va găsi de cuvinta, dreptulu de a se intorce cu urmărire asupra adeveratiloru făptuitori a susu diselor alteratiuni.

Articolul 38

Ori'ce alteratiune, ori'ce falsificare în actele stării civili, ori'ce înscriere a acestoru acte, facuta de vre'o foia libera, și nu în registrele destinate pentru ținerea loru, va da dreptu partiloru interesate a'și cere despăgubiri și acesta fără prejuditiulu pedepseloru prescrise în codicele penale.

Articolul 39

Procurolulu tribunalului de anteia instanța va fi datoru a verifica starea registreloru, candu elle se voru depune la grefa; elu va încheia procesu verbale sumariu despre a sa verificare, va areta abterile sau vinele comise de oficiarulu stării civili, și va cari osindirea sa la amendele prevedute le lege.

Articolul 40

Părțile interesate au dreptulu de aplelatiune în contra otaririloru date de tribunalulu de anteia instanța asupra actelor stării civili.

Capitolul 2 Despre actele de nascere

Articolul 41

Declarațiunea despre nascerea unui copilu se va face la oficiarulu stării civili alu locului, în terminu de trei dile după ușurarea femeiei. Copilulu i se va infatisa.

La casu de impecicare de a se transporta copilulu înaintea oficiarului stării civili acesta va fi datoru a merge însuși, fără vre'o plata, la locuinta spre a constata nascerea.

Articolul 42

Nascerea copilului se va declara de catra tata sau, în lipsa acestuia, de către medici sau chirurgi, mose, sau de către ori'ce alte persoane cari vor fi fostu fatia la nascere.

Iar dacă mama nu va fi născută la domiciliulu ei, acesta declarațiune se va face și de persona aceia la locuinta carii ea a nascutu.

Actulu de nascere se va redege îndată fatia cu doui marturi.

Articolul 43

Actulu de nascere va areta cu deslusire diua, ora, luculu nascerii, secsulu copilului, prenumele ce i se va da la batezul, precum și numele de familia, profesiunea sau meseria și domiciliulu tatălui, mamei și alu marturilor.

Articolul 44

Veri'cine va găsi unu copilu nou'nascutu va fi datoru a'lu incredinta oficiarului stării civili împreună cu tote hainele și obiectele găsite la copilu și a declara tote împrejurările timpului și locului unde'lu va fi gasitu.

Oficiarulu stării civili va întocmi îndată procesu verbale aratatorul de tote împrejurările, în cari se va cuprinde vârsta copilului după aparinta, secsul și numele ce i se va da și autoritatea civile la cari se va fi încredințată.

Acestu procesu verbale se va trece în registru.

Articolul 45

Dacă se nasce un copil pe un vas românesc caletorind pe mare, actul de naștere se va face pînă în douăzeci și patru de ore în prezența tatălui, deca se va fi aflată fatia și a două martori luați dintre oficialii vasului, sau în lipsa, dintre omenii echipajului.

Acest act se va redacta de capitanul, stăpanul sau patronul vasului și se va trece în rolul (lista oficială) persoanelor ce se află pe vas.

Articolul 46

La cele două porturi unde se va opri vasul, de va fi un port românesc, capitanul, stăpanul sau patronul vasului, sau ori cine ar fi redactat actul de naștere, este dator să depună două copii autentice de pe act la autoritatea portului. Acesta va opri o copie în cancelaria sa, iar cea laltă o va trimite neîntârziat Ministerului de Interne, care o va transmite autorității comunale a domiciliului tatălui copilului născut, sau, de nu s'ar cunoște tatăl, al mamei.

Autoritatea comună va trece actul îndată în registrul stării sale civile.

Articolul 47

Se va aborda vasul într-un port străin, capitanul, stăpanul sau patronul vasului va trimite, prin poșta locală, la Ministerul de Interne al României o copie legalizată de pe actul de naștere.

Ministerul și autoritatea comună vor urma în acest caz după cum s'a prescris la articolul precedent.

Articolul 48

Actul de recunoașterea unui copil se va înscrie în registrele stării civile cu data sa, și se va menționa recunoașterea în marginea actului de naștere, dacă există asemenea act.

Capitolul 3 **Despre actele de căsătorie**

Articolul 49

Înainte de celebrarea căsătoriei oficialului stării civile va face două publicații, în intervalul de opt zile, în ziua de Duminică, înainte de biserica enorie și la șase comune.

Aceste publicații și actul ce se vor încheia întru aceasta vor cuprinde prenumele, numele, profesiunea și domiciliul amboror viitorilor soți, calitatea lor de majori sau minori și prenumele, numele, profesiunea și domiciliul tatilor și mamelor. Acest act va mai cuprinde și zilele, locul și ora în care s'au făcut publicațiile; el se va înscrie pe un singur registru, care va fi numerotat și parafat, precum este prescris la articolul 28, și care la finele anului urmează să se depună la grefa tribunalului de față instanță.

Articolul 50

Un extras după actul de publicație se va afișa pe ușa casei comunale, unde își au domiciliul viitorii soți și va rămîne afișat în tot intervalul publicațiilor.

Căsătoria nu se va putea celebra, decât după trei zile libere de la cea de a doua publicație.

Articolul 51

Dacă căsătoria nu s'a celebrat în cursul unui an de la cea din urma publicație, atunci se vor face noi publicații, după formele prescrise mai sus la art. 49.

Articolul 52

Opozițiile la căsătorie se vor face în două exemplare sub semnate amândouă de însuși opozanții, sau de împuterniciții lor prin procurație speciale și autentică. Unul din exemplare, dîmpreună cu copia de pe procurație se va comunica partilor în persoană, și în lipsa lor, se va lăsa la domiciliul lor. Celălalt exemplar, asemenea cu copia de pe procurație se va comunica oficialului stării civile carele va pune viza sa.

Articolul 53

Oficialul stării civile va trece, pe scurt, în registrul de publicație, toate opozițiile. Dacă acele opoziții se vor anula prin vre-o otarire judecătorească sau prin vre-un act de retragere din partea celor ce le dedese, acea otarire sau act se va trece, pe scurt, pe marginea aceluiaș registru.

Articolul 54

În cazul de opoziție, oficialul stării civile nu va putea celebra căsătoria pînă ce nu i se va face cunoscută anularea opoziției, prin retragerea celui ce a dat-o, sau prin otarire de judecată.

Oficialul stării civile, care va urma împotriva va fi osădit la o amendă de trei sute lei și la despăgubirea de toate cheltuielile și pagubele urmate partilor.

Articolul 55

Dacă nu s'a ivit vre-o opoziție, se va menționa acesta în actul de căsătorie, și dacă publicațiile au fost făcute în mai multe comune, părțile vor infatiza certificatele fiecărei comune la funcționarul stării civile spre a constata neivirea de opoziție.

Articolul 56

Oficiarulu stării civilil va cere și va lua actele de nascere la amboru fiitoriloru soți.

Dacă însă va fi cu neputință a le ave, atunci se va îndeplini lipsa acestoru acte prin alte dovedi și de la locul nascerii sau alu domiciliului lor.

Articolul 57

Dovedile ce voru îndeplini lipsa actelor de nascere sînt: declarațiunea a cinci marturi bărbați sau femei, rude sau nu ai fiitoriloru soți, cari va cuprinde prenumele, numele, profesiunea și domiciliulu viitoriloru soți, locul și, pe catu se va pute mai nemeritu, epoca nascerii și cauza pentru cari nu s'a pututu infatisa actulu de nascere.

Mărturii voru subscrie acea declarațiune, cari se va legalisa de primarul comunei, și, dacă vre'unulu din marturi nu va fi sci, sau nu va pute subscrie, se va face mențiune despre acesta în acelu actu.

Articolul 58

Actulu de dovedire se va infatisa tribunalului de anteia instanța a județului, unde trebuie să se severesca căsătoria. Tribunalulu, ascultandu conclusiunile procurorului va face refusa legalisatiunea lui, după apretierea ce vada declaratiuniloru marturiloru și imprevurariloru ce au impiedicatu înfățișarea actului de nascere.

Articolul 59

Actulu autenticu despre consimțimentulu tatălui, mamei, mosului (bunului) și mosei (mosei) sau, în lipsa'le, despre consimțimentulu familiei, va cuprinde prenumele, numele, profesiunile și domiciliulu fiitoriloru soți și a tuturiloru acelor ce voru fi luat parte la acestu actu; precum și gradulu inruderii lor.

Articolul 60

Căsătoria se va celebra în comuna, în cari unulu sin soți va ave domiciliulu seu.

Acestu domiciliu, întru catu privesce căsătoria, se va stabili prin o residenta de sese luni continue într'o comuna.

Articolul 61

În diua otarata de părțile ce voescu a se însoți, după expirarea terminulu de publicațiuni, oficiarulu stării civilil, în casa comunale, în presenta de patru marturi, rude sau străini va da cetire partiloru de actele susu menționate, relative la statulu civilu alu partiloruși la formalitățile căsătoriei, și le ca ceti capitolulu VI, alu titlulu "Despre căsătoria, Despre drepturile și datoriile respective ale sotiloru"; elu va interpela pe fiitorii soți precum și persoanele cari autoriseza căsătoria, de voru fi de față, sa declare dacă s'a facutu vre'unu contractu de căsătoria și, la casu de afirmativa, data acestui contractu, precum și numele și residinta autorității, cari l'a legalisatu. Oficiarulu stării civilil va primi, după acesta, declarațiunea fie'carii părți una după alta, ca voiescu a se căsători. Elu va pronunța în numele legii ca părțile sînt unite prin căsătoria și va redege îndată actu despre acesta.

Articolul 62

În actulu de căsătoria se va cuprinde:

I. Prenumele, numele, profesiunea, etatea, locul de nascere și domiciliulu fie'cărui dintre soți.

II. De sînt majori sau minori.

III. Prenumele, numele, profesiunea și domiciliulu tatiloru și ale mamelor lor.

IV. Consimțamantulu tatiloru și alu mamelor, buniloru sau ale bunelor sau alu familiei, în casurile cerute de lege.

V. Catele respectuose, dacă aceste s'ar fi facutu.

VI. Publicațiunile în diferite domiciliuri.

VII. Opositiunile, de ar urma nisce asemini, revocarea acestora, sau mențiunea că nu'a aretatu opozițiune.

VIII. Declarațiunea partiloru contractanți ca se iau de soți, și pronunțarea uniunii lor de către oficiarulu publicu.

IX. Prenumele, numele, etatea, profesiunea și domiciliulu fie'cărui din marturi precum și declarațiunea de sînt rude sau afini ai sotiloru, de ce anume parte și gradu.

X. Declarațiunea, ce s'a facutu asupra interpelatiunii prescrise de articolulu precedente, ca a urmatu sau nu contractu de căsătoria și, pre catu se va pute data contractului sa esiste, precum și numele și locul residentei autorității cari l'a legalisatu; tote aceste, sub pedepsa contra oficiarului stării civilil de amenda prescrisă la articolulu 54

În casa candu declarațiunea s'ar fi omisu, sau gresitu, rectificatiunea actului, în ceea ce privesce omisiunea sau greșeală, se va pute cere de procurorulu tribunalului, fără prejuditiulu dreptului partiloru interesate, în conformitate cu articolulu 84 alu acestui codice.

Capitolul 4

Despre actele de încetare din vieta

Articolul 63

Nici o immormentare nu se va face fără autorisatiune. 'Autorisatiunea se da de oficiarulu stării civilil, carele nu o va pute elibera pînă ce mai anteu nu va merge însuși la locuinta celui incetatu din vieta ca să se încredințeze

despre moartea sa și pînă nu va trece trei'deci și sesse ore de la încetarea din viața, afară de caurile prevădute de regulamentele politianesci.

În localitățile unde se voru fi afindu revisori de morți, oficiarulu stării civili ilu va lua cu dinsulu pentru a face constatarea.

Autorisatiune de immormentare se va da fără plata de vre o tacsă.

Articolul 64

Actul de încetare din viața va fi redactatu de către oficiarulu stării civili, după declarațiunea a duoi marturi; acești marturi vor fi, de se va pute, din cele mai de aproape rude sau vecini. Era candu cineva va muri afară din domiciliul seu, persona, în locuinta carii a muritu, d'împreună cu ruda sau alte persoane, voru servi ca marturi.

Articolul 65

Actul de încetare din viața va coprinde: prenumele, numele, vîrsta, profesiunea și domiciliulu mortului; prenumele celui altu sotiu, dacă mortu era căsătoritu sau veduvu; prenumele, numele, vîrsta, profesiunea și domiciliulu celor ce au declarat moartea, și, de sînt rude, gradul inrudirii. Acelasu actu va mai coprinde, pe catu se va pute sci, prenumele, numele, profesiunea și domiciliul parintiloru mortului și locul nascerii sale.

Articolul 66

Dacă încetarea din viața a vre unei persoane s'a intamplatu în spitalele militare, civili, sau în ori ce alte stabilimente publice sau particulare, superiorii, directorii, administratorii și stapanii aceluor case voru fi datori a da de scire în douedeci și patru ore oficiarulu stării civili, cari, va merge îndată ca se se încredințeze se moartea acelei persoane, după declarațiunile cei se voru fi facutu și după sciintele ce va fi lătu; se voru tine în disele spitale și stabilimente registre destinate spre a se înscrie acele declarațiuni și sciinte.

Oficiarul stării civili va întocmi actulu de încetare din viața, și lu va tramite la locul unde incetatulu din viața va fi avutu cel din urma domiciliu, pentru a se înscrie în registre.

Articolul 67

Candu voru fi ore cari semne sau indicie de moarte violențe sau alte impregiurari banuitoare, mortul nu se va pute îngropa de catu după încheierea unui procesu verbale de către unu funcționar politianescu fatia de unu medicu sau chirurgu spre a se constata starea cadavrului, și a veri carii alte impregiurari relative la acesta, precum și ori ce informațiuni ce se voru pute lua despre pronumele, numele, vîrsta, profesiunea, locul nascerii și domiciliulu acelu mortu.

Articolul 68

Funcționarul politianescu va fi datoru a tramite îndată oficialulu stării civili al loculu unde va fi muritu acea persona, tote sciintele aretate în procesul seu verbale, în conformitatea căru se va redacta actul de încetare din viața.

Funcționarul stării civili va espedi o copia de pe acea comunicatiune despre încetarea din viața a acelei persoane la domiciliul seu, de va fi cunoscutu, și asta espedire se va înscrie în registre.

Articolul 69

În casu de moarte în închisori se va incunosciinta îndată oficiarul stării civili de către îngrijitorulu închisorii spre a merge acolo după coprinderea art. 66 spre a redege actul de încetare din viața.

Articolul 70

În tote casurile de moarte în închisori, nu se va face în registre nici o mențiune despre asemani impregiurari și actele încetării din viața se voru redacta numai după formele prescise la art. 65.

Articolul 71

În casul de moarte pe un vasu romanu caletorindu pe mare, moartea se va constata pînă în douedeci și patru ore prin un actu în presint'a a douil marturi luati dintre oficiarii vasulu, sau, în lipsa, dintre omenii equipagiulu. Acestu actu se va redege de către capitanul, stapanul, sau patronul vasulu și se va înscrie pe rolul equipagiulu.

Articolul 72

La cel anteu portu unde va intra vasul, de va fi portul romanu, capitanul, stapanul vasulu, cari au redactatu actulu va depune dou copie încredințate de ellu ale actulu de încetare din viața la autoritatea portulu cari va urma conformu art. 46, era de va intra vasul într'un portu strainu se va urma conformu art. 47.

Capitolul 5

Despre actele stării civili privitorie la miliatrii ce se gacescu afară din teritoriulu romanu, seu pe teritoriul romanu, în timpul de resbel sau de tulburări

Articolul 73

Actele stării civile, tacute afară de teritoriul romanu, sau din teritoriulu romanu în timpul de resbelu sau tulburări, și cari privescu la militari sau alte persoane în servitiu pe lângă armata vor fi redactate după formele prescrise după dispozițiunile de mai susu, afară de esceptiunile coprinse în articolele urmatorie.

Articolul 74

Quartir'maestru în fie cari corpu de unul seu mai multe batalione sau escadrene, officiarul comptabile în cele alte corpu, voru îndeplini funcțiuni de officiar ai stării civile. Aceste funcțiuni voru fi indelinite, pentru officiarii fără trupe și pentru funcționarii armatei, de către intendentul atasatu pe lângă armata seu pe lângă corpul de armata.

Articolul 75

Se va păstra în fie cari corpu al trupeloru un registru al acteloru stării civile pentru omenii din acel corpu și altul la statul'major al ostirii pentru actele civili relative la officiarii fără trupe și la funcționarii atasati.

Aceste registre se voru păstra ca și cele alte registre ale corpuriloru și ale stateloru majore și se vor depune în arhivele Ministeriului de Resbelu la intorcerea corpuriloru sau armatelorlu în tera, seu la încetarea resbelului sau a tulburariloru în tera.

Articolul 76

Registrelle voru fi numerotate și parafate, în fie cari corpu, de către officiarul cari lu comanda, și, la statul major, de către capul statului maioru generale.

Articolul 77

Declarațiunile de nascere în ostire se voru face în dece dile după nascere.

Articolul 78

Officiarul insarcinatu cu ținerea registreloru stării civile va fi detoru, în dece dile după trecerea unui actu de nascere în registrul seu, sa adresează un extractu funcționarului stării civile la locul unde 'și a avutu în urma domiciliul tatăl copilului seu mama candu tatăl nu e cunoscutu.

Articolul 79

Publicarile căsătoriei militariloru seu functionariloru pe lângă armata se voru face la locul unde au avutu celu din urma domiciliu. Pe lângă acesta, doue'deci și cinci dile mai nainte de săvârșirea căsătoriei, publicațiunile se voru pune la ordinea dilei a corpului, pentru cei ce tinu de unu corpu, și la ordinea dilei a armatei pentru officiarii fără trupe și pentru funcționarii atasati pe lângă dinsele.

Articolul 80

Îndată după înscrierea în registru a actului de serbarea căsătoriei officiarul insarcinatu cu ținerea registrului va tramite o copia funcționarului stării civile al locului unde căsătoritii își voru fi avutu cel din urma domiciliu.

Articolul 81

Actele de încetare din vieta se voru face în fie cari copru de către Quartiru'maestru, și, pentru officiarii fără trupe și funcționarii atasati pe lângă armata, de către intendentul corpului, după încredințarea a trei marturi, și extractu după aceste registre se va tramite în dece dile funcționarului stării civile la locul unde și a avutu cel din urma domiciliu incetatul din vieta.

Articolul 82

În casu de morte în spitallle militare ambulanti seu statornice, actulu se va redacta de directorul acelorlu spitali și se va tramite la Quartirul'maestru seu la intendentul corpului din cari făcea parte incetatulu din vieta; acești officiaru voru tramite o copia funcționarului stării civile al locului unde incetatul din vieta și a avutu domiciliul în urma.

Articolul 83

Funcționarul stării civile de la domiciliul partiloru, îndată ce va priimi de la armata copia unui actu al stării civile va fi datoru a lu trece în registru.

Capitolul 6

Despre rectificarea acteloru stării civile

Articolul 84

Candu se va cere rectificarea unui actu alu stării civile, tribunalul competente va judeca, cu dreptu de apel, ascultând conclusiunile procurorului. Părțile interesate se voru chiama la judecata, de va fi trebuinta.

Articolul 85

Otararea asupra rectificarii nu va pute nici odată fi opusă partiloru interesate, cari n'au facuta cerere seu cari n'au fostu chiamate la judecata.

Articolul 86

Otararile asupra rectificarii se voru trece în registre de către funcționarul stării civile, îndată ce i se voru fi comunicatu, și totu de odată se va face mențiune despre acesta pe marginea actului reformatu.

Titlul U III

Despre Domiciliu

Articolul 87

Domiciliul fie cărui Romanu, în catu privesce esercitarea drepturilor sale civili, este acolo unde își are principalea sea asedare.

Articolul 88

Scambarea de domiciliu se opereze prin llocuinta în faptu într'unu altu locu, unita cu intențiunea de a'și statornici acolo principalea asedare.

Articolul 89

Dovada intentiunii resulta din adinsu declaratiunei facuta atatu la autoritatea comunale a locului ce se parasesce, catu și la aceea a locului unde'și a stramutatu domiciliul.

Articolul 90

În lipsa de declarațiune espresa, dovada intentiunii va depinde de impregiurari.

Articolul 91

Cetatenulu chiatu într'o funcțiune publică timporaria seu revocabile, își va păstra domiciliulu de mai nainte de n'a manifestatu o alta intentiune.

Articolul 92

Priimirea unei funcțiuni pe vieta va trage după sine strămutarea nemidlocita a domiciliului funcționarului în locul unde este chiatu a esercita acea funcțiune.

Articolul 93

Femeia maritata n'are altu domiciliu de catu acela alu bărbatului seu. Minorele neemancipatu va ave domiciliulu la părinții seu tutorele seu; majorele interdisu va ave pe al seu la curatorele seu.

Articolul 94

Majorii cari servescu sau lucreza obicinuitu la altul voru ave acelu'asu domiciliu ca persona de cari o servescu sau la cari lucreza, candu vorulocu în același locu.

Articolul 95

Domiciliul inei succesiuni este domiciliul cel din urma al defunctului.

Articolul 96

Domiciliul unei persoane juridice este acolo unde acea persona juridică își are centrul administrațiunii selle.

Articolul 97

Candu părțile sau una din ele își va alege, pentru esecutarea unui actu, domiciliulu în altă parte de catu unde este domiciliulu reale, citatiunule, cererile și urmăriile relative la acel actu se voru pute face la domiciliul prevedutu prin disul actu și înaintea judecătorului acestui domiciliu.

Titlul U IV

Despre absenți, adică cei carei lipsescu de la locul lor

Capitolul 1

Despre absentia presumpta

Articolul 98

De va fi trebianta a îngrijirii de administrațiunea totale, sau a unei părți a averii lăsate de către o persona cari se presupune a fi absente, și cari n'are un imputernicitu, tribunalulu de prima instanța va lua dispositiunile cuvenite, după cererea partilor interesate.

Articolul 99

Tribunalulu, după cererea părții celei mai staruitoare, va insarcina un curatore spre a reprezenta, pre cei presupusi absenți, la inventarie, socoteli, imparteli și desfaceri la cari s'ar afla interesați.

Articolul 100

Ministeriulu publicu este speciale insarcinatu de a priveghia asupra intereselor personelor presupuse absenți, și va lua cuventul în tote cererile privitorie la dinsele.

Capitolul 2

Despre declarațiunea absentei

Articolul 101

Candu o persona nu se mai areta la locul domiciliului seu, sau alu residentei sele, și nici a lasatu procura pentru administrațiunea averii selle, și deca în cusu de patru ani nu va ave nimeni sciinta despre dinsa, părțile interesate se voru pute adresa cu cerere la tribunalul de prima instanța spre a o declara absente. Era dacă va fi esistendu o procura pentru administrațiunea averii sale, părțile interessate nu voru pute cere a se declara absenta de catu după dece ani deplini de candu a disoparutu persona sau dela primirea celor din urma sciinte de la ea.

Articolul 102

Spre a se constata absinta, tribunalul, după înscrisuri și dovedi produse, va ordonă a se face o cercetare în fiinta procurorului în ocolul domiciliului și acelu al residentii, de voru fi osebite.

Articolul 103

Tribunalulu statuindu asupra cererii va ave în privire motivele absentii și cauzele cari au pututu sa împiedice de a ave sciinta despre persona presupusa absente.

Articolul 104

Îndată ce se va da o otarire, fia pregatitoare, fia definitivă, procurorulu va tramit copia după dinsa Ministeriului Justiției spre a s publică prin Monitorul Oficiale.

Articolul 105

Otararea declaratiunii de absenta nu se va da de catu un anu după otarirea cari a ordonatu cercetarea.

Capitolul 3

Despre efectele absentei

Secțiunea I

Despre efectele absentei în privinta averii ce absentele posedea în diua disparerii sele (lipsirii sele)

Articolul 106

Deca absentele nu va fi lasatu procura pentru administrarea averii sele, atunci acei cari aru fi fostu moștenitorii sei, în diua candu elu a disparutu (s'a facutu nevedutu) seu candu s'a priimitu cele din urma sciinte de la densul (moștenitorii presuntivi), voru pute cere, în virtutea otaririi judecătorești definiți, prin cari se va fi declarat absen, punerea lor în posesiune provisoria pe averea ce absentele ave în diua pornirii selle, seu a priimirii celor din urma sciinte de la densulu, cu îndatorire anse pentru aceștia, de a da cauțiune despre buna lor administrare.

Articolul 107

Dacă absentele va fi lasatu procura, moștenitorii sei presuntivi nu voru pute cere de la tribunaluri punerea lor în posesiune provizoria de catu după dece ani deplini de candu el a disparutu, sau de la priimirea celor din urma sciinte de la el.

Articolul 108

Totu ast'felu se va urma și candu terminul procurei ar expira, în asemenea acsuri, se va procede la administrarea averii absentelui potrivit regulamentelor prin capitolul I din acestu Titlu.

Articolul 109

După ce moștenitorii presuntivi voru fi fostu puși în stapinire provisoria, testamentulu, deca va esiste, se va deschide după cererea partilor interesate, seu a procurorului tribunalului, și legatarii, donatarii, precum și toți acei, cari ave asupra averii absentelui, drepturi subordonate morții absentelui, la voru pute esercita profisorie cu îndatorire din parte'le de a da cauțiune.

Articolul 110

Posesiunea provisoria nu va fi considerată de cadu ca cu depositu, cari va da, caloru ce au dobîndit'o, dreptul de a administra averea absentelui cu îndatorire din parte'le de a da sema absentelui, candu s'ar areta, seu se va proba esistenza sea.

Articolul 111

Cei ce voru fi dobanditu punerea în posesiune prosoria voru fi datori a stăru pentru facerea inventariului averii miscatore și a inscristorilor absentelui în fiinta procurorului tribunalului de prima instanța.

Tribunalul va ordonă, în casu de trebuinta, vendarea averii întregi miscatorie seu a unei părți dintr'însă. În casu de vendare, atatu pretiul ei catu și veniturile se voru capitalisa în bani seu în pamentu.

Cei ce voru fi dobanditu punerea în posesiune provisoria voru pute, pentru propria lor siguranța, a cere de la tribunal orînduirea unui expertu cari sa revizeze averea nemiscatore și sa descrie starea ei prin un procesu verbale, cari se va aproba de tribunal în presinta procurorului; cheltueelele acestei lucrări voru fi în sarcina averii absentelui.

Articolul 112

Cei cari, în puterea punerii lor în posesiune provisorie sau a administrației legale, se voru fi folosit de averea absentului, nu voru fi datori a întorci absentului de către a cincea parte din venit deca existența lui va fi dovedită înainte de cinci'supra'dece ani deplin din ziua cându lui se va dovedi după cinci'supra'dece ani deplin.

Veniturile voru fi în întregime ale moștenitorilor presumtivi, cându au trecut trei'deci ani deplin de la ziua declarației absentei, sau una sută ani de la ziua nașterii absentului.

Articolul 113

Cei cari se folosesc de averea absentului numai în virtutea punerii în posesiune provisorie nu voru pute înstrăina nici ipoteca averea lui cea nemiscătoare.

Articolul 114

Deca absentă se va prolunga trei'deci ani, din ziua punerii în posesiune provisorie, sau dacă se voru fi împlinit una sută ani deplin de la nașterea absentului, cautiunile date se voru ridica, toți cei îndrituiți voru pute cere, de la tribunalul de l'a instanța, împărțele averii absentului, și punerea în posesiune definitivă.

Articolul 115

Moscenirea absentului va fi deschisă din ziua morții lui dovedite, în folosul moștenitorilor celor mai apropiați în ziua morții și cei cari se voru fi folosit de averea absentului vor fi datori a o restitui acestora cu rezerva veniturilor ce li se cuvine în virtutea art. 112.

Articolul 116

Dacă absentele revine, sau dacă se dovedește existența în timpul punerii în posesiune provisorie efectele otaririi prin cari s'a declarat absentă voru înceta, însă fără prejudiciul, dacă va fi trebuința, alu măsurilor conservatorii prescrise la Capitolul I din acestu titlu pentru administrarea averii.

Articolul 117

Dacă absentele se ivesce, sau dacă existența lui este dovedită, chiaru și după punerea în stăpânire definitivă, elu își va primi averea în starea în cari s'ar găsi precum și pretul lucrurilor înstrăinate din ea, sau cele cumpărate cu prețul averii celei vândute, fără a pute urmări acea avere, dacă a fi trecut la o altă persoană.

Articolul 118

Copii și descendenții în linia dreaptă ai absentului potu asemenea, în termen de treizeci ani de la punerea în definitivă stăpânire, a cere restituirea averii absentului, după cum s'a disu în art. precedente.

Articolul 119

După darea otaririi, prin cari s'a declarat absentă, veri cine aru ave drepturi contra absentului nu le va pute exercita de către în contra celor ce vor fi fostu puși în posesiunea averii lui, sau în contra celor ce vor fi având administrația legală.

Secțiunea II

Despre efectele absentei în privirea drepturilor

eventuali cari se potu cuveni absentului

Articolul 120

Veri cine ar reclama unu drept deschis unei persoane, a cărei existență nu va fi recunoscută este datoru a dovedi, ca acea persoană există în timpul cându dreptul s'a deschis pentru dinsa.

Articolul 121

Dacă se va deschide o moștenire, cari s'ar cuveni unui individ, a cărei existență nu este cunoscută, ea se va da numai acelu cu cari individul s'ar fi găsit în drept d'a concure, sau acelu ce avea drept d'a o dobândi în lipsa'i.

Articolul 122

Dispozițiile cuprinse în precedentile două articole își voru avea puterea lor, fără prejudiciul acțiunilor, prin cari se cere o moștenire sau alte drepturi ce se voru cuveni absentului ori reprezentatilor săi și nu se voru pierde de către după trecerea termenului statornicitu pentru prescripție.

Articolul 123

Precătu timpul absentele nu se va areta, sau acțiunile nu se vor exercita în munele său, cei ce vor fi primiți moștenirea, voru dobândi în deplină proprietate veniturile luate de dînșii cu buna credință.

Capitolul 4

Despre preveghierea copiilor minori ai tatălui cari a disparut

Articolul 124

Dacă tatalu disparutu a lasatu copii minori făcuți cu sotia sa înainte plecării sale, mama va avea priveghierea asupra lor și va exercita toate drepturile bărbatului, în privința educației și a administrației averii lor.

Articolul 125

Dacă mama va fi încetată din viață în timpul de șase luni din ziua când tatalu a disparut, sau dacă ea ar muri mai înainte decât să se declare absentă la tribunalul, priveghierea copiilor se va încredința de către consiliul de familie la ascendenții cei mai apropiați, și în lipsa lor unui tutor provisoriu.

Articolul 126

Totul astfel se va urma și în cazul când unul din soți, dispărând, ar lăsa copii minori din altă căsătorie.

Titlul U V

Despre căsătorie

Capitolul 1

Despre însușirile și condițiile necesare spre a se putea seversă căsătorie

Articolul 127

Nu este iertat bărbatul înainte de optu'sprezece ani și femeia înainte de cinci'sprezece ani să se căsătorească.

Articolul 128

Numai Domnul poate da dispense de vârstă pentru motive grave.

Articolul 129

Nu este căsătorie când nu este consimțimentul.

Articolul 130

Nu este iertat a trece în a doua căsătorie fără ca cea dintâi să fie desfăcută.

Articolul 131

Baiatul care n-are vârstă de douăzeci și cinci ani deplină, precum și fata care n-are vârstă încă de douăzeci și unu ani deplină, nu se poate căsători fără consimțimentul tatălui sau al mamei. La cazul de desbinare între tată și mamă consimțimentul tatălui este de ajuns.

Articolul 132

Dacă tatalu sau mama a murit, sau dacă unul din ei se găsește în neputință de a manifesta voința sa, consimțimentul celui altu este de ajuns pentru seversirea căsătoriei.

Articolul 133

Dacă tatalu și mama sînt morți, sau dacă se găsesc în neputință de a manifesta voința lor, atunci bunul și buna despre tată și, în lipsa acestora, bunul și buna despre mamă țin locul acestora. Dacă este desbinare, acesta va fi considerat ca consimțimentul.

Articolul 134

Copiii legitimi care vor fi ajuns în vârstă prescrisă la art. 131 sînt datori înainte de a se căsători, a cere prin un act respectuos și formal consiliul tatălui și al mamei ori al bunilor, cînd tatalu și mama sînt morți sau în neputință de a manifesta voința lor.

Articolul 135

Nepriimindu-se nici un răspuns sau un răspuns negativ, după o lună de la cea anterioară cerere respectuosă, se va repeta acesta cerere de două ori în intervalul de o lună între fiecare cerere; la expirarea lunii a treia căsătorie se poate face, ori care ar fi rezultatul cererii respectuoase, fie și tăcerea.

Articolul 136

După împlinirea vârstei de treizeci ani căsătorie se va putea face la o lună după trimiterea actului respectuos.

Articolul 137

Actul respectuos se va comunica prin organul primarului comunei persoanelor convenite sau în lipsa lor la domiciliu, și primarului va da quitanță formală celor ce au făcut actul respectuos spre a le servi de dovadă ca s'au conformat legii.

Articolul 138

Cînd acela, cărui s'ar convenit a se face actul respectuos, va fi absent, căsătorie se va face și fără un asemenea act dacă fiitorii soți vor infatisa otararea tribunalului de prima instanță prin care s'a declarat absentă sau cel puțin copia după ordinea tribunalului pentru a se face cercetare despre absență.

Articolul 139

Oficiarului stării civile cari va fi celebrată căsătoria baetiloru sau a feteloru neajunsi încă la vârsta prescristă la art. 131 fără consimțimentulu personelu îndrituite a' da după art. 131, 132 și 133, va fi pedepsitu după cererea personelu interesate sau a ministeriului publicu, conformu art. 162 din codicele penale.

Articolul 140

Oficiarulu stării civile cari va fi celebratu cununia fără sa existe dovada ca s'a facutu actulu respectuosu, candu acesta este cerutu de lege, va fi pedepsitu cu inchisore de la o luna pînă la trei, și cu amendă de la una suta pînă la trei sute lei.

Articolul 141

Copilulu naturale cari va fi perdutu pe mama sa, sau a căruia mama se va afla în neputință de a manifesta dorința sa, nu se va pute căsători înaintea de vârsta de doue'deci și cinci ani, fără consimțimentulu tutorelui seu.

Articolul 142

Candu tatalu, mama, bunii și bunele sînt morți, sau în neputință de a manifesta voința lor, atunci baetii, dacă n'au ajunsu încă la vârsta de doue'deci și cinci ani, și fetele la acea de doue'deci și unu, nu se potu căsători fără a cere consimțimentulu consiliului de familia.

Articolul 143

În linia directa este oprită căsătoria cu desaversire între ascendenți și discendenti și între afinii (cuscrii) în aceeași linia, fără deosebirea inruderii de legiuita sau nelegiuita însoțire.

Articolul 144

În linia colaterale, căsătoria este oprită pînă la a patra spita inclusive, fără osebirea inruderii de legiuita sau nelegiuita însoțire și între afinii (cuscrii) de aceeași spita.

Articolul 145

La rudenia din St. Botezu se opresce căsătoria între nasii și finii precum și între nasa și finu.

Articolul 146

tatalu adoptivu nu poate să se căsătorească cu adoptată sa nici cu fiia acesteia, nici cu femeia fiului seu adoptivu.

Articolul 147

Adoptatulu fiu nu se poate căsători cu aceea ce a fostu femeia înfiitorului tata, nici cu fiia lui, nici cu mama lui, nici cu sora mamei lui sau a tatălui seu.

Articolul 148

Nu este slobodu a se căsători cineva cu adoptată sorore a tatălui seu, a mamei, a bunului sau a bunei sale.

Articolul 149

Tutorele sau curatorele nu se poate căsători cu nevirsnica ce se afla sub tutela sa.

Asemenea nici tatalu tutorelui, nici fratele acestuia cari încă se afla sub parintesca putere, nici fiulu tutorelui nu poate lua în căsătoria pe pupila, fără de priimirea și înscrișă adeverinta a tribunalului coprindețore ca acestu tutore a datu pentru tote socotela lămurită, și și ca însoțirea minorii cu elu sau cu altulu din numnitele persoane, va fi spre folosulu ei.

Articolul 150

Cu tote aceste Domnulu, pentru motive grave va pute acorda dispensa din proibitiunile coprinse în art. 144 din acestu codice, adeca pentru căsătoriile dintre cumnati și cumnate și pentru acele dintre veri și vere.

Capitolul 2

Despre formalitățile relative la celebrarea căsătoriei

Articolul 151

Căsătoria se va celebra în publicu înaintea oficiarului stării civile alu domiciliului unie din părțile cari se însoțesc.

Articolul 152

Căsătoria săvîrșită în tera străină, între Români sau între Români și străini va fi puternica și în tera, dacă se va celebratu după formele usitate în acea tera, și dacă Romanulu nu va fi contravenitu dispositiuniloru coprinse în Capit. precedente.

Capitolul 3

Despre opozițiuni la căsătoria

Articolul 153

Dreptulu de a forma opozițiune la celebrarea căsătoriei ilu are persona legată prin căsătoria cu una din părțile contractanți.

Articolul 154

Tatalu și, în lipsa tatălui și mama, iar în lipsa și a tatălui și a mamei, bunului și buna potu forma opozițiune la căsătoria copiiloru și descendentiloru lor, chiaru de voru ave versta de doue deci și cinci ani împliniți sau de doue deci și unu ani împliniți pentru fete.

Articolul 155

În lipsa de ascendenți fratele sau sororea, unghiulu sau matusa, verulu sau vera primara, fiindu în legiuita vîrsta, potu forma opozițiune însă numai în casurile urmatoare:

- 1) Candu consimțimentulu consiliului de familia cerut de art. 142, nu s'a dobanditu.
- 2) Candu opozițiunea este basata pe starea de smintire a fiitorului sotu, acesta opozițiune a cărui anulare o poate pronunța tribunalulu fără nici o instrucțiune sau formalitate, nu se va priimi de catu numai cu îndatorire pentru oponente de a cere interdicțiunea și de a dobîndi, în privirea ei, otarire formale în terminulu ce i se va da de tribunalu.

Articolul 156

În cele doue casuri, prevedute în articolulu precedente, tutorulu sau curatorulu nu va pute în totu cursulu tutelei sau curatelei de a forma opozițiune fără a fi fostu autorisatu de către unu consiliu de familia, pe cari'lu va pute convoca.

Articolul 157

Veri ce au de opozițiune va areta însușirea, cari da oponentelui dreptu de a forma, alegere de domiciliu loculu unde căsătoria urmeda a se celebra, precum și motivele opozițiunii, afară numai dacă va fi fostu cerută de către unu ascendinte. Tote acestea sub pedepsa de nulitate a actelor și sub interdicțiune pentru oficerulu de stare civile, cari aru fi visatu actulu ce coprinde opozițiunea conformu art. 52.

Articolul 158

Tribunalulu de prima instanța va otari pînă în dece dile asupra cererii de anularea opozițiunii.

Articolul 159

Dacă urmeda apelu, citatiunile se voru face pînă în trei dile, de la primirea apelului, iar otarirea se va da celu mai tardiu pînă în dece dile de la data citațiunii.

Articolul 160

Dacă urmeda recursu de casatiune pricina se va trata de urgenta și se va da otarire celu multu pînă în terminu de o luna de la data primirii recursului.

Articolul 161

Respingendu'se opozițiunea, oponentii dacă nu vor fi ascendenți, nu potu osindi la despăgubire.

Capitolul 3

Despre cereri de nulitate a căsătoriei

Articolul 162

Căsătoria cari se va fi facuta fără consimțimentulu amboru sotiloru, sau a unui din ei, se poate ataca numai de către soți, sau de către acele din ei, alu cărui consimțimentu nu au fostu liberu.

Dacă a urmatu erore asupra persoanei fizice căsătoria se poate ataca numai de către acela dintre soți cari a fostu amagitu.

Articolul 163

În casulu prevedutu la articolulu precedente cererea de anulare nu se mai poate priimi, dacă a urmatu împreună viețuire în cursul de sese luni cari se voru socoti de candu sotulu a dobanditu deplina sa libertate sau de candu a recunoscutu erorea.

Articolul 164

Căsătoria contractată fără consimțimentulu tatălui sau alu mamei, alu ascendintiloru sau alu consiliului de fammilia, în casurile în cari acestu consimțimentu este necesariu se poate ataca numai de către acei alu caroru consimțimentu este cerutu.

Articolul 165

Cererea de nulitate nu mai poate fi pornită de către ascendenții alu caroru consimțimentu era cerutu dacă căsătoria va fi aprobată a nume sau prin tăcere de către acei alu caroru consimțimentu era necesariu, sau dacă a trecutu unu anu de candu a cunoscutu căsătoria fără reclamatiune din parte'le.

Articolul 166

Ori ce căsătoria contractată în contra dispozițiuniloru coprinse la art. 127, 130, 143 și 144, poate fi atacată atatu de către însuși sotii, catu și e către toți acei cari au vre un interesu la acesta, precumu și de către ministeriul publicu.

Articolul 167

Cu toate acestea căsătoria contractată de consotii cari n'avea încă vârsta cerută pentru a pute contracta căsătoria, sau din cari unul numai ajunsere încă în acesta vârsta nu se mai poate ataca:

- 1) Dacă au trecut sese luni de către acești consotii sau unul din ei au ajuns la vârsta competente.
- 2) Dacă femeia cari nu avea încă aceasta vârsta a devenit grea înainte expirării aceluia sese luni.

Articolul 168

Tatăl, mama, ascendenții și familia cari au consimțit la căsătoria contractată, în cazul prevădut prin articolul precedent, n'au dreptul de a cere nulitatea ei.

Articolul 169

Persoanele cari intentează acțiune de nulitate contra unei căsătorii numai într'un interesu pecuniaru, nu o pot intenta de câtă cînd acel interesu este un interesu actual.

Articolul 170

Soțul, în prejudiciul căruia s'a contractat o a doua căsătorie, poate cere nulitatea acesteia din nouă căsătorit.

Articolul 171

Dacă acei din urma căsătorit opun nulitatea căsătoriei celei d'enteiu, se va judeca prealabil validitatea sau nulitatea acelei căsătorii.

Articolul 172

Procurorul în toate cazurile carora s'a aplicat art. 166, însă cu modificările prescise la art. 167, poate și e dator să ceară nulitatea căsătoriei în timpul vieții ambor soților și condamnarea lor la despărțire.

Articolul 173

Ori'ce căsătoria, cari s'ar fi făcut în taină și nu s'a celebrat înainte oficialului competente al stării civile, se poate ataca de către însuși soțul, de către tată și mama, de către ascendenți și de către toți acei cari au la acesta un interesu actual, precum și de către ministerul public.

Articolul 174

Dacă căsătoria n'a fost precedată de cele două publicațiuni prescise de lege sau dacă intervalului timpului prescrist pentru publicațiuni și celebrarea nu s'a observat procurorul va provoca în contra oficialului stării civile o amendă banescă, cari nu va pute trece peste trei sute lei, și în contra partilor contractanți sau în contra aceluia, sub puterea carora ele au făcut această contravențiune, o globire proporțională cu averea lor.

Articolul 175

La pedepsele pronunțate prin articolul precedent, se vor supune persoanele însemnate în el, pentru ori ce contravențiune la regulile prescise în art. 151 chiar de nu s'ar considera acele contravențiuni îndestulătoare pentru a se pronunția nulitatea căsătoriei.

Articolul 176

Nimeni nu poate reclama titlul de sotu și efectele civile ale căsătoriei, dacă nu prezintă unu act de celebratiune a căsătoriei, înscris în registrul stării civile, afară de cazurile prevădute de art. 33 sub titlul: "Actele stării civile".

Articolul 177

Poseziunea de stat nu va pute dispensa pe acei ce se pretind căsătorit și o invocă, de a infatiza actul de celebrarea căsătoriei înainte oficialului stării civile.

Articolul 178

Cănd este posesiunea de stat, și cînd se infatizează actul de celebrarea căsătoriei înainte oficialului stării civile, soții nu pot fi primiți a contesta validitatea acestui act.

Articolul 179

Cu toate acestea, dacă în cazurile prevădute la art. 176 și 177, există copii făcuți de două persoane, cari au viețuit împreună în public ca barbatu și femeia și cari amândoi au încetatu din viață, legitimitatea copiilor nu se poate contesta, sub singurul cuvent că nu se reprezintă actul de căsătorie, ori cînd acesta legitimitate se dovedește prin o posesiune de atatu necontradictă prin actul de naștere.

Articolul 180

Cînd dovada celebrării legale a căsătoriei se află dobândită prin rezultatul vre'unei proceduri penale, înscrisul sentinței în registrele stării civile, asigură căsătoriei, din ziua celebrării sale, toate efectele civile, atît în privirea consotilor cît și în privirea copiilor născuți din această căsătorie.

Articolul 181

Dacă sotii sau unul din ei a încetat din viață, fără a fi intentat vre o acțiune, acțiunea civilă poate fi intentată de către reprezentanții lor, sau singuri pentru sine, sau totu de o dată cu acțiunea publică intentată de către procurator.

Articolul 182

Dacă funcționarul stării civile, sau ori'cari alt autor alu fraudii a încetat din viață cînd s'a intentat acțiunea în contra sa, moștenitorii lui vor fi urmăriți înaintea tribunalului civil pentru despăgubire de către procurator în fiinta partilor interesate, și după denunțiatuinea facuta din parte'le.

Articolul 183

Căsătoria cari s'a declarat nulă totuși produce efectele sale civili, atît în privirea sotiloru cat și în privirea copiiloru dacă s'a contractat cu buna credința.

Articolul 184

Dacă buna credința existe numai din partea unui din ambi sotii, căsătoria produce efectele sale civili numai în favoarea soțului cu buna cu buna credința și a copiiloru născuți din acea căsătoria.

Capitolul 5

Despre obligațiunile ce isvorascu din căsătoria

Articolul 185

Căsătoritii contracteaza împreună, prin singurul faptu alu căsătoriei, îndatorirea de a alimenta a întreține și a'și educa copii.

Articolul 186

Copilul nu poate cere de la tata, sau mama vre o parte din averea loru spre a se căsători, sau a'și crea vre unu stabiliment.

Articolul 187

Copii sînt datori a da alimente tatălui și mamei lor, și celoru'alți ascendenți cari se vor afla în lipsa.

Articolul 188

Ginerii și nuorile sînt datori asemenea și în aceleași împrejurări a da alimente socrului și socrei. Acesta îndatorire inceteza însă:

- 1) Cînd socra se casatoresce de a doua ora.
- 2) Cînd acela din soți cari producea afinitatea (cuscria) și copii născuți din căsătoria sa cu cel'alt sotu, au murit.

Articolul 189

Obligațiunile ce resulta din aceste dispositiuni sînt reciproce.

Articolul 190

Alimentele se dau în proportiune cu trebuinta acelu cari le reclama, și cu starea acelu cari e datoru să le intampine.

Articolul 191

Cînd acele cari da, sau acela cari primesce alimentele ajunge într'o stare ast'fel ca unul nu le mai poate da sau acel'alt nu mai are nevoia de ele în total sau în parte, se poate cere a fi aparatu, sau a se face reducțiune din ceea ce da.

Articolul 192

Dacă persona cari e datore a înlesni trebuințele vietuirii, va justifica că nu mai poate plati pensiu de întreținere, tribunalul poate, după ce va cerceta și se va incredinta de adeveru, sa ordone ca sa primească în locuinta sa, sa alimenteze și sa întrețină pe acela căru era dator a da acea pensiu.

Articolul 193

Tribunalul va otari asemenea dacă tatăl sau mama, cari va oferi a primi sa alimenteze și sa întrețină în casa sa pe copilul căru este dator a da mijloace de viețuire va pute fi scutitu de plată pensiunii în bani.

Capitolul 6

Despre drepturile și datoriele respective ale sotiloru

Articolul 194

Sotii își datoiescu unul altuia credința, sprijinu și ajutor.

Articolul 195

Bărbatul e dator protectiune femeii , femeia ascultare bărbatului.

Articolul 196

Femeia este dator să locuiască împreună cu bărbatul său și să-l urmeze ori în ce loc va găsi el de cuviință să-și stabilească locuința sa; bărbatul este dator să o primească și să-i înlesnească tot pentru viețuirea ei, după starea și puterea sa.

Articolul 197

Femeia nu poate porni judecata, fără autorizarea bărbatului ei, chiar și casul când este comerciantă publică.

Articolul 198

Autorizarea bărbatului nu se cere când femeia va fi urmărită înaintea judecății, în pricini criminale sau politice.

Articolul 199

Femeia având chiar parafernă, nu o poate da, înstreina, ipoteca, nu poate dobândi avere cu titlu oneros sau gratuit, fără concursul bărbatului la facerea actului, sau prin deosebit consimțământ înscris.

Articolul 200

Dacă bărbatul se opune să dea femeii autorizare să porni judecata, tribunalul îi poate da această autorizare.

Articolul 201

Dacă bărbatul se opune să dea autorizare pe femeia ca să facă vreun act, femeia poate să cheme dă dreptul pe bărbat înaintea tribunalului de adevărat instanța din districtul (județul) domiciliului comunei, care poate să dea sau nu autorizarea sa, după ce va asculta arăturile bărbatului în camera de consiliu sau va fi dovadă despre chemarea sa.

Articolul 202

Când femeia căsătorită care va avea parafernă, va face comerț conform art. 5 din codicele de comerț ea se va putea obliga, fără autorizarea bărbatului, pentru tot ce privește negotul său.

Iar când femeia maritată, neavând parafernă, va face comerț, se va urma după art. 6 din codicele de comerț.

Articolul 203

Când bărbatul este cadut sub o condamnare criminală, chiar la casul când decizia este dată în lipsă (contumace), femeia chiar în vârstă legiuită, nu poate în timpul cât ține osândă să pornească judecata, nici să contracteze decât după autorizarea tribunalului, care poate în acest cas să dea autorizarea, sau fără ca să mai fie chemat sau ascultat pe bărbat.

Articolul 204

Dacă bărbatul se află sub interdicție sau absente tribunalul poate, după avertizarea împrejurărilor, să dea autorizare pe femeia sa sau să stea la judecată, sau să contracteze.

Articolul 205

Dacă bărbatul este minor, femeia trebuie să aibă autorizarea tribunalului sau să stea la judecată, sau să poată contracta.

Articolul 206

Orice autorizare generală, chiar când este stipulată prin contractul de căsătorie, nu este valabilă decât pentru administrarea bunurilor care sînt parafernale.

Articolul 207

Numai femeia, bărbatul, sau moștenitorii lor pot cere anularea tocmelelor sau a pornirilor de judecată făcute fără autorizare.

Articolul 208

Femeia poate face testamentul fără autorizarea soțului său.

Capitolul 7

Despre desfacerea căsătoriei

Articolul 209

Căsătoria se desface:

- 1) Prin moartea unui din soți.
- 2) Prin despărțenie legală pronunțată.

Capitolul 8

Despre a doua căsătorie

Articolul 210

Femeia nu poate trece în a doua căsătorie de cat după dece luni depline de la desfacerea celei d'antei căsătorie.

Titlul VI

Despre despărțenia

Capitolul 1

Despre cauzele despărțeniei

Articolul 211

Bărbatul sau femeia poate cere despărțenia pentru cauza de adulteriu.

Articolul 212

căsătoritii potu, fie'cari în parte, cere desfacerea căsătoriei pentru escese, crudimi sau insulte grave ce'și va fi facutu unul altuia.

Articolul 213

Desființarea căsătoriei se poate cere și dobândi cînd unulu din soți va fi osandit la munca silnica sau la reclusiune.

Articolul 214

Consimțimentul mutuale și staruitoru al sotiloru, espresu în chipulu prescisu de lege, în condițiunile și după cercarile determinate de lege, va servi de dovada indestula ca vieta în comunu le este nesuferita și ca, în privinta loru, este o cauza peremptoria de despărțenia.

Articolul 215

Despărțenia se poate pronunța:

În contra sotiiului cari a vrajmasit vieta celui altu sotiu, sau scriind ca alții o vrajmasescu nu i'a facutu aretare îndată.

Capitolul 2

Despre despărțenia pentru cauza determinata

Secțiunea I

Despre formalitățile despartirii pentru cauza determinata

Articolul 216

Ori'cari ar fi natura faptelor sau a delictelor, cari ar provoca cerere de despărțenia pentru cauza determinata, o asemenea cerere nu se poate face de cat numai la tribunalul civile al districtului, în cari sotii își au domiciliulu.

Articolul 217

Dacă vre una din faptele imputate de sotiiului cari cere desfacerea căsătoriei va fi de natura a da locu urmăririi criminali din partea ministerului publicu, acțiunea despărțeniei se va suspende pînă ce se va da otarirea curții de jurați; atunci se va pute reîncepe judicata fără a fi permis a deduce din acea hotărîre vre o respingere sau esceptiune prejudiciabile în contra sociiului cari a facutu cererea.

Articolul 218

Ori'ce cerere de despărțenia va areta cu amanuntulu faptele; cererea se va da împreună cu dovedile, președintelui tribunalului, sau judicatorului ce'i va tine locul, de către sotiiulu ce cere desfacerea căsătoriei în persona, afară numai dacă va fi împiedicatu de bola, în cari casu după cererea sa și eliberarea unui certificat de bola a vre'unui medicu, magistratulu se va duce la domiciliul reclamantelu ca sa priimesca acolo cererea sa.

Articolul 219

Judicatorulu după ce va fi ascultatu pe reclamante, și'i va face observațiunile ce va socoti de trebuinta, va parafe cererea și dovedile alăturate, și va încheia procesu verbale pentru priimirea loru. Acest proces verbale se va sub'scrie de judicatorulu și de reclamante, afară numai dacă nu va sci a scrie, pentru cari se va face mențiune în procesulu verbale.

Articolul 220

Judicatorulu va ordonă prin procesu verbale ca părțile să se infastiseze înaintea sa la diua și ora ce va determina. Spre acestu sfarsitu se va tramite copia după ordonanța sa persoanei în contra carii se cere desfacerea căsătoriei.

Articolul 221

În ziua otarita judecătorul va da amboru sotiloru, de se voru infatisa, sau reclamantelui, dacă numai singuru se va infatisa, consiliurile ce va găsi cu cale spre a savirsi impaciuirea. De nu va pute isbuti va încheia procesu verbale și va ordonă a se comunică cererea și dovedile ministeriului publicu și va referi despre tote tribunalului.

Articolul 222

După trei zile tribunalul, după referitul președintelui sau al judecătorului ce-i tine locul și după concluziunile ministeriului publicu, va acorda sau va suspende permisiunea de a se face citațiuni partilor; suspendarea nu poate trece peste douăzeci de zile.

Articolul 223

Reclamantele va cere de la tribunal a se cita după formele obișnuite pîrîtul ca să se înfățișeze în persona în ședința secretă și în termenul prescris de lege; se va trimite împreună cu citațiunii părții pîrite copia după cererea de despărțenie și după actele doveditoare.

Articolul 224

La expirarea termenului, dacă partea pîrîta se va infatiosa sau nu, reclamantele în persona asistat de un sfatuitor, de va găsi de trebuință, va espune sau va face a se espune motivele cererii sale, va infatiosa dovedile și va spune numele martorilor ce va fi avendu.

Articolul 225

În materie de despărțire de căsătoria părțile nu voru pute să se infatiosaze prin procuratori cari să pladeze.

Articolul 226

Dacă pîrîtul se va infatiosa în persona va pute propune observările atate asupra motivelor cererii ca și asupra actelor ce voru fi produse de reclamante și asupra marturilor numiți de reclamante. Pîrîtul va numi pe mărturie ceși propune a infatiosa și asupra căror reclamantele va face și el observațiunile sale.

Articolul 227

La a lor infatiosare se va întocmi proces verbal despre spusese și observațiunile partilor, precum asemenea și mărturiile ce unul sau altul poate face.

Se va da citire procesului verbal personelor infatiosate, cari se voru îndatora a-lu subscrie, și se va face într'adinsu mențiune despre semnatura lor sau de declarațiunea ca n'au pututu, sau n'au voitu să subscrie.

Articolul 228

Tribunalul va soroci părțile pentru audiența publică a cărei zi și ora o va defige; va ordonă a se comunică lucrările ministeriului publicu și va numi un raportatoriu.

Articolul 229

La ziua și ora otarita, asupra raportului judecătorului raportatorul, după ce se va asculta ministerul publicu, tribunalul va otari mai anteu asupra neadmiterii cererii de despărțenie, de va fi fostu propusă.

Căndu motivele neadmiterii se voru găsi temeinice cererea de despărțenie se va respinge; în casulu contrariu, sau de nu se va fi facutu propunere de neadmitere, cererea de despărțenie se va admite.

Articolul 230

Îndată după admiterea cererii de despărțenie, asupra raportului judecătorului, raportatorul ascultându-se ministerul publicu, tribunalul va otari asupra fondului, dacă va găsi cauza în stare de a fi judecata; la din contra, va admite pe reclamante a dovedi faptele pe cariși fondeza aretarile și pe pîrîtul a dovedi contrariulu.

Articolul 231

Asupra fiecărui act al pricinii, părțile, după raportul judecătorului și mai înainte de a vorbi ministerul publicu, potu propune contestațiunile lor, mai anteu asupra motivelor de admitere și apoi asupra fondului, dar în nici unu casu asistentele reclamantelui nu va fi admisu, dacă reclamantele însuși nu se va infatiosa în persona.

Articolul 232

Îndată ce se va pronunția otarirea cari va ordonă a se face cercetări, grefiarul tribunalului va ceti partea procesului verbal cari conține numele marturilor propuși, și pe cari părțile au cerutu a fi ascultați.

Părțile voru fi vestite de către președinte ca mai potu propune și alți marturi; însă ca după acesta nu voru mai pute fi priimate a mai face și alte propuneri.

Articolul 233

Părțile voru face propunerile lor îndată în contra acelor marturi ce vor voi a se departa. Tribunalul va otari asupra acestor propuneri după ce va asculta pe ministerul publicu.

Articolul 234

Rudele partilor, afară de copii și descendinți, nu potu fi respinsu ca marturi sub cuventul de rudenie, precum asemenea nici slugile căsătoritorilor, sub cunentu ca sînt slugi; dară tribunalul va judeca și va apretia după împrejurări depunerile rudelor și ale slugilor.

Articolul 235

Ori ce otarire cari ar admite vre o dovadă testimoniala va denumi pe marturi ce urmeza a fi ascultați, și va otari diua și ora în cari părțile sînt datore a'l aduce la tribunal.

Articolul 236

Depunerile marturilor se vor priimi la tribunal în ședința secreta de față cu ministerul publicu, cu părțile sfatuitoii sau amicii lor pînă la numărul de trei din fie'cari parte.

Articolul 237

Părțile, prin sine sau prin organul sfatuitoilor, potu face marturilor observațiunile și interpelatiunile ce vor găsi de cuviință, fără însă ca sa'i intrerupa în cursul depunerilor ce au a face.

Articolul 238

Fie'cari depunere se va face în scrisu, precum asemenea și tote disele și observațiunile ce se vor face asupra acelu depuneri.

Procesul verbale al cercetării se va ceti atatu marturilor catu și partilor; și unii și alții vor fi datori a'lu subscrie. Se va face mențiune despre subscrierea lor, sau despre a loru declarare că nu pot sau nu voiescu a subscrie.

Articolul 239

După săvîrșirea celor două cercetări sau a celei cerute de reclamante, dacă pîrîtul nu a adus marturi, tribunalul va soroci părțile pentru ședința publică a carii di și ora o va determina. Va ordonă a se comunica lucrările ministerului publicu și va numi un reportatoru.

Ordonanța de sorocire se va notifica paritului în terminulu ce se va otari prin acea ordonanța.

Articolul 240

La diua otarita pentru judecata definitivă se va da citire raportului de către judecătorul însărcinat cu el. Părțile voru pute mai la urma face prin însele tote operațiunile ce vor socoti folositoare pricinei lor. Dupe acesta ministerul publicu va lua conclusiunile sale.

Otatirea definitivă se va pronuntia din ședința publică.

Articolul 241

Cînd cererea de despărțenia se va fi făcut pentru motivul de violinta, asprime, sau injurie grave, chiar după ce tote vor fi bine constatate, judecătorii au facultatea de a nu admite îndată despărțenia. În acest casu mai nainte de a otari, vor autorisa pe femeia a părăsi locuinta bărbatului seu, fără a fi datore ca sa'lu priimesca la densa, dacă ea nu va voi; și voru condamna pe barbatu a'i plati o pensiune de întreținere în proporție cu midilokele sale, dacă femeia însăși nu va ave venituri indestulatore pentru susținerea trebuintelor sale.

Articolul 242

Dupe unu anu de cercetare, dacă părțile nu vor reveni la împreună viețuire, sotulu reclamante poate face a se cita cel'laltu sotu înaintea tribunalului în terminulu prescisu de lege pentru a asculta definitivă otarire, cari atunci va admite despărțenia.

Articolul 243

Cînd despărțenia se va cere pentru cuventul ca unul din soți se alfa condamnatu la osinda muncei silnice sau a reclusiunii, singurele formalități de observat consta: a infatisa tribunalului de prima instanța o copia legalisata după otarirea prin cari s'a condamnat cu un certificat de la curtea de jurați, cari să constate ca acea otarire nu poate fi atacată prin nici o cale legală.

Articolul 244

În casu de a se face apel în contra sentinței de admisiune, sau a judecății definitive date de tribunalul de prima instanța în materia de despărțenia, cauza va cerceta și se va judeca de urgenta de către curtea apelativa.

Articolul 245

Apelul nu se va priimi de catu dacă va fi fostu dat în cele două luni socotite din diua din cari s'a comunicatu apelantului otarirea data în fiinta ambor partilor, sau în lipsa; terminulu spre a face recurs de casatiune în contra unei otarire definitive, va fi de trei luni din diua comunicatiunii otaririi.

Recursul de casatiune va suspende esecutarea otaririi.

Articolul 246

În virtutea ori'carii otariri date în ultima instanța, sau cari a dobendit putere de lucru judecat, și cari va fi autorisatu despărțenia, soțul ce a dobendit'o va fi datoru a infatisa oficiarului stării civili, în terminu de două luni copia legalisata dupe acea otarire spre a se înscrie în registrulu stării civili, în cari s'a înscris și actul de căsătoria.

Articolul 247

Aceste doua luni se vor socoti în privinta judecații de la prima instanța spre expirarea termenului de apel; în privinta otaririlor date de curtea de apel în lipsa pîrîtului, după expirarea termenului de opozițiune; și în privinta judecații contradictorie în cea din urma instanța după expirarea termenului pentru resulsul de casatiune.

Articolul 248

Sotulu reclamante, cari va fi lăsat sa treca cele doua luni determinate de mai sus fără a împlini formalitatea prescrisă la art. 264, va perde beneficiul judecații ce questigase, și nu va mai pute reîncepe acțiunea sea pentru despartrenia, de catu numai pentru o alta cauza noua, în cari casu poate să se întemeieze înaintea judecații și pe cauzele cele vechi.

Secțiunea II

Despre mersurile provisorie, ce se potu lua în urma cererii de despărțenia pentru cauza determinata

Articolul 249

Ținerea provisorie a copiilor va remane bărbatului în procesul de despărțenia, afară numai dacă se va otari în alt'felu de către tribunal, după cererea mamei, sau a familiei, sau a ministerului public, spre folosul copiilor.

Articolul 250

Femeia în procesului de despărțenia va pute părăsi domiciliulu bărbatului, în timpul catu va tine procesul, și cere o pensiune de întreținere, în proportiune de mijlocele bărbatului.

Tribunalul, dacă va incuviinta acesta cerere, va otari totu o dată și suma de bani ce bărbatul va fi dator a da femeii sale pentru întreținere.

Secțiunea III

Despre cauzele de respingere a cererii de despărțenia pentru cauza determinata

Articolul 251

Cererea de despărțenia se va stinge prin împăcarea sotiloru urmată de intemplarea faptelor cari aru fi putut sprijinit acea cerere, sau dupe pornirea cererii de despărțenia.

Articolul 252

În ambe aceste casuri, celu ce cere despărțenia va fi respinsu; el va pute însă porni o noua cerere de despărțenia pentru cauze provenite după împăcare, și în asemenea casu elu se va pute servi întru sprijinirea cererii sale și de cauzele cele vechi.

Articolul 253

Dacă cel ce cere despărțenia tagaduiesce ca aru fi urmatu împăcare, celu'altu sotu poate dovedi ca a urmat, atatu prin in scrisu, catu și prin marturi, după forma prescrisă și prin predentele capitulu.

Capitolul 3

Despre despărțenia prin consimțimentu mutuale

Articolul 254

Consimțimentul mutuale al sotiloru, nu va fi primit dacă barbatulu are mai puțin de dou'e'deci și cinci ani, sau femeia mai puțin de dou'e'deci și unu ani.

Articolul 255

Consimțimentul mutuale nu va fi primit de catu dupe trecerea de doui ani de la saviorsia căsătoriei.

Articolul 256

Consimțimentul mutuale nu se va mai priimi dupe dou'e'deci ani de căsătoria, nici dupe ce femeia va fi implinitu vîrsta de patru'deci și cinci ani.

Articolul 257

În nici un cas consimțimentu mutuale al sotiloru nu va fi îndestulător dacă acel consimțimentu nu va fi autorisat de către mama sau tata, sau de către cei'alți ascendinti, în viața fiindu, potrivit reguliloru prescrise la articoli 131, 132 și 133 din titlu al Vlea pentru căsătoria.

Articolul 258

Sotii otariti a se despărți, prin consimțimentu mutuale, voru fi datori a face mai anteu inventariu și prețuirea a întregii lor averi miscatore și nemiscatore și a regula drepturile lor respective, în privirea căror sînt liberi de a face invoela.

Articolul 259

Ei voru fi asemenea datori a face între densii în scrisă tocmela asupra urmatoreloru puncte:

- 1) Cui urmeza a fi încredințați copiii ce vor fi avut în căsătoria lor, atât pentru timpul cercarii, cat și dupe pronunțarea despărțeniei.
- 2) Ce suma va fi datoru bărbatul a da femeii sale în intervalul acela de timpul, dacă ea nu va ave venituri indestule spre a intempina trebuințele ei.

Articolul 260

Sotii se vor presenta împreună și în persona înaintea președintelui tribunalului civile al districtului unde și au domiciliul, sau la judecătorul cari tine locul președintelui și și vor declara voința lor de a se despărți în presenta a doui martori adusi de ei.

Articolul 261

Judecătorul va face atatu ambor sotiloru intruniti cat și fie căru din ei în parte, în presenta celoru doui marturi, sfaturile și indemnările ce el va găsi de cuviință, le va ceti Capitolul IV din acest titlu cari reguleza efectele despărțeniei, și le va areta tote consequentele faptului lor.

Articolul 262

Dacă sotii și după acesta vor stărui în otarirea de ei luată, li se va da actu de către judecatoru după cererea lor de despartania prin consimțimentu mutale, și vor fi datori a se presenta și a depune îndată în tribunalu, pe lângă actele prescise de art. 258 și 259, și urmatoarele:

- 1) Actul de nascere și acel de căsătoria.
- 2) Actele de nascere și de încetare din vieta, precum și actele despre căsătoria lor.
- 3) Declarațiunea autentică din partea parintiloru lor sau a altoru ascendinti în vieta fiind, cari sa rostescă ca, pentru cauzele lor cunoscute, autoriseza pe fiulu sau pe fiia lor, pe nepotul de fiu sau pe nepoata de fiia căsătorit sau căsătorită cu cutare, de a cere despărțenia prin consimțimentu mutuale și de a consimți la el.

Tatii, mamele, bunele sotiloru vor fi presumti ca în vieta pînă se vor infatisa acte constatatoare incatarii lor din vieta.

Articolul 263

Tribunalul va încheia procesu verbale de tot ce se va fi rostit și făcut în virtutea articoleloru precedenti; actele aduse de soți vor rămîne în tribunal.

În procesul verbale se va face mențiune despre autorizatiunea ce va trebui a se da de judecătorul femeii, pentru a se retrace din casa conjugale.

Articolul 264

Declarațiunea de despărțenia a sotiloru va trebui a fi repetita la a patra, la a septe și la a deca luna, observându-se aceleași formalități; la fie cari repetire sotii vor fi datori a constata formalu ca tata și mama sau alți ascendenți din vieta fiind, persista în cea d'anteiu a lor otarire.

Articolul 265

În cinci'spre'dece, după espiarea unui anu deanteia declarațiune, sotii asistați fie cari de doue persoane notabile din comuna, și în versta de patru'deci ani cel putinu, se vor presenta împreună și în persona, înaintea președintelui sau a judecătorului cari i tine locul, îi vor da copii adeverinte după cele patru procese verbale cari copriind confimțimentul mutual d'împreună cu tote actele anecsate la ele, și vor cere de la judecatoru fie cari în parte, inse în presenta unul altuia și a notabililoru de mai susu, admiterea despărțeniei.

Articolul 266

Dupe ce judecătorului și asistanii vor fi făcut observațiunile lor sotiloru, dacă aceștia vor stărui în otarirea lor, grefierul va încheia procesu verbale cari se va subscie atât de către apti cat și de persoanele asistanti, sau se va face mențiune dacă nu au voit sau nu au putut a subscie.

Articolul 267

Judecătorul ve referi tribunalului despre tote împrejurările, pe lângă cari referat se vor comunică și conclusiunile ministerului publicu în scrisu.

Articolul 268

Dacă ministerul publicu găsește în acesta dovada ca ambii soți era în etate bărbatul de doue'deci și cinci ani și femeia de doue'deci și unu ani, cînd au facutu anteia loru declarare, ca la acesta epoca erau căsătoriti de doi ani și ca căsătoria nu e facuta de mai multu de doue'deci ani, ca femeia avea mai puțin de patru'deci și cinci ani, ca consimțimentul mutual a fostu esprimat de patru ori în curgerea anului, dupe tote formalitățile cerute de Capitolul de față, și mai alesu cu autorizatiunea tatălui și a mamei sotiloru, sau cu autorizatiunea celoru l'altți ascendenți, va face conclusiunile sale în termenii următori: "legea permite" eara la casu contrariu conclusiunile sale vor fi "legea opresce".

Articolul 269

Tribunalul asupra referitului nu va pute face alte verificări de cat cele aretate la articolul precedente. Dacă tribunalul va crede ca părțile au satisfăcut condițiunile, și au îndeplinit formalitățile prescrise de lege, va admite divortiul. La casu contrariu tribunalul va declara ca despărțenia nu se poate admmite, aretand motivele sale.

Articolul 270

Apelatiunea în contra otaririi tribunalului, prin cari se va fi refuzat despărțenia, nu va mai fi primită dacă ea nu va fi fostu data de către ambe părțile prin actu separat, și în termenu de dou'e'deci dile de la data la cari li s'a comunicat otarirea tribunalului.

Articolul 271

Apelul se va comunica și ministeriului publicu de lîngă anteia instanța.

Articolul 272

În cele dece dile de la comunicarea aplelatiunei ministerului publicu de lîngă tribunalu va supune conclusiunile sale procurorului generale de la curtea de Apelu.

Articolul 273

Procurorul curții de apelu va fi dator a'și da și el conclusiunile sale inscrisu în urma cărora Presidentul curții de apelu, sau judecătorul ce 'i va tine locul, va face raportul seu curții pînă în 5 dile, și curtea va otari definitivu asupra apelatiunii, cel ami tardiu pînă în dece dile de la primirea referitului.

Articolul 274

Dacă curtea de apel prin otarirea sa nu va admite despărțenia, recursul de casatiune nu va fi priimit dacă nu va fi fostu dat de cari ambe părțile și în terminu de o luna de la modificarea otaririle partiloru.

Articolul 275

În casu candu curtea nu va fi priimitu divortulu fie'cari dintre soți poate face separatu secursu.

Articolul 276

Îndată ce se va pronuntia otarirea definitivă cari admite despărțenia, și dupe expirarea teminului de recursu de casatiune, părțile voru fi datore a presenta împreună și în persona pînă în terminu de dou'e luni, copia legelisata după acea otarire oficiarului stării civili, spre a o înscrie în registrulu stării civili în cari s'a inscrisu și actulu de căsătoria. Neindelpinirea acestei formalități va atrage după sine nulitatea otaririi.

Capitolul 4 **Despre efectele despartenii**

Articolul 277

Sotii cari se voru despartii nu voru mai pute să se casatoresca împreună.

Articolul 278

Femeia despartita nu va pute trece în alta căsătoria de catu dupe dece luni de la despărțenia ei.

Articolul 279

În casu de despărțenia pentru cauza de adulteriu, sotiuu vinovatu de adulteriu nu se va pute nici o dată căsători cu complicele seu.

Articolul 280

Pentru ori'ce motivu se va fi pronuntiatu despărțenia, afară de casulu consimțimentului mutuale, sotiuu în contra căru s'a pronuntiatu despărțenia va perde tote avantagiurile stipulate în favorea sa de către celu'll'altu sotiu, fie prin contractu de căsătoria fie dupe seversirea căsătoriei.

Partea în favorea carei s'a pronuntiatu despărțenia, va conserva tote acelea avantagiuri chiaru și dacă ele se voru fi stipulatu cu clausa espresa de reciprocitate fără ca acea reciprocitate să aibă locu.

Articolul 281

Dacă sotii nu'și dedesera nici unu avantaju unulu altuia, sau dacă acele avantagiuri nu voru fi indestulatore spre a asigura subzistență soțului cari a dobanditu despărțenia, tribunalului va pute ordonă și lua mesuri pentru a se da acestuia o pensiune de întreținere din averea celui'll'altu sotiu cari nu va pute trece peste o a treia parte din suma venituriloru; acesta pensiune se va pute revoca candu ea nu va mai fi necesaria.

Articolul 282

Copiii se voru incredinta sotiuului cari a dobanditu despărțenia, afară numai candu tribunalulu, după cererea familii sau a ministerului publicu, va regula spre binele copiiloru ca cu totii, sau în parte să fie încredințați sotiuului, în contra căru s'a pronuntiatu despărțirea sau unei a treia persoane.

Articolul 283

Ori carii persoane se va incredinta copiii, tatalu și mama lor voru avea fie'cari dreptulu de a preveghia asupra lor și îndatorirea de a'i întreține și de a le da creștere, în proportiune cu midlocele lor.

Articolul 284

Desfacerea căsătoriei prin despărțenie, nu va lipsi pe copiii născuți din acea căsătorie, de nici unul din fosele cari au avut asigurate de legi sau de tocmele căsătoriei încheiate între tata și mama, daru drepturile copiilor nu se voru deschide de catu în modulu și cu condițiunile la cari ele s'aru fi deschisu dacă nu urma despărțenia.

Articolul 285

În casu de despărțenia prin consimțimentu mutualu, jumetate din averea bărbatului și jumetate parte din averea femeii va fi considerată ca deplina proprietate a copiilor născuți din căsătorie chiar din diua celei d'anteiu declarațiuni de despărțenia. Tatalu și mama însă voru ave dreptu la venitul aceluor părți din avere, pînă la ajungerea copiilor în vîrsta legiuita, cu îndatorire însă pentru ei de a întreține și a cresce pe copii, dupe midlocele și dupe posițiunea loru sociale; tote aceste voru urma fără prejudiciulu celoru'alte folose, ce aru fi fostu asigurate disiloru copii prin tocmelele căsătoriei urmate între tatalu și mama loru.

Titlul U VII

Despre paternitate și despre filiațiune

Capitolul 1

Despre filiațiunea copiilor legitimi născuți sau concepuți în căsătorie

Articolul 286

Barbatulu este tatalu copilului conceputu (zamislitu) în timpul căsătoriei.

Barbatulu însă va pute sa nu recunoască de alu seu pe copilu, dacă dovedesce ca în cursulu timpului cuprinsu între a trei sutele di și între aceia a una suta optu deci mai înainte nasterii copilului a fostu în imposibilitate fisica de a coabita cu sotia sa, fie din cauza de depărțare, ori din ori ce altu accidentu.

Articolul 287

Bărbatulu nu'i va fi iertatu și nu recunoască de alu seu pe copilu, subtu cuventu de neputință trupesca; nu va pute a nu'l recunosc nici chiaru pentru cauza de adulteriu (preacurvie) afară numai cînd nasterea i se va fi tainitu la cari casu va fi admisu a propune tote faptele proprie a justifica ca elu nu este tatalu copilului. Nerecunoscerea nu va pute fi priimita candu a esistutu în fapta întrunirea între soți.

Articolul 288

Barbatulu nu va pute tagadui paternitatea copilului nascutu mai înainte de una suta optu deci dile de la data căsătoriei în urmatoarele casuri:

- 1) Dacă a sciutu mai înainte de căsătorie ca femeia e însărcinată.
- 2) Dacă a asistutu candu s'a facutu actulu de nasteru, și dacă acelu actu este subscrisu de elu, sau conține declarațiunea sa că nu scie subscie.

Articolul 289

Legitimitatea copilului nascutu dupe trei'sute dile de la desfacerea căsătoriei va pute fi contestată.

Articolul 290

În deosebitele casuri, în cari barbatulu este autorisatu a reclama, elu trebuie să'facă reclamațiunea în terminu de o luna, de se afla acolo unde s'a nascutu copilulu; în terminu de douu luni de la intorcerea sa, dacă la epoca nasterii era absente; în terminu de douu luni, dupe ce a descoperitu fraudu, dacă i se va fi ascunsu nasteru copilului.

Articolul 291

Dacă barbatulu a muritu mai înainte de a reclama, dara în timpul pe candu era încă priimitu a o face, moștenitorii voru ave douu luni spre a se contesta legitimitatea copilului, socotite din diua candu acelu copilu aru fi intratu în posesiunea averii bărbatului, sau din epoca cînd ar fi atacat posesiune mostenitoriloru asupra acelei averi.

Capitolul 2

Despre dovedirea filiațiunii copiilor legitimi

Articolul 292

Filiațiunea copiilor legitimi se dovedesce prin actele de nasteru trecute în registrele stării civili.

Articolul 293

În lipsa de un asemenea titlu este indestulatore posesiunea constanta a statului de copilu legitimu.

Articolul 294

Posesiunea de statu se statornicesce prin întrunirea de fapte indestulatore, ce arata legemantul de fiatiuni și de rudenia între un individ și familia din cari pretinde a face parte.

Cele mai de capetenia din aceste fapte sînt: Ca acel individ a purtat în tot d'auna numele părintelui, al cărui fiu se pretinde a fi; ca tatăl 'l a tratat ca pe fiul seu și a îngrijit în acesta calitate, de creșterea, de întreținerea și stabilirea sa.

Ca a fostu recunoscutu în aceasta calitate în tot d'auna în societate.

Ca a fostu recunoscutu în aceasta calitate de către familia.

Articolul 295

Nimeni nu poate reclama o stare civile contraria acelei ce'i da titlul seu de nascere, și posesiunea de statu, conformu acestui titlu.

Și vice'versa, nimeni nu poate coteca starea civile acelui ce are o posesiune de statu, conform titlului seu de nascere.

Articolul 296

În lipsa de titlu și de posesiune de statu statornică ori dacă copilul a fostu înscrisu, sau sub nume mincinoase, sau ca născut din tata și mama necunoscuți, dovada filiațiunii se poate face prin marturi.

Cu tote acestea dovada acesta nu poate fi priimita de cat atunci cînd esiste un început de dovada înscrisu, oru cînd presumpțiunile sau indiciile cele resulta din fapte constanti sînt de o ast'fel de gravitate, în cat să se pota priimi admiterea dovedii prin marturi.

Articolul 297

Începutul de dovada înscrisu resulta din titlul de familia, registre și hîrtii casnice ale tatălui sau ale mamei, din acte publice sau chiar private emanate de la una din partilece figureza în contestatiune sau cari ar ave vre un interesu în cestiune dacă ar fi fostu în vieta.

Articolul 298

Dovada contraria se va pute face prin tote mijlocele proprie de a statornici, ca reclamantul nu e copilul mamei ce pretinde ca are, sau, chiar fiind maternitatea dovedită, că nu e copilulu bărbatului mamei.

Articolul 299

Tribunalele civili vor singure competente a hotărî asupra reclamatiloru privitoare la starea civile.

Articolul 300

Acțiunea criminală în contra unui delict pentru suprimarea starei civili, nu va pute începe de cat dupe ce s'a dat otarirea definitivă asupra cestiunii starei civili.

Articolul 301

Acțiunea pentru reclamarea stării civile, este neprescriptibila în privirea copilului.

Articolul 302

Acțiunea pentru reclamarea starei civili nu se va pute porni de către moștenitorii copilului, cari n'au reclamat, de cat cînd acesta ar fi murit minor sau în terminu de cinci ani dupe împlinirea etatii majori.

Articolul 303

Moștenitorii vor urmări acțiunea deschisă de către copil afară numai dacă acesta se va fi lepadat formal sau ar fi lăsat sa treca trei ani fără a o mai urmări însuși, socotindu'se de la cel din urma act de procedura.

Capitolul 3

Despre copiii naturali

Secțiunea I

Despre legitimarea copiiloru naturali

Articolul 304

Copiii născuți sau concepuți afară din căsătoria se vor pute legitima prin căsătoria, facuta dupe nascere între tatăl și mama loru, cînd aceștia 'i vor fi recunoscut chiar prin actulu loru de căsătorie.

Articolul 305

Legitimarea se poate face chiar în folosul copiiloru incetati din viața cari au lăsat dupe dinsii descendinti și atunci aceștia se bucura de efectele ei.

Articolul 306

Copiii legitimați prin căsătoria urmată după nascerea loru vor ave eleasi drepturi ca și cum ar fi fostu născuți din acesta căsătorie.

Articolul 307

Cercetarea paternității este oprită. La casu de răpire, cînd epoca rapirei va corespunde cu acea a zamislirii copilului, rapitorului va pute fi declarat după cererea partiloru interesate de părinte al copilului.

Articolul 308

Cercetarea maternității este priimită.

Copilul ce 'și va reclama pe mama sa va fi dator a dovedi el este același copil pe cari ea l'a nascut.

Nu va fi priimit a dovedi acesta prin marturi, de cat numai atunci cînd va fi inceputu de dovada in scrisu.

Titlul U VIII

Despre adoptiune

Capitolul 1

Despre adoptiune

Secțiunea I

Adoptiunea și efectele sale

Articolul 309

Nu se pot adopta de cat persoanele de ambe secsele, și cari la epoca adoptiunii nu vor ave nici copii nici descendinti legitimi; pe lîngă acesta trebuie să fie cel putinu opt'spre'dece ani mai mare de cat acela pe cari 'și propunu a adopta.

Articolul 310

Nimeni nu poate fi adoptatu de mai multe persoane afară de numai doi consorti.

Unu sotu nu poate adopta fără consimțimentulu celui altu sotu.

Articolul 311

Candu părintele și mama adoptatului sau numai unulu din ei este în vieta și dacă adoptatulu n'au implinitu douedeci și cinci ani, elu este datoru a aduce consimțimentulu datu la adoptiune la părinții sei, sau la acela din ei cari traesce.

În casu candu adoptatulu n'are părinți se va cere consimțimentulu tutorelui.

Articolul 312

Adoptiunea va da celui adoptatu numele (de familia) adoptatorului pe cari'lu va adaugi la adveratulu seu nume, putendu inse pune numele de familia alu adoptatorului și înainte de adeveratulu seu nume de familia, dacă astu'felu va urma tocmela.

Articolul 313

Celu adoptatu va remane în familia sa firesca, în cari 'și păstra și tote drepturile sale; cu tote acestea căsătoria este proprită:

Între adoptatoru cu celu adoptatu și descendintii acestuia.

Între copiii adoptivi ai aceluiași individuu.

Între celu adoptatu și copiii ce aru pute ave mai în urma adoptatoriului.

Între celu adoptatu și sotiulu adoptatoriului precum și între adoptatoru și sotulu celui adoptatu.

Articolul 314

Îndatorirea naturala ce va continui a esiste între celu adoptatu și tatalu și mama sa de a'și da unulu acestuia alimente, în casurile otarite de lege, va ave aceeași urmare între adoptatoru și celu adoptatu, unulu către altulu.

Articolul 315

Celu adoptatu nu va dobîndi nici unu drept de mostenier asupra bunurilor rudelor adoptatoriului dar va ave asupra mostenirei adoptatorului aceleași drepturi ca și copiii născuți din căsătorie, chiar dacă în urma adoptiunei s'aru nasce asemenea copii din căsătoria.

Articolul 316

Murindu adoptatulu, fără descendinti legitimi, lucrurile date lui de către adoptatoriu prin daru asu prin moștenire, ce se voru găsi în natura în vremea morții adoptatului, se voru intorce la adoptatoru, sau la descendintii sei, cu îndatorirea de a contribui la datorii, și fără prejuditiulu drepturiloru unoru a treia persoane. Prisosulu bunurilor adoptatului va fi alu parintiloru sei firesci, și aceștia se voru esclude totu'dea'una, pentru obiectele specificatu în acestu articolu, pe toți moștenitorii adoptatorului afară de descendintii sei.

Articolul 317

Dacă trairu adoptatoriulu, și dupe mortea adoptatului, copiii sau descendintii lasati de acești din urma, voru muri și ei fără posteritate, adoptatorulu va moșteni lucrurile date de dansulu, dupe cum s'a disu în art. precedente, dara acestu dreptu se va margini numai la persona adoptatoriului și nu se va transmite și la moștenitorii sei, chiar de aru fi descendintii direcți.

Secțiunea II

Despre formele adoptiunii

Articolul 318

Persona ce'și va propune de a adopta și aceia ce va voi a fi adoptată se voru infacisa la tribunalulu domiciliului adoptatorului spre a face inscristu declarațiune ca acesta este cu consimțimentul amendorora.

Articolul 319

Tribunalulu, dupe ce va lua sciinte trebuincioase, se va trage în camera de consiliu și va verifica:

- 1) De sînt îndeplinite tote condițiunile cerute de legi;
- 2) Dacă persona cari voiesce a adopta se bucura de o buna reputatiune.

Articolul 320

Dupe ce procurorulu 'și va da conclusiunile, tribunalulu printr'unu procesu verbale motivatu va otari în acești termini: "se incuviinteza, sau nuse incuviinteza adoptiunea".

Articolul 321

În terminu de o luna de la data otaririi tribunalului, acesta otarire va fi supusă, dupe cererea partii celei mai staruitoare, curți de apelu, cari va urma în același timpul ca și tribunalulu de prima instanța, și va pronunța printr'unu procesu verbale nemotivatu:

"Otarirea e confirmată, sau otarirera e reformata. Prin urmare se incuviinteza sau nu se incuviinteza adoptiunea."

Articolul 322

Ori'ce otarire a curtei apelative, cari va incuviinta o adoptiune se va ceti în ședința publică și se va afiga la locurile unde curtea va găsi de cuviință.

Articolul 323

În cele trei luni după darea otaririi, adoptiunea se va înscrie, dupe cererea uneia sau a alteia din părți, în registrulu actelor civili alu locului unde 'și va ave domiciliulu adoptatorulu.

Acesta înscriere se va face după o copia legalisata a otaririi curții apelative; și adoptiunea va rămîne fără efect, de n'a fostu înregistrată în aretatulu terminu.

Articolul 324

Dacă adoptatoriulu aru muri, dupe ce s'a depusu la tribunal actulu cari constata voința sa de a adopta și mai înainte de a se da otarirea de către tribunal se va urma cu procedura înainte și adoptiunea se va primi, de se va găsi cu cale.

Moștenitorii adoptatoriului, voru pute, de voru crede ca adoptiunea nu poate fi priimita, a da procurorelui ori ce memoriu și observatiuni atingatore de acesta adoptiune.

Titlul U IX Despre puterea parintesca

Articolul 325

La ori ce versta copilulu este datoru sa onoreze și sa respecteze pe tatalu și pe mama sa.

Articolul 326

Copilulu rămîne sub a loru autoritate pînă la majoritate sau emancipare.

Articolul 327

În timpul căsătoriei tatalu singuru esercita acesta autoritate.

Articolul 328

Copilulu nu poate părăsi casa părintească fără voia tatălui seu.

Articolul 329

Tatalu cari va ave motive de nemulțumire forte grave asupra purtării copilului seu va ave urmatorele mijloace de îndreptare.

Articolul 330

Dacă copilulu are mai putinu sese'supra'dece ani tatalu ilu va pute pune în o casa de arestu pentru o luna celu multu dreptu cari președintele tribunalului de districtu dupe cererea tatălui, va trebui a elibera ordinulu de arestare.

Articolul 331

De la vîrsta de sese'supra'dece ani pînă la majoritate, sau emancipatiune, tatăl va pute numai sa cera arestarea copilului seu pe timp cel mult de sese luni, adresandu'se pentru acesta la președintele tribunalului cari, după ce se va înțelege cu procurorul, va libera sau va refusa ordinea de arestare, și liberand ordinea de arestare va pute scurta terminul arestare cerut de tata.

Articolul 332

În ambe aceste csuri nu se va face nici o procedură înscris și nici o formalitate judecătorească, afară numai întru cât privesc ordinea de arestare cari nu va cuprinde motivele pentru cari el s'au dat; tatăl va fi numai dator de a subscrie îndatorirea de a plăti toate cheltuielile și de a da arestatului alimentele cuviincioase.

Articolul 333

Tatalu poate scurta ori cînd va voi trminul arestareii de ei reclamat în casurile prevădute de precedentile trei articole. Dacă după esirea copilului din arest el va face din nou alte necuvințe, arestarea lui se va pute ordonă din nou, cu modul prevădutu în articolele precedente.

Articolul 334

Dacă tatalu se va căsători din nou nu va pute aresta pe copilul seu din precedente căsătoria, chiar de ar ave mai puțin de șese'supra'dece ani, de catu conformându'se celor prescise de art. 331.

Articolul 335

Mama veduva, cari nu se va fi maritat din nou nu va pute aresta pe fiul ei, de catu cu concursul a doue din cele mai aproape rude despre tata, și numai prin cerere adresată tribunalului conform art. 331.

Articolul 336

Candu copilul va ave avere propria a lui, sau cînd el va esercita vre o profesiune sau meseria, nu va pute fi arestat chiar de va ave mai puțin de șese'supra'dece ani, de catu prin cerere adresată tribunalului conform ART. 331

Copilul arestat va putea adresa un memoriu procurorului generale pe lîngă curtea de apel. Acesta va ordonă procurorului pe lîngă tribunalul de prima instanța ca sa cerceteze impregiurările și va face apoi el însuși raport președintelui curții apelaive cari după ce va înștiința pe părinte și după ce va fi adunat toate științele putincioase, va pute revoca sau modifica ordinele de arestare liberată de Președintele tribunalului de prima instanța.

Articolul 337

Mama are drepturi de corecțiune asupra copiiloru sei naturali, legalmente recunoscuți.

Articolul 338

Tatăl în timpul căsătoriei, și, după desfacerea căsătoriei, acel din doi soți remas în viața conserva dreptul de folosință asupra averii copiiloru loru pînă la vîrsta de douăzeci ani deplini, sau pînă la emanciparea loru, dacă se va face înainte de acesta etate.

Articolul 339

Dreptul acesta de folosință impune următoarele sarcini:

- 1) Sarcinile cari privescu pe usufructuari.
- 2) Alimentele, întreținerea și crescerea copiiloru, în proporțiune cu averea loru.
- 3) Plata rentelor sau a dobîndelor capitaluriloru ce datoiescu copiii.
- 4) Cheltuielile îngropării și acele ale bolei din urma.

Articolul 340

Acest drept de folosință nu va ave loc pentru tatăl sau mama, în contra căreia se va fi pronunțat despărțenia. Mama cari va trece în alta căsătoria nu va mai ave acest drept de folosință.

Articolul 341

Dreptul de folosință nu se va întinde asupra averii ce copiii aru pute câștiga prin deosebită loru munca și industria precum nici asupra averii, ce s'ar fi dat prin donațiune sau legatu copiiloru, cu condițiune espressa ca tatăl și mama sa nu se folosească de ea.

Titlul U X

Despre minoritate, despre tutela și despre emancipațiune

Capitolul 1

Despre minoritate

Articolul 342

Minor este acela cari nu are încă etatea de douăzeci și unu ani împliniți, fie parte barbatesca fie parte femeesca.

Capitolul 2

Despre tutela

Secțiunea I

Tutela tatălui și a mamei

Articolul 343

Tatăl, în timpul căsătoriei, administrează averea personală a copiilor săi minori da seama despre fondul și veniturile averei, asupra căreia n'are dreptul de folosință. Da seama numai despre fondul averei asupra căreia legea i da dreptul de folosință.

Articolul 344

După moartea unuia dintre soți tutela asupra minorilor copii revine de drept sotului rămas în viață.

Articolul 345

Tatăl poate să orinduiască un consiliu îngrijitor pe lângă rămasa în viață mama a copiilor, în care caz ea nu va putea face nici un act atîngător de tutela, fără scirea și învoirea consilierului.

Articolul 346

Mama nu este îndatorată a fi neapărat tutrice. La împlinire când nu va primi tutela este dator să facă declarație la tribunal în care, după moartea soțului, și să îndeplinească datoriile tutelar până cînd se va orîndui un tutore după formele prescrise de lege.

Articolul 347

Dacă mama tutrice va voi a trece în a doua căsătorie este dator să mai înainte de a se căsători, să ceară de la judecătoria competentă adunarea consiliului de familie ca acesta să o tîrască de să cîștige a să lăsă totu asupra ei tutela sau nu; în lipsa acestei formalități ea va pierde de drept tutela, și noul ei soț d'împreună cu dînsa vor fi respunzători solitari pentru toate urmările tutelei ce ea a ținut în contra legii.

Articolul 348

Cînd consiliul de familie, adunat după lege, va lăsă tutela asupra mamei, ce voesce a trece în a doua căsătorie, el atunci va trebui să numească ca tutore pe cel de al doilea bărbat care, împreună cu soția sa, vor fi răspunzători solidari despre administrarea acelei tutelei; iar cînd bărbatul de al doilea nu va dori să fie cotutore, atunci nici femeia nu va putea fi tutrice și consiliul familiei va alege alt tutore.

Secțiunea II

Despre tutela numită de tatăl sau mama

Articolul 349

Dreptul personal d'a alege, prin testament sau prin un act autentic, un tutore rudenie sau străin nu-l are de cătu cel din urma dintre părinți, care încetă din viață.

Articolul 350

Mama căsătorită din nou căreia nu i s'a lăsat tutela fiilor din însoțirea d'ainte nu poate să rînduiască tutore asupra lor.

Articolul 351

Cînd mama cea din nou căsătorită, căreia i s'a lăsat tutela aru orîndui, prin testament, un tutore pentru copii din căsătoria de mai înainte, această orînduire nu se va ține în seama de cătu numai cînd va fi întărită de către consiliul de familie.

Secțiunea III

Despre tutela ascendenților

Articolul 352

Cînd cel din urma dintre părinți care va înceta din viață n'a ales tutore asupra minorilor săi copii, tutela revine, de drept, bunului după tată, iar în lipsa acestuia bunului său după mamă și așa suindu-se după rînd, astfel ca ascendenții după tată să fie totul dăuna preferați înaintea ascendenților, în aceeași linie după mamă.

Articolul 353

Dacă, în lipsa bunului după tată și a bunului după mamă a minorilor, s'ar aflat doi ascendenți de un grad mai sus cărora se cuvine tutela, și care amîndoi ar fi din linia despre tată a minorului, atunci tutela revine de dreptul celui care s'a găsit a fi bunul după tată al tatălui minorului.

Articolul 354

Dacă o asemenea concurență s'ar găsi între doi buni al doilea din linia după mamă, numirea se va face de către consiliul de familie, care va fi înse dator să alege pe unul din acei ascendenți.

Secțiunea IV

Despre tutela aleasă de către consiliul de familie

Articolul 355

Cînd un copil minor și neemancipat ar rămîne fără tată și fără mamă, fără tutore ales de către tatăl sau mămă sa, și fără ascendenți de secul bărbătescu, precum și la împlinire când tutorele, fiind unul din cei

pomeniti mai sus, s'ar găsi sau în starea eclușiunii de cari se va vorbi mai jos, sau după lege aperi de tutela, atunci consiliul de familia va îngriji pentru numirea unui altu tutore.

Articolul 356

Consiliul familiei se va aduna sau prin cererea și staruinta ori cari din rudeniile minorului, sau a creditorilor lui, sau a altor părți interesate, sau din officiu, prin îngrijirea judecătoriei competente.

E liberu ori'cari a da de scire tribunalului despre cauzele ce reclama numirea unui tutore.

Articolul 357

Consiliul de familia se va compune celu puțin de cinci rude, din cari trei vor fi despre partea tatălui, și doue despre partea mamei, iar candu despre partea unui din părinți nu aru fi rudonii, ca să se poate îndeplini acest numeru, lipsa să se îndeplinească cu rude de partea celui altu părinte, padindu'se rinduala d'a se preferi totu de'unu cele mai de aproape rudonii despre fie'cari linia. Rudenia se va preferi înaintea afinelui (cuscu) de același gradu și, între rudeniile de asemenea gradu celu mai în vîrsta se va preferi.

Articolul 358

Frații buni (aceda frați de un tata și mama) ai minorului și bărbații surorilor bune sînt de dreptu membri ai consiliului de familia, fără a fi mărginit numerul lor, de vor fi inse mai putini la numer de catu cinci alte rudonii vor fi chiamate spre completarea consiliului.

Articolul 359

Cînd din districtul unde s'a deschis tutela nu se vor găsi rudonii de aproape, în numeru indestulatoru, spre completarea consiliului, atunci tribunalul districtului va chiama pe rudele cele mai aproape al mortului din cuprinsul terei; iar la casu de necompletarea consiliului cu rudele cele mai de aproape ale mortului, atunci se vor chiama alte persoane dintre cetatiani din aceeași comuna, cunoscuți ca au avut legătură de amicia neînteruptă cu tatăl sau mama minorilor.

Articolul 360

Tribunalul va pute, chiar în casul cînd se găsește în coprinsul districtului un numer indestulatoru de rudonii sau afini (cuscri) pentru a forma consiliului de familia, sa chime pe alte rudonii, mai apropiate în gradu sau totu de același gradu ca și rudeniile și afinii presinti, domiciliat în alte districte, pentru a forma sau a completa consiliul familiei.

Articolul 361

Terminul pentru întrunire sa va regula de către tribunal în di anume otarita, potrivit cu apropierea sau depărtarea locuinței personelor ce au a fi chiamate.

Articolul 362

Rudeniile, afinii sau amicii adunați ast'felu vor fi datori a merge în persona, sau a fi infatisati fie'cari de procuraturi anume și inadins randuiti pentru acesta. Un procuratore nu poate infatasa mai multu de cat o singura persona.

Articolul 363

De va urma legiuita aperiare din partea chiamatiloru, și de se va găsi de cuviință ori a se aștepta membrii ce lipsescu, ori a se îndeplini cu alte persoane, la un asemenea casu, precum și la ori cari altul cînd interesul minorelui ar cere, tribunalul va pute otari adunarea pentru o alta di.

Articolul 364

Ori ce ruda, cuscu sau amicu, convocat, și cari, fără scusa legitima, nu va veni la adunare, se va supune la o amenda cari nu va trece peste doue sute lei și se va pronunța de către tribunal fără apel.

Articolul 365

Consiliul de familia, format după lege, se va aduna la tribunalul județului, sau aiurea unde va decide președintele tribunalului; aflarea de fatia a cinci membri celu puțin este obligatoria spre a pute pasi în lucrare.

Articolul 366

Consiliul se va preside de către celu mai în vîrsta din membrii presenti. Chibsuirile se vor încheia după majoritatea voturilor, adică celu puțin cu un glas mai mult peste jumetatea glasurilorupersineloru aflate de fața, înțelegendu'se ca numerul personelor de fața să fie tot de'una fără sotu.

Articolul 367

Spre a nu se compromite interesele minorilor prin intardiare, cînd consiliul de familia, convocat după lege, nu se va aduna în termenul prescrist, afară de casul arătat de art. 373, tribunalul districtului va pasi cu lucrarea din officiu, și va îndeplini datoria ce are consiliul de familie după lege, arătând acesta anume în jurnalul ce se va încheia. După o asemenea lucrare, ori ce propunere s'ar face din partea consiliului de familia nu va fi primită.

Articolul 368

La toate întâmplările de mai sus arătate, tribunalele de județe sînt datore, sub a lor răspundere, a se îngriji spre îndeplinirea la vreme a legiuitorilor formalități, spre a nu se vatăma interesele orfanilor, remaindu ele răspundetore pentru ori ce încuviințare a nelegalilor mesuri propuse de consiliul familiei, și membri consiliului vor fi răspundetori pentru franduloasele lucrări din partele, prin cari s'ar cansa paguba pupilului.

Articolul 369

Tutela este o însărcinare personale cari nu poate trece la moștenitorii tutorelui. Aceștia vor fi numai răspundetori despre administrarea acei tutele, și dacă voru fi majori, vor fi datori a continui cu tutela pînă se va numi alta.

Secțiunea V

Despre cauzele cari apera de tutela

Articolul 370

Potu să se apere de tutela persoanele cari făcut parte din cleru; cei ce se afla în serviciul publicu, și cei cari au o ocarmuire superioare în ramurile ce le sînt încredințate precum:

- a) Miniștrii.
- b) Membrii curții de casatiune.
- c) Membrii consiliului de Stat.
- d) Președinții tribunalelor și curților.
- e) Prefectii.
- f) Sub'Prefectii.
- g) Directorii ministerelor.
- h) Directorii prefecturilor.
- i) Grefierii.
- l) Militarii în serviciu.
- m) Directorii de diferite service publice.
- n) Cei trimiși în misiune în teara streina, și toți cei cari au o funcțiune publică în altu districtu de catu acela unde se deschide tutela.

Articolul 371

Cu toate acestea cei ce au primitu tutela, aflându'se în serviciile mai sus atate, nu vor fi în urma ingaduiti a se lapeda de dinsa din cauza aceloru servicie.

Articolul 372

Iar la din contra avei cari ar fi intratu în unulu din serviciile mai susu arătate, în urma primirei unei tutele vor pute, dacă nu voescu a tine acea tutela, se cera în terminu de o luna adunarea consiliului de familia, spre a alege unu altu tutore în locule.

Articolul 373

Totu acelu ce nu este nici ruda nici afinu (cuscru) cu pupilul, nu poate fi silitu a primi tutela fără voința sa, afară de casulu candu în totu cuprinsulu districtului unde este domiciliat minorele, nu se afla nici o ruda sau afinu în stare de a'l administra tutela.

Articolul 374

Persoanele în vîrsta de sese'deci și cinci ani, potu a se apera de primirea tutelei; iar acela ce ar fi fostu numitu tutore, mai 'naite de acesta vîrsta, va pute la septe'deci ani se cera lapedarea sa din tutela.

Articolul 375

Persoanele unei infirmități grave, legalmente dovedite, sînt aperate de tutela; dacă acea infirmitate li s'a intimplatu în urma primirei vre unei tutele, potu cere desarcinarea lor.

Articolul 376

O tutela primită este pentru aceeași persona o legiuita aperature de a nu primi și o a doua tutela.

Articolul 377

Cei ce au cinci copii legiuiti sînt aperature de ori cari tutela streina; copiii morți nu vor fi numerati, de actu numai candu și aceștia voru fi lesatu copii vii.

Articolul 378

Copiii nascuri în cursulu duratei tutelei nu potu fi cauza spre a se cere desarcinarea din tutela.

Articolul 379

Dacă tutorele alesu este fața la deliberarea consiliului de familia, cari pune asupra lui sarcina tutelei, elu este datoru îndată ce propue, spre aপরার sa, ori cari din împrejurările mai susu arătate, iar ne'fiindu fața va fi datoru în 15 zile celu multu, după ce i se va face cunoscută numirea sa, se impartasesca tribunalului cuvintele aপরার sale; iar nepadin daceste formalități nu va fi în urma primitu a mai face propuneri de aপরার.

Articolul 380

Candu tribunalului districtului va cunosce ca împrejurările de aপরার propuse de alesu tutore, nu au fiinta lor, 'lu va indatora a primi tutela.

În totu casulu însă, pînă la decisiunea tribunalului, ori cari ar fi acea decisiune, va fi datoru a administra provisoriu tutela.

Articolul 381

Dacă va isbuti a remane aপরার de tutela, aceia cari se vor fi impotrivitu aপরার, pot fi condamnați la despăgubiri.

Dacă nu va fi aপরার, va fi însuși condamnat la cheltuieli.

Articolul 382

Acel cari, fără a infatisa legiuite cuvinte de aপরার și după formele prescise de lege, nu voru voi a primi carmuirea unei tuteli ce li s'a oferitu după legi, vor fi respundetori de tote pagubele cansate prin refusulu lor în averea minorului.

Secțiunea VI

Despre necapacitatea, esclusiunea și destituirea din tutela

Articolul 383

Nu potu fi tutoru nici membri unui consiliu de familia:

- 1) Minorii, afară de tatalu și mama.
- 2) Interdisii.
- 3) Femeile, afară de mama și de femeile ascendenți.
- 4) Toți aceia cari înșii, sau al caroru tata și mama au cu minorulu unu procesu în cari este compromisa starea civile a acestui, sau averea lui, sau o parte însemnată din ea.

Articolul 384

Osinda la o pedepsa criminale aduce cu sine de dreptu esclusiunea de la tutela, precum și destituirea din o tutela primită mai dinainte.

Articolul 385

Sînt asemine opriti de a fi tutori și destitutori:

- 1) Persoanele cu purtare rea în deobsce cunoscută.
- 2) Persoanele cari dau dovedi de rea credința sau necapacitate în îndeplinirea sarcinei de tutore.

Articolul 386

Veri cari va fi exclusu s'au destituitu din o tutela, nu mai poate fi nici o dată membru la vre unu consiliu familia.

Articolul 387

Destituirea tutorelui se va face de către consiliulu de familia, convocatu fiindu elu de tribunalu.

Tribunalulu nu va pute refusa convocarea consiliulu de familia, cînd cererea de convocare se va face formalu de către unulu sau mai multe rude sau afini ai minorului, pînă la gradulu de veru primaru, sau mai de aproape spita.

Articolul 388

Încheierea consiliului de familia, prin cari se va pronunța escluderea sau destituirea tutorelui, va trebui a fi motivată, și data după ce se va fi chiamatu și ascultatu înaintea lui tutorele. Dacă tutorele nu va fi conformatu chiamarii, escluderea sau depărtarea se va încheia de consiliu și în lipsa.

Articolul 389

Dacă tutorele se va multumi cu escluderea sau depărtarea lui, atunci se va numi altu tutore cari va intra îndată în funcția sa.

Dacă va urma plângere din partea tutorelui, asupra escluderei sau destituirei sale, pînă în cinci zile celu multu de cînd i se va fi incunosciintatu escluderea sau destituirea, candu ea s'ar fi incheiatu în nefiinta lui, tribunalul va otari de urgenta asupra plangerei remaindu dreptulu de apelatiune, în casu de nemulțumire, atatu rudelor sau afinilor cari au provocatu escluderea sau destituirea, catu și tutorelui.

Din momentulu cînd tribunalulu va incuviinta escluderea sau destituirea tutorelui, acesta va fi suspendu și se va numi o alta persona ca tutore provisoriu.

Secțiunea VII

Despre administrațiunea teritorioru

Articolul 390

Tutorele va purta grija de persona minorului și'lu va reprezenta în toate actele civili, elu va administra bunurile minorului ca unu bunu părinte de familia, și va fi responsabilu pentru daune interese ce s'ar pute întâmpla din reua lor administrare; elu nu poate nici a cumpara bunurile minorului, nici a le lua în arenda, nici a primi cesiunea a vre unu dreptu sau a vre unei creanțe în contra pupilului seu.

Articolul 391

Consiliulu familiei, sau în lipsa acestui tribunalulu tinutulu va regula facerea catagrafiei averii minorelui, spre a o încredinta tutorelui numitu, fără de cari tutorele nu va pute intra în funcțiune.

Articolul 392

La ori ce întâmplare cari motiveza după legi numirea unui tutore, tribunalulu districtului unde se institue tutela, va numi îndată unu delegatu, cari în unire cu procurorulu voru pune îndată sigiliulu pe toate lucrurile minorelui, și voru încheia jurnalul; un exemplaru se va depune la tribunalulu sub'scris de cei ce au fostu față la punerea sigiliilor; în casu de a fi și rudenii de fatia, să se chame și dinsele sa pună sigiliile lor și în lipsa de rude, să se chame din cetățenii cei mai bine notati ca să fie presenti la acesta operațiune.

Articolul 393

Redicarea sigiliilor se va face dupe aceleași forme ca și punerea lor, prin încheiere de jurnal.

Articolul 394

Tribunalulu districtului, îndată după săvârșirea lucrării cuprinse în articolile de mai susu, este dator se convoce consiliulu de familia spre a numi tutore.

Articolul 395

În urma lucrărilor prescrise la art. 402, 403 și 404, delegatulu tribunalului, însoțitu de procuror și de tutore, vor catagrafisi averea minorelui, și o voru încredinta tutorelui prin unu jurnal cari se va sub'scrie de acesta. Dacă minorele datorește ceva tutorelui, acesta va trebui sa declare aceasta în inventariu, sub pedeapsa de a perde creanta sa, și acesta se va face după recușitiunea procurorului sau a delegatului tribunalului menționându-se și în jurnalul.

Articolul 396

În curgere de o luna de la facerea inventariului, tutorele va vinde prin licitațiune, cari se va face prin îndeplinirea tuturor formalitatilor la tribunalulu, toate averile miscatoare afară de acele pe cari consiliulu familiei l'ar fi autorisatu a le păstra în natură.

Articolul 397

Tatalu și mama, în catu timpul au folosință legale a bunurilor minorelui, sînt scutiți de a vinde averea miscatoare, dacă ei preferescu a o păstra și a o restitui în natură.

În acestu casu ei voru face, cu cheltuielile lor, o estimățiune dreaptă prin unu expertu, cari se va numi de tribunalulu, după ce va depune juramentu.

Articolul 398

La începerea ori carii tutele, afară de aceea a tatălui și a mamei, consiliulu de familia va regula, după starea averei, suma catu s'ar socoti de cuviință pentru cheltuielile minorului cele de peste anu, precum și cheltuielile administrațiunei averii; acelașu actu va cuprinde anume dacă tutorele este imputernicitu ca, în lucrarea sa, să fie ajutat de unulu sau de mai mulți administratori și procuratori cu lefaaceștia voru gersub răspunderea tutorelui.

Articolul 399

Consiliulu familiei va otari suma, din escedentele veniturilor asupra cheltuielilor, de la cari va începe pentru tutore obligațiunea de a o da cu dobînda; o asmine întrebuițare urmeza a se face prin asigurare cu garanția potrivit legilor și în sorocu de sese luni, după expirarea cărui terminu tutorele va fi obligatu a plati dobînda pentru sumele neîntrebuintate, de nu va dovedi ca'ia fostu cu neputință a întrebuița acele sume.

Articolul 400

Dacă tutorele n'a facutu a se determina de consiliulu de familia suma la cari începe pentru dînsulu obligarea de a o întrebuița, elu va fi dator după trecerea terminului espresu prin art. precedentă părți dobîndile pentru ori ce suma neîntrebuintata, ori catu de mica ar fi acesta.

Articolul 401

Tutorele fie chiar tatăl sau mama nu poate lua împrumutu pentru minore, nici a ipoteca, nici a înstreina averile lui cele miscatoare, mai înainte d'a fi imputernicitu de către consiliulu de familia; o așa imputernicire nu se va pute da de catu pentru cauza de mare nevoie, sau de unu folosu înveredatu; la întimplarea dînteiu consiliulu de familia nu va da imputernicirea sa, de catu numai după ce se va constata prin o socotela în scurtu înfățișată

de tutore cumca banii, lucrurile miscatoare și veniturile minorului sînt ne'indestulatoare; consiliul familiei va însemna în toate cazurile averile nemiscatoare, cari aru trebui să se vînda mai înainte, precum și condițiunile ce ar socoti mai avantajoase pentru vîndarea lor.

Articolul 402

Otariile consiliului de familie atîngătoare de acestu obiectul, nu se vor pune în lucrare de cîtu după ce tutorele va fi cerutu și dobînditu aprobarea tribunalului cari va decide în camera secretă, ascultîndu și concludiunile procurorului.

Articolul 403

Vîndarea se va face publică prin licitațiune în tribunalu în fiinta tutorelui și după ce se vor face legiuite publicățiuni.

La casu cîndu vîndarea nu s'ar pute face înaintea tribunalului, atunci elu va orîndui pe unu judecatoru suplente sau pe sub'prefectu respectivu spre a o seversu la fatia locului.

Articolul 404

Formele cerute prin art. 401 și 402, pentru înstreinarea bunurilor minorului, nu se vor aplica nici de cum la casulu cînd o asemenea vîndare prin licitațiune va fi fostu ordînată prin o sentință judecătorească, după cererea coproprietaru.

Însă în acestu casu licitațiunea nu se va pute face de cît după formele stabilite prin art. precedente; streinii vor fi ne apermis admisi la licitațiune.

Articolul 405

Tutorele nu se va pute primi, nici refusa o moscenire cadutu minorului, fără a ave mai înainte autorizarea consiliului de familie; primirea nu se va face de cît cu beneficiu de inventariu.

Articolul 406

La casu cîndu succesiunea refusată în numele minorului nu s'a primitu de o alta persona, ea se va pute relua sau de tutore autorisatu prin o noua deliberațiune a consiliului de familie, sau de minore ajunsu la majoritate, însă în starea în cari succesiunea s'ar găsi la reluare, și fără a se pute ataca vîndările sau alte acte, cari s'ar fi facutu legiuitu în timpul vacante.

Articolul 407

Donatiunea facutu unui minoru nu se poate primi de cît cu autorizatiunea consiliului de familie.

Ea va ave în privinta minorului același efectu ca și în privinta majorelui.

Articolul 408

Nici un tutore nu va pute intenta acțiune în numele minorului, avîndu de obiectul unu dreptu asupra vre unui imobile, nici a incuviinta la o asemenea cerere facutu în contra minorului fără autorizatiunea consiliului de familie.

Articolul 409

Asimine autorizare va fi trebuitore tutorelui pentru facere de o impartela pornită în contra minorului.

Articolul 410

În ambe cazurile art. precedenti tutorele va fi dator a consulta consiliul de familie în privinta mijloceloru de apermare.

Articolul 411

O impartele atîngătoare de averea minorului, ca sa poate ave averea legiuta, trebuie să se facă prin judecătoria, în urma unei pretuiri facutu prin espti numiți de către tribunal și după îndeplinirea tuturor formelor legiuite.

Articolul 412

Esptii, după ce se vor depune juramentu înaintea președintelui tribunalului sau a judecătorului cari'i tine locul, ca 'și vor îndeplini cu credința misiunea, vor procede la divisiunea lucrului de impartela și formarea loturilor, cari se vor trage la sorți în presenta unui membru alu tribunalului. Ori ce alta impartela se va considera ca nelegale.

Articolul 413

Tutorele nu va pute precurma prin transigere pricini atîngătoare de interesul minorului, de cîtu numai cu autorizatiunea consiliului de familie, și după avisulu a trei juris'consulti arătați de procurorulu tribunalului aprobatu de către tribunal după ce va fi ascultat și concludiunile procurorelui.

Articolul 414

Tutorele, ce ar ave cuvinte de nemulțumire însemnate pentru purtarile minorului, va pute sa arate plîngerile sale consiliului de familie, și dacă el va pute fi autorisatu de consiliu va pute cere punerea la poprela a minorului cîndu cu regulile stabilite la titlul IX. Despre puterea parintesca.

Secțiunea VIII

Despre socotelile tutelei

Articolul 415

Fie cari tutore este dator a da seama despre administrațiunea sa.

Articolul 416

Fie cari tutore, afară de tata și mama, și aceștia numai pe timpul catu au uzufructu legalu asupra bunurilor minorelui, este datoru în cursulu tutelei sale a arata în scris la tribunalul tinutal la finele fiecărui anu starea administrațiunei sale, iar tribunalulu la înțimplare candu tutorele este alesu de catra consiliul de familie, va fi dator a impartasi mai anteu copia intarita de starea acestei administratiuni consiliului de familia, carea avendu a face luari aminte asupra imprejurarilor tutelei, le va adresa tribunalului în termin de cinci supra dece dile, după primirea copie; trecandu însă acestu terminu, atunci tribunalulu fără a mai aștepta sus disele luari aminte va regula cele de cuviință în privirea darei de sema din partea tutorelui.

Articolul 417

Tutorele cari nu va depune în tribunal socotelile pînă în cinci supra dece dile după finitul anului, va pute fi esecutatu pentru predarea loru de catra tribunalu.

Articolul 418

La esirea sa din tutela tutorele este datoru a da socoteli obscesci pentru tota durata tutelei sale; spre acestu sfarsitu elu este datoru a întocmi doue de o potriva esemplare cari trecend prin consiliulu de familia se voru supune tribunalului cu observațiunile ce va fi facutu, ramaindu tribunalului ale incuviinta sau nu, după împrejurări. Numai după predarea socotelilor obscesci și încuviințarea loru de catra tribunal, se va considera tutorele desfacutu de tutela sa, fără jignirea dreptului rezervatu pupilului devenitu majore de a cere seama tutorelui de administrarea tutelei.

Articolul 419

Ori ce convențiune săvîrșită între tutore și între pupilulu ajunsu în majoritate, va fi fără tăria, dacă ea va fi fostu facuta înaintea expirarii unei luni de la desfacerea definitivă a tutorelui.

Articolul 420

Dacă, după socoteli, tutorele va remane datoru cu vre o sumă minorelui, acea suma va purta dobinda din dioa chiar a inchierii socotelilor tutelei.

Dobindile pentru sumele cu cari ar remane dator minorele către tutore nu voru curge de cat din dioa după inchierea socotelilor definitive în cari se va fi făcut somațiune de plată.

Capitolul 3

Despre emancipatiune

Articolul 421

Minorele se emancipeda de dreptu prin căsătoria.

Articolul 422

Minorele chiar necasatoritu, va pute fi emancipat de catra tatalu seu, sau în lipsa tatălui, de catra mama sa cînd va fi indeplinitu optu'spra'dece ani ai virstei sale.

Acesta emancipare se va face prin singura declarațiune a tatălui sau a mamei cari se va publică.

Articolul 423

Minorele al cărui tata și mama au încetat din vieta va pute asemine fi emancipatu, inse numai după ce va fi implinitu vîrsta de doue'deci ani, și dacă consiliulu de familia va găsi de cuviință.

În acestu casu emancipatiunea va resulta din deliberatiunea consiliului de familia, și din declarațiunea ce tribunalul d'împreună cu consiliul de familia va fi făcut în acelasu actu, ca minorele este emancipatu.

Încuviințarea emancipatiunii se va publică.

Articolul 424

Dacă tutorele nu va fi facutu nici o cerere de emancipatiune a minorelui, de cari s'a vorbitu, în art. precedente și dacă una sau mai multe rude sau cuscri ai acestui minore în gradulu de veru primar, sau în grade mai de aproape, ilu vor găsi destoinicu de a fi emancipatu, vor pute cere de la tribunal de a convoca consiliul de familia ca se delibere de despre acesta emancipare.

Articolul 425

Minorele emancipat va ave una curatore pînă la etate majore, cari se va numide consiliulu de familia.

Articolul 426

Socotela tutelei se va da emancipatului minore, în fiinta curatorelui seu.

Articolul 427

Minorele emancipat nu va pute arenda sau închiria nemiscatoarea sa avere mai multu de catu pe cinci ani. Elu 'și va stringe veniturile, va da chitanța de a loru primire, și va face ori ce actu privitor numai la o pura administrare a averei sale, întocmai ca unu majore, fără sa pota ataca asemenea acte în tote casurile în cari, nici majore fiindu, nu le ar putea ataca.

Articolul 428

Nu va pute porni nici unu procesu privitor la vre o avere nemiscatoare nici chiar d'a se apera, nici a primi, nici a redica capitaluri, nici a da chitanța pentru ele fără asistența curatorului seu.

Articolul 429

Minorele emancipat nu se va pute imprumuta sub'nici unu cuventu fără deliberatiune consiliului de familia adeverita de tribunal după ce va da ascultare pe procuroru.

Articolul 430

Nu va pute vinde, nici instraina vre unu lucru ne mișcător, nici a face vre unu alt actu, de cat numai de acele privitore la o simpla administrațiune fără îndeplinirea formelor prescise pentru minorii neemancipați. Obligațiunile de dansulu contractate prin cumpărare sau prin alt mod, se voru reduce la prețurile convenite candu vor fi peste mesura încărcate. Tribunalele la asemenea împrejurări vor lua în consideratiune averea minorelui, buna sau reua credința a personelor ce vor fi contractatu pe dinsulu, precum și folosulu sau nefolosulu acelu cheltuiei.

Articolul 431

Ori cari minore emancipat, ale cărui tocmeli se vor fi scadutu în virtutea art. precedente va perde beneficiulu emancipatiunei cari i se va redica cu padirea aceluasi forme, cu cari i s'au și datu.

Articolul 432

Din dioa în cari se va publică revocarea emancipatiunei minorului, minorele va intra din nou sub tutela, și nu va mai pute esi, până la ajungerea sa la majoritate.

Articolul 433

Minorele emancipat cari va face comerci se socotesce ca major pentru faptele câte privescu la comerciulu seu.

Titlul XI

Despre majoritate, despre interdictiune și despre consiliulu judeciaru

Capitolul 1

Despre majoritate

Articolul 434

Majori se socotescu atatu barbatulu, catu și femeia cari au îndeplinit doue'deci și unu ani; la acesta vîrsta fie'cari este capabile a face tite actele privitore la vieta civile, afară de restrictiunile prevedute la titlul căsătoriei.

Capitolul 2

Despre interdictiune

Articolul 435

Majorele cari este în o stare obicinuita de imbecilitate, de smintela, sau de nebunia cu furia, trebuie a fi interdisu, chiar și candu are intervale lucide.

Articolul 436

Ori'ce ruda este primitu a provoca interdictiunea rudei sale. Asemine și unulu din soți în privinta celui altu.

Articolul 437

În casu de nebunia cu furia, dacă interdictiunea nu este provocată, nici de sotu, nici de rude, ea trebuie să fie provocată de procuroru, cari în casuri de imbecilitate sau de smintire, poate semine a o cere în contra unei persoane, inse numai candu n'are nici sotu, nici sotia, nici rude cunoscute.

Articolul 438

Ori ce interdictiune se va face către tribunalul de prima instanța.

Articolul 439

Faptele de imbecilitate, de smintire, sau de nebunia cu furia voru fi arătate prin scrisu; cei ce vor cere interdictiunea voru infatisa marturi și niscrisuri sprijinitore cererii loru.

Articolul 440

Tribunalul va ordona ca consiliul de familie, format dupa modul determinat la Sectiunea IV a capitolului al II-lea de la titlu X. "despre minoritate, despre tutela si despre emancipatiune", sa isi dea parerea asupra starii in care se afla persoana, a carei interdictiune se cere.

Articolul 441

Aceia care voru provocat interdictiunea nu vor putea face parte din consiliul de familie; cu toate acestea, sotul si sotia, si copiii persoanei, chiar cerand interdictiunea, voru putea fi admisi in consiliul familiei, fara a lua parte la vot.

Articolul 442

Dupa ce va primi parerea consiliului de familie, si opinia medicilor competenti, tribunalul va face interogatoriu pirtului de nu va fi in stare a se infatisa in camera de chibduire, se va face la locuinta, de unul din judecatori, insarcinatu cu acesta, insotitu de grefieru. In toate cazurile procurorul va fi fata de interogatoriu.

Articolul 443

Dupa cel dinteu interogatoriu, tribunalul va ordona, de va gasi de cuviinta, unu administratoru provisoriu spre a ingriji de persoana si averea pirtului.

Articolul 444

Otarirea supra unei cereri de interdictiune, dupa ce s-au ascultat partile, sau se voru fi chematu legalu, nu va putea fi data, de catu in sedinta publica.

Articolul 445

De va respinge cererea de interdictiune, tribunalul va putea, dupa imprejurari, ordona, ca pirtul sa nu mai fie liberu a plada, a se invoi, a se imprumuta, a primi unu capital, nici a da cuitanta de primirea lui, a instreina nici a ipoteca averea sa, fara asistenta unui consiliu, ce i va fi orinduit prin acea otarire, la care casu se va face publicatiune prin Monitorul.

Articolul 446

In casu de apelatiune in contra otaririi de prima in stanta, curtea de apel va putea, de va gasi de cuviinta, a supune la unu nouu interogatoriu persoana in privinta carei s-a cerutu interdictiunea, sau a orindui unu judecatoru spre a face acel interogatoriu.

Articolul 447

Otarirea curtii de apel sau a tribunalului de prima instanta care va pronunta interdictiune sau numire a unui consiliu, va fi, dupa staruinta reclamantilor, scosa afara, comunicata partilor si inregistrata in registre. In terminu de deca zile va fi afisa in sala audientei, precum si publicata prin Monitorul.

Articolul 448

Pronuntarea interdictiunii sau a numirii consiliului, isi voru avea efectele loru din ziua de candu s-a publicatu otarirea.

Toate actele facute in urma publicatiunii de interdictiune, sau fara asistenta consiliului judiciar voru fi de dreptu socotite ca fara fiinta.

Articolul 449

Dupa moartea unei persoane, actele sevirsite de ea nu voru mai putea fi atacate pentru motivu de smintire de minte, de catu in casulu candu interdictiunea acelei persoane va fi fostu pronuntata sau ceruta inaintea mortii sale, afara de casulu candu dovada smintirii mortii resulta chiar din coprirea actului ce se ataca.

Articolul 450

De nu va fi apelu in contra otaririi de interdictiune data de tribunalul de prima instanta, sau daca curtea de apel va confirma acea otarire, se va orindui unu tutore interdisului, potrivit regulor prescise la titlulu de minoritate, tutela si emancipatiune; administratoru provisoriu va inceta din functiunile sale, si va da socotela tutorelui, de nu va fi chiaru elu insusi tutore orinduitu.

Articolul 451

Barbatulu este de dreptu tutore alu femeii sale, candu va fi pusă sub interdictiune.

Articolul 452

Femeia va fi tutrice barbatului seu interdisu, si in asemenea casu consiliul de familie va regula forma si conditiunile administratiunii, remaind femeii dreptul a reclama inaintea tribunaleloru, de se va socoti nedreptatita prin regularea consiliului.

Articolul 453

Nimeni, afara de sotii, de ascendenti si de descendentii, nu va fi datoru a tine tutela interdisu mai multu de cinci ani. Dupa acestu terminu, tutorele va putea cere a fi inlocuitu, si cererea sa trebuie a fi primita.

Articolul 454

Interdisul se asemana cu minorele întru ceea ce priveste persona și averea sa; legile relative la tutela minorilor se vor aplica și la tutela interdisurilor.

Articolul 455

Veniturile unui interdisu trebuiesc a fi mai cu osebire întrebuințate spre a-l îmbunătăți sorta, și a-l grăbi vindecarea potrivit cu caracterul bolii și după averea ce va fi avendu. Consiliul de familia va putea otari ce trebuie să fie îngrijit în casa sa, sau de trebuie să fie asedat în vr'un stabiliment privat sau în vre unu spital.

Articolul 456

Cînd va sosi timpul de a se căsători copilul unui interdisu, destrea și tote cele'alte convențiuni privitoare la stabilirea sau căsătoria lui, se vor regula de către consiliul de familia, după încuviințarea tribunalului cari va asculta concluziunile procurorului.

Articolul 457

Interdictiunea inceteda de odată cu cauzele ce au determinat'o; cu tote acestea nu se va pute pronunța desființarea ei de catu observându'se formalitățile prescise pentru a ei pronunțare, și interdisulu, nu va pute reintra în esercitarea drepturilor sale de catu după ce se va pronunța și publică otarirea pentru a ei desființare.

Capitolul 3 Despre Consiliile judiciare

Articolul 458

Se potu opri resipitorii de a plada, a face transactiuni, a se imprumuta, a primi unulu capitalu și de a da cuitanta de primire, de a instreina și ipoteca averea lor, fără asistența unui consiliu oriduitu de tribunal. O asemenea oprire se va publică.

Articolul 459

Oprirea de a lucra fără asistența unui consiliu va pute fi provocată de către acei ce au dreptulu de a provoca interdictiunea; cererea lor trebuie a fi cercetata și judecata tot în același chipu; acesta oprire nu se va pute desfiinta de cat observându'se acelesi formalități.

Articolul 460

Nici o otarire în materia de interdictiune sau de numire de consiliu nu va pute fi data, sau de tribunalulu de prima instanța sau de curtea de apelu de cat după ce ministeriulu publicu își va pronunța concluziunile sale.

Cartea II DESPRE BUNURI ȘI DESPRE OSEBITELE MODIFICATIUNI ALE PROPRIETĂȚII

Titlul I Despre distinctiunea bunurilor

Articolul 461

Tote bunurile sînt mobili sau immobili.

Capitolul 1 Despre immobili

Articolul 462

Bunurile sînt immobili sau prin natura lor, sau prin destinațiunea lor, sau prin obiectul la cari se aplică.

Articolul 463

Fondurile de pamentu și clădirile sînt immobili prin natura lor.

Articolul 464

Morile de vendu sau de apa, asedate pe stâlpi sînt immobili prin natura lor.

Articolul 465

Recoltele cari încă se tinu de rădăcini, și fructele de pe arbori, neculese încă, sînt asemenea immobili. Îndată ce recoltele se vor tăia și fructele se vor culege, sînt mobili.

Articolul 466

Arborii ce se tăia devinu mobili.

Articolul 467

Animalele ce proprietarul fondului da arendașului pentru cultura, sînt immobili pe cat timpul li se pastreda destinațiunea lor.

Articolul 468

Obiectele ce proprietarul unui fond a pus pe ele pentru serviciul și exploatarea acestui fond sunt imobili prin destinațiune.

Astfel sunt imobili prin destinațiune cînd ele s'au pus de proprietarul pentru serviciul și espolatarea fondului:

Animalile afectate la cultura;

Instrumentele aratorie;

Semințele date arendasilor sau colonilor partiar;

Porumbii din porumbaria;

Lapinii ținuți pe lîngă casa;

Stupii cu roii;

Pescele din iazu (helestaie);

Tescurile, caldarile, alambicurile, ladile și vasele;

Instrumentele necesarie pentru exploatarea ferarielor, fabricelor de hîrtia și altor usine;

Paele și gunoie;

Mai sunt imobili prin destinațiune toate efectele mobiliare ce proprietarul a asedat către fond în perpetu.

Articolul 469

Proprietarul se presupune ca a asedat către fond în perpetu efecte mobiliare, cînd aceste sunt întărite cu gipsu, varu sau cimentu, sau cînd ele nu se potu scote fără a se strica sau deteriora sau fără a strica sau deteriora partea fondului către cari sunt asedate.

Ogîndile unui apartament se presupunu asedate în perpetu, cînd parchetul pe cari ele stau, este una din broaseria camerei.

Acesta se aplică și la tablouri și la ornamente.

Statuele sunt imobili candu ele sunt asedate inadinsu, chiar cînd ele s'ar pute scote fără factura sau deterioratiune.

Articolul 470

Urloele sau țevile ce servescu pentru conducerea la un fond de pamentu, sau la vre o casa sunt imobili, și făcut parte din proprietatile la cari servescu.

Articolul 471

Sunt imobili prin obiectul la cari se aplică: uzufructul lucrurilor imobili, servitudinile, catiunile cari tindu a rivindica un immobile.

Capitolul 2 Despre mobili

Articolul 472

Bunurile sunt mobili prin natura lor, sau prin determinatiunea legii.

Articolul 473

Sunt mobili prin natura lor corpurile cari se pot transporta de la un locu la altul, atît acele cari se misca de sine precum sunt animalele, precum și cele cari nu se pot stramuta din locu de cat prin o putere streina precum sunt lucrurile neinsufletite.

Articolul 474

Sunt mobili prin determinatiunea legii obligațiunile și acțiunile cari au de obiectul sume esigibili sau efecte mobiliare acțiunile sau interesele în companii de finance, de comerciu sau de industria, chiar și cînd capitalul acestor companii consta în imobili.

Aceste acțiuni sau interese se socotu ca mobili numai în privinta fiecărui din asociați, și pe cat timpul tine asociațiune.

Sunt asemenea mobili prin determinatiunea legii veniturile perpetue sau pe viața asupra Statului sau asupra particularilor.

Capitolul 3 Despre bunuri în raportul lor cu cei ce le poseda

Articolul 475

Veri'cine poate dispune liberu de bunurile ce sunt ale lui, cu modificatiunile stabilite. Bunurile cari nu sunt ale particularilor sunt administrate, și nu pot fi înstrăinate de cat după regulile și formele prescise anume pentru ele.

Articolul 476

Drumurile mari, drumurile mici și ulițele cari sînt în sarcina Statului, fluviile navigabili și plutitoare, termurile, adăugirile către malu și locurile de unde s'a retrasu apa marii, porturile naturali sau artificiali, malurile unde tragu vasele și în deobste tote părțile din pământul României cari nu sînt proprietate particulară sau sînt considerate ca dependintie a domeniului publicu.

Articolul 477

Tote averile vacanti și fără stăpeni, precum și ale personelor cari moru fără moșteniri sînt lapedate, sînt ale domeniului publicu.

Articolul 478

Porțile, zidurile, șanțurile, întăriturile pietelor de resbel și ale forteretelor, făcut și ele parte din domeniul publicu.

Aceste lucruri reint în comerțul cînd nu mai servescu la usulu publicu.

Articolul 479

Poate ave cineva asupra bunurilor, sau în dreptul de proprietate, sau în dreptu de folosință, sau numai servitute.

Titlul II

Despre proprietate

Articolul 480

Proprietatea este dreptul ce are cineva de a se bucura și a dispune de un lucru în modu exclusiv și absolut, inse în limitele determinate de lege.

Articolul 481

Nimeni nu poate fi silit a cede proprietatea sa, afară numai pentru cauza de utilitate publică și primind o dreapta și prealabile despăgubire.

Articolul 482

Proprietatea unui lucru mobile sau imobile da dreptu asupra tot ce produce lucruri și aspr a tot ce se unesce, ca accesoriu, ca lucrul într'un modu naturale sau artificiale. Acestu dreptu se numesce: dreptu de accesiune.

Capitolul 1

Despre dreptulu de accesiune asupra celoru produse de lucru

Articolul 483

Fructele naturali sau industriali ale pământului,
Fructele civili,
Sporulu animaleloru (prasila),
Se cuviniu proprietarului în puterea dreptului de accesiune.

Articolul 484

Fructele produse din vre un lucru nu se cuvîn proprietarului de cat cu îndatorire din parte'i de a plăti semănăturile, araturile și munca pusă de alții.

Articolul 485

Posesorele nu questiga proprietatea fructelor de catu candu posedu cu buna credință; la casulu contrariu elu este datoru de a înapoia productele, împreună cu lucrulu, proprietarului cari 'lu revindica.

Articolul 486

Posesorele este de buna credință candu posedu ca proprietaru în puterea unui titlu translativ de proprietate, a cărui viciuri nu'i cunoscute.

Articolul 487

Elu inceteza d'a fi cu buna credință din momentulu candu aceste viciuri îi sînt cunoscute.

Capitolul 2

Despre dreptulu de accesiune asupra celoru unite și încorporate de lucrulu

Articolul 488

Totu ce se unesce și se incorporeza cu lucrulu se cuvine proprietarului lucrului potrivit reguleloru statornice de mai josu.

Secțiunea I

Despre dreptul de accesiune relativu la lucrurile immobili

Articolul 489

Proprietatea pamentului cuprinde în sine proprietatea suprafeței și a subfetei lui.

Articolul 490

Proprietarul poate face asupra pamentului toate plantatiunile și clădirile ce găsește de cuviință, afară de excepțiunile statornicite de capulu cari trateza despre servitudini.

Articolul 491

Proprietarul poate face sub fața pamentului toate construcțiunile și sapaturile ce găsește de cuviință și trage din ele toate folosele ce acestea aru produce, afară de modificatiunile prescrise de lege și regulamentele privitoare la mine precum și de legile și regulamentele politianesci.

Articolul 492

Ori'ce construcțiune, plantatiune sau lucru facutu în pamentu sau asupra pamentului, sînt presumpse a fi făcute de către proprietarul acelui pamentu cu cheltuiala sa și ca sînt ale lui, pînă ce se dovedesce din contra.

Articolul 493

Proprietarul pamentului cari a facutu construcțiuni, plantatiuni și lucrări cu materialuri străine, este datoru sa platesca valoarea materialelor. El mai poate fi osinditu după împrejurări pentru o asemenea urmare și la plata de daune'interese. Dara proprietarul materialelor n'are dreptu ale radica.

Articolul 494

Dacă plantatiunile, construcțiunile și lucrările au fostu făcute da către o a trei persona cu materialurile ei, proprietarul pamentului are dreptulu de a le tine pentru dînsulu, seu de a îndatora pe acea persona să le redice.

Dacă proprietarul pamentului cere redicarea plantatiunilor și a construcțiunilor, redicare va urma cu cheltuiala celui ce le a facutu, ele poate chiaru după împrejurări fi condamnatu la daune'interese pentru prejudiciile sau vatemările ce a pututu suferii proprietarul locului. Dacă proprietarul voiesce a păstra pentru dînsulu acele plantatiuni și clădiri elu este datoru a plăti valoruea materialurilor și pretulu muncii, fără ca să se ia în consideratiune sporirea valoruei fondului, ocazionata prin facere unor asemeni plantatiuni și construcțiuni. Cu toate acestea, dacă plantatiunile, clădirile și operele au fostu făcute de o a treia persona de buna credință, proprietarul pamentului nu va pute cere redicarea susu diselor plantatiuni, clădiri și lucrări, dara va ave dreptulu sau de a înapoia valoruea materialurilor și pretulu muncii, sau de a plăti o sumă de bani egale cu aceea a creșterii valoruei fondului.

Articolul 495

Creșterile de pamentu ce se făcut succesivu și pe nesimțite la malurile fluviului și a riurilor, se numesce aluviune. Aluviunea este în folosulu proprietarului riveranu candu e vorba de unu fluviu sau riu navigabile, plutitoru sau neplutitoru, cu îndatorire inse pentru proprietaru de a lasă, pe pamentulu seu, drumulu trebuitoru pentru conducerea vaselor.

Articolul 496

Totu ale proprietarului riveranu sînt și pamenturile lăsate de apele curgătoare, candu ele se retragu pe nesimțite de la unulu din termuri și se îndrepta către celu'altu termu; proprietarul termului de unde apa s'a retrasu, profita de aluviune, fără ca proprietarul termului opusu, sa pota reclama pamentulu celu perdutu. Acestu dreptu nu are locu în privirea pamenturilor părăsite de apa marii.

Articolul 497

Aluviunea nu are locu în privirea lacurilor, elesteurilor și a iazurilor; proprietarul conserva totu d'auna pamentulu acoperitu de apa, candu ea este la înălțimea scugerei elesteului, iazului, chiaru dacă cătînea apei aru scade în urma: și vice'versa, proprietarul iazului nu questiga nici unu dreptu asupra pamentului riveranu, ce se acopere de apa iazului candu urmeda versaturi estraordinarie.

Articolul 498

Dacă unu fluviu sau unu riu navigabile seu nu, rupe d'o dată o parte mare, și cari se poate recunosce, de pamentu, și o lipesce la pamentulu unui altu proprietaru, acea parte remane a cui a fostu pamentulu de la cari s'a ruptu; însă dacă se va reclama în terminu unu anu.

Articolul 499

Insulele și prunturile cari se formează în albia fluviilor și a riurilor navigabili sau plutitoare sînt ale Statului dacă nu i se opune titlul de prescripțiune.

Articolul 500

Insulele și prunturile cari se formează în riurile, nenavigabili și neplutitoare, sînt ale proprietarului termului pe cari ele s'au formatu; dacă insula formată trece peste jumetatea riului, atunci fie cari proprietaru riveranu are dreptulu de proprietate asupra părții de insula ce se întinde spre elu, pornindu de la jumetatea riului.

Articolul 501

Dacă unu riu sau fluviu formandu'și unu bratu nou, taie și 'nconjura pamentulu unui proprietaru riveranu, și face prin acestu chipu o insula proprietarulu nu perde pamentulu ce s'a trnsformatu în insula, chiar dacă elu s'a facutu de unu fluviu sau de unu riu navigabile sau plutitoriu.

Articolul 502

Dacă unu fluviu s'au unu riu își face unu nou cursu parasindu vechea sa albia, acesta albia se împarte între proprietarii marginari.

Articolul 503

Ori ce animalu sau sburatore sălbatice trecu în coprinsulu nostru se făcut ale nostre, pe catu timpul remanu la noi, afară numai dacă asemenea trecere s'a ocaionatu prin fraude sau prin artificie.

Secțiunea II

Despre dreptulu de accesiune relativă la lucrurile miscatore

Articolul 504

Dacă doue lucruri a doui deosebiți stăpâni s'au unitu împreună incatu amendoue forma unu singuru totu, dara se potu despărți și conserva fie'cari în parte după despartire, atunci totulu formatu este alu proprietarului lucrului cari constitue partea principale, remaindu elu datoru a plati celui altu proprietaru, pretulu lucrului ce a fostu unitu cu principalulu.

Articolul 505

Este principale acela din doue lucruri, pentru usulu sau pentru ornamentulu, pentru completarea căru, a servit unirea celui altu lucru.

Articolul 506

Cînd inse lucrulu unitu este multu mai de pretu de catu lucrulu principale și candu elu s'a unitu fără scirea proprietarului, acesta poate cere despartire asi restituirea lucrului unitu, chiaru dacă aru resulta din despartire ore'cari vatemare lucrului către cari elu a fostu unitu.

Articolul 507

Dacă, din cele doue lucruri unite pentru a forma unu singuru totu, nici unulu nu poate fi privitu ca accesoriu al celui altu, atunci acela este consideratu ca principale cari nu va mai mare în valorue. Dacă valoruea amboru lucrurilor aru fi mai totu aceeași, atunci lucrulu celu mai mare în volume va fi consideratu ca principale.

Articolul 508

Dacă unu mesteru sau altu cineva a întrebuintatu materia cari nu era a sa și a facutu unu lucru nou, atunci proprietarulu materiei întrebuințate are dreptulu d'a reclama lucrulu formatu din ea, platindu pretulu muncii, atatu candu acelu obiectul aru pute catu și candu elu n'aru pute reveni în starea primitiva.

Articolul 509

Dacă însă manopera aru fi atatu de importante, în catu aru întrece cu multu valoruea materiei întrebuințate, atunci munca lucrătorulu va fi considerată ca parte principale, și lucratorulu va ave dreptulu de a retine lucrulu formatu platindu proprietarulu pretulu materiei.

Articolul 510 Candu cineva a întrebuintatu în parte materia cari era a sa și în parte materia streina, pentru a forma unu lucru nou, fără ca nici o parte din materia sa 'și fi perdutu cu totulu fiinta și dacă acele materii nu se mai potu despărți fără vatemare sau paguba, atunci lucrulu formatu se cuvine amboru proprietariloru, celui anteiu în proporțiune cu materia ce era a sa, și celui altu în proporțiune cu materia sa și cu pretulu muncii sale.

Articolul 511

Candu unu lucru s'a formatu din amestecarea mai multoru materia cu diferiți stăpâni din cari nici unu nu poate fi considerată ca materia principale, atunci proprietarulu, în nesciinta căru a urmatu amestecarea, poate cere desfacerea lor, dacă ea este cu putinta a se desface.

Dacă materiile amestecate nu se mai potu despărți fără vatemare sau paguba, atunci lucrulu formatu se cuvine tuturiloru stapaniloru, fie căru însă în proporțiune cu cătmea, calitatea și valoruea materielorlu lui, întrebuințate la facerea acelu lucru.

Articolul 512

Dacă materia unui din proprietari aru covirsi pe cea alta materia prin valorue și cantitate, atunci proprietarul materiei mai cu pretu va pute cere lucrul formatu prin amestecare, platindu însă celui altu proprietaru pretulu materiei sale.

Articolul 513

Cînd lucrulu formatu remane comunu între proprietarii materielorlu din cari s'a formatu, atunci lucrulu se va vinde prin licitațiune și pretulu se va împărți.

Articolul 514

În toate cazurile în care proprietarul materiei, întrebuințată fără scirea lui la formarea unui lucru nou, este în dreptul d'ă cere în locul lucrului format, el are și voia d'ă cere în locul lucrului format o materie de aceeași natură, cantitate, greutate, mărime și calitate sau valoarea aceleiași materii.

Articolul 515

Veri'cari va fi întrebuințată materii străine fără scirea proprietarului lor, vor putea după împrejurări fi osindiți și la plata de dăuna'interese, și acesta fără prejudiciul urmărilor prin canalul extraordinar.

Articolul 516

Principiile regulilor de mai sus vor servi judecătorilor și în deciziunea cazurilor analoge cu cele precedente.

Titlul III

Despre uzufructu, despre usu și despre abitațiune

Capitolul 1

Despre Uzufructu

Articolul 517

Uzufructu este dreptul d'ă se bucura cineva de lucrurile ce sînt proprietatea altui, întocmai ca însuși proprietarul lor, însă cu îndatorire de a le conserva substanța.

Articolul 518

Uzufructu se stabilește prin lege sau prin voința omului.

Articolul 519

Uzufructu se poate stabili sau pur, sau cu termen, sau cu condițiune.

Articolul 520

Uzufructu se poate stabili pe totu felul de bunuri mobili și imobili.

Secțiunea I

Despre drepturile uzufructuarului

Articolul 521

Uzufructuarul are dreptul d'ă se bucura de totu felul de fructe ce poate produce obiectul asupra cărui are uzufructu, fie naturali, fie industriali, fie civili.

Articolul 522

Fructele naturali sînt acelea ce pământul produce de la sine; producțiunea și prasila (sporul animalelor) sînt asemenea fructe naturali. Fructele industriale ale unui fond sînt acelea ce se dobîndesc prin cultură.

Articolul 523

Fructele civili sînt chiriile caselor, dobîndile sumelor esigibili, venitul renditelor; arende intră în clasa fructelor civili.

Articolul 524

Fructele naturali și industriale neculese în momentul cîndu se deschide dreptul de uzufructu, sînt ale uzufructuarului. Acelea ce se găsesc în aceeași stare cîndu se sfîrșește dreptul de uzufructu sînt ale proprietarului fără d'ă pute pretinde unul aratură și semănătură. Drepturile colonului partiar ce vor fi esistute la începutul, sau finele uzufructului nu potu fi vatemate la dispozițiunea precedentă.

Articolul 525

Fructele civili se socotesc dobîndite di cu di, și se cuvînu uzufructuarului în proporțiune cu durata uzufructului seu. Acesta regula se aplică la arendă și la chiriile caselor și la alte fructe civili.

Articolul 526

Dacă uzufructu coprinde lucruri cu cari nu se poate cineva servi fără ale consume, precum bani, grane, beuturi, uzufructuarul are dreptul de a dispune de ele, însă cu îndatorire de ale înapoi în aceeași cantitate, calitate și valoare, sau pretul la sfîrșitul uzufructului.

Articolul 527

Uzufructu unei rendite pe viața uzufructuarului pe durata uzufructului seu, dreptul d'ă percepe veniturile fără d'ă fi obligat la nici un fel de restituțiune.

Articolul 528

Dacă uzufructu coprinde lucruri cari fără a se consume îndată se strică după vreme prin întrebuințarea lor, precum rufe, mobilele casei, uzufructuarul are dreptul d'ă se sluji cu dinsele pentru întrebuințarea la cari

ele sînt destinate, și nu este obligatu d'a le înapoia la sfarsitul usufructului, de catu în starea ce se voru afla însă nestricate din dolu sau culpa.

Articolul 529

Dacă usufructulu coprinde păduri destinate de proprietarulu lor la tăieri periodice, usufructuarulu este datoru a păstra ordinea și catatimea tăierii în conformitate cu regulile stabilite de proprietaru sau cu usulu locului, fără a pute pretinde o despăgubire usufructuarulu, nici moștenitorii sei, pentru părțile lăsate netăiate în timpul usufructului seu.

Arborii cari se potu scotu dintr'unu seminariu de pomi fără degradatiunea acestui, nu voru face parte din usufructu, de catu cu îndatorire, pentru usufructuaru, d'a se conformă obiceiului locale în privirea inlocuiri lor.

Articolul 530

Usufructuarulu se mai bucura, conformându'se cu epocel și usulu vechiu alu proprietarulu, de părțile de păduri înalte cari au fostu puse în taiare regulată, sau ca aceste taiari se făcut periodice pe o întindere de pamentu determinata, sau ca se făcut numai d'o catime ore'cari de arbori aleși pe tota supra'fatia domeniului.

Articolul 531

În tote cele'l'alte casuri usufructuarulu nu se poate atinge de arborii înalți; va pute însă întrebuința, spre a face reparațiunile la cari este obligatu, arborii desradacinati sau sfaramati din accidente; poate chiar a teia pentru acestu sfarsitu arborii trebuinciosi cu îndatorire însă a constata în fiinta prietarului aceasta trebuinta.

Articolul 532

Usufructuarulu poate lua din păduri araci pentru vii, poate asemenea lua de pe pomi produse anuali seu periodice, însă tote acestea după obiceiulu locului și alu proprietarului.

Articolul 533

Pomii roditori cari se usucă și chiaru acei ce sînt desradacinati seu darimati din accidente, se cuvinu usufructdeului cu îndatorire de a'i înlocui prin alții.

Articolul 534

Usufructuarulu se poate bucura elu însuși, sau închiria altuia sau cede esercitiulu dreptului seu. De va închiria urmeda a se conformă, pentru epocile candu se preinoiescu contractele și pentru durata lor, regulorulu întocmite pentru barbatu, în privinta averii femeii sale la titlulu "despre Contractului de căsătoria".

Articolul 535

Usufructuarulu se folosesce de adăugirile făcute prin aluvuine la obiectulu asupra cărui are usufructu.

Articolul 536

Elu se folosesce de drepturile de servitudine și în genere de tote drepturile de cari se poate folosi proprietarulu, și se folosesce întocmai ca însuși proprietarulu.

Articolul 537

Usufructuarulu se folosesce asemenea întocmai ca proprietarulu de minele, petrariel și nisipurile ce sînt în esplotatiune la deschiderea dreptului de usufructu.

Dacă se însă se atinge de o esplotatiune, cari nu s'ar pute face fără o concesiune, usufructuarulu nu se va pute bucura de ea fără a dobîndi mai anteu învoirea guvernului.

Articolul 538

Usufructuarulu n'are nici unu dreptu asupra minelor și petrarielor nedeschise, încă nici asupra nisipurilor a caroru esplotatiune nu e încă începută, nici asupra comorei cari s'ar pute găsi în cursulu usufructului seu.

Articolul 539

Proprietariulu nu poate prin faptululu seu nici cu ori ce chipu vatema drepturile usufructuarului.

Usufructuarulu nu poate la încetarea usufructului, cere vre'o despăgubire pentru îmbunătățirea ce aru pretinde ca a facutu, chiar candu printr'însele aru fi sporitu valoruea lucrului. Elu seu moștenitorii sei potu însă redica oglinzi, tablouri, și alte ornamente, pe cari le aru fi asedatu, cu îndatorire de a arestabili localulu în starea ce a fostu mai 'nainte.

Secțiunea II

Despre obligațiunile usufructuarului

Articolul 540

Usufructuarulu ia lucrurile în starea în cari se afla; elu inse nu poate intră în folosință lor, de catu după ce se face în presenta proprietarului, sau după ce îl va chiama formalu, inventariu lucrurilor miscatore și constatarea stării în cari se voru afla cele nemiscatore supuse usufructului.

Articolul 541

Este datoru a da cauțiune, ca se va folosi ca unu bonu părinte de familia, de nu va fi scutitu prin actulu constitutivu alu usufructului; cu tote acestea tatii, mamele ce voru ave usufructu legale alu averii copiiloru lor, vendatorulu sau donatorulu cari 'și au rezervatu usufructulu, nu sînt obligați a da cauțiune.

Articolul 542

Dacă usufructuarulu nu găsește cauțiune, nemiscatorele se dau cu arenda, sumele de bani coprinse în usufructu se ponu la dobînda, productele se vîndă, și prtulu lor se pune asemenea la dobînda; dodîndile acestor sume și pretulu arendaloru se cuvinu usufructuarului.

Articolul 543

În lipsa de cauțiune din partea usufructuarului proprietarulu poate cere ca mobilile supuse periciunei prin întrebuițare să se venda spre a se pune pretulu la dobînda, și usufructuarulu se folosesce de dobîndi în cursulu usufructului: cu tote cesate usufructuarulu va pute cere, și judecătorii voru pute ordina după împrejurări, ca o parte din lucrurile miscatore necesarie pentru propriele sale trebuințe sa i se lase sub simpla sa depunere de juramentu, și cu îndatorire de a le preda la curmarea usufructului.

Articolul 544

Intardiarea de a da cauțiune nu redica usufructuarului dreptul de a se folosi de fructele la cari elu ave dreptu; ele i se cuvinu din momentulu de candu s'a deschisu usufructulu.

Articolul 545

Usufructuarulu nu este obligatu de catu la reparațiunile de întreținere. Reparațiunile cele mari remanu în sarcina proprietarului; afară numai dacă aceste s'aru fi causatu din lipsa reparatiunilor de întreținere de la deschiderea usufructului, în cari casu usufructuarulu este obligatu a le face și pe aceste.

Articolul 546

Reparațiunile cele mari sînt acelea ale zidurilor, celoru mari și ale bolteloru, restabilirea grinzilor și acoperișului întreg, acelea ale zagazelor și ale zidurilor de sprijinire și de împrejmuire în total; toate celelalte reparațiuni sînt de întreținere.

Articolul 547

Nici proprietarulu, nici usufructuarulu nu sînt obligați a recladi ceea ce a cadutu de vachime seu s'a distrutit din casu fortuitu.

Articolul 548

Usufructuarulu nu este obligatu în cursulu folosinței sale, la tote sarcinele anuali ale fondului, precum contribuțiunile și altele ce după obicei sînt considerate ca sarcine ale fructelor.

Articolul 549

În privinta sarcineloru ce potu fi impuse pe proprietate în cursulu usufructului, proprietarulu și usufructuarulu contribuescu după modulu urmatoru: proprietarulu este obligatu ale plati și usufructuarulu a respunde dobîndile, iar dacă usufructuarulu le a platitu, elu are dreptulu a cere capetele plătite de la proprietaru la espiarea usufructului.

Articolul 550

Acelu ce questiga cu titlu gratuitu un usufructu universale sau cu titlu universale este datoru a aquita în proportiune cu folosință sa, și fără nici un dreptu de repetitiune, legăturile, pensiunile alimentare și veniturile renditeloru perpetue sau pe vieta cari privescu asupra patrimoniului.

Articolul 551

Usufructuarulu cu titlu particularu nu se obliga la plata datoriiloru pentru cari fondulu este ipotecatu, și de vba fi silitu să le plasca, cari acțiune în contra proprietarului.

Articolul 552

Usufructuarulu fie universale, fie cu titlu universale, trebuia contribueasca împreună cu proprietarulu la plata datoriiloru, după cumu urmeza: se pretuiesce valoruea fondului supusu usufructului, se defige în urma cătîmea cucare urmeza a a contribui la plata datoriiloru în proportiune cu valoruea disului fondu. Dacă usufructuarulu voiesce sa avanseza suma pentru cari trebuie să contribuie, capitalulu i se înapoiază la sfarsitul usufructulu fără nici o dobînda. Iar de nu va voi usufructuarulu a face acestu avansu, proprietarulu poate, după a sa voința sau sa platesca dinsul acea suma și atunci usufructuarulu îi platesce dobîndile în totu cursu usufructului, sau sa pună în vendare o parte din averea supusă usufructului pînă se va dobîndi unu pretiu analogu sumei datorite.

Articolul 553

Usufructuarulu e datoru plati numai cheltueele proceseloru ce privescu folosință și ale acelor altele condenatiuni la cari procesele arătate potu da nascere.

Articolul 554

Dacă în cursul uzufructului, o a treia persoană face vre o usurpatione asupra fondului, sau vre o altă încercare spre a calca drepturile proprietarului, uzufructuarul este ținut a 'lu denunța proprietarului, căci la din contra uzufructuarul rămâne răspundător pentru toate daunele ce ar pute rezulta pentru proprietar, precum aru fi răspundător pentru ori ce stricăciune s'aru face de elu însuși.

Articolul 555

Dacă uzufructul are de obiectul unu animale și dacă acesta va peri fără culpa uzufructuarului elu nu este obligat a da proprietarului alte animale în locu, nici de a'i plăti prețulu.

Articolul 556

Dacă turma pe cari unu uzufructu a fostu constituitu, din întâmplare sau din bola, va peri cu totul și fără culpa uzufructuarului, acesta nu este obligat de catu a 'i da seama de pei sau de valorua lor.

Dacă turma nu va peri cu totul, uzufructuarul este datoru de a înlocui numărul vitelor pierdute, prin vitele ceda sporulu.

Secțiunea III Despre stingerea uzufructului

Articolul 557

Uzufructul se stinge prin moartea uzufructurului, prin expiratiunea termenului pentru cari uzufructul a fostu acordatulu prin consolidarea sau întrunirea asupra aceleiași persoane a ambelor calitatilor de proprietar și de uzufructuar;

Prin neusulu dreptului de uzufructuaru în cursu de trei'deci ani;

Prin totală desființare a lucrului asupra cărui uzufructul era constituitu.

Articolul 558

Uzufructul poate inceta asemenea prin abuzulu ce face uzufructuarul de folosință sa, sau aducendu traciuni fondului, sau lasandu'lu să se degrade din lipsa de întreținere. ' Creditorii uzufructuarului potu interveni în contestațiunile pornite în contra'i pentru conservarea drepturilor lor, ei potu propune repararea degradatiunilor făcute și a da garanții pentru viitoru.

Judicatorii potu, după gravitatea impreviziunilor, sau a otari stingerea uzufructului, au a lasă pe proprietar să se bucure de fructele obiectului supus la uzufructu, cu îndatorire de a plăti pe fie cari anu uzufructuarului sau celor cu prezinta drepturile sale, o sumă otarita până în ziua cînd uzufructul urma sa înceteze.

Articolul 559

Uzufructul cari nu e acordat particularilor, nu poate trece peste trei'deci ani.

Articolul 560

Uzufructul constituitu până ce o altă persoană va ajunge la o vîrstă otarită, tine până la acea epocă, chiar d'ar muri disa persoană înainte verstei otarite.

Articolul 561

Vendare alucrului supus la uzufructu nu aduce nici o schimbare dreptului uzufructuarului; elu continue a se folosi de uzufructul seu, de nu arănatu la densulu în modu formale.

Articolul 562

Creditorii uzufructuarului potu sa ceara a se anula denunțarea făcută în paguba lor.

Articolul 563

Dacă o parte numai a lucrului supus de uzufructu s'a distrusit, uzufructul se păstrează asupra părții rămase.

Articolul 564

De va fi uzufructul constituitu numai asupra unei clădiri, și aceasta clădire va arde sau se va distruge din altă întâmplare, sau se va dărăma de vechime, uzufructuarul nu va ave dreptu a se folosi de pământulu pe cari a fostu clădirea, nici de materialurile rămase. ' Dacă uzufructul s'ar afla constituitu asupra unui domeni din cari face parte și clădirea, uzufructuarul se va folosi de pământulu.

Capitolul 2 Despre usu și abitațiune

Articolul 565

Drepturile de usu și de abitațiune se stabilescu și se pierd în același chipu ca și uzufructulu.

Articolul 566

Ca și în casulu de uzufructu nu se poate folosi cine'va de aceste drepturi, fără a da mai înainte cauțiune și fără a face inventariu.

Articolul 567

Usuariului și celui ce are dreptul de abitațiune trebuie să se folosească de ele ca unu bunu părinte de familia.

Articolul 568

Drepturile de usu și de abitațiune se reguleza prin titlulu cari le a înfiintatu și primescu după coprinderea lui mai multă sau mai putina întindere.

Articolul 569

Dacă titlulu nu se esplica asupra întinderii acestoru drepturi, ele se reguleza precum urmeza.

Articolul 570

Celu ce are usulu unui locu, nu poate pretinde mai multe fructe din acestu locu de catu se cuvine pentru trebuințele sale și ale familiei sale.

Poate pretinde și pentru trebuințele copiiloru ce va ave în urma constituirii dreptulu de usu.

Articolul 571

Usuariulu nu poate cede și nici închiria dreptul seu acestuia.

Articolul 572

Celu ce are unu dreptu de abitațiune pe o casa, poate sedea într'însă cu familia sa chiaru de n'aru fi fostu insuratu la epoca candu i s'a datu acestu dreptu.

Celu ce are dreptulu de abitațiune poate închiria partea casei ce nu locuesce.

Articolul 573

Dreptulu de abitațiune nu poate fi nici cesionatu nici inchiriatu, afară de esceptiunea adusă la art. 572.

Articolul 574

Dacă usuariulu absoarbe tote fructele fondului, sau dacă ocupa tota casa, e datoru să facă cheltueele de cultura, reparațiunile de întreținere și sa platesca contribuțiunile ca și usufructuarulu. Dacă nu ia de catu o parte din fructe, sau dacă nu ocupa de catu o parte din casa, elu contribuesce în proporțiune cu lucrulu de cari se folosesce.

Articolul 575

Usulu paduriloru se va regula prin legi particulare.

Titlul IV

Despre servitudini

Articolul 576

Servitudinea este o sarcina impusa asupra unui imobile pentru usulu și utilitatea unui imobile avrendu unu altu stapinu.

Articolul 577

Servitudinile isvorescu sau din situațiunea naturale a locuriloru, sau din obligațiunea impusa de lege, sau din conviețuirea dintre proprietari.

Capitolul 1

Despre servitudini ce se nascu din situațiunea locuriloru

Articolul 578

Locurile inferorii sînt supuse a primi apele ce curgu firesce din locurile superiorii fără ca mana omului sa fi contribuitu la acesta.

Proprietarulu inferiore nu poate redica stavili ca sa opresca acesta scurgere.

Proprietarulu superioare nu poate face nici o lucrare spre agravarea servitudinii fondului inferiore.

Articolul 579

Celu ce are unu isvoru pe proprietatea sa poate face ori ce întrebuițare cu dinsulu fără inse a vatema dreptulu ce proprietarulu fondului inferiore are dobînditu sau prin vre unu titlu sau prin prescripțiunile asupra acelu isvoru.

Articolul 580

În acestu casu prescripțiunea nu se poate dobîndi de catu prin o folosință neînteruptă în timpul de trei'deci ani, socotiți din diua candu proprietarulu fondului inferiore a facutu și a savarsitu lucrări aparenti destinate a înlesni trecerea și scurgerea apei în proprietatea sa.

Articolul 581

Proprietarulu isvorului nu'i poate scamba cursulu candu isvorulu da apa trebuinciosa locuitoriloru unei comune, unui satu sau unui catunu.

Articolul 582

Acela, a cărui proprietate este pe marginea unei ape curgătoare afară de apele care sînt declarate dependente de domeniul public prin art. 476 la titlu "despre distincțiunea bunurilor", poate lua apa pentru irigațiunea proprietăților sale, fără însă a o abate de totu.

Acela prin alu cărui fondu trece apa o poate chiar întrebuința în tota întinderea prin cari aru ave curgere, cu îndatorire numai a 'i lasă cursulu firescu la esirea din proprietatea sa.

Articolul 583

De se redica vre o contestațiune între proprietarii caroru aceste ape potu fi trebuincioase, tribunalele, la darea otaririi sînt datoru sa caute a împacă interesula agriculturii cu respectulu convenitu proprietății, observându în tote d'auna reglementele particulare și locali asupra curgerii și usului apelor.

Articolul 584

Ori ce proprietaru poate îndatora pe vecinu seu la granitiurea proprietății lipite cu a sa; cheltuelile granituirii se voru face pe jumătate.

Articolul 585

Totu proprietarulu își poate îngrădi proprietatea afară de esceptiunea ce de face la art. 615.

Capitolul 2

Despre servitudini stabilite de lege

Articolul 586

Servitudinile stabilite de lege au de obiectul utilitatea publică, sau a comunelor, ori acea a particularilor.

Articolul 587

Acele stabilite pentru utilitatea publică sau comunale, au de obiectul cararea sau poteca pe lîngă marginea riurilor navigabili sau flotabili, construcțiunea sau reparațiunea drumurilor sau alte lucrări publice sau comunale.

Totu ce privesce acestu felu de servitudini, se determina de către legile sau reglementele particulare.

Articolul 588

Legea supune pe proprietari la osebite obligațiuni unulu către altulu fără chiar sa existe vre o convențiune între dînsii.

Articolul 589

Parte din acete obligațiuni e regulată de către legile asupra poliției rurale.

Celelalte sînt relative la zidulu sau la sentulu comun între vecini, la casulu candu se poate înaltă unu contra'zidu, la privirea asupra proprietății vecinului, la scurgerea stresineloru, la drumulu de trecere.

Secțiunea I

Despre zidulu și sentulu comune

Articolul 590

În orașe și la tera ori ce zidu cari servesce de despartire între clădiri, sau între curte și gradina, și între ograde la tera, se socotesce comune, dacă nu existe titlu sau semnu cari aru proba contrariulu.

Articolul 591

Este semnu de neocomunitate candu culmea zidului este dreapta și perpendiculara despre peretele de o parte, iar despre cea altă parte infatiseza unu planu inclinat: în acestu casu zidulu se presupune ca aparține exclusiv proprietarului despre cari existe planulu inclinat.

Articolul 592

Reparațiunea și reclădirea zidului comunu sînt în sarcina tuturor de valmasarilor și în proporțiune cu dreptulu fiecărui.

Articolul 593

Cu tote acestea fiecari coproprietaru alu unui zidu comun poate fi apermis de a contribui la reparațiuni și reclădiri, renunțiandu la dreptulu seu, dacă însă zidulu comunu nu a sprijini o clădire a sa.

Articolul 594

Fiecari coproprietaru poate se zidescu în contra unui zidu comunu și sa bage grindi sau legături în tota grosimea zidului lasandu cinci'deci și patru milimetre despre vecinu, fără prejuditiulu dreptulu ce are vecinulu casa scurtede acele grindi pînă în jumătatea zidului, în casu candu și elu ar voi a pune grindi totu în acele locuri, sau a lipi unu cosu.

Articolul 595

Ori ce coproprietaru poate să înalte zidulu comunu, dar e datoru a face singuru cheltueala înălțării, reparațiunile de întreținere pentru partea înaltata și totu odată pagubirile pentru sarcina causata zidului comunu în proporțiune cu înălțimea.

Articolul 596

Dacă zidulu comunu nu e în stare a purta greutatea înaltă cel ce vrea să 'lu înalte e datoru a'lu face din intregu din temelie cu cheltueala sa, și ori ce adaosu în grosime sa'lu facă pe loculul seu.

Articolul 597

Vecinulu cari n'a contribuit la înălțare, poate questiga dreptulu de comunitate platindu cheltuiala jumetate, precum și pretulu de jumetate alu locului, ce s'aru inrebuintatu pentru ingrosirea zidului.

Articolul 598

Ori ce vecinu alu unui zidu poate să 'lu facă comun în parte sau totu platindu stapanului zidului jumetate din valoruea sa, sau jumetate din valoarea partii ce vrea să facă comune, precumu și jumetate din valoruea locului pe cari este claditu zidulu.

Articolul 599

Unulu din vecini nu poate găuri zidulu comunu nici să alătore sau să sprijine pe dinsulu vre o lucrare fără consimțimentulu celui altu.

În casu de împotrivire elu nu poate face acesta fără a regula mai anteiu prin experti mijlocele necesarie pentru ca acea lucrare să nu vateme drepturile celui altu.

Articolul 600

Fie cari poate în orașe și suburbie a îndatora pe vecinulu sau a contribui la clădirea și repararea îngrădirii ce desparte casele curțile și grădinele lor; înălțimea îngrădirii se va ține după reglementele particulare, sau după obiceiulubtescu și în lipsa de reglemente și de obicei înălțimea zidului va fi celu multu ddoua metre socotindu'se și coma.

Articolul 602

Tote șanțurile între două proprietăți se socotescu comune de nu va titlu sau semnu contrariu.

Articolul 603

Este semnu de necomunitate candu pământulu e înaltatu sau aruncatu numai de o parte a șanțului.

Articolul 604

Sântulu se socotescu a fi exclusiv alu celui în partea căru pământulu e aruncatu.

Articolul 605

Sântulu comunu trebuie întreținutu cu cheltueala comună.

Articolul 606

Ori ce gardu cari desparte două proprietăți se socotescu comunu, afară dacă numai una singura din două proprietăți va fi îngrădit, sau de nu va fi unu titlu sau posesiune îndestulatore cari să constate din contra.

Articolul 607

Nu e iertatu a sădi arbori cari cresc înalți de catu în depărtarea ținută de reglementele particulare, sau de obiceiurile constante și recunoscute, și în lipsa de reglemente și de obiceiuri, în depărtare de două metre de la linia despartitoare a celor două proprietăți pentru arborii înalți și de o jumetate metru pentru celelalte plantatiuni și garduri vii.

Articolul 608

Vecinulu poate cere ca arborii și gardurile vii puși la o distanță mai mică să se scote.

Acela a căru proprietate se întinde crăile arborilor vecinului poate să'lu îndatore de a le tăia.

Dacă rădăcinile se întind pe pământulu seare dreptu a le tăia singuru.

Articolul 609

Arborii ce se afla în gardulu comunu sînt comuni ca și gardulu, și fie cari din ambi proprietarii e în dreptu a cere să'i tăia.

Secțiunea II

Despre distanția și lucrările intermediare cerute pentru ore cari construcțiuni

Articolul 610

Celu ce face unu putu sau o privată lîngă unu zidu fie comunu sau nu;

Celu ce vrea să clădesca unu caminu sau vatra, o ferărie, unu coptoru sau soba, să'i alătore unu ocolu de vite, sau celu ce vre așa puie lîngă zidu unu magazin de sare sau grămede de materii corosive;

E îndatoratu să lase depărtarea prescrisă de reglemente și obiceiurile particulare asupra unor asemenea obiecte, sau să facă lucrările prescrise de aceleasi legi și reglemente spre a nu aduce vătămare vecinului.

Secțiunea III

Despre vederea în proprietatea vecinului

Articolul 611

Unul din vecini nu poate face fără consimțimentul celui l'altu nici într'unu chipu fereștra sau deschidere într'unul zidu comunu.

Articolul 612

Nimeni nu poate ave vedere sau ferestre spre vedere, nici balcone sau alte asemenea asupra proprietății îngrădite sau ne îngrădite a vecinului seu, de nu va fi o distanță de nouăspredece decimetre între zidulu pe cari se deschidu aceste vederi și proprietatea vecina.

Articolul 613

Nimeni nu poate ave vederi piedise pe proprietatea vecinului de nu va fi la o distanță de șase decimetre.

Articolul 614

Distanța de cari este vorba în cele două articole precedente se socotesc de la fatada zidului pe cari s'a deschis vederea și. de va fi balcone sau alte asemenea de la linia lor cea din afară pînă la linia de despărțire a celor două proprietăți.

Secțiunea IV

Despre picatura stresiniloru

Articolul 615

Totu proprietarulu este dator a 'și face strășina casei sale astu felu în catu apele din ploi să se scurgă pe teremulu seu, sau pe ulite era nu pe loculu vecinului seu.

Secțiunea V

Despre dreptulu de trecere

Articolul 616

Proprietarulu al cărui locu este infundatu, cari nu are nici o esire la calea publică, poate reclama o trecere pe loculu vecinului sau pentru exploatarea fondului cu îndatorire de a 'lu despăgubi în proporune cu pagubele ce s'aru pute ocasiona.

Articolul 617

Trecerea trebuie regulatu facuta pe partea ce aru scurta calea proprietarului fondului inchis, ca sa iese la drumu.

Articolul 618

Cu tote acestea trebuie a se alege trecerea prin loculu ce aru pricinui o mai putina paguba acelui pe alu cărui locu trecerea urmeza a fi deschisă.

Articolul 619

Acțiunea de despăgubire în casulu prevedutu prin art. 616 este prescriptibilă: iara trecerea trebuie să meze după prescripțiune, de și acțiunea de indemnitate nu s'aru mai pute admite.

Capitolul 3

Despre servitudinile stabilite prin faptul omului

Secțiunea I

Despre osebite feluri de servituți ce se potu stabili asupra bunuriloru

Articolul 620

Este iertatu proprietariloru a stabili pe proprietățile lloru, sau în folosulu proprietățiloru lor, verice servitute voru găsi de cuviință pe catu timpul aceste servituți nu voru impune persoane proprietarului fondului serviente obligațiunea unui faptu personale și pe catu timpul aceste servituți nu voru fi contrarie ordinei publice.

Usulu și întinderea servitudiniloru stabilite astufeliu se reguleza prin titlulu ce le constituie și în lipsa de titlu, după regulile urmatore.

Articolul 621

Servituțile sînt stabilite sau în folosul clădiriloru, sau în folosul pamentului. 'Cele de felulu d'anteiu se numescu urbane, chiaru candu clădirile pentru cari servituțile sînt instituite se vor afla nu numai în orasu dara și la tera; cele d'alu douilea felu se numescu rurali.

Articolul 622

Servituțiile sînt sau continue sau necontinue. Servituțiile sînt acelea alu caroru esercitiu este sau poate fi continuu, fără să aibă trebuinta de faptulu actuale alu omului; astu felu sînt apaducere, scursurele apelor, ferestrele și altele asemenea. Servituțiile necontinue sînt acelea cari au trebuinta de faptulu actuale ale omului spre a fi esecitate, astu felu este dreptulu de trecere, de a lua apa din fontana, de a pasce vite și alte asemenea.

Servituțiile sînt aparinti sau neaparinti. Servituțiile aparinti sînt acelea cari se cunosc prin lucrări exterioare precum: o usia, o ferestra, o apaducere; servituțiile neaparinti sînt acelea ce n'au semnu esteriore de esistenza lor precum spre esemplu prohibitiunea zidi pe unu fondu de a nu zidi de catu pînă la o înălțime determinata.

Secțiunea II

Despre modulu cu cari se stabilescu servituțiile

Articolul 623

Servituțiile continue și aparinti se dobîndescu prin titlu sau prin posesiune de trei'deci ani.

Articolul 624

Servituțiile continue neaparinti și servituțiile necontinue și neaparinte nu se potu stabili de catu prin titluri.

Articolul 625

Destinațiunea proprietarului tine locu de titlu în privinta servitutiloru continue și aparinti.

Articolul 626

Nu poate fi destinațiune a proprietarului de catu numai candu se va dovedi ca cele doue fonduri acumu despărțite au fostu averea aceluiașu proprietariu și ca prin tr'insulu s'au pusu lucrurile în starea din cari a resultatu servitutea.

Articolul 627

Dacă proprietarulu a doue proprietăți, între cari esiste unu semnu vedutu de servitute, instreineza una din proprietăți, fără ca contractului sa conțină nici o coventiune atingatore de servitute, ea urmează de a esiste într'unu modu activu sau pasivu în favorea fondului instreinat, sau asupra fondului neinstrainatu.

Articolul 628

Titlulu constitutivu alu servituții: în privinta servitutiloru ce nu se potu dobîndi prin prescripțiune nu poate fi inlocuitu de cat prin unu titlu de recunoscerea servituții și datu din partea proprietarului locului servitu.

Articolul 629

Candu se stabilescu o servitute se înțelege ca se acordă totu de'o'data și tote mijlocele spre întrebuințarea ei. Astu'feliu servitutea de a lua apa din fontana altui trege cu sine și dreptulu de trecere.

Secțiunea III

Despre drepturile proprietarului fondului cărui se cuvine servitutea

Articolul 630

Acelui cărui se cuvine o servitute are dreptulu a face tote lucrările tebuinciose spre a se sluji cu dinsa și spre a o păstra.

Articolul 631

Aceste lucrări se făcut cu cheltuiala sa iara nu cu cheltuiala proprietarului fondului supusu, afară numai candu se va stabilia altu'feliu în titlu de stabilirea servituții.

Articolul 632

În casulu chiaru unde proprietariulu, fondului supusu este insarcinatu prin titlu a face cu cheltuiala sa lucrările tebuinciose pentru a se servi de servitute sau a o păstra, elu poate totu deuna a se scuti de aceasta sarcina, lasandu fondulu supusu în dispozițiunea proprietarului fondului cărui se cuvine servitutea.

Articolul 633

Dacă proprietatea pentru cari s'a stabilitu s'ar împărți, servitutea rămîne totu aceeașu pentru fie cari parte, fără ca fondulu supusu să se ingreuneze. Astu'feliu de va fi unu dreptu de trecere toți devălmășii vor fi îndatorați a'lu esercita prin acelasu locu.

Articolul 634

Proprietarulu fondului supusu servituții nu poate face nimicu spre a'i scădea inrebuintarea sau a'io ingreuna. Astu'feliu nu poate scamba starea locurilor, nici stramuta esercitarea servituții dintr'unu locu într'altulu, de catu acela unde servitutea a fostu din inceputu stabilită; cu tote acea stabilire primitiva a devenitu mai impovaratore proprietarului fondului supusu, sau dacă ilu opresce a 'și face pe dinsulu reparațiuni folositoare, va pute oferi proprietarului celui'l'altu fondu unu locu ce ar ave aceeașu înlesnire pentru esercitarea drepturilor sale și acesta nu va pute refuza.

Articolul 635

Însă și acela ce are unu dreptu de servitute nu 'lu poate întrebuința de cat după coprinderea titlului seu, fără a pute face nici în fondulu supusu servituții, nici în fondulu pentru cari servitutea este înființată, vre o scambare impovaratore celui d'anteiu fondu.

Secțiunea IV Despre modulu stingerei servitutiloru

Articolul 636

Servituțiile inceteza candu lucrurile se gasescu în astu'felu de stare, în catu servitutea nu se mai poate esercita.

Articolul 637

Ele renascu dacă lucrurile sînt restabilite tr'unu chipu în catu servituțiile să se pota esercita, afară numai de nu aru fi trecutu unu spațiu de timpul indestulatoriu spre a se pute presupune ca s'a desființatu servitutea, după cumu se dice la art. 640.

Articolul 638

Ori'ce servitute este stinsă, candu fondulu către cari este datorită și acela ce o datoresce cadu în aceeașu mana.

Articolul 639

Servitutea este stinsă prin ne'usu în cursu de trei'deci ani.

Articolul 640

Acești trei'deci de ani se numera după osebite feluri de servituți sau din diua de candu a incetatu de a se folosi de dinsa, candu este vorba de servituți ne continue, sau din diua de candu s'a facutu unu actu contrariu servituții continue.

Articolul 641

Modulu servituții se poate prescrie ca și servitutea și cu acelașu chipu.

Articolul 642

Dacă proprietate în folosulu cari s'a stabilitu servitutea este a mai multoru coproprietari, întrebuințarea din partea unui popresce prescripțiunea în privinta celoru'l'alți.

Articolul 643

Dacă dintre coproprietari se găsește unulu în contra căru prescripțiunea nu s'a pututu aplica, precumu un minore, acela păstrează dreptulu tuturoru celoru'l'alți coproprietari.

Cartea III

DESPRE DIFERITELE MODURI PRIN CARI SE DOBINDESCE PROPRIETATEA

Articolul 644

Proprietatea bunuriloru ce dobindesce și se transmite prin succesiune, prin legate, prin convențiune și prin tradițiune.

Articolul 645

Proprietatea sse mai dobindesce prin accesiune sau incorporatiune, prin prescripțiune, prin lege și prin ocupațiune.

Articolul 646

Bunurile fără stapanu sînt ale Statului.

Articolul 647

Sînt bunuri cari nu apartinu nimunui și alu caroru usu e comunu tuturoru. Legi de poliția reguleza felulu întrebuințării lor.

Articolul 648

Facultatea de a vena sau pescui este regulată prin legi particulare.

Articolul 649

Proprietatea unui tesauru este a celui ce l'a gasitu în propriulu seu fondu; deca tesaurulu este gasitu în fondu streinu se împarte pe din doue între celu ce ilu a descopetu și între proprietarul fondu.

Tesaurulu este ori'ce lucru ascunsu sau ingropatu pe cari nimeni nu poate justifica ca este proprietaru și cari este descoperitu printr'unu puru efectulu asardului.

Titlul I Despre succesiuni

Articolul 650

Succesiunea se deferesce sau prin lege, sau după voința omului prin testamentu.

Capitolul 1

Despre deschiderea succesiunilor

Articolul 651

Succesiunile se deschid prin morte.

Articolul 652

Legea reguleza ordinea succesiunilor între moștenitorii legitimi.

Copiii naturalu în privința succesiunii mamei lor și a colateralilor sei, sînt asimilați copiilor legitimi și vice-versa. În lipsa de moștenitori legitimi sau naturali, bunurile se mostenesc de sotulu supra'vietuitoru. În lipsa de sotiu, Statulu devine mostenitoru.

Articolul 653

Descendintii și ascendintii au de dreptu posesiunea succesiunii din momentulu morții defunctului.

Cei'alți moștenitori intră în posesiunea succesiunii cu permisiunea justiției.

Capitolul 2

Despre cualitatile cerute pentru a succede

Articolul 654

Pentru a succede trebuie neapărat ca persona ce succede sa existe în momentulu deschiderii succesiunii.

Copilulu conceputu este consideratu ca existe.

Copilulu nascutu mortu este consideratu că nu existe.

Articolul 655

Sînt nedemni de a succede și prin urmare escusi de la succesiune:

- 1) Condemnatulu pentru ca a omaritu sau a incercatu sa omore pe defunctu.
- 2) Acela cari a facutu în contra defunctului o acusatune capitale, declarata de judecată calomniosă.
- 3) Mostenitorulu majore cari, avendu cunoscinta de omorulu defunctului, n'a denuntiatu acesta justiției.

Articolul 656

Lipsa de denuntiare nu poate vatema în drepturile lor pe ascendenții și descendenții omoritorului, pe afinii sei de acelasu gradu pe sotiu sau sotia, pe frații sau surorile sale, pe unchii sau matusile sale, pe nepoții sau nepotele sale.

Articolul 657

Mostenitorulu departatu de la succesiune ca nedemnu, este obligatu a intorce tote fructele și veniturile a caroru folosință a avut'o de la deschiderea succesiunii.

Articolul 658

Copiii nedemnului viindu la succesiune, în virtutea dreptului lor propriu, fără ajutorulu reprezentatiunii nu sînt departati pentru greșeală tatălui lor; acestainsa nu poate nici într'unu casu, reclama usufructulu bunurilor succesiunii, pe cari legea 'lu acorda tatiloru și mamelor asupra bunurilor copiilor lor.

Capitolul 3

Despre deosebite ordini de succesiune

Secțiunea I

Dispositiuni generali

Articolul 659

Succesiunile sînt deferite copiiloru și descendentiloru defunctului, ascendentiloru și rudelor sale colaterali, în ordinea și după regulele mai josu determinate.

Articolul 660

Procsimitatea rudeniei se stabileste prin numerulu generatiuniloru; fie'cari generatiune numera unu gradu.

Articolul 661

Sirulu gradelor formează linia: se numesce linia dreapta sirulu gradelor între persoanele ce se coboru una dintr'alta; linia colaterale sirulu gradelor între persoanele ce nu se coboru unele din altele dera cari se coboru dintr'un autore comunu.

Linia dreapta se împarte în linia dreapta descendente și în linia dreapta ascendente.

Anteia este acea ce leagă pe capulu nemului cu acei ce se coboru de la elu; a doua este acea ce lega o persona cu acei din cari ea se cobora.

Articolul 662

În linia dreaptă se numera atâtea graduri câte sînt și generațiuni între persoane; astu'felu fiului este către tatalu seu în celu d'inteu gradu; nepotulu de fiu în celu d'alu doilea, și vice'versa, tatalu și bunulu către fiii lor și nepoții lor de fiu.

Articolul 663

În linia colaterale gradurile se numera după generațiuni, incependu de la una din rude pînă la autorele comunu și de la acesta pînă la cea'l'alta ruda.

Frații dăra sînt în gradulu alu douilea; unchiulu și nepotulu în alu treilea, verii primari în alu patrle s.c.l.

Secțiunea II

Despre representatiune

Articolul 664

Representatiunea este o ficțiune a legii, cari are de efect de a pune pe reprezentanti în loculu, în gradulu și în drepturile reprezentantului.

Articolul 665

Representatiunea se întinde nemarginitu în linia directă descendente.

Ea este admisă în tote casurile, concure copiii defunctului cu descendenții unui copilu mortu mai d'înainte, intimple se ca toți copiii defunctului fiindu morți înainte lui, descendenții disiloru copii să se gasesca între ei în graduri egali sau neegali.

Articolul 666

În linia colaterale representatiunea este admisă, în privinta copiilor și descendentilor fratiloru seu surorilor defunctului, vie ei la succesiunea sa în concursu cu unchi sau matuse, intamplese ca toți frații și surorele defunctului, fiindu morți mai d'înainte, succesiunea să se gasesca trecută la descendenții lor, în graduri egali sau neegali.

Articolul 667

În tote casurile în cari representatiunea este admisă, partiagiulu se face pe tulpina (souche) deca aceeași tulpina a produsu mai multe ramuri, sub divisia se face erasi pe tuplina în fie'cari ramura și membrii aceiasu ramuri se impartu egal între dînsii.

Articolul 668

Nu se represinta de catu persoanele morte.

Poate cine'va reprezenta pe acela la a cărui succesiune a renunțiatu.

Secțiunea III

Succesiunile deferite descendentiloru

Articolul 669

Copiii sau descendenții lor succedu tatălui, mamei, mosiloru, moseloru și veri'cărui altu ascendente, fără deosebier de seculu și chiaru de aru fi născuți din deosebite căsătorii. Ei succedu în părți egali candu se gasescu toți în gradulu d'inteu și sînt chiamați după propriulu lor dreptu; ei succedu pe tulpina candu sînt chiamați toți sau unul din ei prin representatiune.

Secțiunea IV

Despre succesiunile deferite ascendentiloru

Articolul 670

Dacă defunctulu n'a lăsat posteritate, nici frate, nici susore, nici descendinti dintr'aceștia, succesiunea se cuvine ascendentiloru din gradulu de rudenia celu mai aproape. Ascendenții de același gradu mostenescu părți egali.

Articolul 671

Dacă tatalu și mama unei persoane morte fără descendenți, 'i'au supravetuitu, lasandu acea persona frați, surori, sau descendenți ai acestora, succesiunea se divide în doue porțiuni egali, din cari jumetate numai se cuvine tatălui și mamei și se împarte de o potruva între dînsii.

Secțiunea V

Despre succesiunile colaterali

Articolul 672

În casu de a muri mai d'înainte tatalu și mama unei persoane morte fără posteritate, frații, surorile sau descendenții lor sînt chiamați la succesiune departandu pa ascendenți și pe cei'lalti colaterali. Ei succedu sau după propriulu lor dreptu, sau prin representatiune în modulu regulatu în Secțiunea II a acestui capu.

Articolul 673

Dacă tatalu și mama persoanei morte fără posteritate 'i'au supraviețuit, frații, surorile sau reprezentanții lor iea jumătate succesiunea. Dacă numai tatalu sau numai mama 'i'a supraviețuit, frații, surorile sau reprezentanții lor iea trei pătrimi ale succesiunii.

Articolul 674

Partagiul jumetații sau celor trei pătrimi cuvenite fratilor sau surorilor, după continerea art. precedente, se face între ei în porțiuni egale, dacă sînt toți dintr'aceiasă căsătorie; de sînt din căsătorii diferite, divisiunea se face pe jumătate între cele două linii paternă și maternă a defunctului; frații primari iea parte în amendouă liniile, uterini sau consangenei fie cari în linia sa numai. Dacă sînt frați sau surori dintr'o linie, ei succed în totalu escludendu pe tote rudele din cea'alta linie.

Articolul 675

În lipsa de frați sau surori sau descendenți dintr'înșii și în lipsa de ascendenți, succesiunea se da rudelor colaterali din gradulu de rudenie cel mai apro'piat.

Cand sînt mai multe rude colaterale în același grad, succesiunea se împarte egale între dinsele.

Articolul 676

Rudele succed pînă la alu doui'supra'decelea grad inclusiv.

Capitolul 4

Despre succesiunile neregulate

Secțiunea I

Despre drepturile copiilor naturali asupra bunurilor mamei

loru și despre succesiunea copiilor naturali morți fără posteritate

Articolul 677

Copiii naturali chiaru candu căsătoria ar fi proibită între mama și tatalu lor, succed mamei lor, ascendentilor și colateralilor mamei, ca și copiii legitimi.

Articolul 678

Succesiunea copilului natural, mortu fără posteritate, se cuvine mamei sale, și, în lipsa mamei, rudelor ei celor mai de aproape.

Secțiunea II

Despre succesiunea sotului supraviețitoru și despre a Statului

Articolul 679

Cand defunctulu nu are nici rude în gradulu succesibile, nici copii naturali, bunurile succesiunii trecu la sotulu în viața nedespartit.

Articolul 680

În lipsa de sotu supra'vietitoru, succesiunea trece la Statu.

Articolul 681

Sotulu în viața și Statulu cari ceru succesiunea sînt obligați a face să se pună pecete, a pretinde să se facă inventariu, după formele prescise pentru acceptarea succesiunilor sub beneficiu de inventariu.

Articolul 682

Sotulu în viața este încă datoru a transforma în numerariu lucrurile miscatoare sau a da cauciune solvabile pentru restituirea succesiunii în casu candu s'ar presenta moștenitori ai defunctului în terminu de trei ani. După acestu terminu cauciunea este liberată.

Articolul 683

Sotulu în viața sau Statulu, cari n'au indeplinitu formalitățile la cari sînt respective îndatorați, potu se fie supuși la daune'interese către moștenitorii ce s'aru arata.

Secțiunea III

Despre dreptulu de moștenire alu femeii candu se afla în

concurența cu descendenți sau alte rude chiamate după legi la succesiunea sotului ei mortu

Articolul 684

Cand barbatulu more și veduva sa n'are avere, densa ie o porțiune virila, în usufructu, din succesiunea bărbatului, dacă acesta are descendenți.

Cînd barbatul lasă un singuru descendinte, porțiunea femeii în succesiune va fi numai de a treia parte. Acestu dreptu începe de la epoca încetării usufructului legale. Candu barbatul lasă rude de susu sau de alături, atunci femeia succede la o pătrime în plină proprietate din averea mortului.

Capitolul 5

Despre acceptatiunea și recudiarea mostenitoriloru

Secțiunea I

Despre acceptatiune

Articolul 685

Succesiunea poate fi acceptată curatu și simplu, sau sub beneficiu de inventariu.

Articolul 686

Nimeni nu este obligatu de a face acceptatiunea unei moșteniri ce i se cuvine.

Articolul 687

Femeile maritate nu potu face valabile acceptatiunea unei succesiuni de catu cu autorizatiunea bărbatului sau a justiției.

Minorii și interdisii nu potu face valabile acceptatiunea unei moșteniri de catu conformu dispozițiuniloru titlului de la minoritate, tutela și emancipatiune.

Articolul 688

Efectulu acceptatiunei se suie pînă la diua deschiderii succesiunei.

Articolul 689

Acceptatiunea poate fi sau espresa sau tacită. Este espresa candu se insusesce titlul sau cualitatea de erede într'unu actu autenticu sau privatu; este tacită candu eredele face unu actu, pe cari n'ar pute sa'lu facă de catu în cualitatea sa erede și cari lasă a se presupune neaparatu intențiunea sa de acceptare.

Articolul 690

Actele curatu conservatorie de îngrijire și de administrațiune profisoria nu sînt acte de primirea moștenirii, dacă celu ce le a facutu n'a luat u titlu sau cualitate de erede.

Articolul 691

Donatiunea, vinderea sau transportul drepturiloru succesive, făcute de unu erede, trage după sine acceptatiunea succesiunei.

Tot asemenea se intempla:

- 1) Candu unulu din eredi renunța chiaru gratuitu în folosulu unui sau mai mulți din coeredi.
- 2) Candu renunțierea se face în folosulu toturiloru coerediloru fără deosebire și se primesce de renunțiatore pretiulu renunțarei.

Articolul 692

Candu acela cărui se cuvine o succesiune a muritu fără să se fi lepadatu de dinsa, sau fără sa o fi acceptatu espresse sau tacite, eredi sei pot u d'a dreptulu sa accepteze sau să se lapede de dinsa.

Articolul 693

Dacă eredu sei nu se invoiescu pentru acceptarea sau pentru lepadarea succesiunei, succesiunea se va accepta sub beneficiu de inventariu.

Articolul 694

Majorele nu poate să'și atace acceptatiunea espresa sau tacită a unei succesiuni de catu în casulu cînd acesta acceptatiune a fostu urmarea unei vicleni ce s'a intrebuintatu în privinta'i. elu nu poate reclama în contra acceptatiunei pentru cuvinte de vatemare, decatu în casulu în cari succesiune aru fi absorbită sau micșorată cu mai multu de jumătate, prin descoperirea unui testamentu necunoscutu în momentulu acceptatiunei.

Secțiunea II

Despre renunțarea la succesiuni

Articolul 695

Renunțarea la succesiune nu se presupune: ea nu poate face de catu la grefa tribunalului de prima instanța a districtului în cari succesiunea s'a deschisu, și pe unu registru tinutu anume pentru acesta.

Articolul 696

Eredele ce renunția este consideratu ca n'a fostu nici o dată erede.

Articolul 697

Partea renunțiatorului profita coerediloru sei; dacă este singuru, succesiunea trece la gradulu urmatoriu.

Articolul 698

Eretele renunțiatoriu nu poate fi reprezentatu nici odată: dacă renunțiatorele este singuru în gradulu seu, sau dacă toți coeredii sei renunția, copiii loru, vinu la succesiune, în virtutea propriului loru dreptu pentru părți egali.

Articolul 699

Creditorii acelu ce renunța la paguba loru potu se ia autorizatiune justiției ca se accepte succesiunea pentru debitorile loru, în loculu și rindulu seu.

Într'acestu casu renunțierea este anulată numai în favorulu creditorilor și numai pînă în concurenta creantelor loru. Acceptarea nu se face în folosulu eredelui cari a renunțiat.

Articolul 700

Facultatea de a accepta, sau de a se lapeda de o succesiune se prescrie prin acelasu timpul ce se cere pentru prescripțiunea cea mai lungă a drepturilor imobiliare.

Articolul 701

În totu timpulu în cari prescripțiunea dreptulu de a accepta nu este dobendita în contra erediloru ce au renunțatu, ei au încă facultatea de a accepta succesiunea, dacă succesiunea nu este deja acceptată de alți eredi. ' Nu se potu vatemala însă drepturile cari aru fi dobendite de alte persoane asupra bunurilor succesiunii, sau prin prescrițiune, sau prin acte valabili, făcute de curatorele succesiunii vacanti.

Articolul 702

Nici chiar prin contractulu căsătoriei nu se poate renunța la succesiunea unui omu în vieta, nici se potu instreina drepturile eventuali ce s'ar pute dobendi asupra succesiunii.

Articolul 703

Eredii cari a datu la o parte, sau au ascunsu lucruri ale unei succesiuni, nu mai au facultatea de a se lapeda de densa; cu tota renunțiaru loru, ei remanu eredi și nu potu lua nici o parte din lucrurile date la o parte sau ascunse.

Secțiunea III

Despre beneficiulu de inventariu, despre efectele sale și despre obligațiunile eredelui beneficiaru

Articolul 704

Declarațiunea unui erede ca ia acesta calitate sub beneficiu de inventariu, trebuie să fie facuta la grefa tribunalulu de prima instanța a districtulu i cari succesiunea este deschisă: ea trebuie să fie înscrisă pe registru destinatu pentru trecerea actelor de renunțiare.

Articolul 705

Acesta declarațiune n'are efectu de cat fiind preceduta sau urmată de un inventariu fidelu și esactu a bunurilor succesiunii, facutu după formele cerute după legile de procedura și în terminele mai josu otarite.

Articolul 706

Se da eredulu din diua deschiderii succesiunii trei luni pentru facerea inventariulu:

I se mai acorda pentru a delibera asupra acceptării sau repudiarii succesiunii, unu terminu de patru'deci dile cari va începe a curge di expirării acelor trei luni date pentru inventariu, sau din diua inchierei inventarlui, dacă s'a terminat mai 'nainte de expirarea celoru trei luni.

Articolul 707

Dacă cu tote acestea sînt în succesiune obiecte supuse stricaciunii, sau obiecte a caroru conservare ar costa mult, eretele poate în calitatea sa de persona în dreptu a succede, și fără să se pota dice ca s'a făcut acceptatiune din partea'i, sa ia autorizarea justiției ca să se venda acele obiecte.

Acesta vendare trebuie să se facă cu forma vedariloru publice.

Articolul 708

În timpul terminelor pentru facerea inventariulu și pentru deliberare, eretele nu ote fi silitu a se pronunția, și nu se poate obține o condamnatiune în contra'i. Dacă el renunța după expirarea terminelor, sau înaintea expirării loru, cheltuețele ce legiuitu s'a făcut de densul pînă la acea epoca privescu succesiunea.

Articolul 709

După expirarea temineloru aretate, eretele urmaritu poate cere unu nou terminu, pe cari tribunalulu ce se afla în cercetarea urmăririi îl acorda sau în refusa după circumstanță.

Articolul 710

Cheltuelile urmăririi în casurile articolilor precedenți, privesc succesiunea dacă erede justifica, sau n'a cunoscutu evenimentulu morții sau ca terminile 'i au fostu neindestulatorie, din cauza situațiunii bunurilor, sa din cauza contestatiuniloru ivite. Dacă el nu poate justifica, cheltuelile îl privescu.

Articolul 711

Erele conserva cu poate acestea, după esirarea terminelu acordate de art. 706 chiar după esirarea terminelu date de judecător, conformu art. 709, facultatea de a face încă inventariu și de a se declara erede beneficiariu; acesta însă în casu cînd dînsul n'a făcut acte de erede sau în casu cînd nu este datu în contra'i o otarire judecătoreasca deseversita cari sa'l condamne ca erede curatu și simplu.

Articolul 712

Erele cari a ascunsu obiecte sau ale succesiunei, sau cari cu sciinta și rea credința n'a trecut în inventariu efectele dînt'rensa, nu se poate folosi de beneficiu de inventariu.

Articolul 713

Beneficiulu de inventariu da eredelui avantagiul:

- 1) De a plăti datoriile succesiunei numai pînă în concurența valoriei bunurilor ce el a primit; de a se scuti chiar de plăta datoriiloru predand tote bunurile succesiunei creditoriloru și legatariloru.
- 2) De a nu se amesteca bunurile sale proprie cu acelea ale succesiunei și de a conserva în contra succesiunei dreptulu de a cere plata creanțelor sale.

Articolul 714

Erele beneficiariu administra bunurile succesiunei și este datoru sa dea socotela de administrațiunea sa creditoriloru și legatariloru. ' Elu nu devine răspundetoru cu bunurile sale proprie, de cat după ce i se va fi cerut darea socoteliloru și el nu va fi indestulatu aceasta îndatorire.

După lămurirea socotelorulu, el nu poate fi răspundetoriu cu bunurile sale proprie, de catu pînă la concurența sumelor ce remane datoru.

Articolul 715

Elu nu răspunde pentru administrațiunea sa, decatu de gresale grave.

Articolul 716

Elu nu poate vinde obiectel mobili ale succesiunei de catu prin formele legiuite pentru venderile publice.

Dacă el represintă în natura obiectele miscatore nu răspunde de catu de deprețiarea sau deteriorarea loru causata din negligența sa.

Articolul 717

El nu poate vinde imobilele de cat după formele prescise de procedura. El da mandatu creditoriloru ipotecari, cari au făcut cerere de a primi pretiulu.

Articolul 718

Elu este dator, dacă creditorii sau alte persoane interesate o ceru, sa dea cauțiune solvabile pentru pretiul miscatoreloru cuprinse în inventariu și pentru porțiunea pretiului imobileloru nedelegate creditoriloru ipotecari.

De nu se va da acesta cauțiune, se vor vinde miscatorele, și pretiulu lor se va depune ca și porțiunea nedelegata din pretiul imobileloru spre a se întrebuița la desfacerea sarcinelor succesiunei.

Articolul 719

Dacă unii din creditorii se opunu erede beneficiariu nu poate plăti de cat după ordinea și chipulu regulat de hudecatoru.

Dacă creditorii nu se opunu, erede plătesce creditoriloru și legatariloru, după rîndulu cererii.

Articolul 720

Creditorii ce nu se opunu și cari se presintă. după lămurirea socotelorulu și plata reliquatelor, nu au recursu de catu în contra legatariloru; aceia cari se presintă înaintea lămuririi socotelorulu și plății reliquatelor vor ave recursu și în contra creditoriloru plătiți înaintea lor.

Articolul 721

Creditorii ce se opunu vor ave recursu și în contra eredelui.

Articolul 722

În tote casurile prevedute la art. 719 și 720 recursulu se prescree după esirarea terminulu de trei ani, cari începe din diua lămuririi socotelorulu și a plății reliquatulu.

Articolul 723

Cheltueele pentru pecetji, pentru facerea inventariulu și pentru darea socotelorulu privesc succesiunea.

Secțiunea IV

Despre succesiunile vacanti

Articolul 724

Dacă după expirarea termenelor pentru facerea inventariului și pentru deliberatiune, nu se prezintă nimeni ca să reclame succesiunea, și dacă nu este nici unu erede cunoscutu, sau dacă eredi cunoscuti sau lepadat de succesiune, succesiunea este privită ca vacante.

Articolul 725

Tribunalul de antea instanța din districtulu în cari succesiunea este descisa, numesce unu curatore după cererea personelor interesate, sau după aceea a procurorului.

Articolul 726

Curatorele unei succesiuni vacanti, trebuie înainte de tote să constate printr'un inventariu, succesiunea; elu esercita și urmaresce drepturile ei; răspunde la cererile făcute în contra'i; administrează sub îndatorire de a versa numerarul succesiunii, ca și sumele adunate din vendarea mobileloru, și imobileloru, în casa de consemnațiuni și deposite, și în fine sub aceea de a da socoteli.

Articolul 727

Dispozițiunile secțiunii III. din acestu capu asupra formelor cerute pentru facerea inventariului, asupra modulu de administrațiune și asupra socotelilor ce erede beneficiariu este dator să dea sînt îndatoritoare și pentru curatorii succesiuniloru vacanti.

Capitolul 6

Despre împărțire și despre raporturi

Secțiunea I

Despre împărțirea succesiunii

Articolul 728

Nimeni nu poate fi obligatu a remane în indivisiune. Unu coerede poate ori candu cere impartela succesiunii, chiaru candu aru esiste convențiuni sau proibitiuni contrarii.

Se poate face învoire pentru suspendarea divisiunii pe terminu de cinci ani. După trecerea acestui timpul, învoirea se poate renoi.

Articolul 729

Divisiunea poate fi cerută chiaru candu unulu sau mai mulți din eredi au posedutu părți separate din succesiune, dacă nu a fostu unu actu de impartela sau dacă nu se poate opune prescripțiunea.

Articolul 730

Dacă toți eredi sînt presenti și majori, se potu împărți între dînsii, ori'cumu aru voi, fără îndeplinirea vre unai formalități.

Dacă toți eredi nu sînt presenti, sau dacă între dînsii sînt minori sau interdisi, atunci se voru pune peceti pe efectele succesiunii în celu mai scurtu terminu, sau după cererea creditoru sau după aceea a procurorului tribunalulu de prima instanția.

Articolul 731

Creditorii potu și ei se cerea punerea de peceti în virtutea unui titlu esecutoriu, sau a unei permisiuni judecatorești.

Articolul 732

După punerea pecetiloru, creditorii potu face opozițiune și fără a ave titluri esecutorii sau permisiunea justiției.

Articolul 733

Dacă vre unul din coeredi nu consimte la facerea împărțelii, sau dacă se ivescu contestatiuni, ori în privinta modulu de procedere, sau asupra chipulu de a o termina, tribunalulu se pronuntia în modu somariu, sau numesce, de cere trebuinta, pentru operațiunile impartelei, pe unul din judecători, după reportul cărui judeca contestațiunile.

Articolul 734

Estimațiunea imobileloru se face de experti aleși de părțile interesate; de experti numiți din oficiu candu părțile refusa a'i alege.

Procesul verbale al expertiloru trebuie se arate bazele estimațiunei; să indice dacă obiectulu estimatu poate să fie comodu impartitu și în ce chipu; se ficseze în fine, în casu de împărțire, fie'cari din părțile ce se potu forma precumu și valoruea lor.

Articolul 735

Estimațiunea mobileloru trebuie să se facă de omeni cunoscători și după adevaratulu lor pretiu.

Articolul 736

Fie'cari din coeredi poate cere partea sa în natura din mobilele sau imobilele succesiunii. Cu toate acestea, de sînt creditori secuestranti sau oponenți, sau dacă majoritatea coeredilor socotesce necesaria vindereamobilelor pentru plata datoriilor succesiunii, ele se vîndu publice după formele obișnuite . Dacă imobilele nu se potu împărți se voru vînde la tribunalu prin licitațiune. Dacă toate părțile sînt majori, ele potu conveni să facă vendarea în fația unui arbitru, numitu de dinsele.

Articolul 737

După ce mobilele și imobilele s'au estimatu, și s'au vendutu, judecătorului de cere trebuinta, tramite pe părți la unu arbitru, numitu cu consimțimentulu lor sau numitu dedreptulu de densulu, candu părțile nu se unescu pentru unuirea lui.

Se prevede înaintarea acestui arbitru la facerea socotelilor ce copartitorii potu fi datori a'și da unii altora, la formarea activului și pasivului ereditatii, la compunerea partilor și la restituțiunile ce eredi aru trebui a'și face între dînsii.

Articolul 738

Fie'cari erede reporta la masa succesiunii, conformu cu regulele mai josu prescrise, donatiunile cea primitu și sumele ce este datoriu către succesiune.

Articolul 739

Dacă reportulu nu se face în natura, coeredii caroru li se datoresce ieu mai anteiu o parte ogale din masa succesiunii.

Aceste preluări se făcut pe catu este posibilu în obiecte de aceeași natura și calitate cu acelea ce era să fie date în natură.

Articolul 740

După preluări se formează din restulu mesei succesiunii, atâtea părți egali cîtși sînt și eredi sau stirpi impartitore.

Articolul 741

La formarea și compunerea partilor, trebuie să se dea în fie parte, pe catu se poate, aceeași cantitate de mobile, de imobile, de drepturi sau de creanțe de aceeași natura și valorue.

Se va evita catu va sta prin putinta imbucatatirea peste măsura a eritageloru și divisiunea exploatatiunilor.

Articolul 742

Inegalitatea partilor date în natura se compensa prin bani.

Articolul 743

Părțile se formează de unulu dintre coeredi sau de alta persona, dacă toți eredi sînt de acordu în alegere și dacă celu ce a fostu alesu accepta însărcinarea; în casu contrariu părțile se formează de un expertu numitu de judecatoru.

Părțile apoi se tragu la sorți. Dacă inse eredi vinu la moscenire cu părți inegali, autoritatea judecătoreasca decide de trebuie să se proceda prin tragee la sorți în parte, sau prin darea partilor în totalu.

Articolul 744

Mai 'nainte de a procede la tragerea partilor la sorți, fie'cari compartitoriu este admisu a propune reclamările sale în contra formării partilor.

Articolul 745

Regulele stabilite pentru împărțirea mesei de moscenire se voru observa în subdivisiunile ce se voru face între stirpile compartitore.

Articolul 746

Dacă asupra operațiunilor tramise înaintea arbitrului, se făcut contestatiuni, arbitrul încheie procesu'verbale pentru dificultățile și disele partilor, și le tramite înaintea judecătorului pentru impartela.

Articolul 747

Dacă toți coeredii nu sînt presenti sau de sînt între ei interdisi sau minori, fie și emancipati, împărțirea trebuie să se facă înaintea tribunalului, observându regulele prescrise în art. precedenti de acesta secțiune.

Dacă sînt mai mulți minori cu interese contrarie la impartela, se va da fie'cărui d'intrinsii unu tutore speciale.

Articolul 748

În casulu articoleloru precedenti licitațiunea de este trebuinta, nu se va pute face decatu înaintea tribunalului cu formele prescrise pentru înstrăinarea bunurilor minorilor. Streinii vor fi tot de'una admiși.

Articolul 749

Impartirile tacute conformu cu regulele mai susu prescrise, sau de toturi cu autorizatiunea de familia, sau de minorii emancipati, asistați de curatorii lor sau în numele absentiloru sînt definitive.

Articolul 750

După impartela se va remite fiecărui din compartitori titlurile particulare obiectelor ce i s'au datu.

Titlurile unei proprietăți împărțite se tinu de acela ce a luat partea cea mai mare, cu îndatorire de a le reprezenta la ori'ce cerere.

Dacă nu este unire pentru acesta alegere, atunci titlurile se depun în arhiva Statului, și judecatoriulu liberează de pe densele fiecărui din eredi câte o copia legalisata.

Secțiunea II Despre reporturi

Articolul 751

Fiulu sau descendentele cari vine la succesiune, chiar sub beneficiu de inventariu, împreună cu frații ori surorile sale, sau cu descendenții acstoru trebuie a raporta coerediloru sei, tot ce a primitu de la defunctu prin daru atatu directu catu și indirectu, afară de casul cînd donatorele e dispusu alt'feliu.

Articolul 752

Eredele ce renunța la succesiune poate popri darulu, sau legatulu ce i s'a făcut, în limitele părții disponibile.

Articolul 753

Donatoriulu cari nu va ave cualitatea de a moșteni în momentul donatiunei, dar cari avea acesta cualitate la epoca deschiderii succesiunei este, obligatu de a aface reportu dacă donatorele nu l'a dispensatu de aceasta.

Articolul 754

Donatiunile și legăturile făcute fiului unei persoane cari are cualitatea de erede în momentul deschiderii succesiuni, sînt presumpse ca s'au facutu cu scutirea de reportu.

Articolul 755

Fiiului cari vine cu dreptulu seu propriu la succesiunea donatorului, nu este obligatu a reporta darulu facutu părintelui seu, chiaru candu aru primi succesiunea acestui; daru candu fiulu vine la succesiune cu dreptulu de reprezentatiune, atunci este datoriu sa reporte aceea ce s'a daruitu părintelui seu, chiaru în casulu aru fi renunțiatu la succesiunea părintelui.

Articolul 756

Donatiunile și legăturile făcute sotiului unui descendinta succesibile, sînt socotite ca făcute cu scutirea de reportu.

Dacă darurile sau legăturile s'au facutu la doi soți împreună dicari numai unulu este descendinte de dreptu de succesiune, partea daruita acestui din urma este supusă reportului.

Articolul 757

Reptulu nu se poate face de catu numai la succesiunea donatorului.

Articolul 758

Coerede este datoru a reporta aceia ce părintele a cheltuitu cu dînsulu dotîndu'lu, procurandu'i vre'o cariera sau platindu'i datoriile.

Articolul 759

Cheltuelile de nutrimentu, întreținere, educatiune, d unui mestesugu, cheltuelile ordinarii pentru îmbrăcăminte, și alte obiecte trebuincioase la intrarea în armata, cheltuelile de nunta și presenturile obișnuite nu sînt supuse reportului.

Articolul 760

Imobilul cari s'a perdutu în casu fortuitu și fără greșeală donatorului nu este supus reportului.

Articolul 761

Dacă inzestretorele ascendinte platesce bărbatului zestrea fără asigurări suficienți, fiica înzestrată va fi datore a reporta numai acțiunea în contra bărbatului.

Articolul 762

Fructele și interesele lucrurilor supuse reportului nu sînt debite de catu în diua deschiderii succesiunei.

Articolul 763

Legatarii și creditorii nu potu pretinde ca eredi se facă reportu.

Articolul 764

Reportulu se face sau în natura, sau scadendu'se valoruea sa din partea celui obligatu a face reportu.

Articolul 765

Reportulu se poate pretinde în natura pentru immobili; candu celu ce a primitu imobilul l'a instreinat sau ipotecatu înaintea deschiderii succesiunei, reportulu în natura nu este obligatoru.

Reportulu în acestu casu se pretuiesce după valoruea ce imobilul a avutu în momentulu deschiderii succesiunei.

Articolul 766

În ori ce casu trebuie să se țină socotela donatarului de cheltuelile necesarie și utili.

Articolul 767

Donatarulu este respundetoriu de tote degradările și deterioatiunile cari au miscoratu valoruea imobilului prin faptul, culpa sau negligența sa.

Articolul 768

Candu imobilul s'a instreinat de datoru, amelioratiunile și degradările făcute de celu ce l'au dobinditu se voru tine în sema, conformu cu dispositiunile celoru doi articoli precedenti.

Articolul 769

Candu reportulu se face în antura, bunurile intră în masa succesiunei libere de tote sarcinele create de donatariu; creditorii ipotecari însă, potu sa intervină la impartela spre a nu se face reportulu cu fradea drepturilor lor.

Articolul 770

Candu unu succesibile primesce, cu dispensa de reportu, unu daru cari escede porțiunea disponibile, reportulu escendentului se face în natura dacă intorcerea escendentului este posibilu.

În casu contrariu, dacă escedentele, trece peste jumătate valoruii imobilului, donatoriul reporta imobilul în întregimea lui și preleva asupra masei valoruea porțiunei disponibile; dacă acesta porțiune trece jumetate valoruea imobilului, donatorulu poate ține imobilul în întregimea lui, iea însă mai putinu din cele'alte bunuri ale succeiunei și recompensa pe coeredii sei, sau în bani, sau ori în altu'felu.

Articolul 771

Coerele cari raporteza imobilul în natura, poate să retina posesiune pînă la plata efectivă a sumelor ce'i sînt datorite pentru cheltuieli sau ameliorațiuni.

Articolul 772

Reportulu mobileloru se face, luându'se mai putinu din cele alte bunuri ale succesiunei. Elu se calcula pe valoruea ce mobilele avea în momentulu facerii darului, după statului estimatiunii anecsatu actului de daru, în lipsa acestui statu după estimatiunea esptiloru, facuta pe pretulu celu mai josu.

Articolul 773

Succesibilele cari a primitu bani face reportulu luându mai putinu din numerariulu succesiunei.

La neajungere, donatoriulu poate să nu reporteze numerariulu dându ecuivalentulu în mobile și în lipsa acestoru în imobilele succesiunei.

Secțiunea III Despre plata datoriiloru

Articolul 774

Coeredii contribuiescu la plata datoriiloru și sarcineloru succesiunii fie'cari în proportiune cu ce iea.

Articolul 775

Legatariulu cu titlu universale contribuiesce de o potriua cu eredii, în proportiune cu emolumentul seu. Celu particularu nu contribuiesce.

Articolul 776

Candu imobilele unei succesiuni sînt ipotecate specialu, pentru plata de rendite, fie'cari din coeredi poate pretinde ca renditele să fie plătite și imobilele liberate înaintea formării partiloru.

Dacă coeredii impartu succesiunea în starea în cari se găsește, imobilele ipotecate se estima după aceeași norma ca și cele'alte immobili; capitalulu renditei însă se scade din pretulu imobilului. Eredele, în partea căru s'a datu imobilele, remane singuru datoru a plati remdita și garanteza pe coeredii sei pentru acesta plata.

Articolul 777

Coeredii platescu datoriile și sarcinile succesiunei, fie'cari în proportiune cu partea sa ereditara.

Articolul 778

Coerele sau succesorele cu titlu universale cari, din cauza ipotecei, a platitu din datoria comune mai multu de catu partea sa, are recursu, în contra celoru'altți coeredi sau succesori cu titlu universale numai pentru partea ce fie'cari din ei era obligatu a plati chiaru candu coerele ce a desfacutu datoria aru fi fostu subrogatu de drepturile creditoriloru. Coerele însă ce a acceptatu succesiunea sub beneficiu de inventariu, conserva facultatea de a cere plata creantelor sale personali, ca ori ce altu creditore alu succesiunei.

Articolul 779

Candu unulu din coeredi sau succesorii cu titlu universale este insolvable, partea lui din datoria ipotecară se împarte între toți cei'alți în proporțiune cu ce iea fie cari din succesiune.

Articolul 780

Titlurile esecutorie, obținute în contra defunctului, sînt personalu esecutorie și în contra eredului. Cu tote acestea creditorii nu potu urmări esecutiunea de catu după optu zile de la notificarea acestoru titluri facuta persoanei, sau la domiciliulu eredelui.

Articolul 781

Ei potu cere, în ori ce casu și în contra ori cărui creditore, separatiunea patrimoniulu defunctului de acela alu eredelui.

Articolul 782

Acestu dreptu nu poate fi esercitatu candu, acceptanduse erede de debitoare s'a facutu astu'feliu novatiune în privinta creanței contra defunctului.

Articolul 783

În privinta mobileloru, după trecerea de trei ani, dreptulu este prescrisu. În privinta imobileloru, acțiunea se poate esercita în totu timpululu în cari imobilele se gasescu în mana eredelui.

Articolul 784

Creditorii eredelui nu potu cere separatiunea patrimoniului, în contra creditoriloru succesiunei.

Articolul 785

Creditorii unui din compartitori, că nu cumva impartela să se facă cu viclenie în vatemarea drepturiloru lor, potu pretinde să fie presenti la impartela, potu dara sa intervină, cu spesele lor; nu potu însă sa atace o impartela seversita, afară numai de s'a făcut în lipsale, și fără să se țină seama de opozițiunea lor.

Secțiunea IV

Despre efectele imparteleii și despre garanția partiloru

Articolul 786

Fie'cari coerede este presumpu ca a mostenitu singuru și imediatu tote bunurile cari compun partea sa, sau cari i'a cadutu prin licițațiune, și că nu'a fostu nici odată proprietaru pe cele'alte bunuri ale succesiunei.

Articolul 787

Coeredii sînt datori garanții unul către altulu numai despre turburările și evicțiunile ce procedu dintr'o cauza anteriore imparteleii.

Garanția inceteza candu o evicțiune a fostu esceptatu anume, printr'o clausa espresa a actulu de impartela, sau candu evicțiunea a fostu causata din gresela eredelui.

Articolul 788

Fie'cari din eredi este obligatu, în proporțiune cu partea sa ereditara, a despăgubi pe coeredele seu de paguba ce a suferitu din cauza evicțiunei.

Candu unul din coeredi va fi insolvable, partea ce elu este datoru a contribui, se va împărți între erede de garantatu și între cei'alți coeredi.

Articolul 789

garanția prin solvabilitatea debitorulu unui rendite dureza numai cinci ani de la impartela. Acesta creanția inceteza candu nesolvabilitatea a lătu nascere în urma imparteleii.

Secțiunea V

Despre desființarea sau rescisiunea imparteleii

Articolul 790

Impartelele potu fi desființate pentru violinta sau dolu.

Pentru o simpla omisiune a unui din obiectele succesiunei, nu se strica impartela; se face numai unu suplimentu de impartela pentru obiectulu omisu.

Articolul 791

Ori ce actu, sub ori ce titlu, în urmarea căruia a încetat indivisiunea între eredi, este supusu la acțiunea de rescisiune din articolulu precedent.

După impartela, sau după actulu cari i tine locul, acțiunea de rescisiune nu mai este admisă în contra transacțiunii făcute asupra dificultatiloru reali după ce presinta primul actu chiaru candu nu aru fi fostu procesu inceputu asupra obiectulu transacțiunii.

Articolul 792

Acela în contra s'a facutu cererea de rescisiune. poate popri desfintarea impartelei, dându reclamantelui suplimentulu din partea sa ereditara în numerariu sau în natură.

Articolul 793

Coerele cari a instreinat porțiunea sa ereditara în totu sau în parte, nu poate intenta acțiunea de rescisiune pentru dolu sau violenta, dacă instreinarea s'a facutu în urma descoperirii dolului sau încetării violenței.

Secțiunea VI

Despre impartela facuta de tata, de mama sau de alți ascendenți între descendenții lor

Articolul 794

Tatalu, mama și cei'lalti ascendenți pot face impartela bunurilor lor între fii și cei'lalti descendinti.

Articolul 795

Acesta impartela se poate face în acte între vii sau prin testamentu, cu formele, condițiunile și regulele prescise pentru donatiuni între vii și pentru testamente.

Impartela facuta prin actulu între vii nupote ave de obiectul de catu bunurile presinti.

Articolul 796

Dacă tote bunurile, ce ascendentele a lasatu la mortea sa, nu au fostu cuprinse în impartela, bunurile necuprinse se voru împărți conformu cu legea.

Articolul 797

Este nulă impartela în cari nu s'a cuprinsu toți copiii, în vieta la deschiderea moștenirii, și descendintii fiiloru premuriți.

Acțiunea de nulitate se poate esercita de toți eredi fără distincțiune.

Articolul 798

Impartela facuta de ascendinte se poate ataca, candy aru resulta dintr'însă sau dintr'alte acte ca prin dispozițiunea facuta de ascendinte, vre'unulu din acei între cari s'au impartitu bunurile s'aru găsi vatematu în partea legitima.

Articolul 799

Copilulu cari, pentru causa arătată la articolele precedinti, ataca impartela facuta de ascendinte, este datoru a plati înainte cheltueile estimatiunii. Dacă reclamatiunea sa nu este fundata, cheltueele estimatiunii și ale judecații voru fi în sarcina sa.

Titlul II

Despre donatiuni între vii și despre testamente

Articolul 800

Nimeni nu va pute dispune, de avutulu seu, cu titlu gratuitu, de catu cu formele prescise de lege pentru donatiunile între vii sau prin testamentu.

Articolul 801

Donatiunea este unulu actu de liberalitate, prin cari donatorele da irevocabile unu lucru donatoriului cari 'lu primesce.

Articolul 802

Testamentulu este unu actu revocabile prin cari testatorele dispune, pentru timpulu încetării sale din vieta, de totu sau parte din avutulu seu.

Articolul 803

Substitutiunile sau fidei'comisele sînt proibite; ori ce dispozițiune prin cari donatoriulu, eredele instituitu sau legatariulu, va fi insarcinatu de a conserva și a remite la o a treia persona, va fi nulă, chiar în privirea donatoriului, a eredelui numitu sau a legatarului.

Articolul 804

Este permisă dispozițiunea prin cari o a treia persona aru fi chiamata alua darulu, ereditatea sau legatulu, în casulu candu donatoriulu, eredele numitu, sau legatariulu, nu aru primi, sau nu aru pute primi.

Articolul 805

Este permisă asemenea dispozițiunea între vii sau testamentaria prin cari usufructulu se da la o persona și proprietatea la alta.

Capitolul 2

Despre capacitatea de a dispune, sau de a primi prin donatiune între vii sau prin testamentu

Articolul 806

Minorele mai micu de sese'spre'dece ani nupote dispune nici într'unu feliu, afară de esceptiunile regulate la capitolulu IX alu acestu titlu.

Articolul 807

Minorele de sese'spre'dece ani poate dispune prin testamentu și numai pentru jumetate din bunurile pe cari după lege poate dispune majorele.

Articolul 808

Este capabile de a primi prin donatiune între vii ori cine este conceputu în momentul donatiunii.

Este capabile de a primi prin testamentu ori cine este conceputu la epoca morții testatorului.

Articolul 809

Minorele de sese'spre'dece ani nu poate prin testamentu dispune în favorea tutorelui seu.

Minorele, ajunsu la majoritate, nu poate dispune nici prin donatiune între vii, nici prin testamentu în favorea fostului seu tutore, dacă socotelele definitive ale tutelei n'au fostu prealabile date și primite.

Sînt esceptati în amendou casurile de mai susu ascendenții minoriloru cari sînt sau au fostu tutori ai lor.

Articolul 810

Doctorii de medicina sau în chirurgia, oficiarii de sanetate și spiterii cari au tractatu pe o persona în bola din cari more, nu potu profita de dispositiunile între vii sau testamentarie, ce dinsa a facutu în favore'le în cursulu acestei bole;

Sînt esceptate:

- 1) dispositiunile renomeratorie făcute cu titlu particularu; se va tine inse sema de starea dispunatorului și de serviciile făcute;
- 2) dispositiunile univerasali în casu de rudenia pînă la alu patru gradu inclusivu, afară numai dacă mortulu va ave eredi în linia dreapta și dacă, acela în profitului cari s'a facutu dispositiunea nu este elu chiar erede în linia dreapta.

Acelesi regule sînt aplicabili în privintia preotiloru.

Articolul 811

Dispositiunile între vii sau prin testament făcute în favorea ospicielor saraciloru dintr'o comuna, sau stabilimentelor de utilitate publică, nu potu ave efect de catu de sînt autorizate prin ordonanțe domnesci în urma avisului Consiliului de Statu.

Articolul 812

Dispositiunile în favorea unui incapabile sînt nule, fie ele deghizate sub forma unui contractu onerosu fie făcute în numele unoru persoane interpuse.

Sînt reputate ca persoane interpuse tatalu și mama, copiii și descendintii și sotulu persoanei incapabili.

Capitolul 3

Despre donatiunile între vii

Secțiunea I

Despre forma și efectele donatiuniloru între vii

Articolul 813

Tote donatiunile se făcut prin actu autenticu.

Articolul 814

Donatiunea nu obliga pe donatore și nu se va produce nici unu efectu de cat din diua din cari va fi fostu acceptată.

Acceptatiunea poate fi facuta sau în actu, sau printr'unu actu autenticu posteriore mai'nainte însă de mortea celui ce daruiesce; în acestu din urma din casu donatiunea n'are efectu de cat din diua în cari se va fi comunicatu donatorului actu de acceptatiune.

Articolul 815

Donatiunile făcute unoru minori neemancipați sau unui interdisu, se accepta de tutore sau de părinte.

Minorele emancipatu poate accepta cu asistența curatorului.

Mama, cu tote ca tatalu ar fi în vieta, și cei alți ascendenți cu tote ca genitorii ar fi în vieta, vor putea asemenea sa accepteze donatiunea facuta minorului emancipatu sau neemancipatu și interdisului, de și ei n'ar ave cuallitatea de tutori.

Articolul 816

Surdu'mutulul ce nu scie sascie, nu poate accepta o donatiune de catu cu asistarea unui curatore speciale numitu de autoritatea judiciară după ergulele stabilite pentru minori.

Articolul 817

Donatiunile făcute personelor morali nu potu fi acceptate de catu prin ordonanța domnesca, data în urma avisului consiliului de Statu.

Articolul 818

Cînd se deruescu bunuri ce potu a fi ipotecate, transcriptiunea actului ce conține donatiunea și acceptatiunea și notificatiunea acceptatiunii făcute prin actu separatu, se va face la tribunalulu districtulu unde sînt situate bunurile.

Articolul 819

Lipsa transcriptiunii poate să fie invocată de ori ce persoane au interesu la acesta; se escepta însă persoanele obligate a stăru să se facă transcriptiunea sau reprezentantii lor, asemenea și donatorele.

Articolul 820

Minorii interdisi, femeile maritate, în lipsa de acceptatiunea sau de transcriptiunea donatiunii nu potu cere obiectele dăruite; au însă, de se cuvine, recursu în contra tutorilor sau barbatiloru.

Articolul 821

Donatiunea între vii pentru bunurile viitoare este revocabile.

Articolul 822

Este nulă ori ce donatiune facuta cu condițiuni a caroru îndeplinire atarna de voința donatorulu.

Articolul 823

Este asemenea nulă dacă s'a facutu sub condițiunea de a se satisface datorie sau sarcine cari nu esistea la epoca donatiunei, sau cari nu era arătate în actulu de donatiune.

Articolul 824

Cînd donatorele s'a rezervatu dreptulu de a dispune de unu obiectul cuprinsu în donatiune, sau de o sume determinata din bunurile dăruite, dacă more fără sa fi dispusu de dinsele unu asemenea obiectul sau asemenea suma remane ereditulu donatorulu.

Articolul 825

Donatorele poate stipula intorcerea bunurilor dăruite atatu în casulu cînd donatariulu ar muri înaintea lui catu și în casulu cînd donatariulu și descendintii sei ar muri înaintea sa.

Aceste stipulațiuni însă nu se potu face, de catu în favorea donatorulu.

Articolul 826

Dispositiunile art. 821, 822, 823, 824 și 825, nu se plica la donatiunea din Capitolulu VIII și IX dintr'acestu titlu.

Articolul 827

Ori'ce actu de donatiune de mobili este valabile numai pentru obiectele trecute într'unu actu estimativu sub semnātu de donatarea și donatariu.

Articolul 828

Donatorele nu este responsabile de evicțiunea către donatariu pentru lucrurile dăruite.

Donatarea este responsalibe de evicțiune cînd elu promis espresu garanția.

Este asemenea responsabile cînd evicțiunea provine din faptulul seu, cînd este în chestiune o donatiune cari impune sarcine donatariulu; într'acestu casu însă garanția este obligatoria numai pînă la suma sarcineloru.

Secțiunea II

Despre casurile în cari donatiunile se potu revoca

Articolul 829

Donatiunea între vii se revoca pentru neîndeplinirea condițiuniloru cu cari s'a facutu, pentru ingratitudine și pentru nascere de copii în urma donatiunii.

Articolul 830

Cînd donatiunea este revocată pentru neîndeplinirea condițiuniloru bunurile reintra în mana donatorulu libere de ori ce sarcina și ipoteca.

Articolul 831

Donatiunea între vii se revoca pentru ingratitudine în casurile urmatore:

- 1) Dacă donatoriulu a atentatu la viața donatorulu;
- 2) Dacă este culpabile în privinta'i de delictu, crudimi sau injurie grava;

3) Dacă fără cuventu îi refusa alimente.

Articolul 832

Revocarea pentru neîndeplinirea condițiilor și pentru ingratitude, nu se face de dreptu nici o dată.

Articolul 833

Cererea de revocare pentru ingratitude trebuie facuta în terminu de unu anu din diua faptului, sau din diua candu donatorele a cunoscutu faptulu.

Acțiunea de revocare nu se poate intenta în contra ereditilor donatariului, nici de ereditii donatorelui în contra donatoriului, afară numai dacă în acestu casu acțiunea s'a intentatu de donatore, sau donatorele a muritu în anul în cari se putea intenta actunea.

Articolul 834

Revocarea pentru ingratitude, nu poate infirma nici instreinarile făcute de donatoriu, nici ipotecile ssau alte sarcine reali sau cari elu ar fi pututu greva obiectulu daruitu: este neaperatu însă ca acestea să se fi facutu înaintea inscripțiunei extractului cererii de revocatiune pe marginea transcripțiunei prescise prin art. 818.

În casu de revocatiune, donatariulu se condamna a intorce valoruea obiectelor instreinate după estimatiunea ce li s'aru face în timpul cererii se condamna asemenea a intorce veniturile din diua cererii.

Articolul 835

Donatiunile făcute în favorea maritagiului, nu sînt revocabili pentru ingratitude.

Articolul 836

Ori ce donatiuni prin acte între vii făcute de persoane ce n'au copii sau descendinti esistinti în timpul facerii lor, ori cari aru fi valoruea acestoru donatiuni și sub ori ce titlu s'aru fi facutu, fie chiaru donatiunea mutuale sau remuneratoria, fie în fine donatiune în favorea maritagiului facuta sotiloru de ori cari alta persona afară de ascendenții lor, sînt revocate de dreptu dacă donatorele, în urma donatiunei, dobendesce unu copilu legitimu, unu postumu, sau chiaru cînd a legitimatu pe unu copilu naturale, prin maritagiul subseculente.

Articolul 837

Revocatiunea se face și cînd copilulu donatorelui sau alu donatricei ar fi fostu conceputu în timpul donatiunei.

Articolul 838

Donatiunea remane revocată chiar cînd donatariulu ar fi intratu în posesiunea lucrurilor dăruite și ar fi fostu lasatu în posesiunea acelu lucruri după nascerea fiului donatorului; donatariulu posesore nu va fi obligatu a restitui fructele de ori ce natura luate de elu de catu în diua în cari i se va fi notificatu nascerea fiului sau legitiinatiunea sa prin căsătoria subseculente.

Articolul 839

Ori ce clause sau convențiuni prin cari donatorele ar renunța la revocarea donatiunei pentru nascere de fiu este nulă și fără nici unu efectu.

Articolul 840

Prescripțiunea acțiunii de revocatiune se implinesce după trei'deci ani de la nascerea fiului.

Capitolul 4

Despre partea disponibile a bunurilor și despre reducțiune

Secțiunea I

Despre partea disponibile a bunurilor

Articolul 841

Liberalitățile, fie făcute prin acte între vii, fie făcute prin testamentu, nu potu trece peste jumetatea bunurilor dispunatorului dacă la morte'i lasă unu copilu legitimu; peste o a treia parte dacă lasă duoi copii; peste a treia parte dacă lasă trei sau mai mulți.

Articolul 842

Sînt coprinși în articolele precedenti sub nume de copii descendintii de ori ce gradu.

Articolul 843

Liberalitățile prin acte între vii sau prin testamentu, nu potu trece peste jumetatea bunurilor dacă, în lipsa de copii, defunctulu lasă tata și mama, sau numai pe unulu d'într'înșii.

Articolul 844

Dacă dispozițiunea prin acte între vii sau prin testamentu constitue unu usufructu sau o rendită viageră, a carii valorue trece peste cantitatea disponibile, ereditii rezervatari au facultatea de a esecuta aceste dispozițiuni sau de a abandona proprietatea cantității disponibile.

Articolul 845

Valoarea bunurilor înstreinate unu succesibile în linia dreapta, cu sarcina unei rendite viagere sau cu reserva de uzufructu va fi socotită în porțiunea disponibile, și escenentele, de este, se vatrece în masa succesiunii: Imputatiunea și reportulu nu potu fi cerute de succesibilele în linia dreapta cari a consimțitu la aceste înstreinari.

Articolul 846

Cualitatea indisponibilă poate fi data în tot sau în parte, sau prin acte între vii sau prin testamentu copiiloru sau altoru succesibili ai donatorelui, fără ca donatarulu sau legatariulu, ce vine la succesiune, să fie supusu la reportu dacă în dispozițiune se dice espresse, ca ceea ce s'a datu este peste partea sa.

Declarațiunea ca darulu sau legatulu este peste partea succesibilelui, se poate face sau în actulu ce conține dispozițiunea sau în urma cu formele dispozițiiloru între vii sau testamentarie.

Secțiunea II

Despre reducțiunea donatiuniloru și a legatelor

Articolul 847

Liberalitățiile prin actu sau între vii sau prin testamentu, candu voru trece peste partea disponibile, voru fi reduse la acesta parte.

Articolul 848

Reducțiunea liberalitatiloru între vii nu se va pute fi cerută de catu numai de eredi rezervatari, de eredi acestora, sau de cei cari infatiseza drepturile lor.

Articolul 849

Partea disponibile se calcula cu chipul urmatoriu: pe lângă bunurile ce a lasatu donatorele sau testatorele în momentul morții sale, se adauge prin calculu și bunurile de cari a dispusu prin donatiuni între vii, după starea lor din momentul donatiunei și după valoarea ce au avutu în momentul morții donatorelui. Din acesta masa de bunuri scadendu'se datoriile, pe ceea ce va remane se calcula partea disponibile, după numerulu și calitatea ereditoriloru.

Articolul 850

Inteiu se voru reduce dispozițiunile testamentarie; candu bunuri cuprinse în aceste dispozițiuni nu voru mai fi, atunci numai se va face reducțiunea donatiuniloru.

Reducțiunea va începe de la cea din urma donatiune, după sevarsirea aceștia se va trece îndată la cea a doua după dinsa, și asa pe rindu până la cea mai vechia donatiune.

Articolul 851

Candu donatiunea între vii supusă la reducțiune s'a facutu la unul din cei cu dreptu de moștenire, acesta va pute scădea partea cu cari ar trebui să se reducă donatiunea, din partea ce i s'ar cuveni ca erede în bunurile nedisponibili, dacă aceste bunuri sînt de aceeași natura cu cele dăruite.

Articolul 852

Se voru reduce cu analogia atatu legatele universali catu și cele particulare fără distincțiune.

Articolul 853

Candu testatorele va declara ca un delegatu să fie platitu preferîndu'se celoru'l'alte, acestu legatu nu va fi supusu la reducțiune, de catu după ce valoarea celoru'l'alte legate nu va împlini reserva legale.

Articolul 854

Domatoriulu va restitui fructele portiunei ce trece peste partea disponibile, din momentulu morții donatorelui.

Articolul 855

Donatoriulu este obligatu, dacă a alienatu bunurile dăruite, să facă în urma reportulu escedentelu peste porțiunea disponibile, după valoarea lucruriloru din timpul morții disponentelu.

Capitolul 5

Despre dispozițiunile testamentarie

Secțiunea I

Regule generali pentru forma testamentelor

Articolul 856

Ori'ce persona este capabile de a face testamentu, dacă nu este poprită de lege.

Articolul 857

Două sau mai multe persoane nu pot testa prin același act, una în favoarea celei alte, sau în favoarea unei a treia persoane.

Articolul 858

Un testament poate fi sau olograf, sau făcut prin act autentic, sau în formă mistă.

Articolul 859

Testamentul olograf nu este valabil de cît cînd este scris în totu, datat și subsemnat de mînă testatorului.

Articolul 860

Testamentul autentic este acela cari s'a adevărit de judecătoria competentă.

Articolul 861

Judecătoria, înainte de a face adevărit, va citi din cuventu testamentului în audulu și în fața testatorului; cînd testatoarele nu va pute veni înaintea judecătoriei din causa de bolă, atunci cetirea testamentului, după cum s'a disu mai susu, se va face de judecătorului numitu de tribunal, spre a se duce la domiciliulu testatorului.

Articolul 862

Îndeplinirea formalității citirii din articolul precedentă catu și declarațiunea testatorului ca testamentulu este al seu, iscalitu de elu și făcutu din liberă sa voință, se va menționa sub pedepsă de nulitate a testamentului atatu în reportulu ce va face judecătorului, cînd este numitu, catu și în adevărit tribunalulu.

Articolul 863

Testamentul trebuie să fie iscalitu de testator: dacă elu declara că nu știe, sau că nu poate iscali, se va mentune despre declarațiunea testatorului și causa ce'lu împiedică de a iscali, atatu în reportulu judecătorului numitu, catu și în adevărit tribunalulu.

Articolul 864

Cînd testatoarele va voi să facă unu testamentu mistu sau secretu, trebuie neapăratu sa'lu iscalescă, sau ca l'a scrisu elu însuși, sau ca a pusu pe altulu alu scrie.

Chartia în cari s'a scrisu dispozițiunile testatorului, sau chartia cari servește de plicu, de va fi, se va strînge și se va sigila.

Testatoarele va prezenta tribunalulu competentă testamentulu strînsu și pecetluitu, precum s'a disu, seu îl va strînge și'lu va pecetlui înaintea tribunalulu.

Testatoarele va declara ca dispozițiunile din acea chartia este testamentulu seu, scrisu și iscalitu de elu însuși, sau scrisu de altulu și iscalitu de testator.

Cînd testatoarele din causa de bolă, va fi în neposibilitate fisică de a se prezenta înaintea tribunalulu atunci prezentarea testamentului, pecetluirea lui și declarațiunea sus'menționată, se voru face înaintea judecătorului, numitu de tribunalu pentru acestu sfîrsitu.

Tribunalulu, sau judecătorului numitu va face actulu de subscripțiune pe chartia în cari s'a scrisu testamentulu sau pe chartia cari servește de plicu.

Acestu act se va sub'scrie de testator catu și de tribunal sau de judecătoru.

Totă lucrarea de mai susu nu va pute fi întreruptă de nici o altă operațiune; cînd testatoarele, din o causa posterioară subsemnării testamentului, va declara că nu poate sub'semna sub'scripțiunea, acesta declarațiune se va trece în sub'scripțiune.

Articolul 865

Acei cari nu știu, sau cari nu pot citi și scrie, nu pot face testamentu în formă mistă.

Articolul 866

Cînd testatoarele nu poate vorbi, dară scrie a scrie, atunci declarațiunea ca declarațiunea ca testamentulu este al seu o va face în scrisu în capulu actului de sub'scripțiune înaintea judecătorului numit, sau înaintea tribunalulu.

Tribunalulu sau judecătorului numitu va constata în actulu de subscripțiune declarațiunea testatorului.

Articolul 867

În casurile cînd se numește unu judecătoru el va comunică procesulu seu verbal tribunalulu, cari va legaliza actulu de sub'scripțiune sau testamentulu.

Secțiunea II

Despre regulile speciali asupra formelor catoru'va testamente

Articolul 868

Testamentele militarilor so ale indivizilor întrebinați în armată sau în ori ce teră valabilă făcute în prezenta unui capu de batalion sau de escadron sau în prezenta ori căru altu oficiar superior, asistat de doi marturi, sau în prezenta a doi comisari de resbelu, sau în prezenta unui din comisari asistat de doi marturi.

Articolul 869

Sînt asemenea, dacă testatoarele este bolnavu sau ranitu, valabile făcute în presenta capului iciarului de sanetate asistatu de comandantele militatu, insarcinatu cu poliția ospitiului.

Articolul 870

Dispositiunile articoleloru precedinti nu sînt admisibili de catu în privinta acelu ce sînt în espeditiune militaru, sau în cuartieru, sau în garnisone afară de teritoriulu romanu, sau prizonieri la inimizii, fără ca cei ce sînt în cuartieru sau în garnisona în intrul terei sa poate profita de acesta latitudine, de nu se gasescu în o cetate asediata, sau în alte locuri ale carroru părți să fie înscrise și comunicatiunile întrerupte din cauza resbelului.

Articolul 871

Testamentul facutu în forma mai susu aretata este nulu după sese luni de la intorcerea testatoarelui într'unu locu unde are libertatea de a testa cu formele ordinare.

Articolul 872

Testamentul facutu într'unu locu cari este scosu din comunicatiune din cauza ciumei sau altei bole contagioase, se poate face înaintea unui membru alu consiliului municipale asistatu de doi marturi.

Articolul 873

Testamentele menționate în cele doue articole precedenti, sînt nule după trecere de sese luni de la deschiderea comunicatiunilor cu loculu unde se găsește testatoarele, seu dupe sese luni de la trecerea sa într'unu locu unde comunicatiunile nu sînt întrerupte.

Articolul 874

testamentele făcute pe mare în timpul de voiagiu sînt valabili:

Pe corăbii și alte bastimente ale terei, candu sînt făcute în presenta oficiarului comandante ale bastimentului, sau în lipsa'i, în persenta acelu ce 'lu inlocuesce dupe ordinea serviciului, însă și unulu și altulu asistați de oficiarulu de administrațiune, sau de ofiaru ce indeplinesce funcțiunile acestuia.

Pe bastimentele de comerciu, candu sînt făcute în presenta scribului bastimentului sau în presenta acelu ce 'lu inlocuesce, însă și unulu și altulu asistați de capitanulu sau de patronulu, sau în lipsa'i, de acei ce 'i inlocuescu.

În tote casurile, funcționarii în presenta caroru se făcut aceste testamente vor fi asistați de către doi marturi.

Articolul 875

Pe bastimentele Statului, testamentul căpitanului, sau acele al oficiarului insarcinatu cu administrațiunea, pe bastimentele de comerciu testamentul căpitanului, al patronului, sau al scribului se potu face în presenta acelu ce, în ordinea serviciului, vinu după dinsii, comformandu'se pentru cele'l'alte fromalitati cu dispositiunile art. precedente.

Articolul 876

În tote casurile testamentele menționate în cele doue articole precedenti se vor face fie'cari în doue esemplare originali.

Articolul 877

Dacă bastimentul intra într'unul portu strein, unde se gasesceunu agente d'ai terei, funcționarii în presenta cărora s'a facutu testamentulu, sînt datori sa depue unulu din esemplariile originali, inchisu și pecetluitu în mâinile acestui agente, cari 'lu va trimite Mlnisteriului de interne, spre a fi inaintatu la grefa tribunalului domiciliului testatoarelui.

Articolul 878

După intorcerea bastimentului în tera, fie în portulu armamentului, fie în ori ce altu portu, cele doue esemplare originali ale testamentului închise și pecetluite sau esemplarul originale remasu, dacă după articolulu precedente celu'l'altu a fostu depusu în cursulu voiagiului, vor fi date la biroului comandamentului de portu, cari le va tramite fără intardiare Mlnisteriului de Interne, ca va face depositulu conform art. precedente.

Articolul 879

Se va înscrie pe marginea rolului bastimentului numele testatoarelui, menționându'se despre remiterea originaliloru testamentului în mâinile agentelui, sau la biuroulu comandamentului de portu.

Articolul 880

Testamentul nu va fi reputatu ca facutu pe mare de și s'ar fi facutu în cursulu voiagiului, dacă în timpululu în cari s'a fostu facutu, bastimentul s'ar fi apropiat de unu terminu streinu, unde s'aru afla unu agente al României. În acestu casu testamentulu nu este valabile de catu dacă s'a facutu după formele prescise de legea României, sau după acelea intrebuitate în tera unde a fostu facutu.

Articolul 881

Dispositiunile de mai susu se aplică și la testamentele pasageriloru, cari nu făcut parte din echipagiu.

Articolul 882

Testamentul facutu pe mare cu formele art. 874 nu este valabile, de catu dacă testatorele more pe mare sau după trei luni de la intorcerea lui pe uscatu, într'unu locu unde ar fi putut sa 'lu refacă cu formele ordinarie.

Articolul 883

Testamentul facutu pe mare nu va pute cuprinde nici o dispositiune în favorea oficiariloru bastimentului dacă dinsii nu sînt rude cu testatorele.

Articolul 884

Testamentele cuprinse în art. precedenti ai presintii secțiuni, vor fi sub'scrise de testatori și de oficiarii publici, în presenta caroru s'au facutu.

Dacă testatorele declara că nu scrie sau nu poate subscrie, se face mențiune de declarațiunea sa, și de cauza ce l'a împiedicatu de a sub'scrie.

În casurile în cari se cari asistența de doui marturi, testamentul va fi sub'scrisu celu putinu de unulu dintr'înșii, și se va face mențiune de cauza ce a împiedicatu pe cel'alt de a sub'scrie.

Articolul 885

Romanulu ce s'ar afla în tera streina va pute face testamentul seu, sau în forma olografă, sau în forma autentică întrebuintată în loculu unde se face testamentulu.

Articolul 886

Formalitățile la cari sînt supuse deosebitele testamente prin dispositiunile presintei secțiuni și acelea ale secțiunei precedenti se vor observa sub pedepsa de nulitate.

Secțiunea III

Despre institutiunea de moștenitori și despre legături în genere

Articolul 887

Se poate dispune prin testamentu cu potu sau de o fracțiune din starea cui'va sau de unulu sau mai multe obiecte determinate.

Secțiunea IV

Despre legatulu universale

Articolul 888

Legatulu universale este dispositiunea prin cari testatotele lasă după morte'i, la una sau mai multe persoane universalitatea bunuriloru sale.

Articolul 889

Candu testatorele are eredi rezervatari, legatariulu universale va cere de la aceștia punerea în posesiune a bunuriloru cuprinse în testamentu.

Articolul 890

Legatariulu universale are dreptu a pretinde fructele bunuriloru cuprinse în testamentu, din dioa cererii în judecata sau din dioa în cari redele a consimțit a'i da legatulu.

Articolul 891

Cînd testatorele nu a lasatu eredi rezervatari, legatariulu universale va cere de la justiția posesiunea bunuriloru coprinse în testamentu.

Articolul 892

Testamentulu olografu sau misticu, înainte de a fi esecutatu, sa va presenta tribunalului de județu în ocolulu căru s'a deschisu succesiunea.

Președintele va constata prin procesu'verbale deschiderea testamentului și starea în cari l'a gasitu și va ordina depunerea lui la grefa tribunalului.

Articolul 893

Legatariulu universale cari va veni la moștenire în concursu cu un erede rezervatariu, este obligatu la datoriile și sarcinile succesiunei personale pînă în concurenta părții sale, și ipotecarie pentru totu.

Secțiunea V

Despre legăturile unei fracțiuni de moștenire

Articolul 894

Acestu legatu poate ave de obiectul o fracțiune a mostenirei, precum jumetate a treia parte, sau tote imobilile sau tote mobilile sau o fracțiune din imobile sau mobile.

Ori ce altu legatu este singulariu.

Articolul 895

Legatariul unei fracțiuni de ereditate va cere posesiunea de la eredi rezervatari, în lipsa acestora de la legatarii universali, iar în lipsa și acestora din urma de la cei laltți eredi legitimi.

Articolul 896

Legatariul unei fracțiuni din ereditate este obligatu la sarcinele și datoriele succesiunei testatorelui, personale în proportiune cu partea sa, și ipotecarie pentru totu.

Articolul 897

Legatariulu universale sau acela alu une fracțiuni a succesiunei nu se poate pune în posesiunea legatului, fără a se face, după cererea lui, un inventariu alu bunurilor ce compunu legatulu, de judecătoria în ocolulu carii s'a deschisu succesiunea.

Legatariulu cari va primi a intră în posesiunea bunurilor fără inventariu, va fi obligatu a plati tote debitele succesiunei, chiar de ar fi mai mare de catu averea lăsată de testatore.

Articolul 898

Legatariulu unei fracțiuni din moștenire poate pretinde fructele din dioa cererii în judecata sau din dioa în cari i s'a oferitu de buna voia darea legatarului.

Secțiunea VI Despre legatele singulare

Articolul 899

Ori ce lagatu puru și simplu da legatariului, din dioa morții testatorelui, un dreptu asupra lucrului legatu, dreptu transmisibile ereditoriloru și reprezentantiloru sei.

Cu tote acestea legatarulu singualre nu va pute intră în posesiunea lucrului legatu, nici a pretinde fructele sau interesele de catu din dioa în cari predarea legatului i s'a incuviintatu de buna voia.

Articolul 900

Interesele și fructele lucrului legatu devinu ale legatariului din momentul morții testatorelui, și dacă densulu n'a facutu cerere înaintea justiției:

I. Când testatorele a declarat u espres e în testamentu ca voesce a se urma ast'felu;

II. Când s'a legatu dreptu alimente o retinda viageră sau o pensiu ne.

Articolul 901

Cheltuelile cererii pentru predare sînt în sarcina succesiunei fără ca cu acesta să se pota reduce reserva legale.

În casu cînd testatorele ar ordina alt'felu prin testamentu, se va urma după voința lui.

Articolul 902

Eredii testatorelui sau ori ce alta persona obligată a plati un legatu, sînt personale datori a'l achită, fie cari în proportiune cu partea ce ia din succesiune.

Sînt datorii ipotecarie pentru totu, pînă în concurinta valoruei imobileloru ce detinu.

Articolul 903

Lucrulu legatu se va preda cu accesoriele necesarie în starea în cari se găsea la mortea donatorelui.

Articolul 904

Cînd cel ce a dat legatu un imobile a maritu în urma acestu imobile prin alte acquisitiuni, aceste acquisitiuni, și de ar fi alture cu imobilele nu pot u fi socotite ca parte a legatulu de nu se face o noua dispositiune pentru acesta.

Infrumusetarile și constructiunile nou e, făcute asupra fondului legatu, făcut parte dintrinsulu.

Asemenea face parte din legatu adaosulu ce testatorele a facutu unui locu inchisu intindend îngrădirile sale.

Articolul 905

Dacă înaintea testamentului sau în urma lucrulu legatu, a fostu ipotecatu pentru datoria succesiunei, sau chiar pentru alta datoria, sau supusu dreptului de usufructu, acela ce este datoru a da legatulu, nu este tinutu a libera lucrulu de acesta sarcina, afară numai dacă testatorele l'a obligatu espres e la acesta.

Articolul 906

Cînd testatorele sciind, a datu legatu lucrulu acestuia, insarcinatu cu acelu legatu este dator a da sau lucrulu în natura, sau valoruea lui din epoca morții testatorelui.

Articolul 907

Cînd testatorele, nesciind, a legatu unu lucru streinu, legatulu este nulu.

Articolul 908

Cînd legatulu datu este unu lucrulu de nedeterminat, insarcinatu cu legatulu nu este obligatu a da un lucru de calitate cea mai buna, nu poate oferi inssa nici lucrulu celu mai reu.

Articolul 909

Legatariulu singulariu nu este obligatu a plati datoriile succesiunei.

Secțiunea VII Despre esecutorii testamentari

Articolul 910

Testatorele poate numi unulu sau mai mulți esecutori testamentari.

Articolul 911

Elu poate să le dea de dreptu, în posesiune, tota sau parte numai din averea sa mobile, pentru unu timpul cari nu va trece peste unu anu dela mortea sa.

Articolul 912

Erele poate să'l scote din posesiune, oferindule sume indestulatore pentru plata legatelor de lucruri mobili, sau justificandu ca a platitu aceste legături.

Articolul 913

Acela ce nu se poate obliga nu poate fi nici esecutoriu testamentariu.

Articolul 914

Femeia maritata nu poate fi esecutoria testamentaria de catu cu consimimentulu bărbatului.

Dacă ea este separată de bunuri, sau prin contractulu de maritagi, sau prin sentinta judecătoreasca, va pute deveni esecutoria testamentaria, cu consimimentul bărbatului sau cu autorizațiunea justițiunei în caz de refuz din parte'i.

Articolul 915

Minorele nu poate fi esecutoru testamentariu, chiar cu autorisatiunea tutorelui sau curatorelui seu.

Articolul 916

Esecutorii testamentari vor cere punerea pecetiloru dacă sînt și eredi minori, interdisi sau absinti.

Ei voru stărui a se face inventariulu bunurilor succesiunei în presenta eredelui presumpțivu, sau în lipsa'i după ce i s'a facutu chiamarile legiuite.

Ei vor cere vindecarea miscatelorlu în lipsa de suma undestulatore pentru plata legaturiloru.

Ei vor îngriji ca testamentele să se esecute, și casu de contestatiune asupre esecutiunei, ei potu sa intervină ca sa susțină validitatea loru.

Ei sînt datori după trecere de unu anu de la mortea testatorelui, a da socotela despre gestiunea loru.

Articolul 917

Dreptulu esecutorelui testamentariu nu trece la eredi sei.

Articolul 918

Dacă sînt mai mulți esecutori testamentari cari au primitu acesta sarcina, unulu singuru va pute lucra în lipsa'le.

Ei voru fi responsabili solidari de a da socotela de misctorele ce li s'au incredintatu, afară numai dacă testatorele a despartitu funcțiunile loru și dacă fie'cari din ei s'a marginitu în ceea ce i s'a incredintatu.

Articolul 919

Cheltuelele făcute de esecutorele testamentariu pentru punerea pecetiloru, pentru inventariu, pentru socoteli, și alte cheltuieli relative la funcțiunile sale sînt în sarcina succesiunei.

Secțiunea VIII Despre revocatiunea testamentelor și despre caducitatea loru

Articolul 920

Unu testamentu nu poate fi revocatu, în totu sau în parte, de catu sau prin unu actu legalisatu de tribunalulu competente, cari actu va cuprinde mutarea voinței testatorelui, sau prin unu testamentu posteriore.

Articolul 921

Testamentulu posteriore nu revoca anume pe celu anteriore, nu desfiinteda din acesta de catu numai acele dispositiuni cari sînt incompatibili, sau contrarie cu acelea ale testamentului posteriore.

Articolul 922

Revocatiunea facuta prin testamentulu posteriore va ave tota validitatea ei, cu tote ca acestu actu a remasu fără efectu din cauza necapacității eredelui sau a legatariului, sau din cauza ca aceștia nu au voitu a primi ereditarea.

Articolul 923

Ori ce instreinare a obiectului legatului facuta, cu ori ce modu sau condițiune, revoca legatulu pentru totu ce s'a instreinat, chiaru candu instreinarea va fi nulă, sau cînd obiectulu legatu va fi reintratu în starea testatorelui.

Articolul 924

Ori ce dispositiune testamentaria devine caducă, candu acela, în favorea căruia a fostu facuta, a muritu înaintea testatorelui.

Articolul 925

Ori ce dispositiune testamentaria facuta sub condițiune suspensivă, cade, candu eredele sau legatariulu a muritu înaintea indeplinirii condițiunei.

Articolul 926

Dispositiunea testamentaria facuta de la unu timpul înainte, nu opresce pe eredele numitu saupe legatariu de a ave unu dreptu dobînditu din momentulu morții testatorelui.

Articolul 927

Legatulu va fi caducu, dacă lucrulu legatu a peritu de totu în vieta testatorelui.

Articolul 928

Ori ce dispositiune testamentaria cade, cînd eredele numitu sau legatariulu nu va primi'o sau va fi necapabile a o primi.

Articolul 929

Candu din dispositiunile testamentarie, va resulta, ca cugetulu testatorelui a fostu de a da legatariloru dreptu în totalitatea obiectului legatu, ia totalitatea; iar de primescu mai mulți legatari, legatulu se împarte între ei, fără a se scădea părțile legatariloru necapabili, sau ale acelorua cari n'au primitu legatulu, sau cari au muritu înaintea testatorelui.

Articolul 930

Acelesi cause cari, după art. 830, și după cele dînteiu doue dispositiuni ale art. 831 autorisa cererea de revocatiune a detinatoriloru între vii voru fi primite și la cererea revocatiunei dispositiuniloru testamentarie.

Articolul 931

Dacă cererea de revocatiune este intemeiata pe o injuria grava facuta memoriei testatorelui, acțiunea va trebui să fie intentată în cursu de unu anu din diua delictului.

Capitolul 8

Despre donatiunile făcute sotiloru prin contractulu de maritagi

Articolul 932

Donatiunile făcute sotiloru, sau unui dintr'înșii prin contractulu de maritagi, nu sînt supuse la nici o farmalitate.

Articolul 933

Donatorele poate, în casulu art. precedente, se dea donatiunea și bunurile sale viitoare.

Donatorele în asemenea casu numai poate dispune gratuitu de bunurile sale.

Candu donatorele supra'vietuiesce sotiloru, sau soțului donatariu, donatiunea este revocabile.

Articolul 934

Prin contractulu de maritagi, se poate face cumulativu donatiunea bunuriloru presenti și viitoare, sau a unei părți numai dintr'aceste bunuri, cu îndatorirea însă de a se anecea actului unu statu de îndatoriele și sarcinele esistenți, la cari este supusu donatorele în momentulu donatiunei. În acestu casu donatariulu este liberu să se lapede la mortea donatorelui de bunurile viitoare, să se opresca numai pe cele presenti.

Articolul 935

Dacă statului de cari se face mențiune în articolele precedenti, nu s'a aneacsatu actului ce conținea donatiunea bunuriloru presenti și viitoare, donatariulu nu poate de catu, sau a accepta sau a se lepada de donatiunile în intregulu ei. Candu accepta nu poate cere de catu bunurile esistenți la mortea donatorului, și este supusu la tote datoriele și sarcinele succesiunei.

Capitolul 9

Despre dispositiunile dintre soți, făcute sau în contractulu

de maritagi, sau în timpul maritagiului

Articolul 936

Sotii potu prin contractulu de maritagi sa'și facă reciproc, sau numai unulu altui, ori ce donatiune voru voi.

Articolul 937

Ori ce donatiune facuta între soți, în timpul maritagiului este revocabile.
Revocarea se poate cere de femeia, fără nici o autorizatiune.
O asemenea donatiune nu este revocabile pentru ca în urma s'au nascutu copii.

Articolul 938

Sotii nu pot, în timpul maritagiului, sa'și facă, nici prin acte între vii, nici prin testamentu, vre o donatiune mutuale și reciprocă printr'unulu și același actu.

Articolul 939

Barbatulu sau femeia cari, avendu copii dintr'altu maritagi, va trece în alu doilea sau sub'sequente maritagi, nu va pute darui sotiului în urma de catu o parte egale cu partea legitima a copilului ce a luat mai putinu, și fără ca, nici într'unu casu, donatiunea sa treca peste cuartulu bunurilor.

Articolul 940

Sotii nu pot sa'și daruesca indirectu mai multu de catu s'a aretatu mai susu.
Ori ce donatiune, deghisata sau facuta unei persoane interpuse, este nulă.

Articolul 941

Sînt reputate persoane interpuse copiii ce sotiulu donatariu are din altu mariagi, asemenea sînt preputate și rudele sotiului donatariu, la a caroru ereditate, acesta este chiamatu în momentul donatiunei.

Titlul III

Despre contracte sau convențiuni

Capitolul 1

Dispositiuni preliminare

Articolul 942

Contractulu este acordulu între doue sau mai multe persoane spre a constitui sau a stîngi între dînsii unu reportu juridicu.

Articolul 943

Contractulu este bilaterale sau sinalagmaticu, candu părțile se obliga reciproc una către alta.

Articolul 944

Contractulu este unilaterale, candu una sau mai multe persoane, se obliga catra una sau mai multe persoane, fără ca acestea din urma să se oblige.

Articolul 945

Contractulu onerosu este acela în cari fie cari parte voesce a'și procura unu avantaju.

Articolul 946

Contractulu gratuitu sau de bine facere este acela în cari una dinparti voiesce a procura fără equivalente, unu avantaju celei'alte.

Articolul 947

Contractulu cu titlu onerosu este comutativu, atunci candu obligațiunea unei părți este equivalente obligațiunii celei'alte.

Contractulu este aleatoriu, candu echivalentele depinde, pentru una sau tote părțile, de unu evenimentu incertu.

Capitolul 2

Despre condițiunile esentiale, pentru validitatea conventiunilor

Articolul 948

Condițiunile esentiale pentru validitatea unei convențiuni sînt:

- 1) Capacitatea de a contracta;
- 2) Consimțimentulu valabile alu partei ce se obliga;
- 3) Unu obiectul determinatu;
- 4) O cauza licita.

Secțiunea I

Despre capacitatea partiloru contractanți

Articolul 949

Poate contracta veri'ce persoane ce nu este declarata necapabilă de lege.

Articolul 950

Necapabili de a contracta sînt:

- 1) Minorii;
- 2) Interdisii;
- 3) Femeile maritate, în casurile determinate de lege;
- 4) În genere toți acei caroru legea le a proibitu ore'cari contracte.

Articolul 951

Minorele nu poate ataca ingajamentulu seu pentru cauza de necapacitate, de catu în casu de lesiune.

Articolul 952

Persoanele capabili de a se obliga nu potu opune minorului, interdisului, femeii maritate, necapacitatea lor.

Secțiunea II

Despre consimțimintu

Articolul 953

Consimțimentulu nu este valabile, candu este datu prin erore, smulsu prin violinta, sau surprinsu prin dolu.

Articolul 954

Erorea nu produce nulitate de catu candu cade asupra substanței obiectului conventiunei.

Erorea nu produce nulitate, candu cade asupra persoanei cari s'a contractatu, afară numai candu consideratiunea persoanei este cauza principale, pentru cari s'a facutu convențiunea.

Articolul 956

Este violinta totu d'auna candu, spre a face pe o persona a contracta i s'a insuflatu temerea, rationabile după dinsa, ca va fi espusa persona sau averea sa unui reu considerabile și presinte.

Se tine comptu în acesta materia de etate, de secsu și de condițiunea personelor.

Articolul 957

Violinta este cauza de nulitate a conventiunei și candu s'a esercitatu asupra soțului sau a sotiei, asupra descendintiloru și ascendintiloru.

Articolul 958

Simpla temere reverentiaru, fără violinta, nu poate anula convențiunea.

Articolul 959

Convențiunea nu poate fi atacată pentru cauza de violinta, dac, după încetarea violintei, convențiunea s'a apobatu, espresu sau tacitu, sau dacă a trecutu timpul de fiptu de lege pentru restricțiune.

Articolul 960

Dolulu este o cauza de nulitate a conventiunei candu mijlocele viclene, intrebintate de una din părți sînt ast'felu, în catu este evidente ca, fără aceste machinatiuni, cea'alta parte n'aru fi contractatu.

Dolulu nu se presume.

Articolul 961

Convențiunea facuta prin erore, violinta sau dolu, nu este nulă de dreptu, ci de locu numai acțiunii de nulitate.

Secțiunea III

Despre obiectulu conventiuniloru

Articolul 962

Obiectulu conventiuniloru este acela la cari părțile sau numai una din părți se obliga.

Articolul 963

Numeru lucrurile ce sînt în comerci potu fi obiectulu unui contractu.

Articolul 964

Obligațiunea trebuie să aibă de obiectulu unu lucru determinatu, celu putinu în spetia sa.

Cuantitatea obiectului poate fi necerta, de este posibile determinarea sa.

Articolul 965

Lucrurile fiitoare potu fi obiectulu obligatiunei.

Nu se poate face renunțiere la o succesiune ce nu este deschisă, nici se potu face învoiri asupra unei ast'felu de succesiuni, chiaru de s'aru da consimțimentulu acelu, a căru succesiune este în cestiune.

Secțiunea IV

Despre cauza conventiuniloru

Articolul 966

Obligațiunea fără cauza sau fondată pe o cauza falsa, sau nelicita, nu poate ave nici unu efectu.

Articolul 967

Convențiunea este valabilă, cu toate că cauza nu este expresă.
Cauza este presupusă până la dovada contrară.

Articolul 968

Cauza este năilică, cându este proibită de legi, cându este contrară bunuriloru moravuri și ordinei publice.

Capitolul 3

Despre efectulu conventiuniloru

Secțiunea I

Dispositiuni generali

Articolul 969

Convențiunile legale făcute au putere de lege între părțile contractanți.
Ele se potu revoca prin consimțimentulu mutuale sau din cauze autorizate de lege.

Articolul 970

Convențiunile trebuiescu executate cu buna credință. Ele obliga nu numai la ceea ce este expresu într'însele, dar la toate urmările ce equita, obiceiulu sau legea da obligatiunei, după natura sa.

Articolul 971

În contractele ce au de obiectulu translatiunea proprietății, sau unui altu dreptu reale, proprietatea sau dreptulu se transmite prin efectulu consimțimentulu partiloru, și lucrulu remane în risico'pericolulu dobânditorulu, chiaru cându nu i s'a făcutu tradițiunea loculu.

Articolul 972

Dacă lucrulu, ce cineva s'a obligatu succesiuvu a da la două persoane, este mobilu, persona pusă în posesiune este fericită sa remane proprietare chiaru cându titlulu seu este cu data posteriore, numai posesiunea sa fie de buna credință.

Secțiunea II

Despre efectulu conventiuniloru în privinta personelor a treia

Articolul 973

Convențiunile n'au efectulu de catu între părțile contractanți.

Articolul 974

Creditorii potu exercita toate drepturile și acțiunile debitorulu lor, afară de acelea cari 'i sînt exclusivu personali.

Articolul 975

Ei potu asemenea, în numele lor personalu, sa atace actele viclene, făcute de debitoru în prejudiciulu drepturiloru lor.

Articolul 976

Cu toate acestea sînt datoru pentru drepturile enunciate la titlulu succesiunei, acela alu contractelor de maritagi și drepturiloru respective el sotiloru, să se conforme cu regulile cuprinse într'însele.

Secțiunea III

Despre interpretatiunea conventiuniloru

Articolul 977

Interpretatiunea contractelor se face după intențiunea comuna a partiloru contractanți, iară nu după sensulu literalu alu terminiloru.

Articolul 978

Cându o clausă e priitoare de două înțelesuri, ea se interpreta în sensulu ce poate ave unu efectulu, iară nu în acela ce n'aru pute produce nici unulu.

Articolul 979

Terminii susceptibili de două înțelesuri se interpreta în intelesulu ce se potrivesce mai multu cu natura contractulu.

Articolul 980

Dispositiunile îndoișoare se interpreta după obiceiulu loculu unde s'a încheiatu contractulu.

Articolul 981

Clausele obișnuite într'unu contractu se sub înțelegu, de și nu sînt espresu într'insulu.

Articolul 982

Tote clausele convențiilor se interpretează unele prin altele, dându-se fiecărei înțelesului ce rezultă din actul întregu.

Articolul 983

Când este îndoielă, convenția se interpretează în favoarea celui ce se obligă.

Articolul 984

Convenția nu cuprinde decât lucrurile, asupra cărora se pare că părțile și-au propus să contracte ori decât de general ar fi termenii cu care s-a încheiat.

Articolul 985

Când într-un contract, s-a pus anumit caz pentru a se explica obligația, nu se poate susține că prin acesta s-a restrins întinderea ce angajamentul ar avea de drept în cazurile neesprase.

Capitolul 4

Despre quasi contracte

Articolul 986

Quasi-contratului este un fapt licit și voluntar, din care se naște o obligație către o altă persoană sau obligații reciproce între părți.

Articolul 987

Acela care, cu voință, are interesul altui, fără conștința proprietarului, se obligă tacit să continue gestiunea ce a început, și să o seviră, pînă ce proprietarului va putea îngriji el însuși.

Articolul 988

Gerantul este obligat, cu tot ce stăpinul a murit înainte de seversirea afacerii, să continue gestiunea pînă ce erede va putea lua direcția afacerii.

Articolul 989

Gerantul este obligat să dea gestiunii îngrijirea unui bun proprietar.

Articolul 990

Gerantul nu răspunde decât numai de doli, dacă, fără intervenția lui, afacerea s-ar fi putut compromite.

Articolul 991

Stăpinul al cărui afaceri au fost bine administrate, este dator să îndeplinească obligațiile contractate în numele său de gerant, să-l indemneze de tot ceea ce el a contractat personalmente, și să plătească tot cheltuielile utile și necesare ce a făcut.

Articolul 992

Cel care, din eroare sau cu știință, primește ceea ce nu-i este dator, este obligat să-l restituie celui de la care l-a primit.

Articolul 993

Acela care, din eroare, credându-se debitor să plătească o datorie, are dreptul de repetiție în contra creditorului. Acest drept încetează când creditorul, cu bună credință a desființat titlul său de creanță: dar atunci cel care a plătit are recurs în contra adevăratului debitor.

Articolul 994

Când cel care a primit plata a fost de rea credință, este dator să restituie atît capitalul, cât și interesele sau fructele din ziua plății.

Articolul 995

Când lucrul plătit nedebitor era un imobil sau un mobil corporal, cel care l-a primit cu rea credință este obligat să-l restituie în natură dacă există, sau valoarea lucrului dacă a pierit sau s-a deteriorat, chiar din cazuri fortuite, afară numai de a proba, că la aceste cazuri ar fi fost spus lucrul fiind și în posesiunea proprietarului.

Cel care a primit lucrul, cu bună credință, este obligat să-l restituie, dacă există, dar este liberat prin pierderea lui, și nu răspunde la deteriorări.

Articolul 996

Când cel care a primit lucrul cu rea credință, l-a încredințat, este dator să întoarcă valoarea lucrului din ziua cererii de restituție.

Când cel care l-a primit era de bună credință nu este obligat să restituie decât numai prețului cu care a vândut lucrul.

Articolul 997

Acela cărui se face restituirea trebuie să despăgubesca pe posesorul chiaru de rea credința de tote cheltuelile făcute, pentru conservatiunea lucrului, sau cari au crescutu pretulu lui.

Capitolul 5

Despre delictе și quasi'delictе

Articolul 998

Ori ce fapta a omului, cari causeza altul prejuditiu, obliga pe acela din a cărui gresiala s'au ocaionatu, a'lu repara.

Articolul 999

Omului este responsabilu nu numai de prejuditiulu ce a causatu prin fapta sa dar și de acela ce a causatu prin negligenta sau prin imprudenta sa.

Articolul 1000

Suntemu asemenea responsabili de prejuditiulu causatu prin fapta personelu pentru cari suntemu obligați a raspunde sau de lucrurile ce sînt sub paza nostra.

Tatalu și mama, după mortea bărbatului sînt responsabili de prejuditiulu causatu de copiii loru minori ce locuescu cu dînșii.

Stapinii și comitentii, de prejuditiulu causatu de servitorii și prepușii loru, în totu timpul ce se gasescu sub a loru preveghiare.

Tatalu și mama, institutorii, și artizanii sînt aperiati de responsabilitatea aretata mai susu, dacă probeza ca n'au pututu împiedica faptulu prejuditiabile.

Articolul 1001

Proprietarul unui animale sau acela cari se servece de densulu, în cursulu serviciului, este responsabilu de prejuditiulu causatu de animale, sau ca animale se afla sub paza sa, sau ca a scapatu.

Articolul 1002

Proprietarul unui edificiu este responsabilu de prejuditiulu causatu prin ruina edificiului, candu ruina este urmarea lipsei de întreținere, sau a unui vitiu de constructiune.

Articolul 1003

Candu delictulu sau quasi'delictulu este imputabile mai multoru persoane, aceste persoane sînt ținute solidare pentru despăgubire.

Capitolul 6

Despre deosebitele specii de obligațiuni

Secțiunea I

Despre obligațiunile condiționali

PARAGRAFUL I

- Despre condițiune în genere și despre deosebitele sale specii

Articolul 1004

Obligațiunea este condiționalu candu perfectiunea ei depinde de unu evenimentu viitoru și necertu.

Articolul 1005

Condițiunea casuale este aceea ce depinde de asardu, și cari nu este nici în puterea creditorului nici într'aceea a debitorului.

Articolul 1006

Condițiunea potestativa este aceea cari face sa depindă perfectarea condițiunei de unu evenimentu, pe cari și una și alta din părțile contractasnti poate să'lu facă a se intempla, sau poate să 'lu împiedice.

Articolul 1007

Condițiunea mista este aceea cari depinde totu de o dată de voința unei din părțile contractanți și de aceea a unei alte persoane.

Articolul 1008

Condițiunea în posibile sau contraria bunelu moravuri, sau proibita de lege, este nulă, și desfiinteza convențiunea, ce depinde de densa.

Articolul 1009

Condițiunea de a nu face unu lucrulu imposibile nu face ca obligațiunea contractată sub acesta condițiune să fie nulă.

Articolul 1010

Obligațiunea este nulă candu s'a contractatu sub o condițiune potestativa, din partea acelu ce se obliga.

Articolul 1011

Împlinirea condițiunei trebuie să se facă astu'felu cumu au intelesu părțile sa fia facuta.

Articolul 1012

CAndu obligațiunea este contractată, sub condițiunea de unu evenimentu ore'cari se va intempla într'unu timpul ficsatu, condițiunea este considerată ca neîndeplinită dacă timpul a expiratu fără ca evenimentulu să se intemple.

Candu timpul nu este ficsatu, condițiunea nu este considerată ca caduta, de cadu candu este siguru ca evenimentulu nu se va mai intempla.

Articolul 1013

Candu obligațiunea este contractată sub condițiunea ca unu evenimentu n'are să se intemple, într'unu timpul defiptu, acesta condițiune este îndeplinită dacă timpul a expiratu, fără ca evenimentulu nu se va mai intempla; dacă nu este timpul determinatu, condițiunea este îndeplinită numai candu va fi sicuru ca evenimentulu n'are să se mai intemple.

Articolul 1014

Condițiunea este reputata ca îndeplinită, candu debitoarele obligatu sub acesta condițiune a impedicatu împlinire ei.

Articolul 1015

Condițiunea îndeplinită are efectu din diua în cari ingajamentulu s'a contractatu. Dacă creditorele a muritu înaintea îndeplinirii condițiunei, drepturile sale trecu ereditoru sei.

Articolul 1016

Creditorele poate înaintea îndeplinirii condițiunii, sa esercite tote actele conservatorie dreptulu seu.

PARAGRAFUL II

- Despre condițiunea suspensivă

Articolul 1017

Obligațiunea sub condițiune suspensivă este aceea cari depinde de unu evenimentu viitoru necerte. Obligațiunea condiționala nu se perfecta de catu după îndeplinirea evenimentulu.

Articolul 1018

Candu obligațiunea este contractată sub o condițiune suspensivă, obiectulu conventiunei remane în risico'pericolulu debitorului, cari s'a obligatu a ilu da, în casu de îndeplinire a condițiunei.

Dacă obiectulu a peritu în intregulu seu, fără greșeală debitorului, obligațiunea este stinsă.

Dacă obiectulu s'a deterioratu, fără greșeală debitorului, creditorele este obligatu a 'lu lua în starea în cari se găsește, fără scdere în pretiu.

Dacă obiectulu s'a deterioratu prin greșeală debitorului, creditorele are dreptulu sau sa cera desființarea obligatiunei, sau sa ia lucrulu în starea în cari se găsește cu daune interese.

PARAGRAFUL 3

- Despre condițiunea resolutoria

Articolul 1019

Condițiunea resolutoria este aceea cari supune desființarea obligatiunei la unu eveminentu viitoru și necertu. Ea nu suspende esecutiunea obligatiunei, și numai obliga pe creditore a restitui aceea ce a priimitu în casu de îndeplinirea evenimentulu prevedutu de condițiune.

Articolul 1020

Condițiunea resolutoria este sub'inteleasa, totu d'auna în contractele sinalagmatice, în casu candu una din părți nu indeplinesce ingajamentulu seu.

Articolul 1021

Într'acestu casu, contractulu nu este desfiintatu de dreptu. Partea în privinta carii ingajamentulu nu s'a esecutatu, are alegerea sau sa silesca pe cea lalta a esecuta convențiunea, candu este posibilu, sau sa 'i cera desființarea cu daune interese. Desființarea trebuie să se cera înaintea justiției, cari, după circumstante, poate acorda unu terminu părții acționate.

Secțiunea II

Despre obligațiune cu terminu

Articolul 1022

Terminulu se deosibesce de condițiune, pentru ca elu nu suspende ingajamentulu, ci numai amana executiunea.

Articolul 1023

Aceea ce se datoresce cu terminu, nu se poate cere înainte terminulu, dar ceea ce se platesce înainte, nu se mai poate repeti.

Articolul 1024

Terminulu este presupusu, totu'd'auna, ce s'a stipulatu în favorea debitorului, dacă nu resulta din stipulațiune sau din circumstante, ca este primitu și în favorulu creditorului.

Articolul 1025

Debitorule nu mai poate reclama beneficiulu terminulu, candu este dacutu în deconfitura, sau candu cu fapta sa, a micsoratu sigurantele, ce prin contractu dedese creditorului seu.

Secțiunea III **Despre obligațiunile alternative**

Articolul 1026

Debitorule unei obligațiuni alternative este liberatu prin predarea unui din doue lucruri, ce era coprinse în obligațiune.

Articolul 1027

Alegerea o are debitorule, dacă nu s'a acordatu espresu creditorului.

Articolul 1028

Debitorule se poate libera predandu sau pe unulu sau pe altulu din lucrurile promise; nu se poate însă sili pe ereditore a priimi parte dintr'unulu și parte dintr'altulu.

Articolul 1029

Obligațiunea este simpla de și contractată cu modu alternativu, dacă unulu din doue lucruri promise nu poate fi obiectulu obligațiunei.

Articolul 1030

Obligațiunea alternativa devine simpla, dacă unulu din lucrurile promise, pere sau nu mai poate fi predatu din ori'ce alta cauza și chiaru candu aceste sau intamplatu din greșeală debitorului. Pretulu acestui lucru nu poate fi oferitu în locu'i.

Dacă amendoue lucrurile au peritu, însă unulu dintr'însele prin greșeală debitorului, elu va plati pretiulu celui cari a peritu în urma.

Articolul 1031

Candu, în casulu prevedutu de articolele precedenti, alegerea este, prin convențiune, lăsată creditorului, și numai unulu din lucruri a peritu; dacă lucrulu a peritu din greșeală debitorului, creditorule poate cere sau lucrulu remasu, sau pretulu acelu ce a remasu; dacă amendoue lucrurile au peritu din greșeală debitorului, creditorule, după legerea sa, poate să cera pretiulu unui din ele; dacă însă numai unulu din ele a peritu prin greșeală debitorului, creditorule nu poate cere de catu pretiulu acestui lucru.

Articolul 1032

Dacă amendoue lucrurile au peritu fără greșeală debitorului, obligațiunea este stinsă.

Articolul 1033

Acelesi principie se aplică, candu obligațiunea alternativa cuprinde mai multu de doue lucruri.

Secțiunea IV **Despre obligațiunile solidarie** **PARAGRAFUL I** **- Despre solidaritatea între creditori**

Articolul 1034

Obligațiunea este solidaria între mai mulți creditori candu titlulu creanței da anume dreptulu fie'cărui din ei de a cere plata în totu a creanței, și candu plata facuta unui din creditori libera pe debitorule.

Articolul 1035

Poate debitorule plati la ori cari din creditorii solidari pe catu timpul nu s'a facutu împotriva'i cerere de judecată din aprtea unui din creditori.

Cu tote acestea remisiunea facuta de unulu din creditorii solidari, nu libera pe debitorule de catu pentru partea acelu creditorule.

Articolul 1036

Actul care intrerumpe prescripțiunea în privința unui din creditorii solidari, profită la toți creditorii.

Articolul 1037

Creditorul solidar care a primit totă datoria, este ținut să împartă cu ceilalți cocreditori, afară numai de a proba că obligațiunea este contractată numai în interesul său.

Articolul 1038

Creditorul solidar reprezintă pe ceilalți cocreditori, în toate actele care pot avea de efect conservarea obligațiunii.

PARAGRAFUL II

- Despre obligațiunea solidarilor între debitori

Articolul 1039

Obligațiunea este solidară din partea debitorului, când toți s-au obligat la același lucru, astfel încât fiecare poate fi constrins pentru totalitate, și ca plata făcută de unul din debitori liberează și pe ceilalți către creditori.

Articolul 1040

Debitorii solidari se pot obliga sub diferite modalități, adică: unii pure, alții sub o condițiune și alții cu termen.

Articolul 1041

Obligațiunea solidară nu se prezume, trebuie să fie stipulată expres; această regulă nu încetează decât numai când obligațiunea solidară are loc de drept în virtutea legii.

Articolul 1042

Creditorul unei obligațiuni solidare, se poate adresa la acela care va voi dintre debitori, fără ca debitorul să poată opune beneficiul de divisiune.

Articolul 1043

Acțiunea intentată în contra unui din debitori nu progresează pe creditori de a exercita asemenea acțiuni și în contra celorlalți debitori.

Articolul 1044

Dacă lucrul datorat a pierit din culpa unui sau mai multor debitori solidari, ceilalți debitori nu rămân liberați de obligațiunea de a plăti prețul lucrului, dar nu sînt răspunzători de daune.

Debitorii care au întârziat de a plăti, sînt în culpa.

Creditorul nu poate cere daune de către numai în contra debitorilor în culpa.

Articolul 1045

Acțiunea intentată în contra unui din debitori intrerumpe prescripțiunea în contra tuturor debitorilor.

Articolul 1046

Cererea de dobândă făcută în contra unui din debitorii solidari, face a curge dobînda în contra tuturor debitorilor.

Articolul 1047

Co-debitorul solidar, în contra cărui creditorul a intentat acțiune, poate opune toate excepțiunile care îi sînt personale, precum și acelea care sînt comune tuturor debitorilor.

Debitorul acționat poate opune acele excepțiuni care sînt curate personale ale vreunui din ceilalți co-debitori.

Articolul 1048

Cînd unul din debitori devine erede unic al creditorului, sau cînd creditorul devine erede unic al unui din debitori, confuziunea nu stinge creanța de către pentru partea debitorului sau a creditorului.

Articolul 1049

Creditorul care consimte să împartă datoria în privința unuia din co-debitori, conservă acțiunea solidară în contra celorlalți debitori, dar cu scadementul părții debitorului, pe care l-a liberat de solidaritate.

Articolul 1050

Creditorul care primește separat partea unui din debitori, fără să se înțeasă să reserve solidaritatea sau drepturile sale în genere, nu renunță la solidaritate de către în privința acestui debitor.

Nu se înțelege că creditorul a renunțat la solidaritate în favoarea unui debitor, când primește de la el o sumă egală cu partea ce este datorată, dacă quitanța nu dice că suma este primită pentru partea debitorului.

Asemene din simpla cerere în judecata formată în contra unui din debitori pentru partea sa, dacă acesta n'a aderit la cerere, sau dacă nu s'a datu la o sentinta de condamnatiune, nu se presume renuntatiunea la solidaritate în favorea acelu debitor.

Articolul 1051

Creditorele, cari priimesce separat și fără reserva solidarității porțiunea unui din co'debitori din venitul renditei sau în dobindile unei datorii solidarie, nu perde solidaritatea de catu prin venitul și dobinta trecută; iar nu și pentru cele fiitoare nici pentru capitalu, afară dacă plata separată nu s'a urmatu în cursu de dece ani consecutivi.

Articolul 1052

Obligațiunea solidaria, în privinta creditorelui se împarte de dreptu între debitori; fie'cari din ei nu este datoru unulu către altulu de cat numai partea sa.

Articolul 1053

Co'debitorele solidariu cari a platitu debitulu în totalitate, nu poate repeti de la cei'lalti de catu numai de la fie'cari partea sa.

Dacă unulu dintre codebitori este nesolvabile, atunci perderea causata de nesolvabilitatea acestuia, se împarte cu analogia între cei'alți co'debitori solvabili, și între acela cari a facutu plata.

Articolul 1054

Candu creditorele a renunțiatu la solidaritate în favorea unui sau mai mulți debitori, dacă unulu sau mai mulți din cei'alți co'debitori devinu nesolvabili, partea acestora se va împărți cu analogia între toți cei'lalti co'debitori, coprindendu'se și acei cari au fostu descărcați de solidaritate.

Articolul 1055

Dacă datoria solidaria este facuta în interesulu unui din debitorii solidari, acesta în fat cu cei'lalti co'debitori, raspunde pentru tota datoria căci în reportu cu elu ei nu sînt priviti de catu ca fidejutori.

Articolul 1056

Co'debitorele solidariu represinta pe cei alți co'debitori în tote actele, cari potu ave de efectu stingerea sau imputinarea obligațiunii.

Secțiunea V

Despre obligațiunile divisibili și nedivisibili

Articolul 1057

Obligațiunea este nedivisibile candu obiectulu ei fără a fi denaturatu, nu se poate face în părți nici materiali nici intelectuali.

Articolul 1058

Obligațiunea este ince nedivisibila candu obiectulu este divisibile dar părțile contractanți l'au privitu sub unu reportu de nedivisibilitate.

Articolul 1059

Solidaritatea contractată, nu da unei obligațiuni caracterulu de divisibilitate.

PARAGRAFUL I

- Despre efectele obligațiunei divisibile

Articolul 1060

Obligațiunile priimitore de divisiune trebuie să se esecute între creditore și debitoru ca cum ar fi nedivisibile.' Divisibilitatea nu se aplică de catu în privinta erediloru lor, cari nu potu cere creanta, sau cari nu sînt ținuți de a o plati de catu în proportiune cu părțile loru ereditarie.

Articolul 1061

Principiulu din art. precedente nu se aplică în privinta erediloru debitorului:

- 1) Candu debitulu are de obiectul unu corpore certu;
- 2) Candu unulu din eredi este insarcinatu singuru, prin titlu cu esecutarea obligațiunii;
- 3) Candu resulta sau din natura obligațiunii, sau din aceea a lucrului ce ea are de obiectul sau din scopulu ce părțile 'și au propusu prin contractu ca intențiunea lor a fostu ca debitulu sa nu se pota acqita în părți.

În celu inteiu casu, eredele, cari posede lucrulu debitu, poate fi actionatu pentru totalitate, remaindu'i recursu în contra celoru'l'alți eredi.

În celu d'al douilea casu, numai eredele insarcinatu cu plata debitulu și în celu d'alu treilea casu, fia cari erede poate fi actionatu pentru totalitate, remiindu'i recursu în contra erediloru sei.

PARAGRAFUL II

- Despre efectele obligațiunii nedivisibile

Articolul 1062

Fiecare din cei care au contractat împreună unu dăbu nedivisibil este obligat pentru totalitate, cu tote ca obligațiunea nu este contractată solidarie.

Articolul 1063

Sînt obligați asemenea în totu și eredi aceluia cari a contractat obligațiune nedivisibile.

Articolul 1064

Fie cari din eredi creditorului poate pretinde în totalitate esecutarea obligațiunii nedivisibile.

Unu singuru erede nu poate face remisiunea totalității dăbutului, nu poate primi pretulu în locul lucrului.

Dacă unulu din eredi a remis singuru dăbutulu dau a primitu pretulu lucrului, coeredele seu nu poate pretinde lucrulu nedivisibil de catu cu scarerea părții eredelui cari a facut remisiunea sau cari a primitu pretulu.

Articolul 1065

Eretele dăbutorelui, fiind chiatu în judecata pentru totalitatea obligațiunii, poate cere unu terminu ca sa pună în cauza și pe coeredii sei, afară numai dacă dăbutulu va fi de natura a nu pute fi acțiatu de catu de eretele trasu în judecata, cari atunci poate să fia osăditu singuru, remaindu'i recursu în contra coerediloru sei.

Secțiunea VI

Despre obligațiunile cu clausa penală

Articolul 1066

Clausă penale este aceea, prin cari o persona, spre a da asicurare pentru esecutiunea unei obligațiuni, se lega a da unu lucru în casu de neesecutare din parte'i.

Articolul 1067

Nulitatea obligațiunii principali atrage pe aceea a clausei penale. Nulitatea clausei penale nu atrage după aceea a obligațiunii principali.

Articolul 1068

Creditorile are facultatea de a cere de la dăbutorele, cari n'a esecutatu la timpulu, sau îndeplinirea clausei penale sau aceea a obligațiunii penale.

Articolul 1069

Clausă penale este o compensatiune a dăunelor interese, ce creditorile suferă din neesecutarea obligațiunii principale.

Nu poate dar creditorile cere de odată și penalitatea și obiectulu obligațiunii principale, afară dacă penalitatea nu s'a stipulat pentru simpla intărdiere a esecutării.

Articolul 1070

Penalitatea poate fi imputinată de judecatoru, candu obligațiunea principale a fostu esecutată în parte.

Articolul 1071

Cînd obligațiunea principale contractată cu o clausă penală este nedivisibilă, penalitatea este dăbită prin contrăventiunea unui singuru din eredi, și se va pute cere sau în totalitate în contra acelu cari a comis contrăventiunea, sau de la fie cari erede în proporțiune cu partea sa ereditară, iară ipotecarie pentru tote.

Acela din eredi cari a platitu, are recursu în contra eredelui din faptul căru s'a îndeplinitu condițiunea penalității.

Articolul 1072

Candă obligațiunea principale, contractată cu o clausă penale, este divisibilă, nu remane supus la penalitate de catu erețele acelu dăbutore, cari a calcatu legămentulu, și acesta numai pentru partea la cari este tinutu în obligațiunea principale, fără a ave creditorile vre o acțiune în contra acelu cari au esecutatu obligațiunea principale.

Această regula priimesce esecțiune în casulu cînd cugetulu partiloru a fostu ca plătă obligațiunii principale sa nu potă fi facută în părți, și unulu din coeredi a împiedicat esecutiunea obligațiunii pentru totalitate. În acestu casu creditorile poate cere de la acesta penalitatea întregă, iară de la cei lăți coeredi numai pentru partea loră ereditară, remaindu recursulu ce au în contra eredelui cari a împiedicat esecutarea obligațiunii.

Capitolul 7

Despre efectele obligațiunilor

Articolul 1073

Creditorele are dreptul de a dobîndi îndeplinirea esacta a obligațiunii, și în casu contrariu are dreptul la desdaunare.

Articolul 1074

Obligațiunea de a da coprinde pe aceea de a preda lucrulu, și de a'lu conserva pînă la predare.

Lucrulu este în risico'periclulu creditorului, afară numai candu debitoarele este în intardiare; în acestu casu risico'periclulu este alu debitorului.

Articolul 1075

Ori ce obligațiune de a face sau de nu a face se scamba în desdaunari, în casu de neexecutiune din partea debitorului.

Articolul 1076

Creditorele poate cere a se distrui ceea ce s'a facutu, calcandu'se obligațiunea de a nu se face, și poate cere a fi autorisatu a distrui elu însuși, cu cheltuiala debitorului, afară de desdaunari.

Articolul 1077

Ne fiindu îndeplinită obligațiunea de a face creditorele poate asemenea sa fia autorisatu a o aduce elu la îndeplinire cu cheltuiala debitorului.

Articolul 1078

Dacă obligațiunea consiste în a nu face, debitoarele, cari a călcat'o este datorru a da despăgubire pentru simplulu faptu alu contraventiunii.

Articolul 1079

Dacă obligațiunea consiste în a da sau în a face, debitoarele se va pune în intardiare prin o notificatiune ce i se va face prin tribunalulu domiciliului seu.

Debitorele este de dreptu în intardiare:

- 1) În casurile anume determinate de lege;
- 2) Candu s'a contractatu esprese, ca debitoarele va fi în intardiare la împlinirea terminului, fără a fi necesitate de notificatiune;
- 3) Candu obligațiunea nu putea fi îndeplinită de cat în unu timpul determinatu, ce debitoarele a lasatu sa treca.

Articolul 1080

Diligenta ce trebuie să se pună în îndeplinirea unei obligațiuni este totu d'auna aceea a unui bunu proprietaru.

Acesta regula se aplică cu mai mare sau mai mica rigore în casurile anume determinate de acesta lege.

Articolul 1081

Daunele nu sînt debite de cat atunci, cînd debitoarele este în intardiare de a îndeplini obligațiunea sa, afară numai de casulu cînd lucrulu, ce debitoarele era obligatu de a da sau a face nu putea fi datu nici facutu de catu într'unu timpul ore'cari ce a trecutu.

Articolul 1082

Debitorele este osanditu, de se cuvine, la plata de daune interese, seu pentru ne'executiunea obligațiunii, seu pentru intardiarea executiunii, cu tote că nu este rea credința din parte'i, afară numai dacă nu va justifica ca ne'executarea provine din o cauza streina cari nu'i poate fi imputată.

Articolul 1083

Nu poate fi locu la daune interese, cînd, din o fortia majore sau din unu casu fortuitu, debitoarele a fostu popritu de a da sau a face aceea la cari se obligase, sau a facutu aceea ce'i era popritu.

Articolul 1084

Daunele interese ce sînt debite creditorului coprinde în genere perderea ce a suferitu și beneficiulu de cari a fostu lipsitu, afară de exceptiunile și modificatiunile mai josu menționate.

Articolul 1085

Debitorele nu respune de catu de daunele interese cari au fostu prevedute, sau cari au pututu fi prevedute la facerea contractului, candu neîndeplinirea obligațiunii nu provine din dolulu seu.

Articolul 1086

Chiar în casulu candu neexecutarea obligațiunii resulta din dolulu debitorului, daunele interese nu trebuie să coprinda, de catu aceea ce este o consecința directa și necesaria a neexecutarii obligațiunii.

Articolul 1087

Cînd Convențiunea coprinde, ca partea cari nu va executata va plati o sumă ore'cari dreptu daune interese, nu se poate acorda celei'alte părți o sume nici mai mare nici mai mica.

Articolul 1088

La obligațiunile cari au de obiectul o sumă ore cari, daunele interese pentru neexecutare nu potu coprinde de cat dobinda legale, afară de regulele speciali în materia de comertiu, de fidejusiune și societate. Aceste daune interese se cuvinu fără ca creditorele să fie tinutu a justifica despre vre o paguba; nu sînt debite de catu din dioa cererii în judecata, afară de casurile în cari, după lege, dobinda curge de dreptu.

Articolul 1089

Dobinda pe timpul trecutului poate produce dobinda sau prin cerere în judecata, sau prin convențiune speciale, numai ca, sau în cerere sau în convențiune, sa fia cestiune de dobinda debita celu putinu pentru unu anu intregu.

Articolul 1090

Cu tote acestea veniturile, pe timpul trecutului, precumu arendi, chirii, venituri de rendite perpetue sau pe vieta, producu dobinda din dioa cererii, sau a conventiunii.

Aceeași regula se aplică la restituțiuni de fructe, și la dobindile plătite de o a treia persona creditorului, în comptulu debitorului.

Capitolul 8

Despre stingerea obligatiuniloru

Articolul 1091

Obligațiunile se stingu prin plata, prin novatiune, prin remiterea voluntaria, prin compensatiune, prin confusiune, prin predarea lucrului, prin anulare sau rescisiune, prin efectulu condițiunii resolutorie, și prin prescripțiune.

Secțiunea I

Despre plata

PARAGRAFUL I

- Despre plata în genere

Articolul 1092

Ori'ce plata presupune o datoria; ceea ce s'a platitu fără sa fia debitu este supusu repetitiunii.

Repetițiunea nu este admisă în privinta obligatiuniloru naturali, cari au fostu aquitate de buna voia.

Articolul 1093

Obligațiunea poate fi aquitata de ori'ce persona interesată, precumu de unu coobligatu sau de unu fidejasure. Obligațiunea poate fi aquitata chiaru de o persona neinteresata: acesta persona trebuie însă sa lucreze în numele și pentru aquitarea debitorului, sau, de lucreza în numele ei propriu, sa nu se subroge în drepturile creditorului.

Articolul 1094

Obligațiunea de a face nu se poate aquita de alta persona în contra voinței creditorului, candu acesta are interesu ca debitoru chiar s'o îndeplinească.

Articolul 1095

Plata, ca sa fia valabile, trebuie facuta de proprietarulu capabile de a instraina lucrulu datu în plata.

Cu tote aceste plata unei sume inbani, sau altoru luri ce se consumu prin intrebitare nu poate fi repetita contra creditorului, cari la a consumptu de buna credința, de și plata s'a facutu de o persoană, ce nu erea proprietaru, sau cari nu era capabile de a instraina.

Articolul 1096

Plata trebuie să se facă ereditorului sau împuternicitului seu sau aceluia ce este autorisatu de justiția sau de lege a priimi pentru dinsulu.

Plata data acelu ce n'are împuternicire de a priimi pentru creditore, este valabile dacă acestu din urma o ratifica sau profita de dinsa.

Articolul 1097

Plata facuta cu buna credința acelu ce are creanta în posesiunea sa, este valabile chiar dacă i urma posesorele aru fi evinsu.

Articolul 1098

Dacă creditorele este necapabile de a priimi, plata ce i se face nu este valabile, afară numai dacă debitoru proba ca lucrulu platitu a profitatu creditorele.

Articolul 1099

Plata facuta de debitoru creditorului seu, în urma unui sequestu sau opositiuni, nu este valabile în privinta creditoriloru sequestrati și oponenti; aceștia potu, în virtutea dreptului lor, sa'lu silesca a plati din nuou; debitoru însă în acestu casu, are recursu în contra creditorului.

Articolul 1100

Creditorul nu poate fi silit să accepte alt lucru decât cel care îi este dator, chiar dacă valoarea lucrului oferit ar fi egală sau mai mare.

Articolul 1101

Debitorul nu poate să plătească pe creditor cu părți din datoria, fie datoria divisibilă sau nu.

Cu toate acestea, judecătorii pot, în considerarea poziției debitorului, să acorde mici termene pentru plată și să oprească executarea urmăririlor lăsând lucrurile în starea în care se găsesc.

Judecătorii însă nu vor utiliza de această facultate decât cu mare rezervă.

Articolul 1102

Debitorul unui corp cert și determinat este liberat prin trădarea lucrului în starea în care se găsea la predare, dacă deteriorările ulterioare nu sunt cauzate prin faptul sau greșelă sa, nici prin aceea a persoanelor pentru care este responsabil sau dacă înainte acestor deteriorări nu a fost în întârziere.

Articolul 1103

Dacă datoria este un lucru determinat numai prin specie sa, debitorul, ca să se libereze, nu este dator să-l dea de cea mai bună specie, nici însă de cea mai rea.

Articolul 1104

Plata trebuie să se facă în locul arătat în convenție.

Dacă locul nu este arătat, plata, în privința lucrurilor certe și determinate, se va face în locul în care se găsea obiectul obligației, în timpul contractării.

În orice alt caz, plata se face la domiciliul debitorului.

Articolul 1105

Cheltuielile pentru efectuarea plății sunt în sarcina debitorului.

PARAGRAFUL II

- Despre plata prin subrogatiune

Articolul 1106

Subrogatiunea în drepturile creditorului, făcută în folosul unei alte persoane care plătește, este sau convențională sau legală.

Articolul 1107

Această subrogatiune este convențională:

1°. Când creditorul, primind plata de la o altă persoană, dă acestei persoane drepturile, acțiunile, privilegiile sau ipotecile sale, în contra debitorului; această subrogatiune trebuie să fie expresă și făcută totuși într-un timp cu plata;

2°. Când debitorul se împrumută cu o sumă spre a plăti datoria și subroga pe împrumutător în drepturile creditorului. Ca să fie valabile aceste subrogatiuni, trebuie să se facă actul de împrumut și quitanța înaintea tribunalului, să se declare în actul de împrumut că suma s-a luat pentru a face plata, și în quitanță să fie declarat că plata s-a făcut cu banii dați pentru aceasta de noul creditor. Această subrogatiune se operează fără concursul voinței creditorului.

Articolul 1108

Subrogatiunea se face de drept:

1°. În folosul celui care, fiind el însuși creditor plătește altui creditor care are preferință;

2°. În folosul celui care, dobândind un imobil, plătește creditorilor cărora acest imobil era ipotecat;

3°. În folosul celui care, fiind obligat cu alții sau pentru alții la plata datoriei, are interes de a o desface.

4°. În folosul eredului beneficiar, care a plătit din starea sa datoriele succesiunii.

Articolul 1109

Subrogatiunea stabilită, prin articolele precedente, se operează atât în contra fidejuserului, cât și în contra debitorului. Ea nu poate desființa dreptul creditorului, când plata i s-a făcut numai pentru parte din datorie; în acest caz el poate exercita, pentru ce are a mai lua, aceleași drepturi, ce exercită și subrogatul, pentru plata plătită celui care a făcut o plată parțială.

PARAGRAFUL III

- Despre imputarea plății

Articolul 1110

Debitorii, avându-mai multe datorii, alu cărora obiectul este de aceeaşi spetia, are dreptulu a declara, candu platesce cari este datoria ce voesce a desface.

Articolul 1111

Debitorii unei datorii pentru cari se platesce dobenda, sau o rendită, nu poate, fără consimţimentului creditorului, sa impute plata ce face pe capitalul cu preferinta asupra renditei sau a dobindei. Plata parţiale, facuta pe capitalu şi dobenda, se imputa mai inteiu asupra dobindei.

Articolul 1112

Candu debitorii unoru deosebite datorii a priimitu o quitanta prin cari creditorii imputa aceea ce a luat spatiale asupra unei din aceste datorii, debitorii nu mai poate cere ca imputatiunea să se facă asupra altei datorii, afară numai dacă creditorii l'a amagitu, sau l'a surprinsu.

Articolul 1113

Candu în quitanta nu se dice nimicu despre imputatiune, plata trebuie să se impute asupra acelei din datorii ajunse la terminu pe cari debitorii în acelu timpul, avea mai mare interesu de a o desface. În casu de o datoria ajunsă la terminu şi alta neajunsă de şi acesta din urma ar mai puţin onerosa, imputatiunea se face asupra celei ajunse la terminu.

Da ca datoriile sînt de egale natura, imputatiunea se face asupra celei vechi; dacă datoriile sînt în tote egali, imputatiunea se face proporţionale asupra totura.

PARAGRAFUL IV

- Despre ofertele de plată şi despre consemnatiunea

Articolul 1114

andu creditorii unei sume de bani refusa de a priimi plata, debitorii poate să'i facă oferte reali, şi refusandu creditorii de a priimi, sa consemne suma.

Ofertele reali urmate de consemnatiune, liberează pe debitorii; ele în privinta'i tinu locu plata, de sînt valabile făcute, şi suma consemnată, cu acestu modu, este o risico'pericolulu creditorului.

Articolul 1115

Pentru ca ofertele sa fia valabili trebuie:

- 1) Sa fia făcute creditorului, ce are capacitate de a priimi, cau acelu ce are dreptu de a priimi pentru densulu;
- 2) Sa fia făcute de o persona capabile de a plati;
- 3) Sa fia făcute pentru tota suma esigibile, pentru rendite şi dobindi datorite, pentru cheltuieli liquidate şi pentru o sumă ore cari în privinta cheltueliloru neliquidate, suma asupra căreia se poate reveni, după liquidarea acestor cheltuieli;
- 4) Terminulu sa fia implinitu, dacă a fostu stipulatu în favorea creditorului;
- 5) Condiţiunea sub cari datoria s'a contractatu să se fi indeplinitu;
- 6) Ofertele sa fia făcute în loculu ce s'a otaritu pentru plata, şi dacă loculu pentru plata nu s'a determinatu prin o convenţiune speciale, să fie făcute sau creditorului în persona, sau la domiciliulu seu, sau la domiciliulu alesu pentru esecutiunea convenţiuni;
- 7) Ofertele sa fia făcute prin unu oficiaru publicu, ce era competente pentru astu'felu de acte;
- 8) Procesulu verbale incheiatu de oficiarulu publicu sa indice numerulu şi cualitatea moneteloru oferite, să facă menţiune de respunsulu creditorului, şi sa arete dacă creditorii a subscrisu, a refusat, sau a declarat că nu poate subscree.

Articolul 1116

Nu este necesariu pentru validitatea consemnaţiuni ca ea sa fia fostu autorizata de judecatoriu; e destulu:

- 1) Sa fia fostu preceduta de o somaţiune significata creditorului, în cari să se arete diua, ora şi loculu unde suma oferită are sa fia depusa;
- 2) Ca debitorii să depună suma oferită în casa de deposite şi consemnaţiuni, cu dobenda ei pînă în diua depunerii;
- 3) să se facă procesu'verbale de oficiarulu publicu despre natura moneteloru oferite, despre refusulu creditorului e a le priimi, sau despre nevenirea sa, şi în fine despre depunere;
- 4) În casu de nevenirea creditorului sa i se semnifice procesulu verbale alu depunerii cu somaţiune de a veni sa'şi ia suma depusa.

Articolul 1117

Cheltuelile ofertelor reali şi ale consemnatiunii sînt în sarcina creditorului, de sînt făcute valabile.

Articolul 1118

Pe catu timpul consemnatiunea nu s'a priimitu de creditorii, debitorii poate să ia înapoi suma depusa, şi într'acestu casu codebitorii, sau fidejursorii sei nu sînt liberaţi.

Articolul 1119

Candu debitorul a dobândit o oterire ce are puterea lucrului judecatu, prin cari oferte sau consemnatiunea s'au declarat bun și valabili, elu nu mai poate, chiaru cu consimțimentulu creditorului, sa'și retragă suma depusa în prejudiciulu codebitorilor sau fidejuserilor sei.

Articolul 1120

Creditorul, cari a consimțitu ca debitorul sa'și retragă consemnatiunea, după ce acesta s'a declarat valabilu printr'o otarire ce dobândise puterea lucrului judecatu, perde dreptulu de privilegie sau ipotece ce avea pentru plata creanții sale.

Articolul 1121

Dacă lucrulu debitu este unu corpu certu cari trebuie a se trada în loculu unde se găsește, debitorul este obligatu a soma pe creditor sa'lu ia, printr'unu actu ce i se va notifica sau în persona sau la domiciliulu seu, sau la domiciliulu alesu pentru esecutarea convențiunii. După acesta somațiune, dacă creditorul nu'și ia lucrulu și debitorul are trebuința de loculu unde este pusu acestu din urma poate lua permisiunea justiției cari sa'lu depună în altă parte.

PARAGRAFUL V **- Despre cesiunea bunurilor**

Articolul 1122

Cesiunea bunurilor este abandonarea stării sale întregi, facuta de debitor, ce nu poate plati creditorului sau creditorilor sei.

Articolul 1123

Cesiunea bunurilor e voluntaria sau judiciaria.

Articolul 1124

Cesiunea bunurilor voluntaria este aceea ce se accepta de creditor de buna voie, și cari n'are altu efectu de catu acela ce resulta chiar din stipulațiunile convențiunii inchiatare între ei și debitor.

Articolul 1125

Cesiunea bunurilor este unu beneficiu pe cari legea 'lu acorda debitorului nefericitu și de buna credința, căru, ca sa'și pota redobîndi libertatea i se permite sa dea creditorilor sei înaintea justiției tote bunurilor sale, și chiaru în casu de stipulațiune contraria.

Articolul 1126

Cesiunea judiciară nu transmite creditorilor proprietate; ea le da numai dreptulu de a face să se venda lucrurile în folosulu lor, și de a le lua venitul pînă la vendare.

Articolul 1127

Creditorii nu potu refusa cesiunea judiciară, de catu în casurile esceptate de lege. Ea descarca pe debitor de constringerea corporale; nu'lu liberează însă de catu pînă în concurența bunurilor lăsate în dispozițiunea creditorilor. Candu bunurile nu sînt indestulatoare, elu este obligatu, de va dobîndi altele sale lase pe acestea în dispozițiunea creditorilor pînă la plata datoriei întregi.

Secțiunea II **Despre novatiune**

Articolul 1128

Novatiunea se opera în trei feluri:

- 1) Candu debitorul contracta în privința creditorului seu o datoria noua ce se substitue celei vechi carea este stinsă;
- 2) Candu, unu nou debitor este substituitu celui vechiu carele este descarcatu de creditor.
- 3) Candu, prin efectulu unui nou ingajamentu, unu nou creditor este substituitu celui vechiu către cari debitorul este descărcat.

Articolul 1129

Novatiunea nu se opera de catu între persoane capabili de a contracta.

Articolul 1130

Novatiunea nu se presume. Voința de a o face trebuie să resulte evidente din actu.

Articolul 1131

Novatiunea, prin substituirea unui nou debitor, poate să se opere fără concursulu primulu debitor.

Articolul 1132

Delegațiunea, prin cari unu debitoare da creditorului unu altu debitoare ce se obliga către densulu, nu oferă novatiune, dacă creditorele n'a declarat esprese, ca descarca pe debitoarele ce a facutu delegațiunea.

Articolul 1133

Creditorele, ce a descarcatu pe debitoarele de cari s'a facutu delegațiunea, n'are recursu în contra acestui debitoare, dacă debitoarele delegatului devine nesolvabile, fără de casulu candu prin actu de reserva esprese acestu dreptu, sau candu delegatulu este declarat falitu sau cadutu în deconfitura, în momentul delegatiunii.

Articolul 1134

Privilegele și ipotecele creanței celei vechi nu le are și creanta ce'i este substituită, afară de casulu candu creditorele le are rezervatu esprese.

Articolul 1135

Candu novatiunea se opera prin substituirea unui nou debitoare privilegiele și ipotecele, primitive ale creanței nu potu trece asupra bunurilor noului debitoare.

Articolul 1136

Candu novatiunea se opera între creditore și unulu din debitorii solidari, privilegiele și ipotecele vechi cresnte nu se potu reserva de catu asupra bunurilor acelui cari contracta noua datoria.

Articolul 1137

Codebitorii sînt liberați prin novatiunea facuta între creditore și unulu din debitorii solidari.

Nocvatiunea facuta în privinta debitoarelui principale liberează cautiunile.

Secțiunea III Despre remiterea datoriei

Articolul 1138

Remiterea voluntara a titlului originale facuta de creditore debitoarelui, da proba liberațiunii.

Remiterea voluntaria a copiei legalisate a titlului fără a se presupune remiterea datoriei sau plata pînă la proba contrarie.

Articolul 1139

Remiterea lucrului datu ca sioranta nu este de ajunsu ca să facă a se presupune remiterea datoriei.

Articolul 1140

Remiterea titlului originale sau a copiei legalisate a titlului facuta unui din debitori, are același efectu în folosulu codebitoriloru.

Articolul 1141

Remiterea sau descărcarea esprese facuta în folosulu unui din codebitori solidari, liberează pe toți cei'alți, afară numai dacă creditorele și a rezervatu anume drepturile sale în contra acestoru din urma.

În casulu din urma creditorele nu poate cere plata datoriei de catu scadendu partea acelui căru a facutu remitere.

Articolul 1142

Remiterea sau descărcarea esprese facuta debitoarelui principale libera cauțiune.

Aceea acordată cauțiunii nu libera pe debitoarele principale.

Aceea acordată unei din cauțiuni, nu libera în totulu, pe cele'alte.

Aceea acordată unei cauțiuni date în urma prin actu separatu nu libera în nimicu pe cele'alte.

Aceea ce creditorele a priimitu de la o cauțiune pentru a o descarca din chezasia sa, trebuie să se impute asupra datoriei, și sa descarce pe debitoarele principale și pe cele'alte cauțiuni.

Secțiunea IV Despre compensatiune

Articolul 1143

Candu doue persoane sînt datore una altei, se opereze între dinsele o compensatiune cari stinge amendoues în felulu și în casurile esprese mai josu.

Articolul 1144

Compensatiunea se opera de dreptu, în puterea legii și chiar candu debitorii n'aru sci nimicu despre acesta: cele doue datorii se stingu reciproce în momentul candu ele se gasescu esistendu de odată și pînă la concurenta catitatiloru loru respective.

Articolul 1145

Compensatiunea n'are locu de catu între doue datorii cari d'o potriva au de obiectul o sumă de bani, o cantitate ore'cari de lucruri fungibili de aceeași sprecia și cari sînt d'o potriva liciide și esigibili.

Prestațiunile în fructe alu caroru pretiu este regulatu prin mercuriali, se compensa cu sumele licite și esigibili.

Articolul 1146

Terminulu de gratia nu împiedica compensatiunea.

Articolul 1147

Compensatiunea se opera, ori cari ar fi cauzele unei sau celei alte datorii, afară de casurile:

- 1) Unei cereri restitutiunea unui lucru ce pe nedreptu s'a luate de la proprietaru.
- 2) Unei cereri pentru restitutiune unui depositu neregulatu;
- 3) Unei datorii declarate nesesisabile.

Articolul 1148

Compensatiunea se opera în privinta cauțiunii, pentru ceea ce creditorele datoresce debitorului principale.

Compensatiunea n'are locu, în privinta debitorului principale, pentru ceea ce creditorele datoresce cauțiunii.

Articolul 1149

Debitorule cari a acceptatu puru și simplu ca unu creditore să facă cesiunea drepturilor sale unei alte persoane, nu mai poate invoca în contra cesionarului compensatiunea cari ar fi avutu locu în privinta cedentului înaintea acceptatiunii.

Candu cesiunea s'a notificatu debitorului, dar nu s'a acceptatu de dinsulu, nu se împiedica de catu compensatiunea posteriore acestei notificatiuni.

Articolul 1150

Candu cele doue datorii nu sînt platnice într'acelasu locu, nu se poate opera compensatiunea, de catu platindu cheltuelile remiterii.

Articolul 1151

Candu sînt mai multe datorii compensabili, datorite de aceeași persona, se urmeza, pentru compensatiune, regulele stabilite pentru imputatiune la art. 1113.

Articolul 1152

Compensatiunea n'are locu în prejuditiulu drepturilor dobendite de alte persoane. ' Astu'felu celu ce, fiindu debitor, a devenitu creditore în urma sequestrului ce i s'a facutu de o alta persona, nu poate invoca compensatiunea, în prejuditiulu sequestratului.

Articolul 1153

Acelu ce a platitu o datoria stinsă, de dreptu, prin compensatiune, nu mai poate repetindu plata creanței pentru cari n'a invocat compensatiunea sa pretindă, în prejuditiulu altoru persoane, privilegiele sau ipotecile acestei creanțe, afară numai dacă este o cauza evidente, ce l'a facutu sa nu cunosca creanta cari trebuia sa compense datoria sa.

Secțiunea V Despre confusiune

Articolul 1154

Camndu calități incompatibili se intilnescu pe capulu aceleiași persoane se face o confusiune, cari stinge amendou drepturile, activu și pasivu.

Articolul 1155

Confusiunea, ce se opera prin concursulu calitatiloru de creditore și debitor principale, libera cautiunile;

Aceea, ce se opera prin concursulu calitatiloru de creditore sau debitor și cauțiune nu aduce stingerea obligațiunii principali; aceea ce se opera prin concursulu calitatiloru de creditore și debitor, nu profita codebitoriloru sei solidari de actu pentru porțiunea datorită de dinsulu.

Secțiunea VI Despre perderea lucrului datoritu și despre diferitele casuri în cari îndeplinirea obligațiunei este imposibile

Articolul 1156

Candu obiectulu obligațiunei este unu corpu certu și determinatu, de pere, de se scote din comerci, sau se perde astu'felu în catu absolutu sa nu se scia de esistența lui, obligațiunea este strinsa; dacă lucrulu a peritu sau s'a perdutu, fără greșeală debitorului și înainte de a fi pusu în intardiare.

Chiaru candu debitorule este pusu în intardiare, dacă nu a luate asupra'și casurile fortuite, obligațiunea se stinge în casulu candu lucrulu ar fi peritu și la creditore dacă i s'aru fi datu.

Debitorule este tinutu de a proba casurile fortuite ce alege. ' Ori în ce chipu ar peri sau s'ar perde lucrulu furatu, perderea sa nu libera pe celu ce l'a sustrasu de a face restitutiunea prețului.

Obligațiunea se stinge tot'd'auna candu printr'unu evenimentu ore'cari ce nu se poate imputa debitorului, se face imposibile îndeplinirea acestei obligațiuni.

Secțiunea VII

Despre acțiunea de anulațiune sau rescisiune

Articolul 1157

Minorele ne emancipatu poate esercita acțiunea în rescisiune pentru simpla leziune în contra ori'carei convențiuni; minorele emancipatu, în contra ori'carii convențiuni ar trece peste capacitatea sa ce este determinata de titlulu minorității, tutelei și emancipatiunii.

Articolul 1158

Candu leziunea resulta dintr'unu evenimentu casuale și neasceptatu, minorele n'are acțiunea de rescisiune.

Articolul 1159

Minorele ce face o simpla declarațiune ca este majore, are acțiunea în rescisiune.

Articolul 1160

Minorele comertiante, banchiaru sau artisanu n'are acțiunea în rescisiune contra ingajamentelor ce a luat pentru comertiulu sau arta sa.

Articolul 1161

Minorele n'are acțiunea în rescisiune contra conventiunilor făcute în contractului de căsătoria, dacă acesta s'a facutu cu consimțimentulu și asistența acelorua, alu caroru consimțimentu este cerutu pentru validitatea căsătoriei sale.

Articolul 1162

Minorele n'are acțiunea în rescisiune contra obligatiunilor ce resulta din delictale sau quasidelictale sale.

Articolul 1163

Minorele nu mai poate esercita acțiunea în rescisiune în contra ingajamentului facutu în minoritate, dacă l'a ratificatu, după ce a devenitu majore, și acesta și în casulu candu ingajamentulu este nulu în forma sa și în acela candu produce numai leziune.

Articolul 1164

Candu minorii interdisii, sau femeile maritate sînt admiși în acesta cualitate, a esercita, acțiune de rescisiune în contra ingajamentelor lor, ei nu intorcu aceea ce au priimitu, în urmarea acestoru ingajamente, în timpul minorității, interdictiunii, sau maritagiului, de catu se proba ca au profitatu de aceea ce li s'a datu.

Articolul 1165

Majorele nu poate, pentru leziune sa esercite acțiunea în rescisiune.

Articolul 1166

Candu formalitățile cerute în privinta minorilloru sau interdisiloru, atatu pentru instreinaerea imobileloru, catu și pentru impartela unei succesiuni, s'au indeplinitu, ei sînt relativu la aceste acte considerați sa cumu le are fi facutu în majoritate sau înainte interdictiunei.

Articolul 1167

În lipsa unui actu de confirmatiune sau de ratificatiune, este destulu ca obligațiunea să se esecute voluntariu, după epoca în cari obligațiunea putea fi valabile, confirmată sau ratificată.

Confirmatiunea, ratificatiunea sau esecutiunea voluntaria în forma și în epoca determinata de lege, tine locu de renunțiere în privinta mijloceloru și esceptiuniloru ce pute fi opuse acestui actu, fără a se vetema drepturile personelor a treia.

Confirmatiunea sau ratificatiunea sau esecutiunea voluntaria a unei donatiuni, făcute de către eredi sau reprezentantii donatorului, după morte sa, tine locu de renunțiere atatu în privinta vitiurilor de forma, catu și în privinta ori'carii alte esceptiuni.

Articolul 1168

Donatorele nu poate repara, prin nici unu actu confirmativu, vitiurile unei donatiuni între vii; nulă în privinta forme, ea trebuie să se refacă cu formele legiuite.

Capitolul 9

Despre probațiunea obligatiuniloru și a plății

Articolul 1169

Celu ce face o propunere înaintea judecății trebuie să o dovedesca.

Articolul 1170

Dovada se poate face prin înscrisuri, prin marturi, prin presumpțiuni, prin mărturisirea unei din părți și prin juramentu.

Secțiunea I
Despre înscrisuri
PARAGRAFUL I
- Despre titlu autenticu

Articolul 1171

Actulu autenticu este acela ce s'a facutu cu solemnitățile cerute de lege, de unu functionaru publicu, cari are dreptu de a funcționa în loculu unde actu s'a facutu.

Articolul 1172

Actulu cari nu poate fi autenticu din cauza de necompetintii sau a necapacității funcționarului sau din lipsa de forme, este valabile ca scriptura sub semnatura privată, dacă s'a iscalitu din părțile contractanți.

Articolul 1173

Actulu autenticu are deplina credința în privirea ori carii persoane despre dispozițiunile și convențiunile ce constata.

Esecutarea actului autenticu cari este investitu cu formula esecutoria, va fi suspensa prin punerea în acusatune, candu se intenta o acțiune criminala în contra pretinsului autoru alu actului. Iar candu în cursulu unei instanțe civili actulu se ataca de falsu, tribunalele potu după împrejurări a suspende provisoriu esecutarea actului.

Articolul 1174

Actulu celu autenticu, sau celu sub semnatura privată are totu efectulu între părți despre drepturile și obligațiunile ce constata, precumu și despre aceea ca este mentionatu în actu, peste obiectulu principale alu conventiunii, cînd menționarea are unu reportu ore'cari cu acestu obiectul.

Dacă menționarile cari au obiectul unu faptu cu totul streinu de acela alu conventiunii, nu potu servi de catu numai la unu inceputu de dovada.

Articolul 1175

Actulu secretu, cari modifica unu actu publicu, nu poate ave putere de catu între părțile contractanți și succesorii loru universali; unu asemenea actu nupote ave nici unu efectu în contra altoru persoane.

PARAGRAFUL II
- Despre actele sub semnatura privată

Articolul 1176

Actulu sub'semnatura privată, recunoscutu de acela căru se opune, sau privitu după lege, ca recunoscutu, are acelasu efectu ca actulu autenticu între acei cari l'au subscrisu și între cei cari represinta drepturile lor.

Articolul 1177

Acela, căru se opune unu actu, sub'ssemnatura privată, este datoru a 'lu recunosce sau a tagadui curatu scriptura sau sub'semmnatura sa.

Moscenitorii sei, ce represinta drepturile aceluia alu căruia se pretinde ca aru fi actulu, potu declara că nu cunosc scripura sau sub'semnatura autorului lor.

Articolul 1178

Candu cine'va nu recunosce scripura și sub'semnatura sa, sau candu succesorii sei declara că nu le cunosc, atunci justiția ordonă verificarea actului.

Articolul 1179

Actele sub semnatura privată, cari cuprindu convențiuni sinalagmatica, nu sînt valabili dacă nu s'au facutu în atâtea esemplare originali cîte sînt părți cu interesu contrariu. Este de ajunsu unu singuru esemplaru originale pentru tote persoanele cari au acelasu interesu.

Fie'cari esemplaru trebuie să facă mențiune de numerulu originaleloru ce s'au facutu.

Cu tote acestea lipsa de mențiune ca originalele s'au facutu în numeru indouitu, intreitu s.c.l., nu poate fi opusă de acela cari a esecutatu din parte'i convențiunea constatată prin actu.

Articolul 1180

Actulu sub semnatura privată, prin cari se obliga către alta a 'i plati o sumă de bani sau o catime ore'cari, trebuie să fia scrisă în intregulu lui de acela cari l'a subscrisu, sau celu putinu acesta înainte de a subsemna sa adauge la finele actului cuvintele "bunu și aprobatu", aretandu totu d'auna în litere suma sau cătimea lucruriloru și apoi sa iscalesca.

Nu sînt supuși la acesta regula comerciantii, industrialii, plugarii, viarii, slugile și omenii cari muncescu cu diua.

Articolul 1181

Candu suma aretata în actu este deosebită de aceea ce este aretata în bonu, obligațiunea se presume ca este pentru suma cea mai mica, chiaru candu actulu precumu și bunulu sînt scrise în intregu de mana acelui cari s'a obligatu, afară numai de nu se va proba în cari parte este greșeală.

Articolul 1182

Data scripturei privată nu face credința în contra personelu a treia interesate, de catu din dioa în cari s'a infatisatu la o dregatoria publică, din dioa în cari s'a inscrisu într'unu registru publicu, din dioa morții acelui sau unui din acei cari l'au subscrisu sau din dioa în cari va fi fostu trecutu fia și în prescurtare în acte făcute de oficiarii publici, precumu procese verbali pentru punerea pecetii sau pentru facere de inventarie.

Articolul 1183

Registrelu comerciantiloru nu făcut credința despre venderile ce cuprindu în contra personelu necomercianți. ' Dar judecătorulu poate da juramentu la una sau la alta din părți.

Articolul 1184

Registrelu comerciantiloru se credu în contra loru, dar celu cari voesce a profita de ele nu poate despărți cuprinderea loru, lasandu aceea ce poate a'i fi contrariu.

Articolul 1185

Registrelu, cărțile sau chartiele domestice, nu făcut credința în favorea acelui, cari le a scrisu, dar au putere în contra lui:

- 1) Candu cuprindu curatu priimirea unei plati;
- 2) Candu cuprindu mențiunea espresa ca nota sau scrierea din ele s'a facutu ca sa țină locu de titlu în favorea creditorului.

Articolul 1186

Ori'ce anotatiune facuta pe creditori în josulu, pe marginea, sau pe dosulu unui titlu de creanta este creduta, cu tote că nu este subsemnata nici datată de elu, candu tinde a proba liberatiunea debitorului.

Aceeași putere doveditoare are și scriptura facuta de creditori pe dosulu, marginea sau în josulu duplicatulu unui actu sau quitante, dar numai candu duplicatulu va fi în manele debitorului.

PARAGRAFUL III

- Despre reboge

Articolul 1187

Reboge, candu crestaturele după amendoue bocatile sînt egali și corelative, sînt unu mijlocu de probare între persoanele cari au obicei a se servi cu unu asemenea mijlocu de probațiune.

PARAGRAFUL IV

- Despre copiele titluriloru autentice

Articolul 1188

Candu originalulu esiste, copia legalisata nu poate face credința de catu despre ceea ce se coprinde în originale, înfățișarea căru se poate cere totu'd'auna.

Candu originalulu nu esiste, copiele legalisate de oficiarii publici competinti se credu, după distincțiunile urmatore:

- 1) Copiele scose din ordinea magistratulu, părțile fiindu fața sau chiamate, cu formele legali, precumu și copiele scose, fără interventiunea magistratulu, dar de fața cu părțile cari au asistatu de buna voia loru, au aceeași credința ca și titlurile originali.
- 2) Copiele cari se voru fi datu de oficiarii publici competinti, fără interventiunea magistratulu sau consimțimentulu partiloru, făcut asemenea credința după trei'deci ani, socotiți din dioa în cari sa'u datu aceste copii. Candu asemenea copii voru fi date de mai putinu de trei'deci ani nu făcut de catu unu inceputu de dovada.
- 3) Copiele legalisate de unu oficiaru publicu ne'competinte, nu potu face de catu unu simplu inceputu de dovada.
- 4) Copiele copieloru nu au nici o putere probatoria.

PARAGRAFUL V

- Despre acte recognitive

Articolul 1189

Actulu de recunoscerea unei datorii constatate prin unu titlu precedente, nu face proba despre datoria și nu dispensa pe creditori de a presenta titlulu originale de catu în urmatoarele casuri:

- 1) Candu actulu de recunoscere cuprinde cauza și obiectulu datoriei precum și data titlului primordiale, sau.
- 2) Candu actulu recognitivu avendu o dată de trei'deci ani este adjutatu de posesiune, și de unulu sau mai multe acte de recunoscere conforme cu dinsulu.

Actulu recognitivu, în cele doue casuri menționate, nu poate ave nici unu efectu despre ceea ce cuprinde mai multu de catu titlulu primordiale, sau despre ceea ce nu este în asemenare cu acestu titlu.

PARAGRAFUL VI

- Despre actele confirmative

Articolul 1190

Actulu de confirmatiunea sau ratificatiunea unei obligațiuni, în contra carii legea admite acțiunea în nulitate, nu este valabile de catu atunci candu face mențiune de motivulu acțiunii în nulitate, precum și despre intențiunea de a repara vitiulu pe cari se întemeia acea acțiune.

Secțiunea II

Despre mărturii

PARAGRAFUL I

- Despre casulu candu dovada prin mărturii nu este primita

Articolul 1191

Dovada despre unu lucru ore cari de o sumă sau de o valoru mai mare una suta cinci'deci lei, chiaru pentru depositu voluntariu, nu se poate face de catu sau prin unu actu autenticu, sau prin unu actu sub semnatura privată.

Nu se va primi nici o dată o dovadă prin mărturii, în contra, sau peste ceea ce cuprinde actulu, nici despre ceea ce s'aru pretinde ca s'ar fi disu înaintea, la timpulu, sau în urma confectionii actului, cu tote ca ar fi cestiune de o sumă sau valoru mai mica de una suta cinci'deci lei.

Articolul 1192

Articululu precedente se aplică și în casulu candu capitalulu unita cu dobinda cuvenită trece peste suma de una suta cinci'deci lei.

Articolul 1193

Celu cari a formatu cerere în judicata pentru o sumă mai mare de una suta cinci'deci lei, chiaru de va voi a'și restringe cererea la una suta cinci'deci lei, nu va fi primitu a infatisa dovada prin mărturii.

Articolul 1194

Dovada prin mărturii nu se poate admite nici în casulu cererea în judecata este pentru o sumă mai mica de una suta cinci'deci lei, dar cari este unu restu din o creanta ami mare, neconstatata prin inscisu.

Articolul 1195

Candu în aceeași instanța o parte face mai multe cereri, pentru cari nu are unscrisuri, dacă tote aceste cereri, unindu'se, trecu pestesuma de una suta cinci'deci lei, dovada prin marturi nu poate fi admisă, chiaru candu creditoru aru pretinde ca caest creanțe provinu din anumite cause și nu s'au nascutu în diferite epoce, afară numai dacă creditoru a dobenditu aceste drepturi de la alte persoane, prin succesiune, donatiune sau cu unu modu ore'cari.

Articolul 1196

Tote cererile sub ori'ce titlu cari nu sînt justificate prin inscisu, se voru face prin aceeași petitiune. Ori'ce alte pretențiuni posteriore neprobate prin inscisu și cari se putea face la darea petitiunei nu voru mai fi primite.

Articolul 1197

Regulele mai susu prescise nu se aplică în casulu candu esiste unu inceputu de dovada scrisă.

Se numesce inceputu de dovada ori' ce scriptura a acelui în contra căru s'a formatu petitiunea, sau acelui ce elu represinta, și cari scriptura face a fi de credutu faptulu pretinsu.

Articolul 1198

Acele regule nu se aplică însă totu d'auna candu creditorulu nu'i a fostu cu putinta a'și procura o dovadă scrisă despre obligațiunea ce pretinde sau a conserva dovada luată, precum:

- 1) La obligațiunile cari se nascu din quasi'contracte și din delictu sau quasi'delictu;
- 2) La depositulu necesariu, în casu de incendiu, ruina, tumultu sau naufragiu, și la depozitele ce făcut călătorii în ospătăria unde tragu; despre tote acestea judecătorulu va ave în vedere calitatea personelu și circumstantiele faptulu;

- 3) La obligațiunile contractante în casu de accidente neprevedute, candu nu este cu putinta partiloru de a face inscisu;
- 4) Candu creditorulu a perdutu titlulu ce'i servea de dovada scrisă, din o cauza de forta majore neprevedute.

Secțiunea III

Despre presumpțiuni

Articolul 1199

Presumpțiunile sînt consecințele, ce legea sau magistratulu trage din unu faptulu cunoscutu la unu faptu necunoscutu.

PARAGRAFUL I

- Despre presumpțiunile stabilite de lege

Articolul 1200

Sînt presumpțiuni legali acelea cari sînt determinate speciale prin lege, precumu:

- 1) Actele ce legea le declara nule pentru ca le privesce făcute în fraudea dispozițiilor sale;
- 2) În casurile candu legea declara ca dobîndirea, sau liberatiunea unui debitoru resulta din ore'cari împrejurări determinate;
- 3) Puterea doveditoare ce legea da marturisirii, sau juramentulu ce face o parte;
- 4) Puterea ce legea acorda autorității lucrului judecatu.

Articolul 1201

Este lucru judecatu atunci candu a doua cerere de judecată are același obiectul, este întemeiata pe aceeașu cauza și este între aceeași părți, facuta de ele și în contra lor în aceeași calitate.

Articolul 1202

Presumptia legale dispensa de ori'ce dovada pe acela în favoarea cărui este facuta.

Nici o dovadă nu este primită împotriva presumpțiunii legali, candu legea, în puterea unei asemenea presumpțiuni, anula unu actu ore'cari, sau nu da dreptu de a se reclama în judecata, afară numai de casurile, cînd legea a permisu dovada contraria și afară de aceea ce se va dice în privinta juramentulu și marturisirii ce aru face o parte în judecata.

PARAGRAFUL II

- Despre presumpțiunile cari nu sînt stabilite de lege

Articolul 1203

Presumpțiunile cari nu sînt stabilite de lege, sînt lăsate la luminile și intelegciunea magistratulu; magistratulu nu trebuie să se pronunțe de catu întemeindu'se pe presumpțiuni, cari se aibă o greutate și puterea de a nasce probabilitate; presumpțiunile nu sînt permise magistratulu de catu numai în casurile candu este permisă și dovada prin marturi, afară numai dacă unu actu nu este atacatu ca s'a facutu prin fraude, dolu sau violentia.

Secțiunea IV

Despre mărturisirea unei părți

Articolul 1204

Se poate opune unei părți mărturisirea ce a facutu sau înaintea începerii judecatei sau în cursulu judecatei.

Articolul 1205

Mărturisirea estra'judiciară cerbale nu poate servi de dovada candu obiectulu contestatiunei nu poate fi doveditu prin marturi.

Articolul 1206

Mărturisirea judiciară se poate face înaintea judecătorulu de însuși partea prigonitoria, sau de unu imputernicitu speciale alu ei spre a face mărturisire.

O asemenea mărturisire face deplina dovada în contra acelu, cari a marturissitu, nu sa poate despărți în contra'i și nu poate fi revocată de elu, afară numai de va proba ca a făcut'o din eroare de faptu.

Secțiunea V

Despre juramentu

Articolul 1207

Juramentulu judiciaru este de doue spetii:

- 1) Acela ce o parte prigonitoare da celei'l'alte; acestu juramentu se numesce decisoriu.
- 2) Acela cari judecătorulu, de la sine, da la una sau cea'alta din părțile prigonitoare.

PARAGRAFUL I

- Despre juramentul decisoriu

Articolul 1208

Juramentul decisoriu poate fi datu în ori'ce felu de contestatiune.

Articolul 1209

Juramentul nu poate fi datu de catu asupra unei fapte personali a celui, căru se propune a jura.

Articolul 1210

Acestu juramentu poate fi datu în totu cursulu procesului cu tote că nu esiste nici unu inceputu de dovada despre cererea sau esceptiunea asupra carii se propune jurarea.

Articolul 1211

Acela, căru se da juramentulu, dacă nu'lu primesce sau nu'lu referesce adversarului seu, ori adversarulu, cari refusa juramentulu ce'i s'a referitu, voru cade în pretentiunea, sau în propunerile loru, de apărare.

Articolul 1212

Acela, căru se da juramentulu, nu poate a'lu referi candu obiectulu juramentului este unu faptu personale alu lui, nu și alu celei'alte părți.

Articolul 1213

Candu o parte a juratu, cea'alta nu mai este primită a proba falsitatea juramentului.

Articolul 1214

Partea cari a datu sau cari a referitu juramentulu nu mai poate a'lu retrage, dacă adversarulu a declarat ca este gata a jura.

Articolul 1215

Juramentulu facutu sau refusatu nu da o dovadă de catu în favoarea sau în contra acelu cari l'a datu, sau în favoarea ori în contra ereditoru sei so acelu cari 'lu infatiseda.

Articolul 1216

Juramentulu datu debitorului de unulu din creditorii solidari și facutu, nu libera pe debitoare de catu pentru partea acelu creditoare.

Articolul 1217

Juramentulu datu de debitoare unui din creditorii solidari și refusatu de acesta, libera pe debitoare numai pentru partea creditorului cari a refusatu a jura.

Articolul 1218

Juramentulu datu de unulu din creditorii solidari și refusatu de debitoare, sau juramentulu facutu de creditoare, după propunerea debitorului, profita la toți debitorii solidari. Juramentulu datu debitorului principale și facutu de elu, libera și pe fidejuse (chezasu). Juramentulu datu fidejusei și facutu profita debitorului principale. În aceste din urma dou casuri, juramentulu co'debitorului solidaru sau alu fidejusei, nu profita celoru alți debitori sau debitorului principale, de catu atunci, cînd juramentulu a fostu datu asupra ființei datoriei, iar nu asupra existentei solidarității sau a cauțiunei.

PARAGRAFUL II

- Despre juramentul datu din oficiu

Articolul 1219

Judecătorului poate da juramentu la una sau la alta din părțile prigonitoare. Acestu juramentu se da, sau spre a se completa consciinta magistratului, în decisiunea causei, sau spre a se pute determina suma condamnatiunei.

Articolul 1220

Judecătorului nu poate da din oficiu juramentu, sau asupra cererii sau asupra esceptiunei opuse, de catu sub urmatoarele dou condițiuni:

- 1) Ca cererea sau esceptiunea sa nu fia pe deplinu justificată;
- 2) Ca cererea sau esceptiunea sa nu fia cu totul lipsită de probe.

Afară de aceste dou casuri, judecătorului nu poate de catu sau a adjudeca a sau a respinge curatu cererea sau esceptiunea.

Articolul 1221

Juramentulu datu din oficiu unei din părți, nu poate fi referitu de acesta parte celei'alte.

Articolul 1222

Juramentul asupra valorii obiectului reclamantului nu poate fi dat de judecătorului reclamantului de către el atunci, când constatarea acelei valori va fi imposibilă de a se face cu alt mijloc; chiar în acest caz, judecătorului este dator să determine suma până la care reclamantul va fi crezut pe juramentul său.

Titlul IV

Despre contractul de căsătorie și despre drepturile respective ale soților

Capitolul 1

Articolul 1223

Legea guvernează asocierea conjugală, în privința averilor, conform regulilor prevăzute în capitolul următor, dacă părțile nu au făcut convenții speciale.

Articolul 1224

Veri'ce convenții matrimoniale sînt libere între soți, întru cât acelea nu vîntă drepturile bărbatului de capul familiei, sau de capul asocierii conjugale, și întru cât nu derogă la dispozițiile prohibitive ale acestui codex.

Articolul 1225

Nu pot soții, în contractul lor de căsătorie, să modifice drepturile ce da legea la titlul IX și X din Cartea I, celui dintre soți care supraviețuiește celui altu.

Articolul 1226

Nu vor putea asemenea să facă nici o convenție sau renunțare care ar avea de obiect să schimbe ordinea legală a succesiunilor între dînsii și descendenții lor.

Articolul 1227

Cînd părțile declară în contractul lor de căsătorie că adoptă regimul dotal, asocierea conjugală, în privința averilor se va regula întru tot după cele prevăzute la capitolul următor.

Articolul 1228

Convențiile matrimoniale vor fi făcute prin tribunalul, mai înainte de celebrarea căsătoriei, după formele stabilite în Codexul de procedură, sub pedepse nulitate.

Articolul 1229

Scămbiurile ce s'ar face la acele convenții, mai înainte de celebrarea căsătoriei, sînt supuse la aceleași formalități, ca și convențiile matrimoniale.

Deosebit de acesta, ele nu vor fi valabile, dacă nu se vor face în prezența și cu consimțimentul simultan al tuturor persoanelor care au figurat la contractul de căsătorie.

Articolul 1230

Scămbiurile, făcute conform regulilor cuprinse în precedentele articole, nu vor fi valabile în prezența unui al treilea persoană dacă nu vor fi trecute în josul contractului de căsătorie.

La caz de contravenție, tribunalul și grefiarul vor fi supuși la acțiune recursivă civilă pentru daune interese, deosebit de alte pedepse dacă va fi un asemenea caz.

Articolul 1231

Minorele, care este capabilă de a se căsători, este capabilă să facă și orice relative la contractul său de căsătorie. Acele convenții de dînsul făcute sînt valabile, dacă a fost asistat, afacerea lor, de persoanele aloror consimțiment este necesar pentru validitatea căsătoriei.

Articolul 1232

Regimul căsătoriei, fie legal, fie convențional, începe din ziua celebrării căsătoriei înaintea oficialului stării civile: nu se poate stipula că el va începe după un termen ore'care, sau la împlinirea vre unei condiții.

Capitolul 2

Despre regimul dotal

Articolul 1233

Dotea este averea ce se aduce bărbatului, din partea sau în numele femeii, spre a-l ajuta să susțină sarcinile căsătoriei.

Articolul 1234

Este dotal totu ceea ce femeia își constituie dreptul dote.

Este asemenea dotal, în lipsa de declarație contrară, totu ceea ce se da femeii, în contractul său de căsătorie, sau de un al treilea sau de viitorul ei bărbat.

Secțiunea I

Despre constituțiunea dotii

Articolul 1235

Constituțiunea de dota coprinde tota averea presinte și viitoria a femeii, seu numai tota averea presinte ori viitoria, sau numai o parte din averea presinte ori viitoria, sau chiaru numai unu obiectul individuale. Constituțiunea, facuta în tremeni generali, de tota averea femeii, nu coprinde averea sa viitoria.

Articolul 1236

Dotea nu poate fi constituită nici adaugita în timpul căsătoriei.

Articolul 1237

Dacă tatalu și mama constituiescu împreună o dote, fără a distinge fia'căru, dotea se considera constituită în porțiuni egali.

Dacă dotea este constituită numai de tata pentru partea sa și a mamei, acesta, chiaru presinte de ar fi fostu în afacerea contractului și chiaru de l'ar fi subscrisu, nu va fi de locu indatorata, și dotea va remane intrega în sarcina tatălui.

Articolul 1238

De și fiia dotată de tatalu sau de mama sa aru ave averea sa propria de cari se bucura, dotea se va lua în averea constituitorilor, dacă nu este stipulațiune contraria.

Articolul 1239

Candu celu remasu în vieta dintre soți constitue o dote din bunuri paterne și materne fără a specifică porțiunea fia'căruia, dotea se va lua mai anteiu din partea ce are viitorulu sotiu în averea defunctului și, la neajungere, din averea sotiului constituitoru.

Articolul 1240

Cei ce constituiescu o dote sînt datori sa respunda de evicțiunea și de vitiele obiectelor constituite după regulele stabilite la titlulu pentru vendare.

Articolul 1241

Dotea cari consiste în capitalu produce de dreptu dobînda, din dioa căsătoriei, în contra celoru ce au promis'o, chiaru de ar fi unu terminu pentru plata, dacă nu este stipulațiune contraria.

Secțiunea II

Despre condițiunea averii dotali în timpul căsătoriei

Articolul 1242

Numeru barbatulu are administrațiunea averii dotali în timpul căsătoriei.

Elu singuru are dreptu de a urmări pe debitorii și pe deținătorii averii dotali, de a lua fructele și dobandile și de a primi capitalurile.

Cu tote acestea, se poate stipula în contractului de căsătorie, ca femeia va primi ea însăși pe fie'cari anu și sub quitantele ei singure, o parte din veniturile sale pentru întreținerea și trebuințele sale personali.

Articolul 1243

Barbatulu este supusu, în privinta averii dotali la tote obligațiunile unui usufructuariu.

Elu este respundetoru de tote prescripțiunile questigate asupra averii dotali, precumu și de stricăciunile intemperate în aceeași avere din a sa negligența.

Articolul 1244

Barbatulu nu este datoru sa dea cauțiune pentru primirea dotii miscatore a femeii, dacă mu s'a supusu la acesta îndatorire prin contractului de căsătorie.

Articolul 1245

Dacă dotea sau o parte din dote consiste în obiecte miscatore, prețuite prin contractului de căsătorie, barbatulu se face proprietarulu acelu obiecte, remaindu debitoru de pretulu loru afară dacă s'a cuprinsu în contractului căsătoriei declarațiunea ca prețuirea nu face vendare.

Articolul 1246

Prețuirea nemiscatelor, facuta prin contractului de căsătorie, nu stramuta proprietatea loru la barbatu, dacă nu este declarațiune espresa de acesta.

Articolul 1247

Nemiscatorulu, questigatu în timpul căsătoriei prin bani dotali, nu devine dotale dacă nu s'a stipulatu în contractului de căsătorie asemenea întrebuințare a baniloru dotali.

De asemenea, nu devine dotale immobilulu ce s'aru da spre plata dotii cari a fostu constituită în bani.

Articolul 1248

Nici barbatul, nici femeia, nici amendouii împreună nu pot, în timpul căsătoriei, a instraina, nici a ipoteca immobilul dotale, afară de casurile prevedute la art. 1249, 1250, 1252, 1253, 1254.

Articolul 1249

Dotea mobilă care, după distincțiunea art. 1245 și 1246, este proprietatea a femeii, nu poate fi alienată de acesta decât cu autorizatiunea bărbatului, sau, în casu de refuz din partea acestuia, cu permisiunea judecătii.

Articolul 1250

Femeia poate, observându formalitățile prescrise prin art. precedentă, să dea immobilul său dotal:

- 1) Pentru capătirea copiilor săi dintr-o căsătorie anterioară;
- 2) Pentru capătirea copiilor comuni amboror soților.

Articolul 1251

Când femeia instrainează o avere dotală cu permisiunea justiției, în casu de refuz de autorizare din partea bărbatului, acesta conservă de drept folosința lucrului instrainat.

Articolul 1252

Immobilul dotal poate fi instrainat, cându înstrăinarea sa este permisă prin contractul de căsătorie.

Articolul 1253

Immobilul dotal poate asemenea, consimțindu femeia, să se instraina cu permisiunea justiției și după formele vendarilor publice:

- 1) Spre a scoate de la închisoare pe bărbat sau pe femeie;
 - 2) Spre a procura alimente familiei în casurile prevedute prin art. 185, 187 și 188 de la titlul despre căsătorie;
 - 3) Spre a plăti datoriile femeii sau ale celor care nu constituie dote, cându acele datorii au dat anterior căsătoriei;
 - 4) Spre a face reparații mari neapărate pentru conservarea imobilelor dotale;
 - 5) În fine, cându acel imobil se stapinește în indiviziune cu alții și este recunoscut că nu se poate împărți.
- În casu cându licitațiunea pentru cauză aici expresă aru fi provocată de o a treia persoană, în puterea art. 728 și 1388, consimțimentul femeii pentru înstrăinarea imobilelor dotale nu este neapărat.
- În toate casurile ceea ce prinosesce din pretul vânzării peste trebuințele recunoscute va rămâne dotal și se va întrebuința spre cumpărare de alt imobil, de se poate.

Articolul 1254

Immobilul dotal poate fi scambiat, cu consimțimentul femeii, pe alt imobil de valoare cel puțin de patru cincimi din valoarea sa, justificându-se de utilitatea scambului, dădindu-se autorizatiunea justiției, și după o prețuire prin experți numiți din oficiu de tribunal.

În acestu casu, immobilul primitu în schimb va fi dotal; adăugându în bani ce s'ar putea lua pe lângă immobilul primitu, va fi asemenea dotal; și se va întrebuința spre cumpărare de imobile, de se poate.

Articolul 1255

Dacă, afară de casurile excepționale mai sus arătate, femeia sau amendouii soții împreună instrainează immobilul dotal, femeia sau moștenitorii săi poate face să se revocă instrainarea, în cursu de zece ani după desfacerea căsătoriei.

Femeia va avea același drept în cursu de zece ani după separatiunea patrimoniilor. Bărbatul va putea și el însuși să facă să se revocă alienatiunea în timpul căsătoriei, rămăndu cu toate acestea supus la daune-interese către cumpărătoru, dacă nu va fi declarat în contractu că immobilul vândut este dotal.

Articolul 1256

Dacă dotea este în pericol de a se pierde și desordinea dărilor bărbatului este ajunsă la așa grad în care este îndoielnic dacă averea sa ar putea fi îndestulă pentru verice acțiuni ce femeia ar putea să aibă la timpul convenit, în contra averii bărbatului, ea va putea urmări separarea patrimoniilor.

Articolul 1257

Numai femeia poate să ceră separatiunea patrimoniilor. Creditorii personali ai femeii nu o pot cere decât cu consimțimentul său.

Cu toate acestea, în casu de faliment sau de nesolvabilitate a bărbatului, creditorii femeii pot exercita drepturile acestea până la suma la care se ridică creanțele lor.

Articolul 1258

Separatiunea patrimoniilor nu se poate face decât prin judecată; verice separatiune de patrimoniu între bărbat și femeie, făcută de bunăvoie în timpul căsătoriei este nulă.

Articolul 1259

Cererea pentru separatiunea patrimoniului nu se va socoti formată de catu după ce o va fi autorisat președintele tribunalului.

Atatu acea cerere, candu ar fi autorisata catu și otarirea ce ar interveni voru trebui sa fia publicate, după formele și la epocile prescise în codicele de procedura, sub pedepsa de nulitate, ce va pute fi opusă atît de creditorii bărbatului, catu și de însuși barbatulu.

Articolul 1260

Confesiunea bărbatului nu va pute face proba, chiar dacă nu s'ar afla creditori.

Articolul 1261

Creditorii bărbatului potu interveni în instamnta spre a contesta cererea pentru separarea patrimoniului.

Articolul 1262

Separatiunea patrimoniului de și pronuntiata de judecată, va fi nulă, dacă, în cursu de o luna de la pronunțarea otaririi și în urma publicarilor de cari se face mențiune la art. 1259, nu se va fi inceputu esecutarea otaririi.

Acea esecutare se va face prin plata reale, a drepturilor femeii, pe mesura averii bărbatului, constatată prin actu autenticu, sau prin urmăriri începute și neîntrerupte.

Articolul 1263

Otarirea cari a pronuntatu separarea patrimoniului are efectu din dioa candu s'a formatu cererea, fără inse ca acela să se intinda la actele de administrațiune ale bărbatului, făcute în urma cererii și mai înainte de otarire.

Articolul 1264

Creditorii bărbatului potu ataca separatiunea de patrimoniu, pronunțată și chiar esecutata cu fraude în contra drepturilor lor.

Articolul 1265

Femeia cari a questigatu separatiunea de patrimonie, dobandesce libera administrațiune a avutului seu. Ea poate dispune de averea sa mobile și chiar a o instreina; dar nu poate instreina immobilulu fără consimțimentulu bărbatului seu, sau, la casu de refusu, fără autorisatiunea judecății.

Articolul 1266

După separatiunea patrimoniului, femeia este datore să contribuie, după puterea mijloacelor sale și ale bărbatului, la sarcinele casei și la crescerea copiilor comuni. Ea este datore se intempine aceste sarcine în totu numai cu al seu, dacă bărbatului nu 'i a mai remasu nimicu.

Articolul 1267

În casu de separatiune de patrimonie barbatulu nu este respundetoru pentru întrebunitarea ce ar pute face femeia cu pretulu immobilului seu instreinat prin autorisatiunea judecatei, afară numai dacă a luitu parte la contractu, sau dacă este probatu ca pretulu a fostu primitu de dinsulu, sau s'a întrebuintatu în folosulu seu.

Articolul 1268

Inchiriarea sau arendarea ce face barbatulu de averile dotali ale femeii pe mai multu de cinci ani, nu sînt obligatorie, în casu de separatiune de patrimonie sau de desfacerea căsătoriei, pentru femeia sau pentru moștenitorii sei, de catu pînă la împlinirea de cinci ani de la inceputulu lor, sau pînă la împlinirea veri căru periodu cincinale urmatoru în cari se afla părțile, la epoca separațiunii de patrimonie sau a desfacerii căsătoriei.

Articolul 1269

Reînnoirea de arendare sau de inchiriare a averilor dotali, facuta de barbatu înainte expirării contractului cu mai multu de doui ani pentru bunurile rurali și cu mai multu de unu anu pentru case, remane fără efectu pentru femeia sau moștenitorii sei, dacă, în momentulu separațiunii de patrimonie sau al desfacerii căsătoriei, încă n'a inceputu a se pune în lucrare.

Articolul 1270

Separatiunea de patrimonie între barbatu și femeia poate inceta și regimele creatu prin contractulu de căsătoria poate fi restabilitu cu consimțimentulu amboru partilor.

Acesta restabilire nu se poate face de catu prin tribunalu, după formele prescise în codicele de procedura.

În acestu casu tote sînt puse în starea de mai înainte, ca și cum n'ar fi fostu separatiune, fără însă a se atinge întru nimicu efectulu acelor făcute de femeia, în urmarea art. 1265, 1266 și 1267.

Veri ce convențiune, prin cari sotii aru modifica regimele creatu prin contractulu lor de căsătoria este nulă.

Secțiunea III

Despre restitutiunea dotii

Articolul 1271

Obligațiunea de a restitui dotea ia naștere sau prin desfacerea căsătoriei, sau prin separațiunea de patrimonie, sau prin absința unui dintre soți.

Articolul 1272

Dacă dotea consiste în imobili, sau în mobili, cari după cele legiuite în art. 1245 și 1246, au fost remase în proprietatea femeii, barbatul sau moștenitorii sei pot fi constrinsi a o restitui îndată ce obligațiunea de restituire a luat naștere.

Articolul 1273

Dacă dotea consiste în bani sau în alte imobili cari au fost trecuți în proprietatea bărbatului, conformu art. 1245 și 1246, obligațiunea de restituire are terminu de unu anu din momentul de candu a luat naștere. Acea obligațiune, în casu de separațiune din patrimonie, va trebui sa fie plătită sau asigurată îndată fără nici o distincțiune.

Articolul 1274

Dacă mobilele, a căroră proprietate a ramas a femeii, au peritu prin usu și fără culpa bărbatului, acesta nu va fi datoru sa întorca de catu pa cele remase și în starea în cari se voru afla.

Cu tote acestea femeia va ave facultate, în ceea ce privesce rufele, vestimentele și alte obiecte de întrebuințarea sa personale, sa ia pe cele ce servescu la uzul seu actual fără a distinge dacă chiar acelea au fost constituite ca dote sau dacă a u fostu făcute în timpul căsătoriei.

Asemenea și în casulu candu acelea au fost constituite estimate, femeia va ave facultatea a lua în natura lucrurile cari servescu la usulu seu actual, sau a cere estimatiunea celor constituite ca dote, remaindu să se prinda acea suma în restulu dotii de restituitu.

Articolul 1275

Dacă dotea cuprinde obligațiuni sau constituiuni de rendită cari au peritu, în totu sau în parte, fără negligența bărbatului, acesta nu va fi răspundetoru, ci se va libera reconstituindu contractele.

Articolul 1276

Dacă dotea coprinde unu usufructu, barbatul sau moștenitorii sei voru fi obligați sa restituie numaidreptulu de usufructu, nu și fructele din timpul căsătoriei.

Articolul 1277

Dacă căsătoria a tinutu de ce ani de la împlinirea terminilor puse pentru plata dotii, femeia sau moștenitorii sei o voru pute repeti de la barbatu, la epoca restituțiunii, fără sa fie datori a proba ca elu a primit'o. Barbatulu nu se va pute apera de îndatorirea de a o restitui, de catu dacă va proba ca a facutu cuvenitele diliginte spre ași o provoca și ca acelea ce au ramas fără efect.

Articolul 1278

Dobindele și fructele dotii sînt de dreptu datorite de barbatu sau de moștenitorii sei, din dioa evenimentului cari a datu naștere la obligațiunea restituțiunii.

Articolul 1279

Dacă căsătoria seesface prin mortea bărbatului, femeia are alegerea de a cere, pentru cursulu anului de doliu, sau dobinde sau fructele dotii sale, sau alimente din succesiunea bărbatului seu.

În tote casurile, abitațiunea în cursulu acelu anu și veșmintele de doliu trebuescu a se procura femeii din succesiunea bărbatului sau.

Articolul 1280

Candu sarcinele căsătoriei inceteza pentru barbatu, fructele immobililoru dotali se impartu între barbatu și femeia sau între moștenitorii lor, în proporțiunea timpului catu a duratu bucurarea bărbatului de dote în cursulu celui după urma anu.

Anul începe din dioa candu s'a celebratu căsătoria.

Articolul 1281

Femeia are ipoteca legale, supusă cu tote acestea la inscripțiune, asupra imobileloru bărbatului seu, pentru dotea cea alienabile. În nici unu casu femeia nu va pute renunța la acesta ipoteca, sub pedepsa de nulitate.

Articolul 1282

Dacă, în momentul candu tatalu sau mama a constituitu fiicei sale o dote, barbatulu era deja nesolvabile și nu avea nici arte, nici profesiune, fiica dotată nu va fi datore sa reporteze la succesiunea tata'seu sau mamei sale de catu acțiunea ce are sau ar putea ave în contra bărbatului pentru restituțiunea dotii.

Dacă barbatulu a devenitu nesolvabile în timpul căsătoriei, sau dacă avea o arte sau o profesiune cari 'i tinea locu de avere, perderea dotii cade numai asupra femeii.

Secțiunea IV

Despre averea parafernale

Articolul 1283

Tota averea femeii cari nu este dotale este paraferna sau averea estradotale.

Articolul 1284

Dacă tota averea femeii este parafernale și dacă, în contractului de căsătorie, nu este convențiune cari să determine porțiunea contributivă a femeii la sarcinile căsătoriei, femeia va contribui cu a treia parte din veniturile sale.

Articolul 1285

Femeia are administrarea și folosința averii sale parafernale. Ea nu poate aliena acea avere, nici să stea în judecată pentru dinsa, decât cu autorizarea bărbatului, sau la cererea de refuz din partea acestuia, cu permisiunea judecătorești.

Articolul 1286

Dacă femeia dă bărbatului sau procuratorului să admistre averea parafernale, bărbatul va avea către femeia toate obligațiile unui mandatariu.

Dispozițiuni particulare

Articolul 1287

Supunându-se regimului dotale, soții pot cu toate acestea să stipuleze o societate de achiziții, ale cărei efecte sînt cele următoare.

Articolul 1288

Soții cari stipulează, în contractului lor, de căsătorie, o societate de achiziții, păstrează fiecărui pe sîna sa, datoriile sale actuale și viitoare și mobiliile respective prezente și viitoare.

Articolul 1289

Dacă mobiliile, existente la epoca căsătoriei, sau cari au cadut unui dintre soți mai în urmă, n-au fost constatate prin inventar regulat, ele vor fi socotite ca achiziții.

Articolul 1290

Toate câte soții voru cîștiga prin industria lor, sau amândoi împreună sau fiecărui în parte; toate fructele și veniturile averii dotale și ale celei parafernale cari se voru economisi, voru forma fondul comun al acestei societăți.

Articolul 1291

La încetarea sarcinilor căsătoriei, fondul comun de cari se face mențiune în articolul precedent, se va împărți pe jumătate între soți sau între moștenitorii lor, după regulile și urmările stabilite pentru împărțirea succesiunilor.

Articolul 1292

Impartiala nu se va face decât după restituirea dotii și după ce amândoi soții voru lua din fondul comun sumele ce și datorescu reciproc.

Articolul 1293

În cazul când amândoi soții voru avea, pentru drepturi ale lor personale, să preluie valoarea din fondul comun, femeia sau moștenitorii ei voru trece înaintea bărbatului.

Titlul V

Despre vindere

Capitolul 1

Despre natura și forma vinderii

Articolul 1294

Vinderea este o convențiune prin cari două părți se obligă între sine, una să transmită celei alte proprietatea unui lucru și acesta să plătească celei dîndu-i prețul lui.

Articolul 1295

Vinderea este perfectă între părți și proprietatea este de drept strămutată la cumpărător, în privința venditorului, îndată ce părțile sau învoituri asupra lucrului și asupra prețului, de și lucrul încă nu se va fi predat și prețul încă nu se va fi plătit.

În materia de vindere de imobile, drepturile cari rezultă din vinderea perfectă între părți, nu pot să se opună, mai înainte de transcripția actului, unei alte persoane cari ar avea și ar fi conservat, după lege, oricare drepturi asupra imobilului vîndut.

Articolul 1296

Vinderea se poate face sau pure sau sub condițiune.

Ea poate avea de obiectul două sau mai multe lucruri alternative.

În toate cazurile efectele sale sunt regulate după principiile generale ale convențiilor.

Articolul 1297

În cazul de vânzare făcută prin dare de arvună, convențiunea accesorie a arvunei nu va putea avea nici un efect:

- 1) Dacă convențiunea principală a vânzării este nulă;
- 2) Dacă vânzarea se execută;
- 3) Dacă vânzarea se reziliează prin comun consimțământ;
- 4) Dacă executarea vânzării a devenit imposibilă fără culpa nici unei din părți.

Arvună în aceste cazuri se va înapoia sau se va prinde în prestațiunile reciproce, după împrejurări.

Articolul 1298

Dacă vânzarea nu s-a executat prin culpa unei din părțile contractanților, acesta va pierde arvună data sau o va întorci îndoita având-o primită, dacă partea care nu este în culpa nu are alege mai bine să ceră executarea vânzării.

Articolul 1299

Dacă s-a vândut marfă cu gramada vânzarea este perfectă de și marfele n-au fost încă cântărite, numerate sau măsurate.

Articolul 1300

Dacă însă marfele nu s-au vândut cu gramada ci după greutate, după număr, sau după măsură, lucrurile vândute rămân în risicul pericolului vânzătorului, până ce vor fi cântărite, numerate sau măsurate; dar acesta nu împiedică pe cumpărătorul de a cere și a dobândi în cazul de neexecutare, sau predarea lucrurilor vândute sau daunele interese, dacă se cuvine.

Articolul 1301

În privința vinului, a uleiului și a altor asemenea lucruri care, după obiceiul se gustă mai înainte de a se cumpăra, vânzarea nu există până ce cumpărătorul nu le a gustat și n-a declarat că-i convine.

Articolul 1302

Vânzarea făcută pe încercare este totuși d'una presupusă condițională până la încercare.

Articolul 1303

Pretul vânzării trebuie să fie serios și determinat de părți.

Articolul 1304

Cu toate acestea determinarea prețului poate fi lăsată la arbitrajul unei alte persoane.

Articolul 1305

Cheltuielile vânzării sunt în sarcina cumpărătorului, în lipsa de stipulațiune contrară.

Capitolul 2

Cine poate cumpăra sau vinde

Articolul 1306

Poate cumpăra și vinde toți cărora nu le este oprit prin lege.

Articolul 1307

Vânzarea nu se poate face între soți de cătușă pentru cauza de liquidare și anume:

- 1) Când, în cazul de separare de patrimoniu, unul dintre soți dă celui altu, dreptul plății unei datorii, o avere a sa;
 - 2) Când bărbatul cede femeii, chiar neseplată, din averea sa, pentru o cauză legitimă precum pentru un imobil ce era dator să cumpere cu bani dotați, sau pentru o sumă ce-i datora;
 - 3) Când femeia cede bărbatului său, din avutul său propriu, dreptul plății unei sume promise bărbatului ca dote.
- În toate cazurile moștenitorii rezervați ai părților contractanți au dreptul de a ataca asemenea operațiuni dacă ele ascund beneficii indirecte.

Articolul 1308

Sub pedeapsa de nulitate, nu se poate face adjudicatarii nici directe, nici prin persoane întreprinse:

- 1) Tutorii, ai averii celor de sub tutela;
- 2) Mandatarii, ai averii ce sunt însărcinați să vândă;
- 3) Administratorii, ai averii comunelor sau stabilimentelor încredințate îngrijirii lor;
- 4) Funcționarii publici ai averilor Statului ale căror vânzări se fac printr'unși.

Articolul 1309

Judecătorii și supleenții, membrii ministerului public și avocații nu se pot face cesionari de drepturi litigioase, cari sînt de competența curții de apel, în a cărei circumscripție își exercită funcțiunile lor, sub pedepsa de nulitate, spese sau daune'interese.

Capitolul 3

Despre lucrurile cari se pot vinde

Articolul 1310

Tote lucrurile cari sînt în comerț pot să fie vendute, afară numai dacă vre o lege a opitu acesta.

Articolul 1311

Dacă în momentul venderei, lucrul vendut era perit în totu, vinderea este nulă. ' Dacă era perit numai în parte cumparatorul are alegerea între a se lasă de contractu sau a pretinde reducerea prețului.

Capitolul 4

Despre obligațiunile venditorului

Secțiunea I

Dispozițiuni generali

Articolul 1312

Venditorulu este datoru să esplice curatu îndatoririle ce înțelege a lua asupra'și. Veri'ce clausa obscura sau indouiosa se interpreta în contra venditorului.

Articolul 1313

Venditorulu are doue obligațiuni principale, a preda lucrulu și a respunde de dinsulu.

Secțiunea II

Despre predarea lucrului

Articolul 1314

Predarea este strămutarea lucrului vendut în puterea și posesiunea cumpărătorului.

Articolul 1315

Obligațiunea de a preda imobilele se indeplinesce, din partea venditorului, prin remiterea chiaiilor, dacă e vorba de o clădire, sau prin remiterea titlului de proprietate.

Articolul 1316

Predarea lucrurilor mobili se face;

Sau prin tradițiune reale, sau prin remiterea chiaiilor clădirii, în cari se afla puse, sau prin simplulu consimțimentu alu partiloru, dacă strămutarea nu se potu face în momentul venderii, sau dacă cumparatorul le avea în puterea sa, la facerea venderei, cu vre unu altu titlu.

Articolul 1317

Spesele predării sînt în sarcina venditorului, și ale redicării în sarcina cumpărătorului, dacă nu este stipulațiune contraria.

Articolul 1318

Tradițiunea lucrurilor necorporali se face, sau prin remiterea titlurilor, sau prin usulu ce face cumparatorul de dinsele, cu consimțimentulu venditorului.

Articolul 1319

Predarea trebuie să se facă la loculu, unde se afla lucrulu vendut în timpul venderii, dacă părțile nu s'au invoitu altu'felu.

Articolul 1320

Dacă venditorulu nu face predarea în timpul determinatu de ambe părțile, cumparatorul va ave facultatea de a alege între a cere resoluțiunea venderii sua punerea sa în posesiune, dacă intardiarea nu provine de catu din faptulu venditorului.

Articolul 1321

În tote casurile, venditorulu trebuie să fia condamnatu la daune'interese, dacă urmeza vre'o vetemare pentru cumparatoru din nepredarea lucrului la timpul.

Articolul 1322

Venditorulu nu este datoru să predea lucrulu, dacă cumparatorul nu platesce prețulu și nu are datu de venditoru unu terminu pentru plata.

Articolul 1323

Elu nu va fi datoru să facă predarea, chiar de ar fi și datu unu terminu pentru plata, dacă de la vendere în coa cumparatorulu a cadutu în falimentu, sau în nesolvabilitate, în câte vendetoru se afla în pericolu de a perde pretiulu, afară numai dacă cumparatorulu va da cauțiune ca va plati la terminu.

Articolul 1324

Lucrulu trebuie să fie predatu în starea în cari se afla în momentulu venderii. Din acea di tote fructele sînt ale cumpărătorulu.

Articolul 1325

Obligațiunea de a preda lucrulu coprinde accesoriele sale și totu ce a fostu destinatu

Articolul 1326

Vendetoru este datoru sa predea coprinsulu lucrulu vendutu în mesura determinata prin contractu, însă cu modificările mai josu aretate.

Articolul 1327

Dacă venderea unui immobile s'a facutu ca aretare de coprinsulu seu, și pe atatu mesura, vendetoru este datoru sa predea cumpărătorulu, dacă acesta cere, coprinsulu aretatu în contractu. Neputendu, sau cumparatorulu necerendu, vendetoru este datoru sa sufere o scădere proporționale la pretiu.

Articolul 1328

Dacă, din contra, în casulu art. precedente, s'aru găsi ca coprinsulu lucrulu e mai mare de catu celu aretatu în contractu, cumparatorulu poate sau a complini pretulu după numerulu mesurilloru aflate, sau, dacă escedentele coprinsulu aflatu se redica la o a doue'decea parte a coprinsulu declaratu în contractu, a strica venderea.

Articolul 1329

În tote casurile de vendere facuta alt'felu de catu pe atatu mesura, fie venderea de unu corpu certu și limitatu, fie de mai multe fonduri distincte și separate, fie concepută cu espresiunea mesurei înaintea desemnarei obiectulu sau din contra, nici vendetoru n'are dreptu la adausu de pretu pentru escedente, nici cumparatorulla scădere, pentru lipsa, de catu în casulu candu escedentele sau lipsa pretuesce o a doue'decea parte din pretulu totale alu venderii.

Articolul 1330

Dispositiunile celoru trei articole precedenti nu se voru aplica de catu în lipsa de stipulațiune contraria între părți.

Articolul 1331

Candu, după art. 1328 și 1329, este casu de a se adaugi pretulu pentru excedent de măsuri, cumparatorulu are facultatea de a alege, între a strica venderea și a implini pretulu. Suplimentulu prețulu se respunde cu dobenda, dacă cumparatorulu a pastratu imobilele.

Articolul 1332

În tote casurile candu cumparatorulu are dreptu de a strica venderea vendetoru este datoru sa 'i restituiesca, deosebitu de pretu, dacă l'a priimitu, spelele contractulu.

Articolul 1333

Dacă s'au vendutu doue feluri printr'unu singuru contractu, dreptu unu singuru pretu, cu aretare de mesura fia'cărui, și coprinsulu unui este mai micu de catu celu declaratu, era alu celui'laltu mai mare, se va face compensatiune inrte pretulu escedentelu și pretulu lipsei, și acțiunea vendetoru pentru adăugire sau a cumpărătorulu pentru scădere de pretu va fi supusă reguleloru mai susu stabilite.

Articolul 1334

Acțiunea vendetoru pentru complinirea prețulu, și a cumpărătorulu pentru scăderea prețulu sau pentru stricarea contractulu, se prescriu printr'unu anu din diua contractulu.

Articolul 1335

Periculu totale sau parțiale alu lucrulu vendutu mai 'nainte de predare, se judeca după regulele generali ale obligatiuniloru conventionali.

Secțiunea III Despre raspunderea vendetoru

Articolul 1336

Vendetoru respunde către cumparatoru:

- 1) De linistita posesiune a lucrulu și
- 2) De vitiele aceluiași lucru.

PARAGRAFUL I

- Raspunderea de evicțiune

Articolul 1337

Vendetorul este de drept obligat, după natura contractului de vândere, a răspunde către cumpărătorul de evicțiunea totală sau parțială a lucrului vândut, sau de sarcinile la care s'ar pretinde supus acelui obiect și care n'ar fi fost declarate la facerea contractului.

Articolul 1338

Părțile pot, prin convenție, să adauge, să micșoreze sau să ștergă obligațiunea de a răspunde de evicțiune.

Articolul 1339

În nici un mod vânzătorul nu se poate sustrage de la răspunderea pentru evicțiunea care are rezultat dintr'un fapt personal al său: verile convenții contrare sunt nule.

Articolul 1340

Stipulațiunea prin care vânzătorul se descarcă de răspunderea pentru evicțiunea nu-l scutește de a restitui prețului, în caz de evicțiune, afară numai dacă cumpărătorul a cunoscut, la facerea vânzării, pericolul evicțiunii, sau dacă a cumpărat pe răspunderea sa proprie.

Articolul 1341

Când vânzătorul este răspundător de evicțiune, cumpărătorul, dacă este evins, are dreptul la cere de la vânzător;

- 1) Restituțiunea prețului;
- 2) Fructele, dacă este dator alie întorced proprietarului care l'a evins;
- 3) Cheltuielile instanței deschise de dînsul în contra vânzătorului și a celei deschise de evingetor în contra sa;
- 4) Daune interese și cheltuielile contractului de vîndere.

Articolul 1342

Dacă, la epoca evicțiunii, lucrul vândut se află de o valoare inferioară sau a suferit deteriorații ori prin neglijența cumpărătorului, ori prin evenimente independente de cumpărător, vânzătorul nu poate așera de a restitui prețului întregu.

Articolul 1343

Dar dacă cumpărătorul a tras folos din stricăciunile ce a făcut lucrului, vânzătorul are dreptul la opri din preț o sumă egală cu acele folos.

Articolul 1344

Dacă lucrul vândut se află, la epoca evicțiunii, de o valoare mai mare, din ori ce cauză, vânzătorul este dator să plătescă cumpărătorului, pe lîngă prețul vânzării, excedențele valorii în timpul evicțiunii.

Articolul 1345

Vânzătorul este dator să întorced cumpărătorului, el însuși, sau prin evingetor, toate cheltuielile necesare, utile și de întreținere ale aceluia.

Articolul 1346

Dacă vânzătorul a vândut cu rea credință fondul altui, el va fi dator să întorced cumpărătorului toate cheltuielile ce va fi făcut, chiar din cele de simplă plăcere.

Articolul 1347

Dacă cumpărătorul este evins numai de o parte a lucrului și acesta are, în privința totului, o așa însemnată în caz cumpărătorul n'ar fi cumpărat lucrul fără acea parte, el poate strica vânzarea.

Articolul 1348

Dacă, în caz de evicțiunea unei părți a fondului vândut, nu se strică vânzarea cumpărătorul are dreptul la cere valoarea, în momentul evicțiunii, a părții de care a fost evins, iar nu o parte proporțională din preț, ori de a crescut sau de a scăzut imobilele în valoare de la vîndere în coa.

Articolul 1349

Dacă imobilele vândut se află însărcinat de servituți neaparente, nedecarate de vânzător și de o așa importanță, în caz se poate presupune că cumpărătorul n'ar fi cumpărat de le ar fi cunoscut, el poate cere sau stricarea contractului sau o indemnitate.

Articolul 1350

Cestiunile de daune'interese ce ar rezulta din neexecutarea vânzării, și care nu sînt prevăzute aici, se vor decide după regulile generale ale convențiilor.

Articolul 1351

Dacă cumparatorul s'a judecat pînă la ultima instanță cu evingetorul seu, fără să chame în cauză pe venditoru, și a fostu condamnatu, venditoriulu nu mai respunde de evicțiune, de va proba că era mijloace să se questige judecata.

PARAGRAFUL II

- Raspunderea de vitiile lucrului vendutu

Articolul 1352

Venditoriulu este supusu la răspundere pentru vitiile ascunse ale lucrului vendutu, dacă, din cauza acelu, lucrulu nu este bun de întrebuințatu, după destinația sa, sau întrebuințarea sa e atatu de micșorată, în cauză se poate presume de cumparatorulu nu l'aru fi cumparatu, sau n'aru fi datu de densulu ceea ce a datu, de l'aru fi cunoscutu vitiile.

Articolul 1353

Venditoriulu nu e răspundetu de vitiile aparenti și despre cari cumparatoriulu a pututu singuru să se convingă.

Articolul 1354

Elu este răspundetu de vitiile ascunse, chiar și candu nu le'a cunoscutu, afară numai dacă, în cadulu acesta, nu se va fi invoitu cu cumparatorulu ca să nu răspundă de vitiile.

Articolul 1355

În cazurile art. 1352 și 1354 cumparatorulu poate sau a întorcu lucrulu și a-și repriimi prețulu, sau a opri lucrulu și a cere înapoierea unei părți din prețu arbitrată prin experți.

Articolul 1356

Dacă venditorulu cunoscă vitiile lucrului, elu este datoru, pe lîngă restituțiunea prețulu, de toate daunele interese către cumparatoru.

Articolul 1357

Dacă venditoru nu cunoscă vitiile lucrului elu nu poate fi apucatu de cauză pentru restituțiunea prețulu și pentru spesele făcute de cumparatoru cu ocaziunea venderei.

Articolul 1358

Dacă lucrulu a peritu din cauza vitiilor sale, venditorulu e datoru a întorcu cumpărătorulu prețulu și a-lu desdama, conformu celor două articole precedente.

Dar predarea lucrului prin cadu fortuitu va fi pe seama cumparatoriului.

Articolul 1359

Acțiunea pentru vitiile redibitorie trebuie să fie intentată de cumparatoru în scurtu terminu, după natura vitiului, obiceiulu din partea loculu și distanță.

Articolul 1360

Această acțiune nu există în venderile publice.

Capitolul 5

Despre obligațiunile cumpărătorulu

Articolul 1361

Principalea obligațiune a cumpărătorulu este de plăti prețulu la ziua și la locul determinate prin contractu.

Articolul 1362

Dacă nu s'a determinat nimicu în privința acestu prin contractu, cumparatorulu este datoru a plăti la locul și la timpul în cari se face predarea lucrului.

Articolul 1363

Cumparatoriulu datorește dobînda prețulu venderei pînă la platirea capitalulu, în cele trei următoare cazuri:

Dacă acesta s'a coprinsu a nume în contractu;

Dacă lucrulu vendutu și predatu produce fructe sau alte venituri;

Dacă cumparatoriulu a fostu interpelatu a plăti.

În acestu după urma casu dobînda nu curge de cauză din momentul interpelării.

Articolul 1364

Dacă cumparatoriulu este turburatu, sau are cuvențu de a se teme că ar fi turburatu prin vre'o acțiune, sau ipotecaria, sau de revindicațiune, elu poate suspenda plata prețulu pînă ce venditoriulu va face să înceteze turburarea sau va da cauțiune, afară numai dacă se va fi stipulatu că plata să se facă chiaru de aru urma turburare.

Articolul 1365

Dacă cumparatorul nu plătește prețul, vânzătorul poate cere rezoluțiunea vânzeii.

Articolul 1366

Rezoluțiunea vânzeii de imobile se pronunția îndată, dacă vânzătorul este în pericol de a pierde lucrul și prețulu.

Dacă asemenea pericol nu există, judecătorul poate da cumpărătorului unu termen mai mult sau mai puțin lung, după împrejurări, fără să poată da în nici unu caz unu alu doilea termen.

Trecendu acelu termen, fără ca cumparatorul să plătească, se va pronunția rezoluțiunea vânzeii.

Articolul 1367

Când la o vânzare de imobile, s'a stipulat că, în lipsa de plată prețului în termenul defixt, vânzarea să fie de dreptu rezolvită, cumparatorul poate plăti după expirarea termenului, pre catu timpul nu este pus de vânzătoru în întârziere printr'o interpelațiune în formă; dar după asemenea interpelațiune judecătorului nu i poate da termen.

Articolul 1368

Acțiunea vânzătorului pentru rezoluțiunea vânzeii este reală. Cu toate acestea vânzătorul nu se va pute prevala de dreptulu său, în contra autorității publice, nici în contra adjudecărilor în vânzări silite, de catu conformându-se, pentru acestu după urma cazu, regulor prescise în procedura.

Articolul 1369

Acțiunea rezolutorie creată prin art. 1365 este supusă la același mod de conservare ca și privilegiu vânzătorului. Ea nu poate fi exercitată, după stingerea acestui privilegiu, cu vechimea unei a treia persoane, cari a cercetat de la cumparatoru drepturi asupra imobilei vândute, și cari s'a conformatu legilor ca să păstreze acele drepturi.

Articolul 1370

La vânzări de denari și de lucruri mobili, vânzarea se va rezolvi de drept și fără interpelațiune, în folosul vânzătorului, după expirarea termenului pentru redarea lor.

Capitolul 6

Despre rezoluțiunea vânzeii prin rescumpărare

Articolul 1371

Deosebitu de cauzele de anulare sau de rezoluțiune cuprinse în acest titlu, și de cele comune la toate convențiunile, contractului de vânzare se poate rezolvi și prin facultatea de rescumpărare ce i poate rezerva vânzătorul.

Articolul 1372

Facultatea de rescumpărare este unu pact prin cari vânzătorul își rezerva dreptulu a lua înapoi lucrul vândut, restituindu prețulu principal și plătindu cele aici mai josu legiuite prin articolul 1377.

Articolul 1373

Facultatea de rescumpărare nu poate și stipulată cu termen mai lung de cinci ani, sub pedeapsă de a fi redusă la cinci ani.

Articolul 1374

Termenul odată defixt de părți nu se mai poate prolunga nici de ele înseși nici de judecător.

Articolul 1375

Dacă vânzătorul, în termenul prescrist, nu începe a exercita dreptulu său de rescumpărare, cumparatorul rămâne proprietarul nerevocabil.

Articolul 1376

Termenul curge în contra tuturor persoanelor, chiaru în contra minorului, cari va pute avea acțiune recursivă în contra cui se va cuveni.

Articolul 1377

Vânzătorul cari voaște a exercita pactulu său de rescumpărare, trebuie să întorcă prețulu în capete, spesele contractului vânzeii, spesele reparațiilor necesare, spesele reparațiilor utili până la suma adăusului de valoare produsă printr'însele.

Elu nu poate intra în posesiune de catu după ce a îndeplinitu toate aceste obligațiuni.

Articolul 1378

Cumparatorul cu pactu de rescumpărare, exercita toate drepturile vânzătorului său. Elu poate prescrie atât în contra adevăratului proprietar, catu și în contra celor ce aru pretinde că au drepturi sau ipotece asupra lucrului vândut.

Articolul 1379

Elu poate opune creditorilor vendetului seu beneficiulu de ordine sau discutiune.

Articolul 1380

Candu vendetulu reintra, în urmărea pactulu de rescumparare, în drepturile sale de mai'nainte asupra imobilelu, acesta îi revine liberu de tote sarcinele și ipotecele de cari cumparatorulu l'aru fi incarcatu.

Elu este datoru însă se esecuteze contractulu de inchiriare sau arenda ce aru fi facutu cumparatorulu fără fraude.

Articolul 1381

Vendetulu cu pactu de rescumparare poate esercita acțiunea sa în contra unui alu douilea cumparatoriu, chiaru și candu facultatea de rescumparare n'aru fi fostu declarata în celu d'alu'douilea contractu.

Articolul 1382

Dacă celu ce a cumparatu, cu pactu de rescumparare, o parte nedivisa a unui imobile, la licitațiunea provocată în contra sa, va pute obliga pe vendetulu, candu acesta va voi a esercita dreptulu seu de rescumparare, sa ia imobilele intregu.

Articolul 1383

Dacă mai mulți au vendutu în unire, printr'unu singuru contractu, unu imobile comune, acțiunea de rescumparare nu se va pute esercita de fie cari de catu pentru partea sa.

Articolul 1384

Se va urma totu asemenea candu celu ce a vendutu singuru unu imobile, a lasatu ai mulți moscenitori: nu va pute fie cari moscenitoriu a esercita acțiune de rescumparare de catu pentru partea ce ia în succesiune.

Articolul 1385

În casulu celoru doue articole precedinti, cumparatoriulu poate cere ca toți covendetorii sau toți comoscenitorii să se înțeleaga spre a lua imobilele intregu; dacă aceștia nu se înțelegu, cumparatorulu va fi scutitu de a da numai parte din imobile.

Articolul 1386

Dacă venderea unui imobile alu mai multoru nu s'a facutu în uni e și pentru totu imobilele de o dată, ci numai fie cari a vendutu partea sa, fie'cari va pute esercita separatu acțiunea de răscumpărare, pentru partea ce avea.

Și cumparatoriulu nu va pute constringe pe celu ce o esercita ca sa ia imobilele intregu.

Articolul 1387

Dacă cuparatoriulu a lasatu mai mulți moscenitori, acțiunea de rescumparare nu se va pute esercita în contra fie căru de catu pentru partea sa, în cadu candu lucrulu cumparatu este încă neimpartita, sau impartitu între toți. Dar dacă la impartela moscenirii, lucrulu cumparatu a cadutu numai în partea unui dintre moscenitori acțiunea de rescumparare poate fi intentată în contra acelu pentru totu.

Capitolul 7 **Despre licitațiune**

Articolul 1388

Dacă unu lucrulu comunu alu mai multoru nu se poate împărți usoru și fără pierdere;

Sau dacă într'o imparteala de buna voia, s'aru afla lucruri pe cari nici unulu din impartitori n'aru pute, sau n'aru voi a lua.

Venderea unoru asemeni lucruri se va face cu licitațiune și pretulu se va împărți între coproprietari.

Articolul 1389

Fie cari din proprietari poate cere a se chiama la licitațiune streini: voru trebui de neaperatu să se chame, dacă unulu din coproprietari este minoru.

Articolul 1390

Modulu și formalitățile pentru licitațiune sînt aretate la titulu "despre succesiuni" și în Codicele de procedura.

Capitolul 8 **Despre strămutarea creantelor și altelor lucruri necorporali**

Articolul 1391

La strămutarea unei creanțe, a unui dreptu sau a unei acțiuni, predarea între cedente și cesionariu se face prin remiterea titlulu.

Articolul 1392

Celu ce vinde o creantia, sau veri'ce altu lucru necorporale este datoru sa raspunda de esistenza se valabile în folosulu seu, în momentulu venderii, de și vinderea n'aru coprinde acesta îndatorire de răspundere.

Articolul 1393

Cesionariul nu poate opune dreptul său la o a treia persoană decât după ce a notificat debitorului cesiunea. Același efect va avea acceptațiunea cesiunii făcută de debitor într-un act autentic.

Articolul 1394

Cu toate acestea, verice act sau otarire care constată o cesiune sau o quitanță de chiria sau arenda pe doi ani viitori, va trebui să fie transcris pe registrele oficiului ipotecar.

Articolul 1395

Dacă, mai înainte de notificarea cesiunii făcute de cedent sau de cesionar debitorului, acesta plătește cedentului, liberarea sa va fi valabilă.

Articolul 1396

Vinderea sau cesiunea unei creanțe cuprinde accesoriile creanței precum cauțiunea, privilegiul și ipoteca.

Articolul 1397

Venditorul, sau cedentele unei creanțe nu răspund de solvabilitatea debitorului, decât dacă s-a datorit a nume la acesta și numai până la suma prețului de dintru primit.

Articolul 1398

Când a primit asupra și răspunderea pentru solvabilitatea debitorului, acesta îndatorire se înțelege contractată numai în ceea ce privește solvabilitatea actuală a debitorului, nu și cea viitoare, afară de cazul când se stipulează anume contrariu.

Articolul 1399

Cel care vinde o moștenire, fără a specifica cu amănuntul obiectele întru însă coprinse, nu răspunde decât de calitatea sa de moștenitor.

Articolul 1400

Dacă s-a folosit de fructele vreunui fond, sau a primit plata vreunei creanțe ereditare, sau a vândut lucruri de ale succesiunii, este dator să întorcă toate acestea cumpărătorului dacă nu și le-a rezervat anume la vânzare.

Articolul 1401

Cumpărătorul este dator și el să întorcă venditorului sumele plătite de acesta pentru datoriile și sarcinile succesiunii, și să îi țină seama de sumele de care era el însuși creditor al succesiunii, dacă nu e stipulațiune contrară.

Articolul 1402

Cel în contra căruia există un drept litigios vândut, se va putea libera de cesionar numerându-i prețul real al cesiunii, cheltuielile contractului și dobânda din ziua când chestionarul a plătit prețul cesiunii.

Articolul 1403

Lucrul se socotește religios când există proces sau contestațiune asupra fondului dreptului.

Articolul 1404

Dispozițiunile art. 1402 încetează:

- 1) Când cesiunea s-a făcut la un comoscenitor sau coproprietar al dreptului cedat;
- 2) Când s-a făcut la un creditor spre plata creanței sale;
- 3) Când s-a făcut către posesorul fondului asupra căruia există dreptul litigios.

Titlul VI Despre scambu

Articolul 1405

Scambul este un contract prin care părțile își dau respectiv un lucru pentru altul.

Articolul 1406

Scambul se face prin singurul consimțământ întru că și vânzarea.

Articolul 1407

Dacă unul din copermutanți a primit lucrul dat lui în scambu, și în urma probei ca cel alt contractant nu este proprietar al acelui lucru, nu poate fi constrins să predea pe cel de dintru promis, ci numai să întorcă pe cel primit.

Articolul 1408

Copermutanțele evinse de lucrul primit în scambu poate cere daune interese sau întorcerea lucrului său.

Articolul 1409

Tote cele alte regule prescrise pentru vendere se aplică și la contractului de scambu.

Titlul VII

Despre contractului de locațiune

Capitolul 1

Dispositiuni generali

Articolul 1410

Obiectul contractului de locațiune este unu lucru sau o lucrare.

Articolul 1411

Locațiunea lucrarilor este unu contractu prin cari una din aptile contractanți se datoresce a asigura celei'alte folosință unui lucru pentru unu timpul detrimatu, dreptu unu pretu determinatu.

Articolul 1412

Locațiunea lucrarilor este unu contractu prin cari unu din părți se indatoresce dreptu unu pretu determinatu, a face ceva pentru cea'alta parte.

Articolul 1413

Locatiunile sînt de mai multe feluri și au regulele loru proprie.

Se chiama inchiriare, locațiunea edificiiloru și aceea a miscatoremilor;

Arendarea, locațiunea fonduriloru rurali;

Prestatiunea lucrariloru, locațiunea muncii și a serviciului;

Antrepriza, luarea reversirii unei lucrări dreptu unu pretiu determinatu, candu materialulu se da de acela pentru cari se esecuteza o lucrare.

Articolul 1414

Se considera ca o locațiune ori ce concesiune timpurara a unui immobile dreptu o prestațiune anuale, ori sub ce titlu aru fi facuta.

O asemenea concesiune nu trece către cesionariu nici o proprietate, chiaru candu s'aru fi stipulatu contrariulu, ceea ce va fi fără nici unu efectu.

Articolul 1415

Locatiunile ereditare asta'di în fiinta cunoscute sub nume de emfitense, ori embaticu (besmanu) se pastreda.

Ele se voru regula după legile sub cari s'au nascutu.

Pe viitoriu ele nu se mai potu înființa.

Capitolul 2

Regule comune la locațiunea edificiiloru și a fonduriloru rurali

Articolul 1416

Dacă contractului facutu verbale n'a priimitu nici o punere în lucrare, și una din părți ilu nega, nu se poate priimi proba prin marturi, ori catu de micu fia pretiulu și chiaru candu s'aru dice ca s'a fostu datu arvuna.

Numai celui ce nega contractului se poate deferi juramentulu.

Articolul 1417

Urmandu contestatiunii asupra pretiului contractului verbale, a căru punere în lucrare a inceputu, și nefiindu nici o quitantia, proprietariulu jurandu va fi credutu, dacă locatariulu nu preferesce a cere o estimațiune între esperti.

În casulu din urma, spesele expertisei cadu în sarcina lui, dacă estimațiunea întrece pretiulu ce 'lu reclama.

Articolul 1418

Locatariulu are dreptulu de a sub'închiria ori a sub'arenda și de a cede contractului seu către altulu, dacă o asemenea facultate nu 'i'a fostu interdisa.

Ea poate fi interdisa în totu ori în parte; acesta interdicere nu se presume, ci trebuie să resulte din o stipulațiune speciale.

Articolul 1419

Dispositiunile articoleloru relative la contractele de arendare a averiloru dotali ale femeiloru maritate, se voru aplica și la contractele de arenda ale averiloru minoriloru.

Articolul 1420

Locatorulu este datoru, prin însuși natura contractului fără sa fia trebuinta de nici o stipulațiune speciali:

- 1) De a trada locatarulu lucrulu inchiriatu sau arendatu;
- 2) De a 'lu menține în stare de a pute servi la întrebuițarea pentru cari a fostu inchiriatu sau arendatu;
- 3) De a face ca locatariulu să se pota folosi neimpedicatu în totu timpulu locatiunii.

Articolul 1421

Locatariulu trebuie să predea lucrulu în asa stare în catu sa pota fi întrebuintatu.

În cursulu locatiunii trebuie să facă tote acele reparațiuni ce potu fi necesarie, afară de micle reparațiuni (reparațiuni locative) cari prin usu sînt în sarcina locatarului.

Articolul 1422

Locatariulu trebuie să fia garantatu pentru tote stricăciunile și vitiele lucrului inchiriatu ori arendatu ce 'i împiedica întrebuințarea, chiaru de nu și a fostu cunoscute locatarului la timpulu locatiunii.

Dacă din aceste vitie și defecte deriva pentru locataru o dăuna ore'cari, locatarulu este datoru a 'lu desdauna.

Articolul 1423

Dacă în timpulu locatiunii lucrulu inchiriatu ori arendatu se strica în totalitate prin casu fortuitu, contractului este de dreptu desfacutu. Dacă însă se distruesce în parte, locatariulu poate după împrejurări, sa cera o scădere din pretiu, ori desființarea contractului.

În amendoue casurile nu i de da nici o desdaunare.

Articolul 1424

Locatarulu nu poate, în cursulu locatiunii, sa scambe forma lucrului inchiriatu sau arendatu.

Articolul 1425

Dacă în cursulu locatiunii, lucrulu inchiriatu sau arendatu are nevoia de reparațiuni urgenti, ce nu se potu amana pînă la finele contractului, locatarulu trebuie să sufere strintorirea ce i se casuneza ori ce felu fia ea, și fiindu lipsitu chiaru, pe timpul facerii lor, de întrebuințarea a o parte din lucrulu inchiriatu sau arendatu.

Dacă însă aceste reparațiuni continuescu mai multu de catu patru deci dile, pretiulu locatiunii se va scădea în proporțiunea timpului în cari, și a părții lucrului inchiriatu de a carii întrebuințarea remasu llipsitu.

Dacă reparațiunile sînt de asa felu în catu locatariulu și familia să se afla în neputintia de a locui, elu va pute cere anularea contractului.

Articolul 1426

Locatariulu nu este respundatoru către locatariu de tulburarea casiunata lui prin faptulul unei a treia persoane, cari persona nu'și sprijină acelu faptu pe unu dreptu sau lucrului inchiriatu sau arendatu; locatarulu are însă facultatea de a reclama în contra'le în numele seu personale.

Articolul 1427

Dacă din contra locatarulu a fostu turburatu în folosință sa în urmarea unei acțiuni relative la proprietatea lucrului, are dreptu la o scădere în proporțiune cu pretiulu inchiriariei sau arendării, întru catu însă au insciintatu pe locatoru de acesta molestare și împiedicare.

Articolul 1428

Dacă acei ce au casunatu turburarea cu de la sine putere, pretindu a ave vre unu dreptu asupra lucrului, ori dacă locatarulu este chiamatu în judecata pentru a fi condamnatu a perde lucrulu în totalitate sau în parte, sau pentru a suferi esercitiulu unei servituți, elu trebuie să insciinteze pe locatariu spre a fi garantatu contra unei asemenea turburari și, dacă vrea, poate să fia scutitu de ori ce chiamare în judecata, aretandu inse pe locatorulu în a cărui nume posede.

Articolul 1429

Locatarulu are doue îndatoriri principali;

- 1) Trebuie sa întrebuințeze lucrulu incgiriatu sau arendatu ca unu proprietaru și numai la destinațiunea determinata prin contractu; era în lipsa de stipulațiune speciale, la destinațiunea presumpta după circumstante;
- 2) Trebuie sa platesca pretulu locatiunii la termenele statornicite.

Articolul 1430

Dacă locatarulu usa de lucrulu inchiriatu ori arendatu în altu felu de cumu se areta în contractu, sau în unu modu din cari aru pute sa resulte o vetemare pentru locatoriu, acesta, după împrejurări, poate cere desființarea contractului.

Articolul 1431

Locatarulu trebuie să restituie lucrulu în starea în cari l'a primitu, conformu inventariului, dacă s'a fostu facutu unu asemenea între dinsulu și locatariu; nu este respundetoru inse de perderea sau de deteriorarea provenite din cauza vechimii sau a unei forte majore.

Articolul 1432

În lipsa de inventariu se presume ca locatarulu a priimitu lucrulu inchiriatu ori arendatu în starea în cari locatorulu era datoru a 'lu trada și trebuie se 'lu restituie în aceeași condițiune, afară numai candu aru pute proba contrariulu.

Articolul 1433

Locatariul e datoru a aperi lucrulu inchiriatu contra usurpatiuniloru.

Urmarandu usurpatiune, este datoru a insciinta pe locatariu în terminulu ce s'aru fi pusu spre cercetare. ' Calcandu acesta datoria, remane raspundetoru de daune și spese.

Articolul 1434

Locatarulu este raspundetoru de stricăciunile și pierderile intamplate în cursulu folosinței sale, întru catu nu proba ca a urmatu fără culpa sa.

Asemenea este raspundetoru și de stricăciunile și pierderile casunate de persoanele familiei sale sau de sublocatariu.

Articolul 1435

Este raspundetoru de incendiu dacă nu probeza ca incendiulu s'a intemplat prin casu fortuitu, sau forta majoră, sau prin defectu de constructiune, sau ca foculu a venitu de la o casa vecina.

Articolul 1436

Locațiunea facuta pentru unu timpul determinatu inceteza de la sine cu trecerea terminului, fără sa fia trebinta de o prealabile insciintare.

Dacă contractului a fostu fără terminu, concediulu trebuie să se d parte la alta, observându'se terminele defipte de obiceiulu locului.

Articolul 1437

După espiarea dacă locatarulu remane și e lasatu în posesiune, atunci se considera locațiunea ca reînnoită, efectele ei inse se reguleza după dispositiunile articolului relativu la locațiune fără terminu.

Articolul 1438

Candu s'a notificatu concediulu, locatarulu chiaru dacă ar fi continuitu a se servi de obiectulu inchiriatu sau arendatu, nu poate opune relocatiunea facuta.

Articolul 1439

Contractului de locațiune se desfiinteza candu lucrulu a peritu în totalu sau s'a facutu netrebnicu spre obicinuita întrebuințare.

În casu candu una din părți nu implinesce îndatoririle sale principali, cea altă parte poate cere desființarea contractului.

Articolul 1440

Contractului de locațiune nu se desfiinteza prin mortea locatarului, nici prin aceea a locatorului.

Articolul 1441

Dacă locatorulu vinde lucrulu inchiriatu ori arendatu, cumparatorulu este datoru să respecte locațiunea facuta înainte de vendere întru catu a fostu facuta prin unu actu autenticu sau prin actu privatu, dara cu data recenta, afară numai candu desființarea ei din cauza venderei s'aru fi prevedutu în însuși contractului de locațiune.

Articolul 1442

Dacă în contractului de locațiune s'arevedutu desființarea lui din cauza venderei, atuncea locatarulu are dreptu a cere desdaunarea de la locatoru, afară numai candu s'aru fi stipulatu contrariu.

Articolul 1443

Cumparatorulu ce voesce să facă întrebuințare de facultatea rezervata prin contractului de locațiune de a da concediu, trebuie să vestesca mai anteu pe locatariu. ' Chiriasulu va fi vestitu mai 'nainte cu timpul cerutu de obiceiulu locului; arendasulu celu putinu cu unu anu.

Articolul 1444

Arendășii ori locatarii nu potu fi dati afară mai 'nainte de a fi desdaunati de către locatoru, iar candu acesta nu o face de către cumparatoru.

Articolul 1445

Cumparatorulu cu poactu de rescumparare nu pore sa dea afară pe locatariu mai 'nainte de a fi doveditu proprietaru nerevocabile prin trecerea terminului rescumpararii.

Capitolul 3

Despre regulele particulare la inchiriare

Articolul 1446

Cuntractulu de închiriare se poate desfiinta candu locatarulu nu mobileza în deajunsu casa, afară numai dacă da garanția suficiente pentru plata chiriei.

Articolul 1447

Reparațiunile mici, numite locative, ce reamănu în sarcina locatarului, dacă nu s'a stipulat din contra, sînt acele pe cari obiceiul locului le considera de astu felu, și între altele sutnurmatoarele:

Reparațiunea vetrei sobelor, a gurei lor, a capacelor sei, a stricării tencuelei din partea de josu a partiloru camerelor și a altoru locuri de locuinta pînă la înălțimea de unu metru;

La parchetu și dușumele, întru catu numai unele bucăți sînt stricate;

A geamuriloru întru catu sfaramarea lor nu aru fi urmatu din cauza unei întâmplări estra'ordinarie ori forte majori, de cari nu poate fi responsabile locatarulu;

A uselor, ferestreloru, broscelor, verigeloru și altu felu de incuiatori.

Articolul 1448

Nici una din reparațiunile reputate locative nu cadu în sarcina locatarulu, candu stricăciunile au fostu cauate prin vechime sau fortia majore.

Articolul 1449

Curățirea puturilor și a plimbatoriloru este în sarcina locatarulu.

Articolul 1450

Închirierea mobililoru destinate pentru mobiliarea unei case întregi, a unui apartamentu ori magazinu, se considera facuta pentru durata ordinaria a inchiriarii caselor, apartamentelor, magazineloru, după obiceiul locului.

Articolul 1451

Inchirierea unui apartamentu mobilatu se va considera facuta pe unu anu candu s'a stipulat atîta chiria pe anu; de o luna, candu s'a stipulat atîta chiria pe luna;

De o di candu s'a stipulat atîta chiria pe di.

Dacă nu esiste nici o împrejurare din cari să se probe ca inhiriarea s'a facutu pe un anu, pe o luna, sau pe o di, se va considera facuta conformu obiceiulu locului.

Articolul 1452

Dacă locatarulu, și după espirarea terminulu locatiunii, continue sa remane în casa sau apartamentulu închiriate, fără nici o împiedicare din partea locatarulu, elu se considera ca voesce a le ocupa sub aceleași condituni și pentru unu timpul determinatu de obiceiul locului, și nu poate nici sa esa nici sa fia congediatu înainte de a se fi facutu vestirea terminulu obicinuitu în localitate.

Articolul 1453

Dacă contractulu de inchiriare se desfiintiaza pentru culpa chiriașulu, acesta e datoru de a plati chiria pe totu timpul necesariu pentru o noua inchiriare, și daunele ce aru fi provenitu din rena întrebuințare a lucrulu inchiriatu.

Capitolul 4

Despre regulele particulare la arendare

Secțiunea I

Arendarea pe bani

Articolul 1454

Dacă, prin contractulu de arendare se arata o întindere mai mica su mai mare de cat are fondulu în realitate, arenda nu se va scade și nu se va spori de catu în casurile și după regulele cuprinse la titlulu vinderii, art. 1327.

Articolul 1455

Dacă arendasulu nu inzestreza moșia cu vitele și instrumentele necesarie pentru esplotatiune; dacă nu o cultiva de feliu, dacă nu o cultiva ca unu bunu proprietariu, dacă face din moșia arendată o întrebuințare diferita de aceea ce a fostu destinată, sau în genere dacă nu indeplinesce clausele arendării asia în catu din acesta sa derive o dăuna pentru locatoru, acesta poate, după împrejurări sa cera desființarea contractulu.

În tote casurile susu dise, arendasulu este respundetoru de daunele provenite din neîndeplinirea contractulu.

Articolul 1456

Fie ce arendasu ste datoru sași stringa recolta numai în locurile obișnuite spre acestu finitu întru catu nu a urmatu o stipulațiune diferita.

Articolul 1457

Dacă arendarea s'a facutu pe mai mulți ani și dacă în cursulu ei s'a perdutu prin casu fortuitu tota recolta unui anu, sau celu putinu jumetate din ea arendasulu poate să cera unu scadementu din arenda, afară numai candu s'a compensatu prin precedentile recolte.

Acestu scadementu nu se va pute determina de catu la finele contractului de arendare. Atuncea însă se va face compesatiunea din recoltele tuturor anilor de arendare.

Pînă atuncea însă judecătorului poate după arbitruu sau să facă unu scadementu provisoriu, în proporțiunea daunei suferite.

Articolul 1458

Dacă arendarea nu s'a facutu de catu pe unu anu și tota recolta sau celu putinu jumetate din ea s'a perdutu, arendasulu va capeta unu scadementu proporționale cu arenda.

Articolul 1459

Nu se va face scadementu candu perderea fructelor se va fi intimplatu după culegerea lor.

Articolul 1460

Arendasulu poate prin o clausa espresa, sa ia asupra'și casurile fortuite.

Articolul 1461

Sub stipulatiunea articolului precedente nu se cuprindu de catu casurile fortuite ordinare cum: grindina, bruma și s.c.l..

Nu se cuprindu sub dinsa casurile fortuite, estra'ordinare cum: devastatiunile din resbelu, inundatiune neobicinuita în tera, afară numai candu s'aru fi lapedatu de dreptul;u de scadementu din motivulu casurilor fortuite prevedute și neprevedute.

Articolul 1462

Arendarea fără terminu a unei moșii se considera facuta pentru totu timpul necesaru ca arendasulu sa culega tote fructele ei.

Articolul 1463

Contractului de arendare fără terminu inceteza de la sine cu espirarea timpului pentru cari se considera facutu, după despositiunea art. precedente.

Articolul 1464

Dacă după espirarea arendării făcute cu terminu, arendasulu continue și se lasă în posesiune, atunci se formează o noua arendare cu efectulu aretatu în art. 1462.

Articolul 1465

Arendasulu ce ese trebuie să dea, celui ce vine după dinsulu, încăperile cuviinciose și ale inlesnirii pentru muncele anului urmatoriu, și vice'versa arendasulu ce vine trebuie să lase celu ce ese încăperile cuviinciose și alte înlesniri pentru consumarea furajelor și pentru stringerea recoltelor ce aru fi mai remasu a se face.

Secțiunea II

Adunarea de fructe

Articolul 1466

Dispositiunile în genere pentru locațiunea locurilor și în particularu pentru arendarea pe bani se aplică și la arendarea pe fructe, cu modificatiunile urmatoare.

Articolul 1467

Dacă arendandu'se moșia s'a stipulatu ca arenda să se platesca în o parte din fructe, ori'ce sub arenduire este oprită, dacă nu s'a permis anume.

Articolul 1468

Urmandu sub'arendare nepermisă, proprietarul are dreptu de a'și lua inderetu folosință mosiei sale, și de a fi satisfacutu de daune'interese ce aru proveni de la îndeplinirea contractului.

Articolul 1469

Perderea recoltei, prin casuri fortuite, în totu ori în parte, cade în sarcina amboru partiloru, fără a da dreptu nici uneia din ele a trage la răspundere pe cea'llalta.

Nu va privi însă pe proprietaru perderea recoltei după strigerea ei, dacă arendasulu s'a fostu pusu în intardiare cu trădarea părții cuvenite acelu.

Capitolul 4

Despre locațiunea lucrurilor

Articolul 1470

Esistu trei feluri de locatiuni a lucrurilor:

- 1) Aceea prin cari persoanele se obliga a pune lucrările lor în serviciului altoru.
- 2) Aceea a carausiloru și a capitaniloru de corăbii, cari se insarcineza cu transportulu personelor sau a lucrurilor;

3) Aceea a interprindetoriloru de lucrări.

Articolul 1471

Nimeni nu poate pune în serviciului altui lucrările sale de catu pentru o interprindere determinata sau pe unu timpul marginitu.

Articolul 1472

Patronulu se crede pe cuventulu seu:

Pentru câtimea salariului;

Pentru plata salariului anului espiratu, și pentru aconturile date pe anul curgetoru.

Articolul 1473

Dispositiunile din capulu despre depositu și secuestru relative la stapanii de oteluri se voru aplica și la căraușii și capitanii de corăbii, întru catu privesce paza și conservatiunea lucruriloru încredințate lor.

Articolul 1474

Căraușii și capitanii de corăbii sînt respundetori nu numai pentru lucrurile ce au incarcatu în bastimentulu sau carulu lor, dar și pentru acelea ce li s'au remisu în portu sau în magazinele de depositu, spre a fi încărcate în bastimentulu sau carulu lor.

Articolul 1475

Ei sînt respundetori de perderea și stricăciunea lucruriloru încredințate lor, candu ei nu proba ca s'au perdutu ori s'au stricatu din cauza de forta majore sau casuri fortuite.

Articolul 1476

Intreprindetorii de tranporturi publice pe uscatu și pe apa trebuie să țină unu registru de bani, de efectele și pachetele cu cari se insarcineza.

Articolul 1477

Intreprindetorii de transporturi și de trasuri publice, cum și patronii bastimenteloru mai sînt supuși și la regulamentele particulare cari au putere de lege între densii și cei'l'alți cetatiani.

Articolul 1478

Candu se comite cuiva facerea unui lucru se poate stipula ca elu sa pună numai lucrulu seu, sau meseria sa, sau sa procure și materia.

Articolul 1479

Candu lucratorulu da materia, dacă lucrulu pere fia în ori ce chipu, înainte însă de a se fi tradatu, dăuna remane în sarcina sa, afară numai dacă comitentele a intardiatu de a 'lu priimi.

Articolul 1480

Candu meseriasulu pune numai lucrulu seu, sau industria sa dacă lucrulu pere, dăuna nu cade în sarcina lui de catu numai dacă va fi urmatu din culpa sa.

Articolul 1481

În casulu art. precedente, dacă lucrulu pere, de și fără culpa lucrătorului înainte însă de a fi fostu tradatu și fără ca comitentele sa fi intardiatu de a'lu verifica meseriasulu nu are nici unu dreptu de a pretinde salariulu seu, afară candu nuami lucrulu a peritu din cauza unui vitiu alu materiei.

Articolul 1482

Candu e vorba de unu lucru ce se mesora, sau cari are mai multe bucăți, verificațiunea se poate face în părți, și se presume facuta pentru tote părțile făcute, dacă comitentele platesce lucrătorului în proporțiunea lucrului facutu.

Articolul 1483

Dacă, în cursu de dece ani, numerati din diua în cari s'a ispravitu clădirea unui edificiu sau facerea unui altu lucru insemnatoru, unulu ori altulu se darema în totu ori în parte, sau ameninta invederatu daremare, din cauza unui vitiu de constructiune sau a pamentului, intreprindetorulu și architectulu remane respundetoru de daune.

Articolul 1484

Intreprindetorulu sau architectulu cari s'a insarcinatu a da gata unu edificiu după unu planu statornicitu și desbatutu cu comitentele, nu poate cere nici o sporire de plată, nici sub pretestu de scumpire a muncii manuali ori a materialelor, nici sub pretestu ca aceste adăugiri și scambari n'au fostu în scrisu aprobate și pretulu lor defiptu cu comitentele.

Articolul 1485

Contractulu de locațiune al lucratoriloru se desfiinteza cu mortea meseriașului, architectului, sau intreprindetorului.

Articolul 1486

Comitentele încă este datoru sa platesca ereditatilor lor, în proporțiunea prețului defiptu prin convențiune, valorua lucratorilor făcute și aceea a materialelor pregătite, întru catu însă acele lucrări și materiale pot fi folositoare pentru dînsulu.

Articolul 1487

Intreprindetorul respunde de lucrările personelor ce a întrebuintatu.

Articolul 1488

Zidării, lemnarii, și cei alți lucrători întrebuintati la clădirea unui edificiu sau la facerea unei alte lucrări date în apaltu, potu reclama plata lor de la comitente, pe atatu pe catu acesta ar datori intreprindetorului în momentul reclamatiunii.

Articolul 1489

Zidării, lemnarii și cu cei'alți lucrători cari contracteza directu cu unu pretu otaritu, sînt priviti ca intreprindetori pentru partea de lucru ce ia asupra'le.

Articolul 1490

Dispositiunile articoleloru precedenti din acestu capu se aplică și la dînsii.

Titlul VIII

Despre contractu de societate

Capitolul 1

Dispositiuni generali

Articolul 1491

Societatea este unu contractu prin cari doue sau mai multe persoane se invoescu sa pună ceva în comunu, cu scopu de a împărți folosele ce aru pute deriva.

Articolul 1492

Ori ce societate trebuie să aibă de obiectul unu ce licitu, și sa fia contractată spre folosulu comunu alu partiloru. Fia cari membru alu unei societăți trebuie să pună în comunu sau bani sau alte lucruri, sau industria sa.

Capitolul 2

Despre diversele feluri de societăți

Articolul 1493

Societățile sînt universali sau particulari.

Secțiunea I

Despre societățile universali

Articolul 1494

Societățile universali potu fi de doue feluri:

Societatea tuturoru bunuriloru a membriloru ei; și societatea universale a questiguriloru.

Articolul 1495

Societatea bunuriloru presenti este aceia prin cari membrii ei punu la mijlocu tote averile mobili și immobili ce posedu, și tote questigurile ce ar pute resulta din ele.

În contractului societății, ei potu cuprinde ori ce altu felu de questiguri, bunurile însă ve voru pute dobândi prin succesiune sau donatiune nu voru intra.

Articolul 1496

Societatea universale a questiguriloru este aceea pein cari membrii ei punu la mijlocu questigurile din industria lor, ce cu ori ce titlu ar dobendi în cursulu societății.

Averea mobile, ce posedu fie'cari din asociați în momentul contractului, intră în societate; imobilile lor însă personali nu intra de catu pentru folosința numai.

Articolul 1497

Făcându'se unu simplu contractu de societate universale, fără nici o alta declarațiune, atunci se înțelege ca s'a formatu numai o societate universale de questiguri.

Articolul 1498

Contractului de societate universale se poate face numai între persoanele capabile de a da sau a primi una de la alta, și cari au facultatea de a se avantaja reciproc în prejuditiulu altoru persoane.

Secțiunea II

Despre societate particulară

Articolul 1499

Societatea particularia este aceea ce are de obiectul ore'cari lucruri determinate sau usulu lor, ori fructele lor.

Articolul 1500

Asemenea, societate particularia este și aceea formată prin unu contractu, prin cari mai multe persoane se alcatuescu, sau pentru o întreprindere determinata, sau pentru esercitulu unei meserii sau a unoru profesioni.

Capitolul 3

Despre obligațiunile asociatiloru între ei înșii și în privinta altoru

Secțiunea I

Despre îndatoririle asociatiloru între ei înșii

Articolul 1501

Societatea începe în momentul facerii contractului dacă nu se stipulează unu altu timpul.

Articolul 1502

Dacă nu s'a stipulatu nimicu în privinta duratei societății atunci ea se presume contractată pentru tota vieta asociatiloru cu singura marginire coprinsa în art. 1527.

Dacă însă ea are de obiectul o afacere ce nu dura de catu unu timpul determinatu, atunci se presume contractată pentru totu timpul cat va tine acea facere.

Articolul 1503

Fia'cari asociatu, în privinta societății, se considera ca unu debitoare de totu ceea ce a promis de a pune în comunu.

Dacă s'a promis unu obiectul determinatu de cari societatea s'a evinsu, asociatulu, ce l'a pusu în comunu, e respundetoru către societate în felulu precum vendetoru de către cumparatoru.

Articolul 1504

Asociatulu cari era datoru a pune în comunu o sumă de bani, și cari n'a făcut 'o, de dreptu și fără nici o cerere remane debitoare de dobenda acestei sume, din diua în cari trebuia sa o platesca, fără a fi scutitu și de plată de daune'interese, dacă s'ar cuveni.

Asemenea se va urma și în privinta acelu sume ce aru fi luat din casa societății, a cărora dobinda va începe a se socoti din diua luării lor pentru unu folosu alu seu particularu.

Articolul 1505

Asociații cari s'au îndatoratu a pune în comunu industria lor, voru trebui sa dea sema de tote questigurile făcute prin acelu felu de industria ce este obiectulu societății.

Articolul 1506

Candu unu asociatu este pe sema sa creditore de o sumă esigibile alu unei persoane, debitoare asemenea de către societate cu o sumă esigibile, atunci aceea ce primesce de la unu asia debitoare va trebui să se socotesca atatu în creditulu societății catu și în alu seu propriu, în proporțiunea amboru crediteloru, chiaru candu prin quitanta data s'aru specifică ca primirea s'a facutu numai pe sema creditulu seu particularu.

Dacă însă prin quitanta data s'aru specifică ca primirea s'a facutu numai în contulu creditulu societății, atunci se va urma după acesta declarațiune.

Articolul 1507

Candu unulu din asociați s'a primitu partea sa intrega din creditulu comunu și debitoarele a devenitu apoi nesolvabile, acestu asociatu va trebui sa pună în comunu ceea ce a primitu, chiaru candu aru fi datu o quitanta, anume pentru partea sa.

Articolul 1508

Fia'cari asociatu remane respundetoru către societate de daunele casunate prin culpa sa. Aceste daune nu potu să se compense cu folosele aduse societății prin industria sa în alte afaceri.

Articolul 1509

Lucrările, a caroru folosință numai au fostu pusă în comunu, dacă sînt corpuri certe determinate ce nu se consumu prin întrebuințare remanu în pericolulu asociatulu proprietaru.

Dacă aceste lucruri se consumu, sau conservindu'le se deterioreza, dacă au fostu destinate spre vendere, sau s'au pusu în comunu în urma unei estimatiuni înscrise în unu inventariu, atunci ele remanu în pericolulu societății.

Dacă lucrulu a fostu pretuitu, asociatulu nu poate pretinde altu de catu pretulu lui.

Articolul 1510

Unu asociatu are acțiune contra societății nu numai pentru restituirea capitalelor cheltuite în contul ei, dar încă pentru obligațiunile contractate de buna credință pentru afacerile sociale și pentru pericolele nedespărțite de administrațiunea lor.

Articolul 1511

Candu prin contractului de societate nu este determinata partea de questigu sau pierdere a fia'cărui asociatu, atunci acea parte va fi proportionata cu suma pusă în comun de fia'cari.

În privinta celui ce n'a pus în comun de catu industria sa, partea de questigu sau pierdere se va regula ca partea celui ce aru fi pus în comunu valoruea cea mai mica.

Articolul 1512

Dacă asociații, pentru determinarea partilor, s'au invoitu a se reporta la judecata unui din ei sau a unui alu treilea, atunci nu se va admite nici o reclamatiune contra unei asemenea determinări, afară numai candu va fi invederatu contraria equitatii.

În acesta privinta nu se va admite nici o reclamatiune, după trecerea de nouedece zile pline numerate din diua în cari asociatul ce se pretinde daunatu a aflatu despre o asemenea determinare, ori, candu din partea sa a inceputu a o esecuta.

Articolul 1513

Este nulu contractului prin cari unu asociatu își stipulează totalitatea questigurilor.

Asemenea nulă este convențiunea prin cari s'a stipulatu ca unulu sau mulți asociați sa fia scutiți de a participa la pierdere.

Articolul 1514

Asistatulu insarcinatu cu administratiunea în puterea unei clausule speciali a contractului de societate poate să facă, și fără învoirea celorlți asociați, toate actele ce depindu de la administrațiunea sa, întru catu le face fără doli.

Acesta facultate nu i se poate revoca în cursulu societății fără o cauza legitima; dacă însă i s'a acordatu acesta prin unu actu posterioru contractului de societate, atunci se poate revoca ca unu simplu mandat.

Articolul 1515

Candu mai mulți asociați sînt însărcinați cu administrațiunea fără ca sa fia determinate funcțiunile lor, ori fără ca sa fia stipulatu ca unulu nu poate să facă nici unu actu fără celu altu, atunci fia'cari din ei potu face în deosebi toate actele dependinti de acesta administrațiune.

Articolul 1516

Dacă s'a stipulatu ca unulu din administratori sa nu pota face nimicu fără celu altu, atunci unulu singuru nu va pute, fără o noua convențiune, facă nimicu în absenta celui altu chiaru candu acesta aru fi în neposibilitate de a lua parte la administrațiune.

Articolul 1517

În lipsa de stipulațiuni speciali în privinta modului de administratiune, se voru observa urmatoarele regule:

1) Se presume ca asociatii s'au datu reciproc facultatea de a administra unulu pentru altulu. Fapta unui obliga și pe cei alți asociați, fără ca ei sa fi fostu întrebați; aceștia însă sau unulu din ei potu în totu d'auna a se opune la o asa operațiune înainte de a fi fostu facuta.

2) Fia'cari asociatu poate să se serve de lucrurile societății, întru catu le întrebuințeaza la destinațiunea lor statornicită prin usu întru catu nu face dăuna societății și întru catu nu împiedica și pe cei alți asociați în esercitiulu dreptului lor.

3) Fia'cari asociatu are dreptulu de a obliga pe co'asociați să contribuie la cheltuecele necesarie pentru pestrarea lucrurilor societății.

4) Unulu din asociați nu poate face nici o inovatiune asupra immobililoru societății, chiaru candu o aru crede avantagiosa ei, dacă cei alți asociați nu se invoescu la acesta.

Articolul 1518

Asociatulu ce nu este și administratoru nu poate nici vinde nici obliga lucrurile, chiaru mobili, a le societății.

Articolul 1519

Fia cari asociatu poate fără învoirea asociatiloru sa 'și asocieze o a treia persona în privinta părții ce are în societate; nu poate însă, fără învoirea acesta, a'lu asocia și la societate, chiaru candu aru ave administrațiunea ei.

Secțiunea II

Despre obligațiunile asociatiloru către a treia persona

Articolul 1520

În orice societăți, afară de cele comerciale, asociații nu sînt solidari răspunzători pentru debitele sociale, și nici poate unul să oblige pe cei alți, dacă aceștia nu i aru datu împuternicire.

Articolul 1521

Cand mai mulți asociați s'au îndatorit către un creditor, fiecari rămâne răspunzător către acesta cu o sumă și o parte egală, ori cari aru fi capitalului, afară numai cand anume s'a stipulat ca fiecari rămâne răspunzător în proporțiunea capitalului pus în societate.

Articolul 1522

Stipulațiunea anume rostită ca s'a contractat o obligațiune pe seama societății îndătează numai pe asociatul contractant și nu pe cei alți, afară numai cand aceștia l' aru fi împuternicit la acesta, sau cand aru fi rezultat un profit pentru societate.

Capitolul 4

Despre diversele moduri după cari încetează societatea

Articolul 1523

Societatea încetează:

- 1) Prin trecerea timpului pentru cari a fost contractată;
- 2) Prin desființarea obiectului sau deservirea afacerii;
- 3) Prin moartea unui din asociați;
- 4) Prin interdicțiunea, sau nesolvabilitatea unui din ei;
- 5) Prin voința expresă de unul sau mai mulți asociați de a nu voi a continua societatea.

Articolul 1524

Prorogațiunea unei societăți contractate pentru un timp determinat, nu poate fi probată de cîtu prin aceleși medii, prin cari poate fi probat însuși contractul societății.

Articolul 1525

Cand unul din asociați a promis de a pune în comun proprietatea unui lucru, dacă acesta a perit înainte de a fi fost în faptă conferit, societatea încetează în privința tuturor asociaților.

Asemenea încetează societatea în orice caz prin pierderea lucrului, cand numai folosința a fost pusă în comun.

Nu se desface însă societatea prin pierderea lucrului a cărui proprietate s'a fost pusă deja în comun.

Articolul 1526

Dacă s'a stipulat ca, în caz de moarte a unui din asociați, societatea trebuie să continue cu ereditatea sa, sau ca trebuie să continue numai între asociații rămași în viață, se va urma în tocmai. În cazul al doilea, ereditatea defunctului nu are dreptul de cîtu la împărțirea societății după starea în cari a fost în momentul morții asociatului, participînd și al toate drepturile ulterioare, înse numai întru cîtu sînt o consecință necesară a operațiunilor făcute înainte morții asociatului cari succede.

Articolul 1527

Desfacerea societății prin voința unei părți urmează numai atîcînd durată ei este nemărginită; ea se efectuează prin renunțarea notificată a tuturor părților, întru cîtu se face cu bună credință și la timpul.

Articolul 1528

Renunțarea nu este de bună credință cînd asociatul o face în scopul de a-și însuși singurul profit al societății sperînd a-l dobîndi în comun.

Este făcută fără timp, cand lucrurile nu se mai află în toată întregimea lor, și interesul societății cere amînaarea desfacerii.

Articolul 1529

Desfacerea societății făcută pentru un timp determinat nu se poate cere de unul din asociați înainte de expirarea termenului pus, afară numai cand există juste motive cum: în cazul cand unul din asociați nu-și îndeplinește îndatoririle sale, sau cand o infirmitate de toate zilele îl împiedică de la îngrijirea afacerilor sociale sau în alte cazuri analoge.

Aprecierea unor asemenea motive e lăsată la prudența judecătorilor.

Articolul 1530

La împărțirea averii societății între asociați, se aplică regulile relative la împărțirea eredității, la forma acestei împărțiri și la obligațiunile ce rezultă între eredi.

Articolul 1531

Dispozițiunile titlului prezente se aplică la societățile comerciale întru cîtu nu sînt contrare legilor și uzurilor comerciale.

Titlul IX
Despre mandat
Capitolul 1
Despre natura mandatului

Articolul 1532

Mandatului este unu contractu în puterea cărui o persona se obliga fără plata de a face ceva pe sema unei alte persoane de la cari a priimitu însărcinarea.

Articolul 1533

Mandatulu poate fi espresu sau tacitu.

Și priimirea mandatului poate fi tacită și sa resulte din esecutarea lui din partea mandatarului.

Articolul 1534

Mandatulu este fără plata candu nu s'a stipulatu contrariulu.

Articolul 1535

Mandatulu este speciale pentru o afacere, sau pentru ore'cari anume afaceri, ori este generale pentru tote afacerile mandatului.

Articolul 1536

Mandatulu conceputu în termini generali coprinde numai actele de administrațiune.

Candu e vorba de înstrăinare ipotecaria, sau de facerea unoru acte ce trecu peste administrațiunea ordinară, mandatulu trebne sa fia speciale.

Articolul 1537

Mandatarulu nu poate face nimicu afară din limitele mandatului seu: facultatea de a face transactiune coprinde pe ac

Articolul 1538

Femeile și minorii emancipati potu fi aleși mandadari; mandantele însă nu are o relative la obligațiunile minorilor; iar în contra femeii maritate cari a priimit mandatulu fără autorisatiunea bărbatului, de catu după regulele stabilite la titlulu despre contractului de căsătoria și drepturile respective a le sotiloru.

Capitolul 2
Despre îndatoririle mandatarului

Articolul 1539

Mandatarului este indatoritu a esecuta mandatulu atatu timpul catu este insarcinatu și este respundetoru de daune'interese ce aru pute deriva din cauza neîndeplinirii lui.

Este asemenea indatoritu a termina afacerea începută la mortea mandantelui, dacă din intardiare aru pute urma pericolu.

Articolul 1540

Mandatarulu este respundetoru nu numai de doli, dar încă și de la culpa comisă în esecutarea mandatului.

Pentru culpa, candu mandatulu este fără plata, raspunderea se aplică cu mai putina rigurositate de catu în casu contrariu.

Articolul 1541

Mandatarulu este datoru, ori'candu i se va cere, a da sema mandantelui seu de lucrările sale și de a'i remite totu acea ce aru fi priimitu în puterea mandatului, chiaru candu ceea ce aru fi priimu nu s'aru fi cuvenitu mandantelui.

Articolul 1542

Mandatarulu este respundetoru pentru acela pe cari a substituitu în gestiunea sa:

1) Candu nu i s'a concesu facultatea de a'și substitui peine'va.

2) Candu i s'a concesu o atare facultate fără aretarea persoanei și cea aleasa de densulu era cunoscută de necapabile și nesolvabile;

În tote casurile manbdantele poate să intenteze directu acțiunea contra persoanei ce mandatariulu 'și a substituitu.

Articolul 1543

Candu prin unu actu s'au constituitu mai mulți mandadari sau procuratori, nu esiste solidaritate între densii, afară numai candu a nume s'a stipulatu.

Articolul 1544

Mandatarulu e datoru a plati dobendi pentru sumele întrebuințate în folosulu seu, din diua întrebuințării lor; iaru dobendile sumelor remase, din diua candu i s'au cerutu acele sume.

Articolul 1545

Mandatarulu cari a datu părții cu cari a contactatu în asemenea calitate o indestula notiia de puterile primite, nu e tinutu a garanta acea ce s'a facutu afară din marginile mandatului, afară numai candu s'a obligatu pe sine însuși în numele seu.

Capitolul 3 Despre obligațiunile mandantelui

Articolul 1546

Mandantele este indatoratu a îndeplini obligațiunile contractate de către mandatar în limitele puteriloru date. Nu este indatoratu pentru totu aceea ce mandatarulu aru fi facutu afară din limitele puteriloru sale, afară numai candu a ratificatu esprese sau tacite.

Articolul 1547

Mandantele trebuie să desdauneze pe mandataru de anticipatinile și spesele făcute pentru îndeplinirea mandatului și sa'i platesca onorariulu dacă i s'a promis.

Articolul 1548

Candu nu se poate implica mandatarului nici o culpa, mandantele nu poate să se scutesca de asemenea desdaune și plata chiaru candu afacerea n'a reusitu nici sa reducă suma cheltueliloru sau anticipatiuniloru pe cuventu ca aru fi pututu fi mai mica.

Articolul 1549

Mandantele trbue asemenea sa desdauneze pe mandataru de pierderile suferite cu ocasiunea îndeplinirii insarcinariloru sale, dacă nu i se poate imputa nici o culta.

Articolul 1550

Mandantele trebuie să platesca mandatarului dobenda sumelor anticipate socotită din diua platiloru probate.

Articolul 1551

Candu mai multe persoane, pentru o afacere comuna, au numitu unu mandataru, fie'cari din ele este respundetoria solidarie pentru tote efectele mandatului.

Capitolul 4 Despre diferitele moduri după cari mandatulu inceteza

Articolul 1552

Mandatulu se stinge:

- 1) Prin revocatiunea mandatarului;
- 2) Prin renuntiarea mandatarului la mandatu;
- 3) Prin mortea, interdictiunea, nesolvabilitatea și falimentulu ori a mandantelui, ori a mandatarului.

Articolul 1553

Mandantele poate, candu voesce, revoca mandatulu, și constringe la casu pe mandataru de a'i remite inscristulu de împuternicire.

Articolul 1554

Revocatiunea mandatului notificată numai mandatarului nu se poate opune unei alte persoane cari în nesciintia de acesta, a contractatu cu densulu cu buna credință; în acestu casu mandantele are recursu contra mandatarului seu.

Articolul 1555

Numirea unui nou mandataru pentru aceeași afacere, cuprinde în sine revocatiunea mandatului datu celui anteiu, din diua în cari i s'a notificatu.

Articolul 1556

Mandatarulu poate renuntia la mandatu notificandu mandantelui renuntiarea sa. În asia casu mandatarulu remane către mandante respundetoru de daune, dacă renuntiarea să le casiuneza afară numai candu elu se afla în neputinde de a'și continui mandatulu fără o dăuna insemnatorie.

Articolul 1557

E valildu aceea ce face mandatarulu în numele mandantelui, atatu timpul catu nu cunosce mortea lui, sau esistenta din cauzele ce desfiinteza mandatulu.

Articolul 1558

În casurile arătate în articolul precedent, sînt valide contractările mandatariului cu alu treilea persoane cari sînt de buna credința.

Articolul 1559

În casu de morte a mandatariului, erediî lui trebuie să insciinteze pe mandante și pînă atunci sa ingrijesca de ceea ce împejurările reclama pentru interesele acestui.

Titlul X Despre comodatul

Capitolul 1 Despre natura comodatului

Articolul 1560

Comodatulu este unu contractu prin cari cine'va împrunuta altui unu lucru spre a se servi de dînsulu cu îndatorire de a'lu înapoia.

Articolul 1561

Comodatulu este esențiale gratuitu.

Articolul 1562

Împrumutorulu remane proprietaru lucrului datu împrumutu.

Articolul 1563

Obligațiunile ce se formează în puterea comodatului trecu la erediî comodantelui și ai comodatarului.

Dacă însă împrumutarea s'a facutu în privinta numai a comodatarului și numai persoanei lui, erediî lui nu potu sa continuesca a se folosi de lucrulu împrumutatu.

Capitolul 2 Despre obligațiunile comodatarului

Articolul 1564

Comodatarulu este datoru sa ingrijesca ca unu bunu proprietaru, de conservarea lucrului împrumutatu și nu poate să se servesca de catu la trebuintia determinata prin natura lui, sau prin convențiune, sub pedepsa de a plati daune'interese de se cuvine.

Articolul 1565

Dacă comodatarulu se servește de lucru la o alta trebuintă, ori pentru unu timpul mai îndelungatu de catu se cuvine, atunci remane răspundetoru de perderea casiunata chiaru din casu fortuitu.

Articolul 1566

Dacă lucrulu împrumutatu pere prin unu casu fortuitu de la cari comodatarulu l'aru fi pututu sustrage, subrogandu'i unu lucru alu seu, dacă elu, neputendu scapa unulu din doue lucruri, a primitu pe alu seu atunci este răspundetoru de perderea celui altu.

Articolul 1567

Dacă lucrulu s'a pretuitu candu s'a împrumutatu atunci, pentru perderea lui casiunata chiaru prin casu fortuitu, remane răspundetoru comodatarulu, întru catu nu s'a stipulatu contrariulu.

Articolul 1568

Dacă lucrulu se deterioreza cu ocasiunea întrebuințării pentru cari s'a datu cu împrumutare și fără culpa din partea comodatarului, acesta nu este răspundetoru.

Articolul 1569

Comodatarulu, facendu spese necesarie la usulu lucrului împrumutatu nu poate să le repete.

Articolul 1570

Comodatarulu nu poate să retina lucrulu sub cuventu de compensatiune pentru creanta ce are asupra comodantelui.

Articolul 1571

Dacă mai multe persoane au luat u împreună cu împrumutu totu același lucru, ele sînt solidarie obligate către comodante.

Capitolul 3 Despre obligațiunile comodantelui

Articolul 1572

Comodantele nu poate să ia înderetu lucrulu împrumutatu, înainte de trecerea terminului cuvenitu sau, în lipsa de conveniune, înainte de a fi servitu la trebuinta, pentru cari s'a datu cu împrumutu.

Articolul 1573

Dacă însă în curgerea terminului sau mai înainte de a sa fi îndeștatu trebuinta comodatarului, comodantele însuși aru cade în o trebuinta mare și nepreveduta de acelu lucru, judecătorului poate după împrejurări sa oblige pe comodatariulu la restituțiune.

Articolul 1574

Dacă în curgerea terminului, împrumutatu a fostu silitu, pentru pestrarea lucrului, să facă ore'cari spese extraordinarie, necesarie și asa de urgente în catu sa nu fi pututu preveni pe comodante, acesta va fi datoru a i le înapoia.

Articolul 1575

Dacă lucrulu împrumutatu are asa defectu în catu sa pota dăuna pe acelu ce se servesce de dînsulu, comodantele remane respundetoru de daune, dacă cunoscendu acele defecte nu a prevestitu pe comodatariu.

Titlul XI

Despre împrumutu

Capitolul 1

Despre natura împrumutului

Articolul 1576

Împrumutulu este unu contractu prin cari una din părți da celei alte ore'cari catime de lucruri cu îndatorire pentru densa de a restitui totu atâtea lucruri de aceeași specia și calitate.

Articolul 1577

În puterea împrumutului împrumutatu devine proprietarulu lucrului primitu cari, perindu, fia în ori'ce modu, pere în contului seu.

Articolul 1578

Obligațiunea ce resulta din unu împrumutu în bani este totu d'auna pentru aceeași suma numerică aretata în contractu.

Intamplendu'se o sporire sau o scădere a pretiului moneteloru, înainte de a sosi epoca plății, debitorule trebuie să restituesca suma numerică împrumutată și nu este obligatu a restitui acesta suma de catu în speciele aflatore în cursu în momentul plății.

Articolul 1579

Regula coprină în art. precedente nu se va aplica la împrumutari de vergi metalice sau produse.

În acestu casu debitorule nu trebuie să restituesca, de catu aceeași calitate și cuantitate ori'cari aru fi suirea sau scăderea pretiului loru.

Asemene candu s'a facutu împrumutulu în momente de auru ori argintu și s'a stipulatu o restituțiune în aceeași specia și calitate, sau se va altera valoruea intrinseca a moneteloru, sau nu se voru pute găsi, sau voru fi scose din cursu, se va restitui echivalentele pretiului intrinsecu ce acele monete avuseseră în timpululu în cari au fostu împrumutate.

Capitolul 2

Despre obligațiunea împrumutătorului

Articolul 1580

Împrumutatorulu este supusu la răspunderea preveduta la art. 1575 pentru comodat.

Articolul 1581

Împrumutatorulu nu poate, mai înainte de terminu sa cera lucrulu împrumutatu.

Articolul 1582

Nefiindu defiptu terminulu restituțiunii, judecătorulu poate să dea împrumutatulu unu terminu potrivit cu împrejurările.

Articolul 1583

Dacă însă s'a stipulatu numai ca împrumutatu sa platesca candu va pute sau candu va ave medie, judecătorulu va prescrie unu terminu de plată după împrejurări.

Capitolul 3

Despre obligațiunea împrumutatului

Articolul 1584

Imprumutatulu este datoru sa restituesca lucrurile împrumutate în aceeași cantitate și calitate și al timpulu stipulatu.

Articolul 1585

Candu este în neaposibilitate de a îndeplini datoria prescrisă prin art. precedente, va plati valoruea lor, calculată după timpulu și locu în cari urma a se face restitutiunea.

Dacă nu s'a determinatu nici timpulu nici locul plății împrumutului, plata urmeza a se face de către imprumutatu după valoruea curente din timpulu în cari și în locul unde s'a contractatu.

Articolul 1586

Dacă imprumutatulu se intorce la timpulu stipulatu lucrurile împrumutate sau valoruea lor, trebuie să platesca și dobendi, de la diua cererii prin judecata a împrumutului.

Capitolul 4

Despre imprumutulu cu dobenda

Articolul 1587

Se poate stipula dobendi pentru unu imprumutu de bani, de denariate (zaharele) sau de alte lucruri mobili.

Articolul 1588

Imprumutatulu cari a apucatu de a plati dobendi ce nu s'au stipulatu, sau mai mari de catu s'au stipulatu, nu mai poate a le repeti, nici ale imputa asupra capitalului.

Articolul 1589

Se defige o dobenda de dece la suta în tote casurile unde nu s'a otaritu de părți quantulu ei.

Articolul 1590

Adeverinta data pentru capitalu fără reserva a dobendiloru este o presumtiune de plată lor și scutesce de dinsa.

Titlul XII

Despre depositulu și despre secuestru

Capitolul 1

Despre depositulu în genere

Articolul 1591

Depositulu în genere este unu actu prin cari se primesce lucrulu altui spre a'lu pestra și a'lu restitui în natură.

Articolul 1592

Depositulu este de doue feluri: depositu propriu disu și sequestru.

Capitolul 2

Despre depositulu propriu disu

Secțiunea I

Despre natura depositului

Articolul 1593

Depositulu este unu contractu esențiale gratuitu, cari nu poate ave de obiectul de catu lucruri mobili.

Elu nu este perfectu de catu candu s'a facutu traditiunea lucrului.

Traditiunea se inlocuesce prin singurulu consimțimentu, dacă lucrulu ce este a se lasă în depositu se afla deja în mana depositarului sub ori ce altu titlu.

Articolul 1594

Depositulu este voluntariu sau necesariu.

Secțiunea II

Despre depositulu voluntariu

Articolul 1595

Depositulu voluntariu se formează prin consimțimentulu celui ce da și celui ce primesce lucrulu în depositu.

Articolul 1596

Depositulu voluntariu se face în totu d'auna numai de către proprietarul lucrului depositu, sau prin consimțimentulu seu espresu ori tacitu.

Articolul 1597

Depositolul voluntariu nu se poate face de catu prin inscristu.

Articolul 1598

Dacă depositulu s'a facutu de către o persona capabile către una necapabile, aceea ce a facutu depositulu are numai acțiune de revindicatiunea lucrului depositu, pe catu timpul se afla în mana depositarului sau acțiune de restitutiune pe catu acesta s'a folositu.

Secțiunea III **Despre îndatoririle depositarului**

Articolul 1599

Depositarulu trebuie să ingrijesca de paza lucrului depositu, întocmai precumu ingrijesce de paza lucrului seu.

Articolul 1600

Dispositiunea art. precedente trebuie să se aplice cu mai mare rigore:

- 1) Candu depositarulu s'aru oferitu a primi unu depositu;
- 2) Candu s'aru fi stipulatu vre o plata pentru paza depositului;
- 3) Candu depositulu s'a facutu numai în folosulu depositarului;
- 4) Candu s'aru fi alcatuitu esprese ca depositariulu sa fia respundetoru de ori'ce culpa.

Articolul 1601

Depositarulu nu raspunde nici o dată de stricasiunile provenite din forta majore; afară de casulu candu a fostu pusu în intardiare pentru restitutiunea lucrului depositu.

Articolul 1602

Elu nu poate să se servesca de lucrulu depusu fără permisiune espresa sau tacită a deponentului.

Articolul 1603

Nu poate de felu sa caute a vede lucrurile ce i s'au depositatu dacă i s'au incredintatu în o lada închisă sau sub o coperta sigilată.

Articolul 1604

Depositarulu trebuie să inapoeze totu acelu lucru ce a priimitu.

Unu depositu de bani, candu depositarulu, conformu art. 1602, făcuse întrebuițare de densulu, trebuie să se restituesca în acele monete în cari s'a facutu, atatu în casulu de sporire catu și în acela de scădere a valorui lor.

Articolul 1605

Depositarulu nu e datoru de a restitui lucrulu depositatu de catu în starea în cari se afla la timpul inapoiarii. Stricăciunile survenite fără faptulu seu, remanu în sarcina deponentelui.

Articolul 1606

Depositarulu cărui s'a luitu prin forta majore lucrulu depositatu, și cari a priimitu în locui o sumu de bani, sau ori'ce altu lucru, trebuie să restituesca aceea ce a priimitu.

Articolul 1607

Erele depositarului, cari a vendutu în buna credința lucrulu ce n'a sciutu ca este depositatu, este datoru numai sa restituesca pretulu priimitu, sau sa cedeze acțiunea sa contra cumpărătorului, dacă pretulu nu aru fi fostu platitu.

Articolul 1608

Depositarulu trebuie să restituesca fructele produse de lucrulu depositatu și culese de densulu.

Elu nu e datoru de a plati nici o dobanda pentru banii ce i s'au depositulu afară numai din diua de candu a fostu pusu în intardiare de a 'i restitui.

Articolul 1609

Depositarulu nu trebuie să restituesca lucrulu depositatu de catu acelui ce i l'a incredintatu, sau acelui în alu cărui nume s'ai facutu depositulu, sau persoanei aretate spre a 'lu primi.

Articolul 1610

Depositarulu nu poate pretinde ca deponentele sa probe ca lucrulu depositatu este proprietatea sa.

Cu tote acestea, dacă descopere ca lucrulu este de furatu și cine este adeveratulu proprietaru, trebuie să vestesca acestuia depositulu ce i s'a interpellandu'lu a 'lu reclama în unu terminu determinatu și indestulatoru fără prejuditiulu dispositiuniloru codicelui penale.

Dacă acela cari a fostu vestitu de acesta, negleze reclamarea depositului, depositarulu este bine liberatu prin trădarea depositului în mana acelui de la cari s'a priimitu.

Articolul 1611

În casu de morte deponentelui, lucrulu depusu nu se poate restitui de catu eredelui.

Dacă sînt mai mulți eredi, lucrulu depositatu trebuie să se restituesca, fia'cărui din ei o parte pe catu i se cuvine.

Dacă lucrulu nu se poate împărți, eredi trebuie să se unesca între dînsii asupra modului primirii lui.

Articolul 1612

Dacă deponentele prin scambarea statului seu a perdutu administrațiunea bunurilor sale după facerea depositului, acesta nu se poate restitui de catu persoanei însărcinate cu administrațiunea averii deponentelui.

Articolul 1613

Dacă depositulu a fostu facutu de către unu tutore sau administratore în asemenea însușire, și administrațiunea sa a fostu incetata în momentul restituțiunii acesta nu se poate face de catu către persona ce a fostu represintata, sau către noulu ei reprezentatore.

Articolul 1614

Dacă prin contractului de depositu s'a stipulatu locul unde trebuie să se facă restituțiunea, depositarulu trebuie să transporte lucrulu depositatu: spesele însă ce s'aru face sînt în greutatea deponentelui.

Articolul 1615

Restituțiunea trebuie să se facă dacă prin contractu nu s'areta locul acolo unde se afla lucrulu depositatu.

Articolul 1616

Depositulu trebuie să se restituesca deponentelui îndată ce s'a reclamatu, chiaru candu s'aru fi stipulatu prin contractu unu anume terminu unde restituțiunea lui; se escepta însă casulu candu, în formele legali s'a notificatu depositarului unu actu de sequestu sau de oposițiune la restituțiunea sau la strămutarea lucrului depositatu.

Articolul 1617

Se stinge ori'ce îndatorire a depositarului, dacă se descopere și se probeza ca elu este însuși proprietarulu lucrului depositatu.

Secțiunea IV Despre îndatoririle deponentelui

Articolul 1618

Deponentele este îndatoritu a întorce depositarului tote spesele făcute pentru păstrarea lucrului depositatu; și a'lu desdauna de tote pierderile casionate lui din cauza depositului.

Articolul 1619

Depositarulu poate să opresca depositulu pînă la plata integrale cuvenită lui din cauza depositului.

Secțiunea V Despre depositulu necesariu

Articolul 1620

Depositulu necesaru este acela ce se face sub sila unei intemplari, cumu unu focu, o ruina, o predare, unu naufragiu sau altu evenimentu neprevedutu de forta majore.

Articolul 1621

Proba prin marturi este admisă pentru depositulu necesaru și chiaru în casulu candu valoruea depositului aru trece peste o suta cinci'deci lei.

Articolul 1622

Depositulu necesaru este supusu la tote regulele depositului voluntariu, și fără prejuditiulu dispozițiunilor art. 1198.

Articolul 1623

Ospetatorii și hangiii respundu, ca depositarii, pentru tote lucrurile aduse în localulu lor de unu calatoru; depositulu unoru asia lucruri trebuie să se considere ca unu depositu necesariu.

Articolul 1624

Ei respundu de furtulu sau stricăciunea lucrurilor călătorului, în casu candu furtulu sau stricăciunea s'a comis de servitori, ori de cei însărcinați cu direcțiunea ospetarielor, ori de streinii ce le frecventeaza.

Articolul 1625

Ei nu sînt respundetori de furturile comise cu mana înarmată sau în alt'felu cu forta majore.

Capitolul 3 Despre sequestu

Secțiunea I

Despre diversele feluri de sequestruri

Articolul 1626

Sequestrul este convențional sau judeciar.

Secțiunea II

Despre sequestru convențional

Articolul 1627

Sequestrul convențional este depozitul unui lucru în litigiu făcut de una sau mai multe persoane unui alu treilea care ia asupra și îndatorirea de a-lu restitui după terminarea procesului, celui cărui va declara judecătorului ca se cuvine.

Articolul 1628

Sequestrul poate să nu fie gratuit.

Articolul 1629

Când este gratuit se aplică asupra lui regulile depozitului propriu spus, cu deosebiri ce se voru areta mai jos.

Articolul 1630

Obiectul sequestrului pot fi bunuri mobili sau immobili.

Articolul 1631

Depositarul însărcinat cu un sequestru nu poate fi liberat de dînsul înainte de terminarea procesului, de cîtu atunci cîndu tote părțile interesate voru consimți, sau cîndu va urma o cauză ce se va judeca de legitimă.

Secțiunea III

Despre sequestru judiciar

Articolul 1632

Afară de cazurile statornicite de codicele de procedura civilă, judecătorului poate ordona sequestrul:

- 1) A unui imobil sau a unui lucru mobil pentru a cărui proprietate ori posesiune se judeca două sau mai multe persoane;
- 2) A lucrurilor oferite de un debitor spre liberarea sa.

Articolul 1633

Depozitul judeciar da naștere la obligațiuni reciproce între sequestrat și depositar.

Depositarul trebuie să se îngrijescă de pestrarea lucrului sequestrat ca un bun proprietar.

Trebuie să-lu dea de față pentru vîndere spre îndestularea sequestrantului, ori spre a-lu restitui părții de la cari s'a sequestrat, în casu de revocațiune a sequestrului.

Sequestrantele este dator să plătescă depositarului salariul statornicit de lege, sau, în lipsă, pe cîtu ilu va otari judecătorului.

Articolul 1634

Sequestrul judeciar se da sau persoanei asupra carei s'au învoit ambe părțile interesate, sau unei persoane numite din oficiu de autoritatea judeciară.

Și într'unu casu și într'altulu, acela ce a luat în pestrare lucrul, este supus tuturor îndatoririlor ce nascu din sequestra convențională.

Titlul XIII

Despre contractele aleatorii

Capitolul 1

Despre contractele aleatorii în genă

Articolul 1635

Contractul aleatoriu este convențiunea reciprocă ale carei efecte în privința beneficiilor și a pierderilor pentru tote părțile, sau pentru una sau mai multe din ele, depind de un eveniment necertu.

Astufelu sînt:

- 1) Contractul de asigurare;
- 2) Imprumutul nauticu;
- 3) Jocul și prinsorea;
- 4) Și contractul de rentă pe viață.

Cele două d'anteiu se regulează după legile comerțului maritim.

Capitolul 2

Despre jocu și prinsore

Articolul 1636

Lege nu da nici o acțiune spre plata unui debitu din jocu sau din prinsore.

Articolul 1637

Sînt exceptate jocurile ce contribuescu la exercitiulu corporale, cumu: armele, cursele cu piciorulu, călare sau cu carulu, și alte asemenea.

Cu tote acestea judecătorulu poate să respingă cererea candu suma pusă la jocu sau la prinsore aru fi escesiva.

Articolul 1638

Perdetorulu nu poate în nici un casu repeti ceea ce a platitu de buna voia, afară numai în casulu candu questigatorulu a întrebuintatu dolu, incelaciune sau amagire.

Capitolul 3

Despre contractulu de rendită pe vieta

Secțiunea I

Despre natura contractulu de rendită pe vieta

Articolul 1639

Rendită pe vieta se poate înființa cu titlu onerosu.

Articolul 1640

Ea se poate constitui și cu titlu gratuitu prin donatiune între vii sau prin testamentu;
Trebue însă atunci sa fia revestita de formele cerute de legi pentru asemenea acte.

Articolul 1641

Rendită pe vieta înființată prin donatiune sau testamentu este supusă la reducțiune, dacă întrece porțiunea disponibile; este nulă dacă se face în favoarea unei persoane necapabili de a primi.

Articolul 1642

Rendită pe vieta se poate înființa în favoarea persoanei ce a platitu pretulu, sau a altei a treia ce n'are nici un dreptu la rendită.

În casulu din urma, de și intrunesce însușirile unei liberalități, totuși nu este supusă formelor stabilite pentru donatiune; însă este în totul supusă dispozițiilor articolulu precedente.

Articolul 1643

Ea se poate înființa în favoarea unei sau mai multoru persoane.

Articolul 1644

Este far lucrare ori ce contractu de rendită pe vieta, înfiintatu în favoarea unei persoane cari era deja morta în momentulu facerii contractulu.

Articolul 1645

Contractulu de rendită pe vieta, în favoarea unei persoane afectate de o bola de cari a muritu în intervalu de două'deci zile de la data contractulu, este nulă.

Secțiunea II

Despre efectele contractulu de rendită pe vieta între părțile contractanți

Articolul 1646

Acela în a carui favore s'a înfiintatu cu titlu onerosu, o rendită pe vieta, poate să cere sfarimarea contractulu, dacă înfiintatorulu ei nu da asicurarile stipulate pentru executare.

Articolul 1647

Singura neplata a terminilor esirate a renditei nu da dreptu celui în a cărui favore este înființată, sa cere inrorcerea capitalulu, sau reintrarea în posesiunea fondulu instreinat. Elu are numai dreptulu de a face să se sequestrez și să se venda averea debitorulu seu, și a cere ca, neconsimțindu debitorulu, să se reguleze, prin produsulu vinderii, o sumă suficiente spre plata terminilor.

Articolul 1648

Înfiintatorulu renditei nu poate să se libereze de plată ei, oferindu înapoiarea capitalulu și renunțandu la repetițiunea annuitatilor plătite ori catu de lungă ar fi vieta acelu în a carorui favore s'a înfiintatu rendită, și ori catu de onerosa fie prestațiune renditei.

Articolul 1649

Rendită pe vieta se dobândește de proprietarul ei în proporțiunea dărilor ce a dat.

Dacă înseși s'a stipulat că termenele ei să se plătească anticipat, atunci se consideră de questigat fie cari termen din ziua în cari a venit plata lui.

Articolul 1650

Numai în cazul în cari rendită pe vieta s'a înființat cu titlu gratuit, se poate și stipula că dărea să nu fie iar supusă sequestrării.

Articolul 1651

Proprietarul renditei pe vieta nu poate să ceară termenele expirate de către justificându-și existența sa, ori existența persoanei în favoarea căreia s'a fost înființat.

Titlul XIV

Despre fidejusiune (cauțiune)

Capitolul 1

Despre natura și întinderea fidejusiunii

Articolul 1652

Cel care garantează o obligațiune, se leagă către creditorul de a îndeplini însuși obligațiunea pe care debitorului nu o îndeplinește.

Articolul 1653

Fidejusiunea nu poate exista pentru o obligațiune validă.

Cu toate acestea se poate face cineva fidejuser pentru o obligațiune care poate fi anulată în virtutea unei excepțiuni personale debitorului, cum de pildă în cazul de minoritate.

Articolul 1654

Fidejusiunea nu poate întrece datoria debitorului nici poate fi făcută sub condițiuni mai oneroase.

Poate fi însă numai pentru o parte a datoriei și sub condițiuni mai puțin grele.

Cauțiunea care întrece datoria sau care este contractată sub condițiuni mai oneroase e validă numai pînă în măsura obligațiunii principale.

Articolul 1655

Oricine poate să se facă fidejuser fără ordine și chiar fără știința celui pentru care se obligă.

Asemenea se poate face nu numai pentru debitorii principali, dar și pentru fidejuserii acestuia.

Articolul 1656

Fidejusiunea trebuie să fie expresă și nu se poate întinde peste marginile în cari s'a contractat.

Articolul 1657

Fidejusiunea nedeterminată a unei obligațiuni principale, se întinde la toate accesoriile unei datorii și încă și la speșele primei reclamațiuni, și toate cele posterioare notificări făcute fidejuserului.

Articolul 1658

Îndatoririle fidejuserului trec la el, afară de constrîngerea corporală, chiar dacă îndatorirea era asigurată prin constrîngere corporală.

Articolul 1659

Debitorii obligatului de a da sîcuranță trebuie să prezinte o persoană capabilă de a contracta, care să aibă domiciliul în teritoriul jurisdicțional alu curții apelative la cari trebuie să se dea.

Articolul 1660

Solvabilitatea unui garante se măsura numai după nemiscăturile care pot fi ipotecate, afară de cazul cînd datoria este mică sau afacerea este comercială. Spre acestu finit nu se pot lua în considerațiune nemiscăturile în litigiu, nici acele situate la o așa depărtare, în care să devină foarte dificile lucrările executiva asupra'le.

Articolul 1661

Dacă fidejuserii, capetatu de creditorul de bună voia sau judecătoresc, a devenit apoi nesolvabil, trebuie să se dea un altul.

Această regulă nu se aplică în singurul caz în cari fidejuserii s'a dat numai în puterea unei convențiuni prin cari creditorii a cerut de fidejuser o anumită persoană.

Capitolul 2

Despre efectele fidejusiunii

Secțiunea I

Despre efectele fidejusiunii între creditori și cautionaru (fidejuse)

Articolul 1662

Fidejusele nu este tinut a plăti creditorului de cât cînd nu se poate îndestula de la debitorului principale asupra averii căruia trebuie mai înainte să se facă discuțiune, afară numai cînd însuși a renunțat la acestu beneficiu, sau s'a obligat solidarie cu datornicul. În casul din urma efectul obligațiunii sale se regulează după principiile statornicite în privința datoriilor solidarie.

Articolul 1663

Creditorul nu este îndatorat să discute averea debitorului principale, dacă garantul nu o cere de la d'ainteiu lucrări îndreptate contra sa.

Articolul 1664

Fidejusele cari cere discuțiunea trebuie să indice creditorului averea debitorului principale și să anticipeze speșele cuviincioase pentru punerea în lucrare a executării.

Nu se va ține în seama aretarea bunurilor debitorului principale situate afară din teritoriul juridictionale ale curții apelative în cari trebuie să se efectueze plata, sau a bunurilor în litigiu ori a bunurilor deja ipotocate pentru siguranța datoriei, cari nu mai sînt în posesiunea debitorului.

Articolul 1665

De câte ori cautionarul va areta bunuri în cuprinderea articolului precedente și va anticipa și speșele cuviincioase pentru discuțiune, ereditățile rămân către garante răspundător pînă la valoarea bunurilor aretate, în casul de nesolvabilitate a debitorului principale survenit pînă la amânarea urmăririi.

Articolul 1666

Cînd mai multe persoane au garantat unu și același creditor pentru una și aceeași datorie, fie cari din ele rămân obligate pentru datoria întreaga.

Articolul 1667

Cu toate acestea fie cari din persoanele aretate în art. precedente într-unu n'a renunțat la beneficiul divisiunii, poate cere ca creditorul să dea mai înainte acțiunea sa și să o reducă la proporțiunea fiecărui.

Dacă unii din garanți erau nesolvabili, în timpul în cari unul din ei obținuse divisiunea, acesta rămâne obligat în proporțiunea unei asemenea nesolvabilități; dacă însă nesolvabilitatea a survenit după divisiune, atunci nu mai poate fi resoluțiu pentru acesta.

Articolul 1668

Dacă creditorul însuși și de bună voie a împărțit acțiunea sa, nu mai poate să se lepede de acesta divisiune, de și, mai înainte de timpul în cari a primit-o, unii din caucionatori au fost nesolvabili.

Secțiunea II

Despre efectele fidejusiunii între debitor și caucionator (fidejuse)

Articolul 1669

Caucionatorul ce a plătit are regresu contra debitorului principale atît cînd a garantat cu știința debitorului cît și pe neștiința lui.

Regresul se întinde atît asupra capitalului cît și asupra debitorilor și a speșelor; cu toate acestea garantul nu are regresu de cît pentru speșele făcute de dînsul după ce a notificat debitorului principale reclamațiunea pornită asupra ei.

Fidejusele are regresu și pentru dobînda sumei ce a plătit, chiar cînd datoria nu producea dobînda, și încă și pentru daune-interese de cît se cuvine.

Cu toate acestea dobîndile ce aru fi fost datorite creditorului nu vor merge în favoarea garantului de cît din ziua în cari s'a notificat plata.

Articolul 1670

Caucionatorul ce a plătit datoria intră în dreptul ce are creditorul contra datornicului.

Articolul 1671

Cînd sînt mai mulți debitori principali pentru una și aceeași datorie, fidejusele ce a garantat pentru ei toți, are regresu în contra fiecărui din ei pentru repetițiunea sumei totale ce a plătit.

Articolul 1672

Fidejusele ce a plătit prima dată, nu are regresu contra debitorului principale ce a plătit de a doua oară; are însă acțiunea de repetițiune contra creditorului.

Candu fidejasurele a platitu, fără sa fi fostu urmaritu și fără sa fi insciintatu pe datorniculu principale, nu va ave nici unu regresu contra acestui în casulu candu în timpulu plății datorniculu aru fi avutu mediu de a declara stinsă datoria sa; îi remane însă dreptulu de a cere înapoi de la creditore banii dati.

Articolul 1673

Fidejasurele și fără a fi platitu poate se reclame desdaunare de la debitoare:

- 1) Candu este urmaritu în judecata pentru a plati;
- 2) Candu debitorului se afla falitu sau în stare de nesolvabilitate;
- 3) Candu debitorulu s'a indatoritu de a'lu libera de garanția într'unu terminu determinatu și acesta a expiratu;
- 4) Candu datoria a devenitu esigibile prin sosirea scadintei stipulate;
- 5) După trecere de dece ani, candu obligațiunea principale nu are unu terminu determinatu de scadinta, întru catu însă obligaiunea principale nu aru fi fostu de asia felu în catu sa nu pota a se stinge înaintea unui terminu determinatu, cum de exemplu tutela, ori întru catu nu se s'a stipulatu contrariulu.

Secțiunea III

Despre efectele fidejusiunii între mai mulți garanți

Articolul 1674

Candu mai multe persoane a garantatu pentru unulu și același debitoru și pentru una și aceeași datoria, garantele ce a platitu datoria are regresu contra celoru alți garanți pentru porțiunea ce privesce pe fia'cari. Cu tote acestea nu are locu regresulu de catu candu garantele a platitu în unnulu din casurile aretate în art. precedente.

Capitolul 2

Despre fidejusiunea legale și cea judecatoresca

Articolul 1675

De câte ori o persona este obligată de lege sau de judecatoru a da o garanta, garantele ce se opresce trebuie să aibă condițiunile prescrise de art. 1659 și 1660

Fidejusiunea judecatoresca trebuie încă sa pota fi supusă la constringere corporale.

Articolul 1676

Celu ce e datoru sa dea o garanta, e liberu sa dea unu amanetu sau alta asigurare cari să se gasesca suficiente pentru asigurarea creanței.

Articolul 1677

Garantele judecatorescu nu poate cere discussiunea averii debitorului principale.

Articolul 1678

Celu ce s'a facutu garante numai pentru fidejisorulu judecatoresca, nu poate să cera discussiunea averii debitorului principale și a fidejusorelui.

Capitolul 4

Despre stingerea fidejusiunii

Articolul 1679

Obligațiunea ce nasce din fidejusiune se stinge prin acele cause prin cari se stingu și cele'llalte obligațiuni.

Articolul 1680

Confusiunea urmată între datorniculu principale și fide jusorulu seu, prin eredirea unuia către altulu, se stinge acțiunea creditorului contra acelui ce a garantatu pentru fidejasure.

Articolul 1681

Garantulu se poate servi în contra creditorului de tote esceptiunile datornicului principale inerente datoriei; însă nu'i poate opune acele ce sînt curatu peronali datornicului.

Articolul 1682

Cautionatorulu se liberează de garanția sa, cînd nu poate să între în drepturile, privilegiile și ipotecile creditorului din cauza acestuia.

Articolul 1683

Dacă creditorulu primesce de buna voia unu imobile sau altu lucru în plata datoriei principali, cautionatorulu remane liberatu chiaru candu creditorulu a fostu evinsu din acelu lucru.

Articolul 1684

Prolungirea terminului acordatu de creditoru în favorea datornicului principale nu eliberează pe fidejasure de garanta sa, cari poate în acestu casu sa urmaresca pe debitoare pentru plata.

Titlul XV

Despre amanetu

Articolul 1685

Amanetulu este unu contractu prin cari datorniculu remite creditorului seu unu lucru mobile spre sicuranta datoriei.

Articolul 1686

Amanetulu da creditorului dreptu de a fi platitu din lucrulu amanetului cu preferinta înaintea altoru creditori.

Ca sa resulte preferinta se cere unu actu inregistratu în regula ce sa enuntie suma datorită, specia și natura lucrurilor amanetate sau o discriptiune de qualitatea greutatea și mesura lor.

Facerea unui actu inscrisu și inregistratu nu estene aperatu de catu candu datoria trece peste una suta cinci deci lei.

Articolul 1687

Preferinta aretata în art. precedente nu se poate infinta în privinta mobililor necorporali cum creanțele mobiliare, de catu prin unu actu inregula inregistratu și notificatu debitorului creanței date în amanetu.

Articolul 1688

În tote casurile însă acestu privilegiu nu subsiste asupra amanetului de catu candu s'a datu și a remasu în posesiunea creditorului sau a unui al treilea alesu de părți.

Articolul 1689

Creditorulu, la casu de ne plata, nu poate să dispună de amanetu; are dreptulu însă sa cera de la judecatoru ca amanetulu sa 'i remane lui, dreptu plata, și pînă la suma datoriei, cu ale ei dobîndi, ce se cuvine, cu o estimațiune facuta de experti, ori să se venza la licitațiune.

E nulă ori'ce stipulațiune prin cari creditorulu s'ar autorisa sau a'și apropia amanetulu sau a dispune de dinsulu fără formalitățile susu aretate.

Articolul 1690

Pînă la espropriatiunea debitorului de este să se facă, elu remane proprietarulu amanetului.

Articolul 1691

Creditorulu raspunde după regulele stabilite la titlulu "Despre contracte și obligațiuni în genere", de perderea sau stricăciunea amanetului provenită din culpa sa.

Asemenea și debitorule trebuie să intorca creditorului tote spesele utili și cele necesarie făcute pentru conservarea amanetului.

Articolul 1692

Dacă s'a datu dreptu amanetu o creanta ce produce dobîndi, creditoarele trebuie să țină în sema aceste dobîndi asupra dobîndiloru ce aru fi datorite.

Dacă datoria, pentru a carii sicuranta s'a datu amanetu o creanta, nu produce ea însă'și dobîndi, atuncea dobîndile creanței amanetate se tinu în sema asupra capitalulu datoriei.

Articolul 1693

Dacă creditoarele abusa de amanetu, debitorule poate să cera ca acelu amanetu să se pună sub sequestru.

Articolul 1694

Debitorului nu poate pretinde restitutiunea amanetului de catu după ce a platitu innintregu capitalulu, dobîndile și spesele datoriei pentru a carii sicuranta s'a fostu datu amanetulu.

Dacă acelasiu debitor ar fi facutu și o alta datoria către acelasiu creditoru după tradițiunea amanetului, și o asemenea datoria ar fi devenitu esigibile înainte de plată primei datorii, creditorul nu va pute fi constrinsu sa libereze amanetulu mai'nainte de a se fi platitu ambe creanțele, chiaru candu nu s'ar fi stipulatu de a sub ordina amanetulu la plata datoriei a doua.

Articolul 1695

Amanetulu este nedivisibile deși datoria este divisibile între eredi debitorului, ori între aceia ai creditorului.

Eretele debitorului ce nu și'a platitu partea sa de datoria, nu poate cere restitutiunea părții sale de amanetu atatu timpulu catu datoria nu este plătită în întregulu ei.

Și vice'versa, eretele creditorului cari și'a primitu partea sa obligatoria, nu poate se restituesca amanetulu cu daunarea coereditoriloru sei încă neplatiți.

Articolul 1696

Dispositiunile precedenti nu se aplică în materii de comerci, nici la casele de imprumutu pe amanetu, în privinta caroru se va urma după legile și regulamentele relative la dinsele.

Titlul XVI

Despre antichrese

Articolul 1697

Antichresea este unu contractu, prin cari creditorele dobandesce dreptulu de a'și apropia fructele unui imobile remis lui de datornicu, cu îndatorire de a le imputa să fie cari anu asupra dobindiloru, de sînt datorite, și apoi asupra capitalului creanței sale.

Articolul 1698

Acestu contractu trebuie să fia facutu in scrisu și transcriu, într catu este o datoria mai mare de una suta cinci'deci lei.

Articolul 1699

Creditorulu, dacă nu s'a stipulatu contrariulu, este datoru sa platesca dările și sarcinile anuali ale imobilelui ce posedă în antichrese. Asemenea trebuie să îngrijesca de întreținere și să facă reparațiunile necesare și utili ale imobilelui; la din contra remane răspundetoru de daune interese.

Tote spesele relative la obiectele susu'aretate se voru preleva asupra fructeloru.

Articolul 1700

Debitorulu nu poate reclama folosință imobilelui datu în antichrese, mai 'nainte de a fi platitu tota datoria. Creditorele însă ce voesce a se libera de la îndatoririle enumerate în art. precedente, poate totu d'auna, într catu n'a renuntatu esprese la acestu dreptu, sili pe debitoru și priimesca inderetu folosintia imobilelui.

Articolul 1701

Creditorulu devine proprietaru alu imobilelui prin sigura neplata a datoriei la terminu stipulatu; ori ce clausula contraria este nulă.

La neplata, poate se cara espropriatiunea debitorului după formele legali.

Articolul 1702

Dispositiunile art. 1695 se aplica la antichresele întocmai ca la amanetu.

Articolul 1703

Creditorulu antichresistu conserva supra fondului și cele alte privilege și ipotece, legale formate și conservate.

Titlul XVII

Despre transactiune

Articolul 1704

Transactiunea este unu contractu prin cari părțile termina unu procesu inceputu sau preintimpina unu procesu ce poate să nasca.

Articolul 1705

Transactiunea trebuie se fia constatată prin actu scrisu.

Articolul 1706

Transactiune potu face numai acei ce potu dispune de obiectulu coprinsu în ea.

Acei însă ce nu potu dispune de obiectulu coprinsu în transactiune, nu potu transige de catu în formele stabilite de legi speciali.

Articolul 1707

Se poate transige asupra unei acțiuni civili ce deriva din o infracțiune.

Articolul 1708

În transactiune se poate stipula o penalitate contra acelui ce nu va tine de dinsa.

Articolul 1709

Transactiunile se marginescu numai la obiectulu lor; renunțierea, facuta în tote pretentiele și acțiunile, coprinde numai aceea ce se reporta la pricinele asupra caroru a urmatu transactiune.

Articolul 1710

Transactiunea nu se întinde de catu asupra pricineloru de cari trateza, fie intențiunea partiloru manifestată prin espresiuni speciali sau generali, ori resulte ea ca o consecința necesaria din ceea ce s'a espresu.

Articolul 1711

Transactiunile au între părțile contractanți puterea unei sentințe neapelabili.

Articolul 1712

Este admisibile acțiunea de nulitate cona unei transactiuni pentru eroare asupra persoanei sau a obiectului în procesu.

Articolul 1713

Asemenea se poate ataca transacțiunea făcută spre executarea cu titlu năval, afară numai cându părțile ar fi tratatut esprese despre nulitate.

Articolul 1714

Transacțiunea făcută pe documente dovedite în urma de false, este nulă.

Articolul 1715

De asemenea nulă transacțiunea asupra unui procesu finitu prin sentinta neapelabile despre cari părțile sau una din ele n'avea cunoscinta.

Cându sentinta necunoscută partiloru ar fi încă apelabile transacțiunea ar fi valida.

Articolul 1716

Cându părțile au transigitu în genere asupra tutoru afaceriloru ce ar pute sa existe între dinsele, documentele ce le ar fi fostu necunoscute loru în timpulu transacțiunii și cari s'ar fi descoperitu în urma, nu constituiescu unu titlu de anulare a transacțiunii, afară numai atunci cându ar fi fostu ascunse prin fapta unei din părțile contractanți.

Însă transacțiunea va fi nulă cându ea nu ar coprinde de catu unu singuru obiectul și s'ar dovedi, din documentele în urma descoperite ca una din părți nu avea nici unu dreptu asupra acelu obiectul.

Articolul 1717

Invederata gresela în socoteli, urmată la facerea transacțiunii, nu pagubesce pe nici una din părți și trebuie să se repareze.

Titlul XVIII Despre privilegie și ipotege

Capitolul 1 Dispositiuni generali

Articolul 1718

Ori'cine este obligatu personale este tinutu de a împlini îndatoririle sale cu tote bunurile sale mobili și immobili, presenti și fiitoare.

Articolul 1719

Bunurile unui debitoru servescu spre asicurarea comuna a creditoriloru sei, și pretulu loru se împarte între ei prin analogia, afară de casulu cându esistu între cresitori cause legitime de preferinta.

Articolul 1720

Causele legitime de preferinta sînt privilegiele și ipotecele.

Articolul 1721

Cându unu imobile, recolte, sau alte bunuri mobili voru fi fostu asicurate în contra incendiului sau în contra ori'cărui altu casu fortuitu, suma, ce se va datoride către asicuratoru, va trebui, dacă nu va fi fostu cheltuită în reparațiunea obiectului asicutatu, sa fia afectată la plata creantelor privilegiate și ipotecarie, după rangulu fie'carii din ele.

Asemenea se va urma și cu ori'ce despăgubire va fi datorită de către o a treia persona, pentru perderea totale sau deterioratiunea obiectului insarcinatu de unu privilegiu sau ipoteca.

Capitolul 2 Despre privilegie

Articolul 1722

Privilegiulu este unu dreptu, ce da unui creditoru calitatea creanței sale de a fi preferitu celoru alți creditori, fia chiaru ipotecari.

Articolul 1723

Între creditorii privilegiați preferinta se reguleza după diferitele calități ale privilegielor.

Articolul 1724

Creditorii privilegiați cari au același rangulu au de o potriua dreptu la plata.

Articolul 1725

Privilegiele tesaurului publicu și ordinea în cari se esercita ele sînt regulate prin legi speciali.

Tesaurulu publicu nu poate obține unu privilegiu în contra drepturiloru personelor a treilea dobendite mai 'nainte.

Articolul 1726

Privielegele potu fi atatu asupra mobililoru catu și asupra immobililoru.

Secțiunea I

Despre privilegiile cari se întind asupra mobililor și imobilelor

Articolul 1727

Cheltuețile de judecată sînt privilegiate atît asupra mobililor cît și asupra imobilelor în privința tuturor creditorilor în interesul cărora au fost făcute.

Secțiunea II

Despre privilegii asupra mobililor

Articolul 1728

Privilegiile sînt sau generali sau speciale asupra unor mobili.

PARAGRAFUL I

- Despre privilegii generale asupra mobililor

Articolul 1729

Creanțele privilegiate asupra tuturor mobililor sînt cele mai jos arătate, și se exercită în ordinea următoare:

- 1) Cheltuețile de judecată făcute în interesul comun al creditorilor;
- 2) Cheltuețile îngropării în reportu cu condițiunea și starea defunctului;
- 3) Cheltuețile bolei celei după urma făcute în cursul de un an;
- 4) Salariile omenilor de serviciu pentru un an trecut și restul datoriei din anul curent.

Salariul de șase luni al calfelor de prăvălia, și salariul pe o lună al lucrătorilor cu ziua.

- 5) Pretul obiectelor subsistenței date debitorului și familiei sale în cursul de șase luni.

Cîndu valoarea imobilelor n'a fost absorbită de creanțele privilegiate și ipotecare, partea din pretul lor ca mai rămîne se va afecta cu preferința la plata creanțelor arătate prin prezentele articole.

PARAGRAFUL 2

- Despre privilegii asupra obiectelor mobili

Articolul 1730

Creanțele privilegiate asupra obiectelor mobili sînt:

- 1) Chiriile și arende. Cîndu contractul este autentic, sau are o dată certă, proprietarul are privilegiu pentru tota chiria sau arenda pe anul curent precum și pe totu timpul ce rămîne a curge pînă la expirarea contractului.

Cîndu contractul nu e autentic sau nu are dată certă, proprietarul are privilegiu numai pentru chiria sau arenda pe anul curent și pe anul viitor.

În cazul d'înteiu, dacă prin contractul de arendă sau închiriere nu va fi fostu expresu prohibită sub arendă sau sub închiriere, ceilalți creditori ai debitorului potu reînchiria sau rearendă moșia pentru timpul ce mai rămîne a curge după contractul; dar sînt obligați de a plăti proprietarului totu ce 'i este datoriu.

Obiectele asupra cărora se exercită privilegiul sînt:

Pentru casa, toate mobilele din ea.

Pentru moșia, tota recolta anului curent precum, și totu ce servește la exploatarea moșiei.

Același privilegiu are locu pentru reparațiunile locative și pentru totu ce privește executiunea contractului.

Proprietarul poate sechestra mobilele cari se află în casa sa sau pe moșia sa. cîndu ele au fostu duse în altu locu, fără consimțimentul seu, și proprietarul conservă privilegiul seu p aceste mobile, întru cît timpul le au revendicatu; adică, cîndu sînt în posesiune mobilele unei moșii, dacă a facutu cererea sa în termen, de patru'deci zile și cîndu sînt în posesiune mobilele unei case, în termen de cinci'spre'dece zile.

- 2) Sumele datorite pentru semente, sau pentru cheltuiala recoltei anului curent, asupra prețului acestei recolte, și sumele datorite pentru instrumente de exploatare, pe pretul acestor instrumente; în ambele cazuri, cu preferința chiar înainte proprietarului moșiei pentru privilegiul arende.

- 3) Creanța pe amanetul ce este în posesiunea creditorului.

- 4) Cheltuețile făcute pentru conservarea lucrului.

- 5) Pretul pentru lucruri mobili neplătite, dacă se află încă în posesiunea debitorului, chiar și în cazul cîndu a cumpăratu cu termen de plată.

Dacă vînderea s'a facutu fără termen de plată, vîndătorul poate chiar să revendice obiectele vîndute, pe cît timpul se află în posesiunea cumpărătorului, și poate să împiedice revînderea acelor lucruri, dacă însă s'a facutu cererea în termen de optu zile după trădarea lucrurilor, și dacă lucrurile se află încă totu în starea în cari se găsea la timpul trădării lor.

Perdere acțiunii de revîndicare aduce cu sine și pierdere acțiunii resolutorie a contractului vînderii, în privința celorlalți creditori.

- 6) Creanțele ce are unu hangiu, în aceasta calitate, asupra efectelor voiajorilor, ce se afla în ospetaria sa.
- 7) Creanța cheltueleuru de transportu și a cheltueleuru accerorie asupra lucrului transportatu, întru catu timpul acela ce l'a transportatu, ilu are în posesiunea sa, și în cele doue'deci și patru ore ce voru urma trădării lucrului la destinatarulu seu, dacă acesta din urma a conservatu posesiunea lucrului.
- 8) Creanțele resultandu din abusuri și prevaricatiuni ale functionariloru publici, în esercitiulu funcțiunii lor, asupra cauționamentulu loru precum și asupra dobindiriloru, ce ar fi produsu acelu cauționament

PARAGRAFUL III

- Despre rangul privilegiilor asupra mobileloru, la cas de concurs între ele

Articolul 1731

Cheltueleuru de judecată vinu înaintea tutuorur creantelor în interesulu catoru au fostu făcute.

Articolul 1732

Cheltueleuru făcute pentru conservarea lucrului trecu înaintea privilegiiloru anteriori.

Ele trecu, în toate casurile, chiaru înaintea privilegiiloru coprinse la numerii 3, 4 și 5 ale articolulu 1729.

Articolul 1733

Creditoru amanetaru, hangiuu și carausulu sînt preferiti vendetorulu unui obectu mobiliaru, cari le servesce de sicuranta, afară de casulu cînd ei, primindu lucrulu, au sciutu ca pretulu era încă datoritu.

Privilegiulu vendetorulu nu se esercita de catu după acelu alu proprietarulu casei sau mosiei, afară de casulu candu vendetorulu, la transportarea lucrurilor în locurile închiriate, a facutu cunoscutu proprietarulu ca pretulu încă nu i s'a platitu.

Articolul 1734

Sumele datorite pentru semințe, sau pentru cheltueleuru recoltei de peste anu se platescu din pretulu acestei recolte; și sumele datorite pentru utensile, cari servescu la esplotatiunea mosiei, din pretulu acestorur utensile, cu preferinta în ambele aceste casuri înaintea privilegiulu proprietarulu mosiei.

Articolul 1735

Privilegiulu cheltueleuru de îngropare trece înaintea tutuorur celorl'alte privilegie.

Articolul 1736

Celel'alte privilegie generali sînt primite de către privilegiu speciali.

Secțiunea III

Despre privilegii asupra imobililoru

Articolul 1737

Creditorii privilegiați asupra imobileloru sînt:

- 1) Vendetorulu pe imobilulu vendutu, pentru plata prețulu; dacă s'au facutu mai multe venderi succesive, pentru cari a remasu datoritu pretulu în total sau în parte, anteiulu vendeatorulu se preferesce celui de alu douilea, cel de alu douilea celui de alu treilea și asia înainte.
- 2) Acei ce au datu banii cari au servitu la aquisitiunea unui imobile. Trebuie să se fia constatau într'unu modu autenticu, prin actulu de imprumutare, ca suma era destinată a fi întrebuințată la aceasta; asemenea trebuie să se fia constatau prin quitanta vendetorulu ca plata prețulu s'a facutu cu banii împrumutați.
- 3) Coeredii, asupra imobililoru succesionii, pentru garanția impartei făcute între ei și a sumelor cu cari a remasu datori unulu către altulu.
- 4) Architectii, antreprenorii, petrarii și alți lucrători întrebuințati pentru a zidi, a reconstrui, sau a repara edificie, canaluri sau alte opere, cu condițiune însă ca prealabilmente să se fi inchiiaiatu unu procesu verbale, de către unu expertu numitu de către tribunalulu de prima instanța în circonscripțiunea căru sînt situate edificie, constataru stării și felulu lucrurilor ce proprietarulu va declara ca are de gandu a face și numai în casulu candu acele lucrări aru fi fostu primite celu multu în cursu de sese luni, după terminarea lor, de către expertu asemenea numitu de tribunalulu. Dar privilegiulu acesta nu poate trece nici odată peste valoru constatate prin alu douilea proceu verbale, ci se va reduce la adausulu de valoru ce va fi esistendu la epoca alinarii imobilelu, ca resultat alu lucrurilor executate.
- 5) Acei ce au împrumutatu bani pentru a indemnisa pe lucrători, se bucura de același privilegiu, însă numai în casulu candu întrebuințarea acelorur bani va fi constatată într'unu modu autenticu prin actulu de imprumutare, și prin quitanta lucratoriloru, în modulu în care s'a vorbitu mai susu despre acei cari au împrumutatu bani pentru aquisitiunea unui imobile.

Secțiunea IV

Cumu se conserva privilegiu

Articolul 1738

Între creditori, privilegiile nu produc nici unu efect, în privința imobilelor, decât atunci când ele s'au adus la cunoștința publică, prin înscripțiune, și numai de la data acelei înscripțiuni în registrele tribunalelor de prima instanță, destinate pentru acesta, după modelul determinat de lege, afară de singurele excepțiuni ce urmează.

Articolul 1739

Sînt scutite de formalitatea înscripțiunii, creanțele aretate la articolul 1729.

Articolul 1740

Venditorul privilegiat conservă privilegiul său prin transcripțiunea titlului care a transferat proprietatea cumpărătorului, și care titlu constată că i-se datorește întregul preț sau parte din el; asemenea și acela care a dat bani pentru cumpărarea unui imobil, conform alineatului 2 de la art. 1737 conservă privilegiul său prin transcripțiunea titlului care constată destinațiunea împrumutării și trecerea asupra sa a tuturor drepturilor venditorului.

Articolul 1741

Coeredele sau copartășul la o împărțelă conservă privilegiul său asupra bunurilor cuprinse în fiecare lot, sau asupra lucrului pus în licitațiune, pentru tot ce are dreptul să reclame în această calitate, prin înscripțiunea acestui privilegiu în termen de șase luni de la data actului de împărțelă, sau de la data adjudicațiunii prin licitațiune; în cursul acestui timp nici o ipotecă nu poate fi constituită în prejudiciul coeredelui sau copartășului creditor, asupra nici unui bun care se găsește cuprins în masa comună.

Articolul 1742

Arhitecții, antreprenorii, petrarii și alți lucrători întrebuințați pentru a zidi, a reconstrui sau a repara edificii, canale sau alte opere, și acei cari au împrumutat, pentru a indemniza pe persoanele de mai sus, cu bani a caror întrebuințare se constată conform alineatului 5 de la articolul 1737, conservă privilegiul lor prin înscripțiunea proceselor verbale ale esptilor, menționate la alineatul 4 al articolului 1737.

Articolul 1743

Creditorii și legatarii, cari cer separațiunea patrimoniului defunctului, conservă privilegiul lor asupra imobilelor succesiunii în fața creditorilor ereditari sau reprezentanților defunctului, prin înscripțiunea acestui privilegiu, în termen de șase luni de la data deschiderii succesiunii.

Înainte expirării acestui termen, nici o ipotecă stabilită de către eredi sau reprezentanții defunctului asupra acelor bunuri spre prejudiciul creditorilor sau legatarilor succesiunii nu poate avea efect.

Articolul 1744

Cesonarii acestor diverse creanțe privilegiate, exercită întru toate aceleași drepturi, cari le avea și acei ce le au cedat aceste creanțe.

Articolul 1745

Tot creanțele privilegiate supuse la formalitatea înscripțiunii, în privința caror nu s'ar fi îndeplinit condițiunile prescise pentru conservarea privilegiului, nu încetează cu toate acestea de a fi creanțe ipotecare; însă ipoteca, în privința tuturor persoanelor al treilea, nu datează de cât de la epoca înscripțiunilor cari vor trebui făcute, după cum mai jos se va arăta.

Capitolul 3 Despre ipotece

Articolul 1746

Ipoteca este un drept real asupra imobilelor afectate la plata unei obligațiuni.

Ipoteca este din natura ei nedivisibilă și subsiste în întregimea ei asupra tuturor imobilelor afectate, asupra fiecărui, și asupra fiecărei porțiuni din acele imobile.

Dreptul de ipotecă se conservă asupra imobilelor în orice mână va trece.

Articolul 1747

Dreptul de ipotecă nu se poate constitui de cât în casurile și cu formele prescise de lege.

Articolul 1748

Ipoteca este sau legală sau convențională.

Articolul 1749

Ipoteca legală este aceea care ia naștere în virtutea unei dispozițiuni speciale a legii.

Ipoteca convențională este aceea care ia naștere din convențiunea părților, cu formele prescise de lege.

Articolul 1750

Se pot ipoteca:

- 1) Imobilele cari sînt în comerț, cu accesoriile lor, ce după lege se privesc ca imobile;

2) Usufructulu asupra acestoru immobili și accesorii.

Articolul 1751

Mobilile nu pot fi ipotecate.

Articolul 1752

Nu se aduce nici o modificare prin acestu codice dispositiunilor legilor maritime, în privinta navelor și bastimentelor de mare.

Secțiunea I Despre ipotecele legali

Articolul 1753

Drepturile și creanțele cari se asigura de lege prin o ipoteca sînt:

- 1) Ale femeilor maritate asupra bunurilor bărbatului;
- 2) Ale minorilor și interdisilor asupra bunurilor tutorelui;
- 3) Ale Statului, ale comunelor și stabilimentelor publice asupra bunurilor percepților și administratorilor centrali.

PARAGRAFUL I - Despre sicurantele femeilor maritate

Articolul 1754

Femeia va ave o ipoteca speciale asupra bunurilor ce sînt afectate prin contractului de căsătoria și pentru asigurarea dotei alienabili.

Ipoteca sa va înscrie de barbatu înaintea celebrarii căsătoriei, și nu va ave efect de catu de la data acelei inscripțiuni.

Inscripțiunea va pute fi cerută și de femeia.

Articolul 1755

Prin contractului de căsătoria se voru specialisa imobilele ipotecate, obiectele dotali garantate și suma pînă în concurența căreia se va pute lua inscripțiune ipotecaria.

Articolul 1756

În lipsa de stipulațiuni esprese de ipoteca în contractului de căsătoria sau candu garantele determinate prin acestu contractu nu voru fi indestulatorie, femeia va pute în timpul căsătoriei în virtutea autorizatiunii date de către președintele tribunalului domiciliului seu, și pînă la concurența sumei dotei alienabili se cera inscripțiunea ipotecaria asupra unuia sau mai multe immobili amune determinate ale bărbatului seu.

Articolul 1757

Femeia va pute încă, chiar în casu de convențiune contraria, dara cu autorizatiunea președintelui tribunalului domiciliului seu sa cera în timpul căsătoriei inscripțiuni ipotecarie asupra imobilelor bărbatului seu, pentru ori-ce pretențiuni ar pute ave în contra lui în virtutea foiei sale dotali.

Articolul 1758

Inscripțiunile luate în virtutea articolelor 1756-1757 voru areta speciale fie-care imobile, și voru determina sumele pentru cari sînt cerute acele inscripțiuni.

Articolul 1759

În tote casurile determinate mai susu în cari femeia maritata are dreptu de a cere inscripțiunea de ipoteca asupra bunurilor immobili ale bărbatului, deca ea nu va esercita acestu dreptu, ilu va pute esercita în numele ei acelu ce a constituitu dotea, și în lipsa acestuia, chiaru procurorele tribunalului de prima instanța a domiciliului femeii.

Articolul 1760

Femeia nu va pute renunța nici într-unu casu în favorea bărbatului seu la inscripțiunile luate în virtutea articolelor precedinti.

Articolul 1761

Bărbatul va pute contesta valoarea dotii alienabili, pentru care s'a luat inscripțiune de femeia după sevarsirea căsătoriei. În casulu acesta tribunalulu va decide într-unu modu sumariu asupra contestatiunii numindu experti pentru estimatiunea dotii alienabili, și ascultandu reportulu lor precumu și conclusiunile procurorelui.

PARAGRAFUL II - Despre garantiile ce sînt obligați a da tutorii în interesele minorilor și interdisilor

Articolul 1762

Înainte de înregistrarea tutorelui pentru administrațiunea tutellei, consiliul de familie va defige suma pentru care se va lua înregistrarea ipotecarii, va areta anume imobilele tutorelui asupra cărora acestea înregistrare se va cere.

La determinarea sumei înregistrării, consiliul de familie va avea în vedere starea minorului sau a interzisilor, natura valorilor unde cari se compune acesta stare și eventualitățile de responsabilitate la cari poate fi supus tutorele.

Consiliul de familie după împrejurări poate decide ca suma înregistrării se nu fie mai mare de cât venitul pe un an al stării minorului sau al interzisului.

Articolul 1763

Deliberarea consiliului de familie va fi motivată și dacă după ce tutorele va fi ascultat sau chemat.

Articolul 1764

Tutorele va putea contesta valoarea venitului pentru care s'a cerut înregistrare la tribunalul de prima instanță, la care cazul tribunalului va urma întocmai ca la articolul. 1761.

Articolul 1765

Înregistrarea va fi udată de tutore în virtutea deliberării consiliului de familie.

Articolul 1766

Consiliul de familie va putea numi speciale pe unul din membrii săi sau ori ce altă persoană pentru luarea înregistrării.

Articolul 1767

Când tutorele este tatăl sau mama rămasă în viață, ipoteca legală nu va avea loc.

PARAGRAFUL III

- Despre garanțiile ce sînt obligați a da Statului, comunelor și

stăvilimentelor publice, percepții și administratorii contabili.

Articolul 1768

Ipoteca legală a Statului, a comunelor și a stăvilimentelor publice asupra bunurilor percepțiilor și administratorilor publici, nu se poate stabili de cât asupra bunurilor prezente, iară nu și a celor viitoare.

Secțiunea II

Despre ipotecile convenționale

Articolul 1769

Cine are capacitatea de a înstrăina un imobil, poate a-l și ipoteca.

Articolul 1770

Acei, cari au asupra unui imobil un drept suspensiv prin o condiție, sau rezolubil în oare cari cazuri, sau supus la o acțiune de rescisiune, nu potu consimți de cât o ipoteca supusă aceluiași condiție sau aceluiași rescisiune.

Articolul 1771

Bunurile minorilor și ale interzisilor nu potu fi ipotocate de cât pentru cauzele și cu formele prescise de legi.

Articolul 1772

Ipoteca convențională nu va putea fi constituită de cât prin act autentic.

Articolul 1773

Ipotecile consimțite în țară străină nu potu avea efect în România de cât după ce actele, prin cari s'a consimțit ipoteca, se voru fi vidate de președintele tribunalului civil al situației bunurilor și se va fi luat înregistrare.

Acest magistrat va verifica dacă actele de constituirea ipotecei unescu toate condițiile cerute de legile locului unde s'au făcut spre a fi autentice.

Articolul 1774

Ipoteca convențională nu este valabilă dacă, prin actul de constituire al ipotecei, nu se specifică anume natura și situația fie cărui imobil al debitorului, asupra cărui se consimte ipoteca creanței.

Articolul 1775

Bunurile viitoare ale debitorului nu potu fi obiectul unei ipotece.

Articolul 1776

Ipoteca convențională nu poate fi valabilă de cât atunci când suma, pentru care ipoteca este constituită, va fi determinată prin act.

Dacă creanța este condițională se va menționa condițiunea în inscripțiune.

Articolul 1777

Ipoteca se întinde asupra tuturor ameliorațiilor survenite în urma construirii imobilei ipotecate.

Secțiunea III

Despre rangul ipotecelor între ele

Articolul 1778

Între creditori, ipoteca, fie legală, fie convențională, nu are rang decât din ziua inscripțiunii sale în registre.

Articolul 1779

Ipotecile înscrise în registre în aceeași zi au același rang.

Capitolul 4

Despre modul inscripțiunii privilegiilor și ipotecelor

Articolul 1780

Inscripțiunile se fac la grefa tribunalului districtului în care sînt situate bunurile ipotecate.

Drepturile de privilegiu și ipotece care nu s'au înscris înainte de moartea debitorului, nu vor mai putea fi înscrise decât după trei luni de la deschiderea succesiunii.

Inscripțiunile nu vor produce nici un efect dacă vor fi făcute în intervalul de timp în cursul căruia actele făcute înainte de deschiderea falimentului sînt declarate, de lege, nule.

Articolul 1781

Spre a opera inscripțiunea, creditorii și debitorii, în persoană sau prin mandatar cu procură autentice, vor prezenta președintelui tribunalului, actul autentic al convenției prin care se constituie ipoteca. Totuși odată, creditorii va face și alegere de domiciliu la vreun loc din circumscripțiunea tribunalului.

Articolul 1782

Președintele găsindu actul investit cu toate formele cerute de lege pentru inscripțiune, va ordona inscripțiunea sa, după care se va certifica, prin actul original, data și numărul de ordine, sub care s'a scris în registru.

Articolul 1783

În toate cazurile de inscripțiune a unei ipotece legale sau a unui privilegiu, este deosebitul ca creditorii sau mandatarii să se prezinte înainte de președintele tribunalului și să ceră inscripțiunea ipotecei sau a privilegiului său, în virtutea titlului din care decurge cea ipoteca sau acel privilegiu.

Articolul 1784

Inscripțiunile asupra bunurilor unei persoane moarte pot fi cerute numai de creditori.

Articolul 1785

Creditorul privilegiat sau ipotecar, înscris pentru un capital sau pentru o rentă care produce interese, are dreptul ca interesele datorite pe trei ani să aibă același rang ca și capitalul, fără prejudiciul inscripțiunilor ce poate lua pentru interese după trei ani, și care vor avea rang din ziua inscripțiunii lor.

Articolul 1786

Inscripțiunile conservă dreptul de privilegiu și de ipoteca în cursul de cinci-sprezece ani din ziua în care s'au făcut inscripțiunile. Efectul lor încetează dacă inscripțiunile nu au fost reînnoite înainte de expirarea acestui termen.

Cu toate acestea, inscripțiunile luate în favoarea minorilor, interdicțiilor, a femeilor maritate, a Statului, comunelor și celorlalte stabilimente publice, sînt dispensate de a fi reînnoite pînă după un an de la încetarea tutellei, dizoluțiunea căsătoriei sau încetarea din funcțiune a funcționarului.

Articolul 1787

Inscripțiunea reînnoită trebuie să indice inscripțiunea primitivă ce se reînnoiesce. În lipsa de o asemenea indicațiune, creanța ipotecară va avea rangul de la inscripțiunea din urmă.

Capitolul 5

Despre ștergerea și reducțiunea inscripțiunilor

Articolul 1788

Inscripțiunile vor fi șterse sau reduse prin consimțimentul partilor interesate, capabili de a consimți la aceasta, sau în virtutea unei sentințe date în ultima instanță, sau care a dobîndit puterea lucrului judecat. Mandatul dat spre a face o ștergere sau reducere trebuie să fie expres și autentic.

Articolul 1789

Actele făcute în tera streina, care constata consimțimentulu pentru ștergerea sau reducțiunea unei inscripțiuni, nu sînt esecutorie în România, de catu după ce s'au vidatu de președintele tribunalului situațiunii bunurilor, care va verifica autenticitatea acelu act.

Capitolul 6

Despre efectulu privilegielu și ipotecieloru în contra persoaneloru alu treilea cari detinu immobilulu.

Articolul 1790

Creditorii cari au privilegiu sau ipoteca înscrisă asupra unui immobile, ilu urmarescu în ori ce mani aru trece.

Articolul 1791

Dacă persona a treia cari deține immobilulu, nu indeplinesce formalitățile mai josu stabilite pentru a purga proprietatea sa, ea rămîne indatorita prin singurulu efect alu inscripțiunilor, în calitatea sa de detentore a immobilului, la tote datoriile ipotecare, și se bucura de toți terminii de plată ce-i avea și debitorulu primitiv.

Articolul 1792

Detentorele este tinutu în același casu sau de a plati tote capitalurile și interesele esigibili, la ori ce suma s'aru urca, sau de a lasă immobilulu ipotecatu fără nici o reserva.

Articolul 1793

Candu detentorele nu indeplinesce una din aceste obligațiuni pe deplinu, fie care creditoru ipotecaru are dreptulu de a cere venderea immobilului ipotecatu, pentru creanta sa.

Articolul 1794

Cu tote acestea, detentorele, care nu este personale obligatu pentru creanta ipotecară a creditorului, poate să se opună la venderea immobilului ipotecatu ce 'i a fostu transmisu, dacă au mai remasu alte immobili ipotecate pentru acesta datoria în posesiunea principalelui sau principaliloru debitoru, și poate să cera discuțiunea prealabilă după forma regulată la titlulu "Despre cautionamentu". În timpululu acestei discuțiuni se va opri venderea immobilului ipotecatu.

Articolul 1795

Catu pentru lăsarea immobilului ipotecatu, ea poate să fie facuta de către ori ce detentoru care nu este personale obligatu la datoria și care are capacitatea de a instreina.

Articolul 1796

Detentorele poate să lase immobilulu, chiaru după ce a recunoscutu obligațiunea sau după ce a fostu condamnatu în acesta calitate; lăsarea immobilulu nu împiedica nici pe detentoru, pînă la adjudicatiune, de a lua immobilulu înapoi, platindu tota datoria și cheltuele.

Articolul 1797

Lăsarea immobilului ipotecatu se face prin declarațiune la grefa tribunalului situațiunii immobilului.

Tribunalulu va inchiaia actu despre acesta.

După cererea celui mai diligente dintre cei interesați, se va numi unu curatoru immobilului parasitu, și se va urmări venderea sa după formele prescise pentru espropriatiuni.

Articolul 1798

Servituțile și drepturile reali ce avea asupra immobilului detentorele înaintea posesiunii sale renascu după părăsirea sau adjudicatiunea immobilului.

Articolul 1799

Detentorele care a platitu datoria ipotecară, sau care a lasatu immobilele ipotecatu, sau care a suferitu espropriatiunea acestui immobile, are recursu în garanta de dreptu, în contra debitorului principale.

Capitolul 7

Despre stingerea privilegielu și a ipotecelu

Articolul 1800

Privilegiele și ipotecele se stingu:

- 1) Prin stingerea obligației principale;
- 2) Prin renunțierea creditorului la ipoteca;
- 3) Prin îndeplinirea formalitatiloru și condițiiloru prescise detentoriloru pentru purgarea bunuriloru dobendite de ei;
- 4) Prin prescripțiune.

Prescripțiunea este questigata debitorului, pentru bunurile cari se afla în posesiunea sa, prin espiarea timpului de fiptu pentru prescripțiunea actiuniloru ce resulta din ipoteca sau din privilegiu.

Catu pentru bunurile cari se gasescu în manile unui alu treilea detentore, prescriptiunea 'i este questigata prin expirarea timpului regulatu pentru prescriptiunea proprietății în favorea sa; în casulu candu prescriptiunea presupune unu titlu, ea nu începe a curge de catu din diua candu detentorele s'a inscrisu în registrele tribunalului ca nuou proprietaru.

Inscriptiunile luate de creditoru nu intrerupu cursulu prescriptiunii stabilite prin lege în favorea debitorului, sau în favorea unei alu treilea persoane detentore a imobilelui.

Capitolul 8

Despre modulu de a purga proprietățile de privilegie și ipotece

Articolul 1801

Tote actele translativ de bunuri și drepturi cari se potu ipoteca se voru transcrie pe registre ce se voru tine spre acestu sfirsitu la grefa tribunalului în ocolulu căruia sînt bunurile situate.

Articolul 1802

Orice actu de instrainare a drepturilor menționate în articolulu precedente nu se va pute opune persoaneloru alu treilea, de nu se va fi facutu transcriptiunea cerută prin acelu articolu.

Articolul 1803

Transcriptiunea prescristă prin articolulu 1801 transmite dobenditorului drepturile ce instrainatorulu avea asupra proprietății imobilelui, dar cu privilegiile și ipotecele cu cari immobilulu era insarcinatu.

Articolul 1804

Dacă noulu proprietaru voesce a fi aপরatu de urmăriile autorisate prin Capulu VI alu prezentului titlu, este tinutu, în cursulu lunei de la transcriptiunea actului de transmisiunea proprietății, de a notifica creditoriloru la domiciliile ce 'și au alesu candu au luat inscriptiunile ipotecarie:

- 1) Contractului de dobendirea imobilelui;
- 2) Unu certificatu de transcriptiunea lui;
- 3) Unu tabelu în trei colone, din care cea d'inteu va coprinde data ipotecelor și aceea a inscriptiuniloru, cea de alu douile, numele creditoriloru, și cea de alu treilea sumele creantelor înscrise.

Articolul 1805

Noulu proprietaru va declara prin acea notificatiune ca este gata a plati îndată datoriile și sarcinele ipotecarie, numai pînă la concurinta pretiului stipulatu prin actul de înstrăinare sau pînă la valoarea la care va prețui immobilulu, dacă este daruitu, fără distincțiune între datoriile esigibili sau neesigibili.

Articolul 1806

După ce noulu proprietaru a facutu notificatiunea prescristă în terminulu defiptu prin articolulu 1804 și dacă pretiulu stipulatu nu poate acoperi tote datoriile privilegiate și ipotecarie, ori-ce creditoru al căru titlu este inscrisu poate cere punerea imobilelui în vendere prin licitațiune publică, cu îndatorire:

- 1) De a comunică asta cerere noului proprietaru în cursu de patru-deci dile de la notificatiunea ce acesta 'i a facutu;
- 2) De a se supune a sui pretulu imobilelui cu a decea parte mai multu peste pretulu stipulatu în actulu de înstrăinare.

Tote acestea se voru comunică, după cererea în scrisu a creditorului, atatu noului proprietaru, catu și înstrăinătorulu imobilelui, prin tribunalulu, unde s'a facutu transcriptiunea actului de înstrăinarea imobilelui.

Tote acestea sub pedepsa de nulitate.

Articolul 1807

Dacă creditorulu nu vor cere punerea în licitație în termenul și cu formele prescriste în articolele precedente, valoarea imobilulu va rămîne definitiv defipta la prețul stipulat prin contract, sau la suma estimatiei în cas de donatiune, și noul proprietar va rămîne liberat de orice privilegiu și ipoteca, plătind prețul creditoriloru după ordinea inscriptiei lor, sau depunendu'lu la casa de deposite și consemnațiuni.

Articolul 1808

În casu de revendere, ea se va face cu formele prescriste pentru espropriatiunile forțate, după staruinta sau a creditorului care a cerutu revendere sau a noului proprietaru.

Acela din aceștia care va stăru pentru vendere, va îngriji a se pune în aflatele de publicațiune pretiulu stipulatu prin contractu sau declaratulu după estimatiune, și suma cu care creditorele s'a obligatu a sui acestu pretu.

Articolul 1809

Adjudecatarul este datoru, peste pretulu adjudecatiunii, a restitui dobânditorului imobilelui sau donatorului deposedutu tote cheltueile ce acesta a facutu cu formarea contractului seu, pentru transcriptiunea lui, acelea ale notificatiunii, și cele făcute de elu la vendere prin licitațiune.

Articolul 1810

Dacă imobilele în urma licitației s'au adjudicat asupra dobânditorului imobilei sau a donatorului, acesta nu este obligat să transcrie jurnalul de adjudicație.

Articolul 1811

Retragerea creditorului care va fi cerută punerea în licitație, nu va putea sta sub nici un caz în opoziție cu publicitatea, dacă nu voru consimți toți cei-l-au creditori privilegiați sau ipotecari.

Articolul 1812

Dacă adjudicația se va face asupra celui care cumpărase imobilele, atunci, va avea recurs în contra venditorului, spre a fi desdăunat de suma care eșecă prețul stipulat prin actul de vânzare și pentru dobânda acestui eșec.

Articolul 1813

În caz când titlul noului proprietar ar cuprinde imobile și mobile, sau mai multe și imobile, din care unele ipotecate și altele neipotecate, situate în aceeași sau în diferite circumscripții de tribunale toate înstrăinate cu un singur preț sau pentru prețuri deosebite și separate, sau ca aceste imobile sînt cuprinse sau că nu sînt cuprinse în aceeași exploatare, în acest caz prețul imobilei asupra căreia sînt luate înscriri se va determina cu analogia după prețul total, și va fi declarat în notificarea ce noului proprietar este obligat să facă conform cu articolul 1804.

Creditorii care au cerut punerea în licitație nu este dator, în nici un caz, să facă suirea prețului cerut prin articolul 1806 pentru mobile sau pentru alte imobile de același gen ipotecate creanței sale.

Noului proprietar îi rămâne tot deosebită recurs în contra autorului său spre a fi desdăunat de vătămarea ce ar suferi, sau din cauza diviziunii achiziției sale, sau din cauza diviziunii exploatarelor.

Articolul 1814

Nici un imobil nu poate fi liberat de ipotecile legale, de același supunându-se ipotecii un alt imobil de aceeași valoare, sau depunându-se, la casa de depozit și consignament, o sumă egală cu valoarea creanței asigurate prin ipotecă.

Formele ce urmează să se observe la mutarea ipotecii, de pe un imobil pe altu, se vor determina prin legea de procedură.

Dispoziții transitorie

Articolul 1815

Femeile căsătorite pînă la promulgarea acestei legi vor fi dator în cursul de un an de la această epocă să facă înscriri asupra imobilelor bărbaților pentru asigurarea dotei lor, conform regulilor prevăzute în acest Cod.

Capitolul 9

Despre publicitatea registrelor și despre responsabilitatea grefierilor de tribunale în sarcina cu ținerea registrelor

Articolul 1816

Grefierii tribunalelor sînt ținuti să elibereze tuturor celor care cer copia de pe actele transcrise în registrele lor și de pe înscririle existente sau să certifice că nu există nici o înscriri.

Articolul 1817

Ei sînt responsabili pentru orice prejudiciu care rezultă:

- 1) Din omisiunea pe registrele lor a transcrierilor actelor de mutație ale proprietății, și a înscririlor luate în birourile tribunalului;
- 2) Din lipsa de mențione în certificatele lor a unei sau mai multor înscriri existente, afară de cazul când eroarea provine din arhetipuri insuficiente care nu pot să le fie imputate.

Articolul 1818

Imobilul în privința căruia grefierul ar fi omis în certificatele sale una sau mai multe sarcini înscrise rămâne cu toate acestea încarcăt cu toate sarcinile înscrise, rămânînd însă noul cumpărător, care a fost indus în eroare recurs în contra grefierului pentru daunele ce i s'au cauzat prin omisiune precum și recursul în contra venditorului pentru întorcerea prețului și daunelor interese.

Articolul 1819

În nici un caz, grefierii tribunalelor nu pot refuza, nici întârzi transcrierea actelor de mutație ale proprietăților, înscriri privilegiilor și drepturilor ipotecare, nici eliberarea de certificate ce se cer de părți, nici prezentarea registrelor originale când se cer de părți, sub pedeapsa de răspundere de daune interese către părți; dreptul care, la caz de refuș sau întârziare nemotivată, se va încheia îndată asupra cererii părților procesul verbal despre aceasta de către procurorul tribunalului respectiv.

Articolul 1820

Grefierii tribunalelor voru fi ținuți de a avea un registru pe care voru înscrie di cu di și în ordine numerică depunerile ce li se voru fi facutu de actele de mutatiune ale proprietăților destinate de a fi transcrise; ei voru elibera deponentului unu biletu de recunoscere care va purta numerulu de ordine sub care s'a in scrisu depunerea în registre și ei nu voru pute transcrie, în registrele destinate pentru aceasta, actele de mutatiune ale proprietăților de catu cu data și după ordinea în care s'a facutu depunerea acelu acte la grefa.

Articolul 1821

Tote registrele de transcriptiune și inscriptiune voru fi șnuruite, numerotate și parafate pe fie-care pagina de către președintele tribunalului.

Articolul 1822

Grefierii sînt ținuti de a se conformă, în esecutiulu funcțiunii lor, tuturor dispositiunilor capitolului presente, sub pedeapsa de amenda de la 500 pînă la 3000 lei pentru anteia contravenție, și de destituire pentru a doua contravențiune, fără prejuditiulu daunelor interese către părți cari voru fi plătite înainteia amendei.

Articolul 1823

Mențiunile de depositu, inscripțiunile și transcriptiunile se voru face în registre, în siru, fără nici unu locu albu, nici interlinii, sub pedeapsa în contra grefierului de o amenda de la 1500 lei pînă la 5000 lei și de daune interese către părți, cari voru fi plătite înainteia amendei.

Titlul XIX

Despre expropriatiunea silită

Articolul 1824

Creditorele poate urmări espropriatiunea:

- 1) A bunurilor imobili și a accesoriilor reputate imobile cari sînt proprietatea debitorului seu;
- 2) A usufructului ce are debitorile asupra bunurilor de aceeași natură.

Articolul 1825

Cu tote acestea, partea nedivisa a unui coerede în imobilele unei succesiuni nu poate fi pusă în vendere de către creditorii săi personali înainteia împărțelii sau a licitațiunii ce potu provoca creditorii, dacă voru găsi de cuviință, sau în care au dreptulu de a interveni.

Articolul 1826

Imobilele unui minore chiaru emancipatu sau unui interdisu nu poate fi pusu în vendare înainteia venderii mobililor sale.

Articolul 1827

Discutiunea prealabile a mobililor nu este cerută la espropriatiunea imobililor posedute în nedivisu de către unu majore și unu minore sau interdisu, dacă datoria le este comuna; asemenea discutiunea nu se cere nici în casulu candu urmăriile au fostu începute în contra unui majore sau înainteia pronunțării interdicțiunii.

Articolul 1828

Creditorele nu poate urmări venderea imobililor cari nu 'i sînt ipotecate de catu la casulu candu bunurile ce-i sînt ipotecate nu ajung spre plata creanții sale.

Articolul 1829

Venderea silită a bunurilor situate în diferite districte nu poate fi provocată de catu succesivu, afară de casulu candu acele bunuri făcut parte din una și aceeași esplotatiune.

Venderea se urmaresce înainteia, tribunalului în circumscripțiunea căru se găsește centrul esplotatiunii sau în lipsa unui asemenea centru, partea bunurilor ce presinta cel mai mare venitu.

Articolul 1830

Dacă bunurile ipotecate creditorului și bunurile ce nu 'i sînt ipotecate sau bunurile situate în diferite districte făcut parte din una și aceeași esplotatiune, venderea unuia și altora, se va urmări la unu locu, dacă o cere debitorile.

Articolul 1831

Dacă debitorile justifica, prin contracte de arenda autentice, ca venitul curatu alu imobililor sale pe timpul de unu anu este de ajunsu pentru plata capitalului datoriei dobendilor și cheltueleuru și dacă el da delegațiune creditorului de a percepe acelu venitu, tribunalulu poate suspende urmăriile, cari urmări potu fi însă continuate dacă se presinta vre unu obstacolu sau vre o opozițiune la plata datoriei.

Articolul 1832

Venderea silită a imobilelor nu poate fi provocată și urmărită de catu în virtutea unui titlu autenticu și esecutoriulu pentru o datoria certe și liquida.

Dacă datoria consiste în sume neliquidate, urmărirea este valabilă, dar adjudicarea nu se va putea face decât prin lichidare.

Articolul 1833

Cesionarul unui titlu executoriu nu poate urmări esproprierea de către el după semnificarea făcută debitorului despre cesiunea titlului.

Articolul 1834

Adjudicarea nu se poate face decât după o sentință definitivă în ultima instanță sau trecută în putere de lucru judecat.

Articolul 1835

Urmărirea nu poate fi anulată sub pretestul că creditorul ar fi început să urmărească pentru o sumă mai mare decât cea care este datorită.

Articolul 1836

Oricare urmărire de espropriere trebuie să fie precedată de o somație de plată, făcută din partea creditorului, debitorului în persoană sau mandatului său.

Titlul XX

Despre prescripție

Capitolul 1

Dispoziții preliminare

Articolul 1837

Prescripția este un mijloc de a dobândi proprietatea sau de a se libera de o obligație sub condițiile determinate prin această lege.

Articolul 1838

Nu se poate renunța la prescripție decât după împlinirea ei.

Articolul 1839

Renunțarea la prescripție este sau expresă sau tăcută.

Renunțarea tăcută rezultă dintr-un fapt care presupune delăsarea dreptului contestat.

Articolul 1840

Cel care nu poate instrui nu poate renunța la prescripție.

Articolul 1841

În materia civilă, judecătorii nu pot aplica prescripția dacă cel interesat nu va fi invocat acest mijloc.

Articolul 1842

Prescripția poate fi opusă în cursul unei instanțe până în momentul când Curtea de apel va pronunța definitivă sa decizie, asupra căreia nu mai poate reveni după lege, afară numai de cazul când cel în drept să o opună ar trebui să se presume, după împrejurări, că a renunțat la dăsa.

Articolul 1843

Creditorii și verii unei persoane interesate pot să opună prescripția contestată debitorului sau codebitorului lor ori proprietarului, chiar și dacă acel debitor, codebitor sau proprietar renunță la dăsa.

Articolul 1844

Nu se poate prescrie domeniul lucrurilor care, din natura lor, sau printr-o declarație de lege, nu pot fi obiecte de proprietate privată, ci sunt scoase afară din comerț.

Articolul 1845

Statului, stabilimentelor publice și comunele, în ceea ce privește domeniul lor privat, sunt supuse la aceleași prescripții ca particularii și, ca și aceștia, le pot opune.

Capitolul 2

Despre posesiunea cerută pentru a prescrie

Articolul 1846

Verii care prescripție este fondată pe faptul posesiunii.

Posesiunea este deținerea unui lucru sau folosirea de un drept, exercitată, una sau alta, de noi înșine sau de altul în numele nostru.

Articolul 1847

Ca să se pota prescrie, se cere o posesiune continua, neîntreruptă, neturburata, publică și sub nume de proprietar, după cum se explica în următoarele articole.

Articolul 1848

Posesiunea este discontinua candu posesorul o eseciteza în modu neregulatu, adică cu intermitentie anormali.

Articolul 1849

Posesiunea este întreruptă prin modurile și după regulele prescise în articolele 1863-1873.

Articolul 1850

Continuitatea și neîntreruperea posesiunii sînt dispensate de proba din partea celui ce invoca prescripțiunea, în acestu sensu ca posesorul actuale care probeza ca a posesu într'unu momentu datu mai înainte, este presupusu ca a posesu în totu timpul intermediariu, fără însă ca aceasta sa împiedice proba contraria.

Articolul 1851

Posesiunea este turburata candu este fundata sau conservată prin acte de violenta în contra sau din partea adversarului.

Articolul 1852

Posesiunea este clandestina candu posesorul o eseciteza în ascunsu de adversarulu sau în catu acesta nu este în stare de a pute sa o cunosca.

Articolul 1853

Actele ce esecitam sau asupra unui lucru al altuia, sub nume precariu, adică în calitate de locatari, depositari, usufructuari etc., sau asupra unui lucru comunu, în puterea destinatiunii legali a aceluia, nu constituiescu o posesiune sub nume de proprietar.

Totu asemenea este posesiunea ce amu esecita asupra unui lucru alu altuia, prin simpla ingaduinta a proprietarului seu.

Articolul 1854

Posesorulu este presupusu ca posedea pentru sine, sub nume proprietar, dacă nu este probatu ca a inceputu a posedea pentru altulu.

Articolul 1855

Candu posesorul a inceputu a posedea pentru altulu, se presupune ca a conservatu aceeași calitate, dacă nu este proba contraria.

Articolul 1856

Posesiunea vitiata prin vre-una din cauzele aretate în art. 1847 devine posesiune utile, îndată ce acelu vitiu inceteza în vreun modu ore-care.

Articolul 1857

Posesorul care posedea nu sub nume de proprietar nu poate să schambe el însuși, fia prin sine singuru fia prin alte persoane intrepuse, calitatea unei asemenea posesiuni.

Articolul 1858

Posesiunea care se esecita nu sub nume de proprietar, nu se poate schiaba în posesiune utile, de catu prin vre unulu din următoarele patru moduri:

- 1) Candu detinatorulu lucrului primesce cu buna credința de la o alu treilea persona, alta de catu adeveratul proprietar, unu titlu translativ de proprietate în privinta lucrului ce deține.
- 2) Candu detinatorulu lucrului nega dreptulu celui de la care tine posesiunea prin acte de resistentă la esecitiulu dreptului seu;
- 3) Candu detinatorulu stramuta posesiunea lucrului, printr'unu actu cu titlu particularu translativ de proprietate, la altulu care este de buna credința;
- 4) Candu transmisiunea posesiunii din partea deținătorului la altulu se face printr'unu actu cu titlu universale, dacă acestu succesoru universale este de buna credința.

Articolul 1859

În tote casurile candu posesiunea aceluiași lucru trece pe randu în mai multe mani, fiecare posesoru începe, în persoana sa, o noua posesiune, fără a distinge dacă strămutarea posesiunii s'a facutu în modu singularu sau universale, lucrative sau onerosu.

Articolul 1860

Veri-ce posesoru posterioru are facultatea, spre a pute opune prescripțiunea, sa unească posesiunea sa cu posesiunea autorelui seu.

Articolul 1861

Dispozițiile celor două articole precedente nu deroga la cele prescrise prin articolul 1858, în ultimul său alineat.

Articolul 1862

Dacă viciul posesiunii constă în discontinuitatea, în întreruperea sau în precaritatea sa, veri cine are interesul ca să nu fie prescripția împlinită îl poate opune.

Dacă clandestinitatea și turburarea posesiunii sînt vicii numai relative și nu pot fi, prin urmare, opuse de către numai de cei în privința cărora posesiunea a avut asemenea caracter.

Capitolul 3

Despre cauzele care întrerup sau care suspendă cursul prescripției

Secțiunea I

Despre cauzele care întrerup prescripția

Articolul 1863

Prescripția poate fi întreruptă sau în mod natural sau în mod civil.

Articolul 1864

Este întrerupere naturală:

- 1) Când posesorul este și rămâne lipsit, în cursul mai mult de un an, de folosința lucrului, sau de către vechiul proprietar sau de către o altă treilea persoană;
- 2) Când lucrul este declarat neprescriptibil în urma unei transformări legale a naturii sau destinației sale.

Articolul 1865

Întreruperea civilă se operează:

- 1) Printr-o cerere făcută în judecată, fie introductivă de instanță sau numai incidente într-o instanță deja începută;
- 2) Printr-un act de executare, precum sechestrul (saisie) sau cererea executării unui titlu cărui lege o recunoaște putere executivă;
- 3) Prin recunoașterea de către debitor sau posesor al dreptului celui în contra cărui prescrie.

Articolul 1866

Efectele întreruperii prescripției prin vre-unul din modurile naturale sînt absolute: întreruperea civilă, afară de excepțiile cuprinse în articolele 1872 și 1873 și altele asemenea, nu folosește de către cel care o face și nu vete de către cel în contra cărui se face.

Articolul 1867

Întreruperea, fie civilă, fie naturală, șterge cu totul veri-ce prescripție începută înainte de ea; în nici un caz aceea prescripție nu mai poate, fi continuată. Posesorul sau debitorului poate începe o nouă prescripție după ce actele constitutive de întrerupere încetează, conform naturii lor și regulilor aici mai jos stabilite.

Articolul 1868

Cererea făcută în judecată nu va putea întrerupe prescripția de către dacă va fi încuviințată de judecătoria prin otarire de nerevocabilă autoritate.

În cazul acesta nici o prescripție nu poate curge de la formarea cererii în judecată și pînă la pronunțarea unei asemenea otariri.

Articolul 1869

Dacă cel care a format cererea în judecată lasă să se perimeze acea acțiune a sa prin nelucrare; dacă se desiste de acea cerere pentru veri-care alt motiv, afară de nulitate de formă sau de incompetența instanței către care a fost făcută, nici o întrerupere de prescripție nu poate fi.

Articolul 1870

Cererea în judecată întrerupe prescripția, după regulile cuprinse în articolul 1868 și 1869, chiar în cazul când este adresată la o instanță judecătorească incompetentă și chiar dacă este nulă pentru lipsa de formă.

Articolul 1871

În cazurile prevăzute în articolul precedent prescripția nu va fi întreruptă de către dacă cel interesat va fi făcut, mai înainte de otarirea de peremțiune, ce ar putea fi pronunțată în contra sa, o nouă cerere în bună și convenită formă, și dacă acesta după urma cererii se va fi încuviințat după cum se aretă la articolul 1868.

Articolul 1872

Întreruperea civilă a prescripției, făcută în contra unuia din debitorii solidari, are efect în contra tuturor celorlalti codebitori ai săi.

Înteruperea civile facută în contra unuia din moștenitorii unui debitor solidariu nu are efect în contra celorlalti comoscenitori, chiar dacă creanța ar fi ipotecară, dacă obligația nu este nedivisibilă. Asemenea întrerupere nu are efect în contra codebitorilor debitorului defunct, de cât în măsura părții de obligațiune a moștenitorului contra căruia s'a făcut întreruperea.

Spre a întrerupe prescripțiunea în contra aceluia codebitor, trebuie o întrerupțiune făcută în contra tuturor moștenitorilor debitorului defunct.

Articolul 1873

Înterupțiunea civile a prescripțiunii, făcută în contra debitorului principal, are efect și în contra cauțiunii.

Înteruperea făcută în contra cauțiunii nu poate opri cursul prescripțiunii datoriei principale.

Secțiunea II

Despre cauzele cari suspendă cursul prescripțiunii

Articolul 1874

Suspensiunea oprește cursul prescripțiunii pe timpul cât durează, fără însă a o șterge pentru timpul trecut.

Articolul 1875

Prescripțiunea curge în contra veri cari persoane care n'au putut invoca o excepțiune anume stabilită prin lege.

Articolul 1876

Prescripțiunea nu curge în contra minorilor și interdicților, afară de cazurile determinate prin lege.

Articolul 1877

Prescripțiunea curge în contra femeii maritate în privința averii sale parafernale, chiar și dacă aceea se afla sub administrațiunea bărbatului, cu rezerva însă, pentru cazul acesta, de acțiune recursivă a femeii în contra bărbatului.

Articolul 1878

Prescripțiunea nu curge pe cât timpul ține căsătoria, în contra femeii maritate, în privința imobilelor dotale cari n'au fost declarate alienabile prin contractul de căsătorie de cât, dacă va fi începută a curge mai înainte de căsătorie, sau din momentul separației patrimoniilor, conform articolului 1256-1270, veri cari ar fi epoca în care a început posesiunea.

Articolul 1879

Nu este espusă prescripțiunii, pe cât timpul ține căsătoria, acțiunea de nulitate a femeii în contra actelor făcute de dînsa fără autorizatiunea bărbatului sau a judecătorei în cazurile în cari legea declară obligatoria aceea autorizare.

Articolul 1880

Nu este asemenea supusă prescripțiunii, pe cât timpul ține căsătoria, nici o acțiune a femeii care ar putea să se răsfărca cum-va în contra bărbatului, de ar fi exercitată de femeia în contra unei alte persoane.

Articolul 1881

Prescripțiunea nu curge între soți pe cât timpul ține căsătoria.

Articolul 1882

Prescripțiunea nu curge în contra moștenitorului beneficiar în respectul creanțelor sale asupra succesiunii. Ea nu curge în contra succesiunii, nici în privința creanțelor, nici în privința drepturilor reale.

Articolul 1883

Regulele prescrise prin articolele precedente se aplică și la prescripțiunea dintre administratorul legal al averii unei persoane și acea persoană, precum dintre o succesiune vacantă și persoana numită curator al ei.

Articolul 1884

Prescripțiunea curge atât în folosul cât și în contra unei succesiuni vacante, chiar și dacă n'are curator, și chiar în timpul termenilor de trei luni pentru facerea inventarului și de 40 zile pentru deliberare.

Articolul 1885

Prescripțiunea unei creanțe condiționale sau cu termen nu poate începe de cât din momentul când s'a împlinit condițiunea sau a expirat termenul.

Acțiunile reale ale creditorului sau proprietarului sînt, prin excepțiune, supuse prescripțiunii în folosul celui ce deține lucrul, chiar și mai înainte de realizarea condițiilor, sau de expirarea termenilor la cari acele acțiuni pot fi subordonate.

Capitolul 4

Despre timpul cerutu pentru a prescrie

Secțiunea I

Dispositiuni generali

Articolul 1886

Nici o prescripțiune nu poate începe a curge mai înainte de a se nasce acțiunea supusă acestui modu de stingere.

Articolul 1887

Terminulu prescripțiunii se calcula pe zile, și nu pe ore. Prin urmare ziua în cursulu carii prescripțiunea începe nu intră în acelu calculu.

Articolul 1888

Ziua se împarte în 24 de ore. Ea începe la mediulu nopții și se finesce la mediulu nopții urmatore.

Articolul 1889

Prescripțiunea nu se socotesce questigata, de catu după împlinirea celei după urma zile a terminulu defiptu prin lege.

Secțiunea II

Despre prescripțiunea de trei-deci ani

Articolul 1890

Tote acțiunile atatu reali catu și personali, pe cari legea nu le a declarat neprescriptibili și pentru cari n'a defiptu unu terminu de prescripțiune, se voru prescrie prin trei-deci de ani, fără ca celu ce invoca acesta prescripțiune sa fia obligatu a produce vre unu titlu, și fără sa i-se pota opune reua credința.

Articolul 1891

Instantiele începute și delasate se voru prescrie, în lipsa de cerere de peremtiune, prin 30 ani socotiți de la ceul după urma actu de procedura, ori care aru fi terminulu de prescripțiune alu acțiuniloru în urma caroru se voru fi începutu acele instanțe.

Articolul 1892

Renditele sau creanțele ale caroru capete nu sînt nici odată esigibili și cari producu în folosulu creditorului interese periodice sau în perpetuu sau pe vieta, se prescriu prin trei-deci de ani incependu de la data titlului loru constitutivu.

Articolul 1893

După dou-deci și optu de ani de la data titlului constitutivu sau a celui de pe urma titlu, debitorulu poate fi constrinsu sa procure unu nou titlu creditorulu sau reprezentantiloru sei.

Articolul 1894

Regulele prescripțiunii relative la alte obiecte de catu cele coprinse în acestu titlu și cari sînt espuse la locurile respective din acestu Codice escludu aplicarea dispositiuniloru acestui titlu în tote casurile candu sînt contrarie loru.

Secțiunea III

Despre prescripțiunile de dece pînă la dou-deci de ani

Articolul 1895

Celu ce questiga cu buna credința și printr'o justa causa unu nemiscatoru determinatu va prescrie proprietatea aceluia prin dece ani, dacă adeveratulu proprietaru locuesce în circumscripțiunea curții de apelu unde se afla nemiscatorulu, și prin dou-deci de ani dacă locuesce afară din acea circumscripțiune.

Articolul 1896

Dacă adeveratulu proprietaru a locuitu, în diferite timpuri, în circumscripțiunea curții de apelu unde se afla nemiscatorulu, și afară dintr'însă, prescripțiunea se va completa adaugindu'se, la anii de presenta unu numeru de ani de absentia indoitu de catu celu ce lipsesce la anii de presenta pentru ca sa fia dece.

Articolul 1897

Justa causa este veri ce titlu translativu de proprietate, precumu vinderea, schambulu etc.

Unu titlu nulu nu poate servi de base prescripțiunii de dece pînă la dou-deci de ani.

Unu titlu anulabile nu poate fi opusu posesorulu cari a invocat prescripțiunea de dece pînă la dou-deci de ani, de catu de celu ce aru fi avutu dreptulu de a cere anularea sa, sau de reprezentantii dreptulu seu, dacă posesorulu n'a cunoscutu causa anulabilitatii.

Articolul 1898

Buna credința este credința posesorului ca, celu de la care a dobanditu immobilulu avea tote însușirile cerute de lege spre a-i pute transmite proprietatea.

Este destulu ca buna credința sa fi esistutu, în momentulu questigarii imobilelui.

Articolul 1899

Justa causa trebuie să fia totu d'auna probată de celu ce invoca prescripțiunea de dece pînă la doue-deci ani.

Buna credința se presupune totu d'auna și sarcina probei cade asupra celui ce alege rea credința.

Articolul 1900

Acțiunea pentru nulitatea sau pentru stricarea unei convențiuni, se prescrie prin dece ani, în tote casurile candu legea nu dispune altu-felu.

Acesta prescripțiune nu începe a curge, în casu de violenta, de catu din diua candu violenta a incetatu; în casu de eroare sau de dolu, din diua candu eroarea sau dolulu s'a descoperitu; pentru actele făcute de femei maritate neautorisate, din diua desfacerii căsătoriei; în contra minoriloru din diua majorității, iar în respectul interdictiloru din diua candu s'a ridicatu interdictiunea.

Articolul 1901

Ver-ce acțiune a minorelui contra tutorelui, relativă la faptele tutelei, se prescrie prin dece ani, incependu de la majoritatea sa.

Articolul 1902

După dece ani, arhitectii și intreprindetorii de lucrări sînt desarcinati de răspunderea la care sînt supuși pentru stricăciunea în totu sau în parte a construcției, prin vitiile de construire sau prin vitiile pamentului.

Secțiunea IV

Despre cîte-va prescriptiuni particulare

Articolul 1903

Acțiunea maestriloru și institutoriloru de sciinte sau de arti, pentru lectiunile ce da cu luna;

A ospetariloru și gazduitoriloru, pentru nutirea și locuirea ce procura, și a omeniloru cu diua, pentru plata dileloru, a materieloru de dănșii procurate și a simbriiloru.

Se prescriu prin sese luni.

Articolul 1904

Acțiunea mediciloru, a chirurgiloru și a apotecariloru, pentru visite, operațiuni și medicamente;

A neguțitoriloru, pentru marfele ce vendu la particularii cari nu sînt neguțatori;

A directoriloru de pensionate, pentru pretiulu pensiunii scolariloru lor, și a altoru maestri, pentru pretiulu uceniciei;

A servitoriloru cari se tocmescu cu anul , pentru plata simbriei lor;

Se prescriu printr'unu anu.

Articolul 1905

Prescripțiunea în casurile mai susu aretate se va împlini, chiaru de aru urma serviciile, lucrările și predarile acolo menționate.

Ea nu inceteza de a curge de catu candu s'a inchiaiatu socoteala, s'a datu unu biletu sau adeverinta, ori s'a formatu cerere în judecata.

Articolul 1906

Cu tote acestea, cei caroru voru fi opuse aceste prescriptiuni potu deferi, celoru ce li le opunu, juramentu asupra cestiunii de a se sci dacă lucrulu s'a platitu cu adeveru. Juramentulu va pute fi deferitu veduveloru și moscenitoriloru sau tutoriloru acestoru după urma, candu sînt minori, pentru ca să aibă a declara dacă nu sciu ca lucrulu este încă datoritu.

Articolul 1907

Veniturile renditeloru perpetue sau pe vietia;

Prestațiunile periodice ale pensiuniloru alimentare; chiriele caselor și arende bunuriloru rurali;

Dobandile sumelor împrumutate și în genere totu ce se platesce cu anul sau la termene periodice mai scurte;

Se prescriu prin 5 ani.

Articolul 1908

Prescripțiunile presentii secțiuni curgu în contra minoriloru și interdictiloru, remanendu acestora recursu în contra tutoriloru lor.

Articolul 1909

Lucrurile miscatorie se prescriu prin faptulu posesiunii lor, fără sa fia trebuintia de vre'o curgere de timpul.

Cu toate acestea, celui ce a pierdut sau celui cărui s'a furat un lucru, poate să-l revindă, în cursul de trei ani, din ziua când l'a pierdut sau când i s'a furat, de la cel la care îl găsește, rămânând acestuia recursul în contra celui de la care l'a are.

Articolul 1910

Dacă posesorul actual al lucrului furat sau pierdut l'a cumpărat la un târg sau la o vânzare publică, sau de la un negustor care vinde asemenea lucruri, proprietarul original nu poate să ia lucrul înapoi de către întorcându-l posesorului prețul ce l'a costat.

Articolul 1911

Prescripțiile începând la epoca publicării acestui Cod se vor regăsi după legile vechi.

DISPOZIȚIUNI GENERALE

Articolul 1912

Codicile Domnilor Callimach și Caragea, și orice alte legi civile anterioare, ordonanțele domniale și instrucțiunile ministeriale din ambele Principate-Unite, sunt abrogate în tot ce nu este conform regulilor prevăzute în prezentele Cod.

Articolul 1913

Acest Cod civil se va pune în aplicare la începutul anului 1865.

Articolul 1914

Fiecare dotare înainte de promulgarea acestei legi, de vechi a venit la o ereditate deschisă în urma promulgării acestei legi, va fi obligată să raporteze.

Facem cunoscut și ordonăm ca toate acestea, învestite cu sigiliul Statului și trecute în Buletinul legilor (Monitorul Oficial), să fie adresate curților, tribunalelor și autorităților administrative, ca să le înscrie în registrele lor, să le observe, și să facă să se observe, și Ministrul nostru secretar de Stat la Departamentul Justiției, Cultelor și Instrucțiunii Publice, este însărcinat să supravegheze publicarea lor.

Dat în București la 26 Noiembrie anul 1864.

ALECSANDRU IOAN

L.S.

Ministru secretar de Stat la

Depart. Justiției, Cultelor și

Instrucțiunii Publice.

N. Cretulescu.
